

تەنھەسپىرى رەھۋان

بۇ تېگە يىشتى قورئان

بەرگى [۱]

نووسىناى

مەلا مەھمۇدى گەلا ئالەيى

جزمى [۲]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تفسیری رهوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

بەرگی یەكەم

نووسینی

سەڵامەتە حموودی گەڵاڵەیی

محمود أحمد محمد

جزئی (۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ریخوشکردن بو گورینی روگه (قیلبه)

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيْنَاهُمْ عَنْ قِبَلَتِهِمْ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ عَمَلَكُمْ

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

قورئانی پیروژ هەر بەردەوامە لەسەر بەرەنگاربوونەوی جولەکەکانو داکۆکی لە گورانی روگه (قیلبه) دەکاو راو بوچوونی جولەکەو هەموو هاوپەیمانهکانیان رەت دەکاتەو.

پێغه مبهەر ﷺ لە مەدینە کەنویژی دەکرد رووی دەکردە بەیتولمەقدیس! وەکوچۆن پێغه مبهەرائی پیشوو روویان تی دەکرد، شانزە مانگ یان حەفدە مانگ لە مەدینە لەسەر ئەم شێوە مایەو، بەلام هەمیشە ئاواتەخوازی ئەوەبوو کە روو بکاتە کەعبەو لەخودا دەو پاراپەو کە رووی پێ لە روگەیی بابەگەورەیی خوێ حەزەرتی ئیبراھیم بکا کە کابەیی پیروژبوو!

پەرورەدگار نزاو پارانەو کەیی گیرا کردو ئاواتەکەیی هێنایە دی! فەرمانی پێ کرد کە روو بکاتە خانووە دیرینەکە (البیت العتیق) .. یەکەم نویژ کە لە مەدینە روو کەعبە کردی، نویژی عەسەر بوو، ئیتر جولەکەکانو دوورووکان کەوتنە مقو مقوو وتیان: چی پالی بە

موحه ممه دو هاوه لانیه وه نا که رۆگهی خۆیان له بهیتولمه قدیسه وه بگۆرن
بۆ لای که عبه؟! وتیان: دیاره موحه ممه د بیری زیدی خۆی کردۆته وه،
زۆری پێ ناچێ ده گهرپته وه بۆ سهر ئاینی خۆی!

سهره تای نایه ته که ره تدانه وه ی ره خنه ی جوله که و دوورو وه کانه که
هیشتا ره خنه که یان نه گرتبوو! ته مه موعجیزه یه ک بوو بۆ پیغه مبه ر ﴿
پهروه ردگار ده رسی داداو فیتری به لگه هینانه وه ی کرد بۆ ئه وه ی
ناماده باشی تیدابێ بۆ وه لامدانه وه وه فره مووی: ﴿سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ
النَّاسِ مَا وَلَاهُمُ عَنْ قِبَلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا﴾ ته و ئاده میزادانه ی که تی
نه گه یشتوونو بێ عه قلو نه فامنو کویرانه شوین خه لک که وتوونو هیچ
تیفکرینیان نه که بریتین له دوورو وه کانو جوله که و گاوه کان، ده لێن: چ
شتیک رووی دا موسولمانه کان ئاوا گۆزو گومه ت روویان له (بیت
المقدس) وه رگیرا که له وه پیتش قیبله یان بوو، قیبله ی پیغه مبه رانی
رابوردوش بوو، ئاوا روویان کرده که عبه؟!

﴿قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ ته ی
(محمدا) وه لامیان بده ره وه و پێیان بلێ: هه موو لایه ک؛ رۆره لاتو
خۆرئاوا باشوورو باکوور سه روو خواروو هه مووی هی خودایه و مولکی
خۆیه تی هه رکه سی ئاره زووی لی بێ ده یخاته سهر ریگای راستو دروست.
به ردی (بهیتولمه قدیس) له بوونی خۆی دا له به ردیکی که پیروژتر نه،
هیچ زیده و سوودو قازانجیکی وای تیدا نه که له به رده کانی تر دا نه بێ!
ههروه ها دارو به ردی که عبه ش له خودی خۆیا له دارو به ردی شوینی تر
زیده تر نینو ته م ریزو پیروزیه ی که دراوه پێیان به هۆی فره مانی خودا وه
که کردوونی به قیبله ی خودا په رستانو فره مانی پێ کردوون که له کاتی
نوێژکردندا رووی تیبکه ن تا له کاتی خودا په رستی دا یه کیه تی بخاته نیو
ئاده میزاده وه به لام ته و بێ عه قلانه پێیان وایه قیبله بناغه ی ئایینه،
به ردیک خانویک، خۆی له خۆی دا زیده و فه ضلو ریزی هه یه، ته نانه ت

کار گەیشته ئەوێ که جوله‌که‌کان به‌ پیغه‌مبەریان گوت: رووبکه‌ره‌وه‌ قیبله‌ی ئیمه‌ تا شوینت بکه‌وین، مەبەستیشیان تاقیکردنه‌وه‌ی پیغه‌مبەرو هه‌لخه‌له‌تاندنی بوو.

سەرجه‌م ریوایه‌ته‌کانی تایبەت به‌م رووداوی قیبله‌ گۆرانه‌ ئەوێ لێ وەرده‌گیرێ که موسولمانان له‌سه‌ره‌تای واجب بوونی نوێژدا روویان کردۆته‌ کابه‌ دوا‌ی کۆچکردنی پیغه‌مبەرو هاوه‌لانی بۆ مه‌دینه‌ روویان کردۆته‌ به‌یتول مه‌قدیس.. ئەمجار به‌م فه‌رمانه‌ قورئانی‌یه‌ موسولمانان رو‌یان کردوته‌وه‌ کابه‌. به‌هه‌رحال روو تیکردنی موسولمانان بۆ به‌یتول مه‌قدیس که قیبله‌ی جوله‌که‌و مه‌سیحی‌یه‌کانه‌ هۆکاریکی به‌هێز بووه‌ که جوله‌که‌کان بیکه‌نه‌ هۆی له‌خۆ بایی‌بوونو موسولمان نه‌بوونیان، چونکه‌ به‌و رووتیکردنه‌ گه‌زافیان کیشاو له‌ مه‌دینه‌دا ده‌ستیان کرد به‌ پرۆپاگه‌نده‌، ده‌یانگوت: رووتیکردنی (محمد) و هاوه‌لانی بۆ به‌یتول مه‌قدیس به‌لگه‌ی ئەوێه که ئاینه‌که‌مان (ئایینی جوله‌که‌) راسته‌و قیبله‌که‌مان راسته‌ ئیمه‌ سه‌رچاوه‌ی ئایینه‌کانین، که‌وابی‌و وا چاکه‌ بۆ پیغه‌مبەرو ئەوانه‌ی له‌گه‌لی‌دان یینه‌ سه‌ر ئایینی ئەمان نه‌ک به‌ پیچه‌وانه‌وه‌، پیغه‌مبەر ئەوان بانگ بکا بۆ چوونه‌ ناو ئیسلام..

له‌لایه‌کی تهره‌وه‌ عه‌ره‌به‌ موسولمانه‌کان له‌سه‌ر شانیان گران بوو که ئەوان له‌سه‌رده‌می نه‌زانی‌دا ئەو هه‌موو ریزه‌ی که‌عه‌بیان ده‌گرتو که‌چی له‌سه‌رده‌می ئیسلامی‌دا رووی تێنه‌که‌ن، سه‌رباری ئەوه‌ش ئەو قشه‌فشه‌ی جوله‌که‌کان به‌سه‌ریان‌دا ده‌کردو ده‌یان به‌لگه‌ی موسولمان نه‌بوونیان ده‌هێنایه‌وه‌. پیغه‌مبەریش هه‌ستی به‌م تازاره‌ ده‌روونی‌یه‌ی هاوه‌لانی‌و موسولمانان ده‌کرد ده‌ستی به‌رزده‌کرده‌وه‌و رووی له‌ئاسمان ده‌کردو چاوه‌پروانی ته‌وحیه‌ی خودایی بوو، جا که ئەم نایه‌ته‌ نازل بوو که ده‌فه‌رموی: ﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُمَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ البقرة/ ۱۴۴. ئیتر له‌مه‌وه‌

پروپاگنده‌ی جوله که کان په‌ره‌ی سه‌ند چونکه پی‌یان ناخوش بوو که پیغه مبه‌رو هاوه لانی روو له قیبله‌ی نه‌وان وهرگیرنو نه‌و به‌لگه‌یه‌ی له‌وه پیش پشتیان پی به‌ستبوو به‌ده‌ستیانه‌وه نه‌مینی، ئیتر ده‌ستیان کرد به‌ پروپاگنده‌ی جوراو جور بو دل‌ه‌راوکه خستنه‌نیو کومه‌لی موسلمانانو گومان په‌یدا کردن له‌ناویان‌دا ده‌رباره‌ی سه‌رکردایه‌تی و بیروباوه‌ریان، نه‌وه‌بوو جوله که کان به‌ موسولمانه‌کانیان ده‌گوت: نه‌گهر له‌وه پیش روتیکردنتان له‌ به‌یتولمه‌قدیس به‌ تال بووبی نه‌وه دیاره نه‌وه هموو نویژو خوداپه‌رستی‌یه‌ی له‌وه پیشتان به‌تاله، خو نه‌گهر روتیکردن له‌ به‌یتول مه‌قدیس راست بووبی نه‌وه بیگومان روتیکردنتان له‌ کابه به‌ تاله و هر نویژیک به‌ره‌و که‌عبه بکه‌ن به‌تاله،...

گورانی قیبله له‌ به‌یتول مه‌قدیس‌ه‌وه بو که‌عبه رووداوکی گه‌وره بوو له‌ میژووی گرو‌هی موسولمانان‌دا، ره‌نگدانه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌شی له‌ ژیان‌دا په‌یدا کرد! گورانی قیبله له‌سه‌ره‌تاوه له‌ که‌عبه‌وه بو به‌یتول مه‌قدیس له‌به‌ر حیکمه‌تیکی په‌روه‌رده نامیز بووه، نایه‌ته‌که ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لَنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلٰی عَقْبَيْهِ﴾ جا چونکه عه‌ره‌به‌کان که‌عبه‌یان به‌ گه‌وره ده‌زانی و به‌ پیناسه‌ی ریزو خانه‌دانی خو‌یانیان حسیب ده‌کرد، نایینی نی‌سلامیش مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی نه‌وه‌یه که‌ ناده‌میزاده‌کان قال بکا بو خوداپه‌رستی راستو دروست، له‌ هه‌موو په‌یوه‌ندی‌یه‌کی ده‌ره‌کی رووتیان بکاته‌وه، هه‌موو نژادپه‌رستی و ده‌مارگیری و چینایه‌تی له‌ دل‌و ده‌روونا ده‌ربهاوی! بویه رووی پی له‌ که‌عبه وهرگیرانو رووی پیکردنه به‌یتول مه‌قدیس، تا دل‌و ده‌روونیان له‌ خلته‌ی نه‌فامیه‌تی و سه‌رده‌می نه‌زانی پاک بکاته‌وه، بو خاتری نه‌وه‌ی ده‌ربکه‌وی کی فه‌رمان‌به‌رداره‌و راستالانه‌ گویرایه‌لی فه‌رمانی په‌رو‌ه‌ردگاره‌و به‌دلیکی پر بیرو باوه‌ره‌وه پابه‌ندی فه‌رمانی خودا ده‌بن! ئیتر له‌و کاتانه‌دا که موسولمانه‌کان پابه‌ندبوونو روویان کرده نه‌و

قیبله‌یه‌ی که پیغه‌مبەر رووی پئی تیکردوون ئا له‌و کاته‌دا جوله‌که‌کان
 ئەمه‌یان کرده بیانۆی ئەوه‌ی که پتویست نا‌کا موسولمان بن، به‌لکو
 ده‌بئی موسولمانه‌کان یینه‌ سەر ئایینی ئەمان چونکه موسولمانه‌کان
 روویان کردۆته قیبله‌ی ئەوان، ئەمجار که فەرمانی ئیلاهی ده‌رچوو به‌وه‌ی
 که موسولمانان روو بکه‌نه که‌عبه‌ روو له به‌یتولمه‌قدیس وه‌رگێرن ئیتر
 دلی موسولمانه‌کان به راستیه‌کی تره‌وه په‌یوه‌ست بوو، که ئەه‌ویش
 پوخته‌ی ئایینی ئیسلامه، پوخته‌ی ئەوه‌ی که ئەم خانوی که‌عبه‌یه
 ئیبراهیم ئیسماعیل دروستیان کردوه بۆ ئەوه‌ی کرده‌وه‌که‌یان ته‌نها بۆ
 خودا بئ، بۆ ئەوه‌ی بیته‌ که‌له‌پوور بۆ گه‌لی موسولمان، ئەو گه‌له‌ی که
 به‌ دو‌عاو نزای ئیبراهیم هاته‌کایه‌وه، به‌ دو‌عای ئەو، په‌روه‌ردگار
 پیغه‌مبهری له‌ خۆیان بۆ ناردن...

بێگومان قسه‌کردن له‌ مه‌سجیدول حه‌رام دروستکردن و ئاوه‌دان
 کردنه‌وه‌ی و کیشه‌و به‌رامبهری کردن له‌گه‌ڵ جوله‌که‌و مه‌سیحی‌یه‌کان‌دا
 ده‌رباره‌ی ئیبراهیم نه‌وه‌کانی، ده‌رباره‌ی ئایین و قیبله‌که‌ی، ده‌رباره‌ی
 عه‌هد و په‌یمانی له‌گه‌ڵ خودادا، وه‌سیه‌تنامه‌و ئامۆژگاری کردنه‌که‌ی بۆ
 رۆله‌کانی ئەمانه‌ هه‌موویان ری‌خۆشکه‌ره‌ بوون بۆ گۆرانی قیبله‌ له
 مه‌سجیدول ئەقصاوه بۆ مه‌سجیدول حه‌رام ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً
 وَسَطًا﴾ به‌و شێوه ئیمه‌ ئیوه‌مان کردوه به‌ گه‌لیکی میان‌ه‌وه‌و هه‌رگیزاو
 هه‌رگیز زیده‌ ره‌وی نا‌که‌نو توند‌ره‌و نین له‌ هه‌موو کار و با‌ویک‌دا لایه‌نی
 گیانی و لایه‌نی ماددی تییینی ده‌که‌ن.

ئاده‌میزاد به‌گشتی پێش هاتنی ئیسلام دوو جو‌ر بوون: جو‌ریکیان
 مادده‌ په‌رست بوون هیچ غه‌م و نا‌په‌حه‌تیان نه‌بوو جگه‌ له‌ دابین کردنی
 پێداویستی مادده‌ بۆ خۆیان، ئەم دیارده‌یه‌ له‌ناو جوله‌که‌و موشریکه‌کان‌دا
 به‌ زه‌قی به‌دی ده‌کرا: جو‌ریکی تریان به‌ ته‌واوی له‌ دنیا دابرا‌بوون،
 ژیا‌نێکی ره‌به‌نی و دیرینیشیان بۆ خۆیان هه‌لبژاردبوو هیچ گرنگیان به‌

لایەنی جیسمانی نە دەدا وە کو مەسیحی بە کان و صابیئە کان و هەندێ گروپی بپەرستی هیندی کە هەمیشە خەریکی خۆ برسی کردن و ئازاردانی جەستەیی خۆیان بوون..

کە ئیسلام هات هەردوو لایەنی بەرچا و گرتن لایەنی جیسمی، لایەنی گیانی، مافی هەردوو لایەنی پاراست، حەقی دا بە موسولمان کە مرۆفانە بژی، ئەوێ پێ راگەیاندا کە مرۆف لە گیان و ماددە پێک هاتوو دەبێ هەردوو لا هاوکیشتە بکری و پێکەو بەختی بکری، ئادەمیزاد لایەنی حەییوانی و لایەنی فریشتەیی تێدا، کاتی کە ئادەمیزادی تەواو دەبێ، کە هەردوو لایەنە کە بەرچا و بگیری، پەيامی خودایە، کە دەفەر موی: ئێمە کە ئێوەمان ئاوا بە میانە پەروێ هینا و تە کایەو بەبێ هوو دە نیه بە لکو ﴿لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾ بۆ ئەوێ ببێ شایەت بەسەر ئەو جوړە کەسانە کە لایەنی خودا پەرستی و خوداناسی یان پاش گوێ خستوو هەر خەریکی خواردن و خواردن وەرن و خۆیان لە لایەنی گیانی بپەرێ کردوو، دەلێن: ﴿إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾ ژیان هەر ژیا نی دویایەو هیچی تر نیه، هەر وەها ببێ شایەت و گەواهی دەر بەسەر ئەو کەسانەدا کە زیادە پەروێ یان لە ئایین دا کردو، خۆیان لە هەموو خۆشی و لە زەتیکی جەسمانی دوور خستۆتەو، لە ریگای میانە پەروێ لایان داو و ستم لە جەستەیی خۆیان دەکەن، ببێ شایەت بەسەر هەموو لایەکیان داو ببێ پیشە وایان لە میانە پەروێ کار دروستی دا، ناشکراشە کە میانە پەروێ ئەوپەری مرۆفایەتی و هەلوێستی کە بۆ هەموو شتی کە مافی خۆی دەدات، حەقی پەروەردگار جی بە جی دەکا، پێداویستی جەستەیی خۆی پاش گوێ ئاخوا، لایەنی روحی ئیهمال ناکا، حەقی خزم و کەسو کار و دەرو دراوسی دەدا، مافی هەموو کەس بە ئەندازەیی پێویست دیاری دەکا.

﴿وَيَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾ پێغه مبریش بپێتە شایەت بەسەر تانەو و چونکە پێغه مبر بۆ خۆی نمونەیی هەر بەرزی

میان پره وییه، موسولمانان کاتیک شیاوی نه وه سفو سه نایانن که په پره وی شهریه تی پیغه مبهه بکه نه له ریبازی پیروزی نه لانه دن ﴿وما جعلنا القبلة التي كنت عليها إلا لنعلم من يتبع الرسول من ينقلب على عقبيه﴾ نیه که نه نالوگوره مان پی کردی، نه قبیله ی له وه پیش رووت تی ده کهه که (بیت المقدس) بو، گورپیمان به (مه سجدول حرام) بو نه وه بو دهری بخه ی کئ له سهه نایین به ده وهامه، ناگوری، کئ دله راوکه ی پی ده کهه وی را را ده بی، به کورتی په وهر دگار موسولمانان تاقی ده کاته وه، تا به و تاقیکرنه وه یه ۱۱ هریکه وی کئ موسولمانی راسته قینه یه کئ را را زه بوونو پروا لوازه! جا نه وانه ی له نایین حالی بوون له ناوهر وکی تیگه یشتون بهم جوهره تاقیکردنه وانه زیاتر بیروباوهر یان پته وه ده بی و پتر نه ینی و حکمه ته کانی خودایان بو دهره کهه وی، که سیکیش کویرانه شوین خه لک کهه وتبی نیمان له دلو دهروونی دا جیگیر نه بووی نه وه دلو دهروون لوازو شوگو گومان یاری به هه ستو شعوری ده که نه وه هر روزه له هه وایه کئ هه ده مه بیروپایه ک وهر ده گری ﴿وانها لکبيرة إلا على الذين هدى الله﴾ بیگومان نه قیبله گوران له سهه شانی نه وانه گران بو که به قبیله ی یه کهه مه ۱۱ راهات بوونو خوویان پیو ۱۱ گرتبو چونکه ناده می که وه گری شتیک بو خووی پیوه گرت واز لی هینانی له سهه شان قورس ده بی، مه گه نه وانه نه بی که خوا بیروباوهر ی پته وکردوونو شاره زای حوکی نایینی کردوونو نه ینی شهریه تی تیگه یاندون، گه یشتوونه نه وه نه اعته ی که خوداپه رستی وروکردنه قیبله کاتیک سوودی هیه که به گویره ی فره مانى خودا نه نجام بدری، حکمه تی هه لپژاردنی قیبله یه کیش بو خوداپه رستان ده کهه رپته وه بو نه وه مه به سته ی که بریتییه له یه کیه تی که لو کوپوونه ویهان له سهه یه ک هه لریست ﴿وما كان الله ليضیع ایمانکم﴾ حکمه تو ره حمه تی خوداش وانه که کردارو خوداپه رستی نیوه به فیرو بدا ۱۱ هه رگیز

ئەو ئیمانەتی کە ئیوەی هەلناو. بۆ شوین کە وتنی پیغەمبەر ﷺ بە فیرۆ ناچی، خو ئەگەر گۆرانی قیبلە ببوایە بە ھۆکاری ئەوێ کە خوداپەرستی پیشووتان پووچ بکاتەو قیبلە نەد. گۆری. ئەمە مژدە یەکی خوشە بۆ موسولمانان کە پەرور. گار پاداشی تەواویان دەداتەو بە پرپەرەوانی ریبازی پیغەمبەر حیسابیان دەکاو هیچ لە کردەوێ چاکیان کەم ناکاتەو: ﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ ییگومان پەرورەدگار زۆر لە گەل بەندەکانی دا بەرەحمو بە بەزەیی، هیچ کردارێکی باشی ئەوان ھون ناکا، بە لکو بەرەحمەتی خۆی زیادەشیان دەدات.

گۆرانی روگە (قیبلە)

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾ وَلَئِنْ آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنْ آتَبْتَ أَهْلَؤَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾

پیغەمبەر ﷺ ناواتەخوازی گۆرانی قیبلەبوو لە (بیت المقدس) دەو بۆ (کەعبە) چونکە کەعبە روگەیی بابەگەرەوێ خۆی؛ حەزەرەتی ئیبراھیم

بوو، هەر وەها رووکردنە کەعبە هاندەریکی بەهێزبوو بۆ موسولمان بوونی عەرەبەکان ئەمەش لەو کاتەدا گرنگی یەکی تایبەتی خۆی هەبوو بۆ بلاوبونەوێ ئایین... لەلایەکی ترەوە جولەکەکان دەیانگوت: موحەممەد دژی ئایینە کەمانەو روو دەکاتە قیبلە کەمان!! ئەگەر ئایینی ئیمە نەبوا یە ئەو هەر نەیدەزانی لەکوێی رو بکاتە قیبلە. هەموو ئەم ھۆکارانە وایان لە پیغەمبەر ﷺ کرد کە پێی ناخۆش بێ رووبکاتە قیبلە ی جولەکەکانو ئاواتەخوازی ئەو هەبوو پەرەردگار رووی پێ بکاتە رۆگەیە ک جیاوازی لە قیبلە ی جولەکەکان.

ئەبو حەییان دەلی: لەبەر ئەوەی لەسەرەتاوە هەر پیغەمبەر ﷺ ئاواتەخوازی گۆرانی رۆگەبوو، بۆیە قورئان یە کەمجار فەرمانی بە خودی پیغەمبەر کرد کە لە (بیت المقدس) ەوە رووبکاتە کەعبە. ئەمجار دواي فەرمان بە پیغەمبەر ﷺ فەرمانی بە موسولمانانیش کرد کە رووبکەنە کەعبە، تا وا هەست نەکری کە رووکردنە کەعبە تایبەتە بە پیغەمبەر ەوە ﷺ و موسولمانان ناگریتمو. ئەوەتا دەفەرموی: ﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ﴾ زۆرجار بینیمانە ئەو (محمد!) کە تۆ چاوت دەبرێە ئاسمانو ئارەزۆی ئەوەت بوو کە قیبلە لە بەیتول مەقدیسەو. بگۆڕی بۆ (مسجد الحرام) کە یە کەم خانوێکە لەسەر زەوی دروستکراوە. بۆ خودا پەرستی ﴿فَلَنُؤَلِّينَكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا﴾ دلنیا بە رووت پێ دەکەینە قیبلە یە کە خۆشت دەویی پێی رازی دەبی، ئەویش ئەو کەعبە یە کە قیبلەو رۆگە ی ئیبراھیمی باپیرە گەورەتە ﴿فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ لە ئیستا بەولایە لەنوێژدا رووبکەر. کەعبەو بەرەو لای ئەو خانوێ پیرۆز. نوێژیکەو فەرمان بە موسولمانان بکە ئەوانیش وا بکەن ﴿وَحَيْثُمَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ لە هەر شوێنێک بوون ئەو موسولمانان! لە نوێژدا رووبکەنە لای کەعبە بە پێچەوانە ی گاورەکان کە هەر روو دەکەنە خۆرەلات، جولەکەکانیش روو دەکەنە خۆرئاوا. ئێوە

لههر جی یه ک بن رووبکه نه که عبه، ئاوا بهو جور. له هه موولایه کی سهر
 رووی زهوی موسولمانان رووده که نه یه ک قیبله و یه ک روگه، که هه موو
 موسولمانان کۆده کاته و هه رچه نده ولاتو شوینیان جیاوازی، نژادو
 زمانو رهنگیان جوئ بی، له خوهره لاتو خوژئاواوه له باکورو باشووره و
 روو ده که نه که عبه و وا هه ست ده که ن یه ک جهسته و یه ک دل و یه ک گیان،
 هه موویان یه ک خودا ده پرستن. له سهر ریبازی یه ک پیغه مبه رنو
 رووده که نه یه ک قیبله و هه موویان له بیرو باوه ردا یه کن!! دهی با بزانی
 جوله که و گاوه کان ده باره ی ئه م قیبله گۆرانه رایان چیه ﴿وان الذین
 اوتوا الكتاب لیعلمون انه الحق من ربهم﴾ جوله که و گاوه کان ده زانو
 لییان روونه که که عبه یه که م پرستگای سهر زهوی یه و ئیبراهیم بناغه ی
 داناوه دیواره کانی بهر زکردۆته و، ده زانن که فرمان به روو وهر گێران له
 بهیتول مه قدیسو رووکردنه که عبه فرمانی خودایه و شک و گومانی تیدا
 نیه، که چی له گه ل ئه وه شدا به پیچه وانه ی ئه م زانیو ﴿لنیا بوونه ی خوین
 ده جولی نه وه، خودا خو ی ده زانی و ده توانی چۆن فیل و فرته کانیا ن پووجه ل
 ده کاته و﴾ ﴿وما الله بغافل عما یعملون﴾ پهروه ردا گار بی ناگا نیه
 له و کردارو گوشتارانه ی ئه نجامیان ده دن، سزایان لی ده ستینی و هه روا به
 هه وانته بو ی ده رناچن بی گومان ئه مه هه ره شه یه کی سامناکی تیدایه بو
 جوله که کان که واز له که لله ره قی خوین ناهین و هه ره خه ریکی
 هه لگیرساندنی ناگری فیتنه و ناشووبن..

﴿ولئن آتیت الذین اوتوا الكتاب بكل آیه ما تبعوا قبلتک﴾ نه ی
 (محمد!) دلنیا به هه رچی به لگه و ده لیل هه یه بیهینیته و. بو جوله که و
 گاوه کان ده باره ی راستی و حه قی گۆرانی قیبله و بهتو ی پییان به لمینی
 که ئه و قیبله گۆرانه به فرمانی خودایه و پهیره ی کردنی پتویسته، ئه وان
 نایه نه سهر ریبازی توو روو ناکه نه قیبله که ت، هه ره به ئه نه قه ست
 رقه به رایه تیت ده که نو مله ورو که لله ره قو سهر پیچی کارن، ئه گینا هیچ

بەلگەو دەلیلیکیان بە دەستەو نیە، لەلایەکی ترەو ﴿وَمَا أَنْتَ بِتَابِعِ قِبْلَتِهِمْ﴾ ئەتۆش بەهیچ جوړیک روو ناکەیتە قیبلە ی ئەوان، واتە: نەکە ی رووبکەیتە قیبلە ی ئەوان واز لە قیبلە ی خۆت یینی کە (مسجد الحرام) ه چونکە قیبلە ی تۆ قیبلە ی ئیبراھیمە کە باوکی پیغەمبەرانیەو هەموولایە ک ریزی لی دەگرن، جا کە ئەوان لەگەل ئەوەشدا روو نەکەنە قیبلە ی ئیبراھیم هەر سواری گای هار بووبن و کویرانە شوین خەیاڵات کەوتبن، دەمارگیری و نەفامییان بەو جوړە بێ!! ئە ی دەبی چ بەلگەو نیشانە یە ک هەبی ئەوان لەو سەرپێچی یە بگێریتەو؟ یان چ سوود و قازانجیک هە یە لەو هدا کە تۆ روو بکەیتە قیبلە ی ئەوان، بە کورتی ئەو جولە کەو گاوارانە رووناکەنە قیبلە ی ئیو و واز لە قیبلە ی خۆیان ناهینن ئیو هەش بە هیچ جوړیک رووناکەنە قیبلە ی ئەوان ﴿وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعِ قِبْلَةِ بَعْضٍ﴾ تەنات جولە کەو گاوارەکانیش لەناو خۆیاندا هیچیان روو ناکەنە قیبلە ی ئەو ی تریان، واتە جولە کە واز لە قیبلە ی خۆیان ناهینن و روو ناکەنە خۆرئاوا، گاوارەکانیش واز لە قیبلە ی خۆیان ناهینن و رووناکەنە خۆرەلات. هەریە کە یان لەسەر بیروبووچوونی خۆی سوورەو گوێ نادەنە بەلگەو دەلیل و کویرانە رەفتار دەکەن و هیچ کرداریکیان لە رووی توێژینەو و لیکۆلینەو نیە! هەموو ئیشیکیان لاسایی کردنەو ی کویرانە یە ﴿وَلَنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ بێگومان ئەگەر تۆ ئە ی (محەمەد!) شەین هەواو ئارەزۆی ئەوان بکەو ی -بەتایبەتی دوا ی ئەو ی کە زانیاری تەواوت بۆ هاتووە، پەرەردگار فەرمانی پێ کردووی، نیگای بۆ کردووی ئەو تۆ لە ریزی ستەمکارانی و شیاوی ئەو دەبی سزای توند بدری، دیار هەرگیز شتی وا لە تۆ ناوەشیتەو و قەت هەلویستی ناوا ستەمکارانە لەتۆ نابیندری.

بێگومان ئەمە لەو پەندە پێشینانە دەچی کە دەلی: (بوکی لەگەل تۆمەو خەسوو گویت لی بێ) مەبەست ئەو یە: نابێ هیچ موسوڵمانیک

بیر لەو بەکاتەوێکە شۆین هەواو هەوەسی ناموسولمانان بکەوێو بەمەبەستی دڵ راگرتنیان هەلۆیستی خۆی بدۆڕینێ، چونکە ئایینی ئیسلام بۆ خۆی حەقو راستەو بەهێزە، هەرکەسێک لێی لاداو بۆ دڵ راگرتو لێ رازی بوونی ناموسولمانان، یان بۆ خۆپاراستن لە زەرەرو زیان لەهەلۆیستی ئایینی خۆی دابەزێ ئەو سەمکارەو غەدرە لە خودی خۆی دەکا، زالمو سەمکارانیش سزای سەختیان بۆ ئامادەکراوە، جا کە بەم شیوە هەرەشەیی خودایی ئاراستەیی گەورەترین ئادەمیزاد بکری کە حەزەرەتی (محمەد)، ئەگەر لەسەر حیسابی ئایینو هەلۆیستی موسولمانانە نەرمی بەرامبەر ناموسولمانان پیشان بدات! ئەو دەبی بۆ یەکیکی تر چۆن بی؟ کەوابێ پێویستە بزائن: کە شۆین کەوتنی هەواو ئارەزووی ناموسولمانان با بۆ مەبەستیکی ره‌واش بێ - ئەو سەمکارێیەو پێویستە خۆیانی لێ دوور بگرنو خۆی لێ بپاریزن هەر ئەم هەرەشە سامناکەش کە ئاراستەیی گەورەترین ئادەمیزاد کراوە ئەو دەخوازێ کە موسولمانان بە وردی بیر بکەنەوێو ژیرانە سەیری ئەو بارو دۆخە ئیستایان بکەن و بپروانن چۆن مەلاکانیان هاوشان لەگەڵ رەشە خەلکە کە تووشی سەر لێشیواوی بوون زۆربەیی کردارو گوفتاریان لەگەڵ ئاییندا ناگونجی، بەناو نوێنەری ئایینو کەچی زۆر لە ئایین دوورن، ئەم هەرەشەو ئینزارانەیی قورئان کە کێو دەلەرزینێ هیچ کاریان تی ناکا، لەوێش خراپتر شۆین کەوتن و پابەندبوونیانە بە ویستی پادشاو کاربەدەستی ناموسولمانو سەمکار؟! تەنانەت بۆ رەزامەندی ئەوان جۆرەها حیلەو فیل و فرت دەکەن و فتوای ناپەوا دەردەکەن، لەژێر پەردەیی ئاییندا دنیا دەخۆن!!

﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ﴾ ئەم ئایەتە وەکو بەلگە وایە لەسەر ئەوێ کە لەو پێش فەرمووی: ﴿لِيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ واتە: بەلگەیی ئەوێ کە ئەوان دەزانن، گۆرانی قیبلە

حەقەو فەرمانی خودایە، ئەوێهێه کە ئەم گاورو جولەکانەیی تەوراتو ئینجیلیمان بۆ ناردوون باش باش پیغەمبەر دەناسن وەکو چۆن منداڵەکانی خۆیان دەناسن ئاواش پیغەمبەر دەناسن، چونکە نیشانەو رەوشتەکانی پیغەمبەر لە کتیبەکانی ئەواندا جوان روون کراوەتەو، تەنانەت عەبدوللای کۆری سەلام - کە یەکیکە لە مالمەکانیان و دوایی موسولمان بوو - وتی: من پیغەمبەر لە کۆری خۆم باشتەر دەناسم، حەزەرتی عومەر پێی گوت: چۆن لە کۆرەکەیی خۆتی باشتەر دەناسی؟! وتی: چونکە من هیچ گومانم لەوەدا نیە کە (محمد) پیغەمبەرەو تێردراوی خودایە، بەلام دەربارەیی کۆرەکەم ئەوەندە دلنیا نییم چونکە کۆی دەلیی خیزانم داوین پیسی نەکردوو!!

﴿وان فريقا منهم ليكتمون الحق وهم يعلمون﴾ کۆمەلیک لەو جولەکەو گاورانەیی کە لە کتیبەکانیاندا نیشانەیی پیغەمبەراییەتی پیغەمبەر روون کراوەتەو، ئەم راستی بە ژێر لیو دەخەنو دەشارنەو، ناھێلن نەخویندەواریەکانیان بیزانن، بۆ خویشیان پاش گوێی دەخەنو کاری پێ ناکەن ﴿الحق من ربك فلا تكونن من الممترين﴾ شتی حەق و راستو برۆا پیکراو ئەوێهێه کە لە خداوە بۆ تۆ ھاتوو، نەک ئەوێهێه کە جولەکەو گاورەکان دەیلینو بلاوی دەکەنەو، ئەو قیبلەیی کە تۆ ئیستا رووی تێدەکەیی ئەو، قیبلەیی حەقەو خودا پێی رازییەو فەرمانی پێی کردووی، کاتی خویشی. ئیبراھیم رووی تێکردوو، کەوابێ بە گوێرەیی ویستی خودا تۆ ھەلسو کەوت بکەو چی پێ فەرمووی ئەنجامی بدە، ئاوپر لە شاتەشاتی ئەوان مەدەرەو و گۆی بۆ بیروبووچوونی ئەو سەرپێچیکەرانی مەگرەو لە حەق و راستی دوور مەکەرەو!!

لێرەشدا ھەرچەندە خیطاب لەگەڵ پیغەمبەرە، بەلام لە راستی دا مەبەست ئەو موسولمانانەیی کە ئیمان لەدلیاندا رەگی دانە کوتاوەو برۆایان قایم نەبوو.

جیاوازی ئاده میزادان له قیبله ۱ گورانی قیبله

وَلِكُلِّ وِجْهَةً هُوَ مُوَلِّيَهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا

مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَئِنَّمِ بَعَثْتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ فَأَذْكُرُوا لِي آيَاتِي وَأَشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

﴿١٥٢﴾

لهو پيش پهروهردگار باسی ئه قیبلهیهی کرد که فرمانی به موسولمانان کردوو ره روی تی بکهن، نهویش بریتی به له که عبه، نهو هشی باس کرد که نه ته وهی ئیسرائیل سوورن له سهر نه وه که روو نه که نه ئه روگهیه! لیته دا ئه ۱۱ فیری پیغه مبه ده کا که ئه کارانه هه موو به ده ست خودایه و خدا وای دانا وه بو ههر گهلو نه ته وهیه که روگهیه کی دیاری کردوو، پیویسته موسولمانان شوکرانه ژمییری خودا بکهن که که عبهی بو کردوون به روگه و هیدایه تی داوون بو پابه ندبوون به فرمانی خوداو روو

دەكەنە ئەو قىبلەيە! ئيتىر ئايەتەكان بەردەوام دەبن لە پشتگىرى كردنى
 ھەلويستى پىغەمبەر ﷺ كە رووى كردۆتە كەعبەو داواى سەرپىچىكاران
 پوچەل ۛ دەكەنەو، ئەو ە باس دەكەن كە ھەموو نەتەو ەيەك قىبلەى خۆى بۆ
 ديارى كراو، جولى كە رۆگەى خۆيان ھەيە، نەصرانىيەكان قىبلەى خۆيان
 ھەيە، موسولمانانىش قىبلەى خۆيان ھەيە. ئەو ەش دووپات دەكاتەو ۛ كە
 قىبلە بنەماى ئايىن نيە، گرنگ ئەو ەيە ئادەمىزادان پىشېركى بكن لە
 ئەنجامدانى كارى چاكەدا، خودا پاداشو سزاي ھەموو كەسيك بە
 گوڤرەى كردەو ەكانى دەداتەو ە! ئيمانو كر ۛ ەو ەى چاك بنەماى ئايىنو
 تەرازووى راستەقىنەنو دەفەرموئ : ﴿ولكل وجهة هو موليا﴾ بۆ ھەموو
 گەلو نەتەو ەيەك قىبلەيەك ھەيە، ھەركەسە روو دەكاتە قىبلەى خۆى.
 ﴿فاستبقوا الخيرات﴾ كەوابوو ئەى كۆمەلى موسولمانان! خىرايى بكن
 لە كردنى كارى خىرا، ھىچ كاتى لە ئەنجامدانى كارى خىردا سل
 مەكەنەو، ﴿اينما تكونوا يأت بكم الله جميعا﴾ ھەموو ولاتو شوينو
 جىگايەك ھى خودايەو لەھەر شوينىك بن كۆتان دەكاتەو بۆ حىسابو
 لىكۆلىنەو ﴿إن الله على كل شيء قدير﴾ بىگومان پەرورەدگار بەسەر
 ھەموو شتىكدا تواناي ھەيەو ھىچ شتىكى لى عاسى نابى. ﴿ومن حيث
 خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام﴾ لەھەر جىگايەك چویتە
 دەرەو ەو لەھەر شوينىك نىشتەجى بووى كاتى نوێژ ھات، لە نوێژدا روو
 بكەر ۛ لای كەعبە، لەھەمو جىگايەك روو بكەنە كەعبەو بەرەو ئەو
 رۆگەيە نوێژ بكن.

﴿وان للحق من ربك﴾ بىگومان روو كەردنە كەعبە ھەقو چەسپاو ە
 لەلایەن خوداو ە بەرژ ەو ەندىو ھىكمەتى تىدايە. ﴿وما الله بغافل عما
 تعملون﴾ پەرورەدگار بى ئاگا نيە لە كردەو ەكانى ئىو ە زانى كى بە
 باشى شوين پىغەمبەر دەكەوئ، بە ئىخلاصو لىبوردوويى ەو ۛ
 فەرمانەكانى ئەنجام دەدا، دلىيان خودا پاداشتى كردەو ەكانتان

دەداتەو، ئەمە موژدەدانە بە موسولمانان بەو هی که پاداشیان دەداتەو. ﴿وَمَنْ حِثَّ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ لەهەر شوینیک روشتیتە دەرەو بە سەفەر کاتی نوێژ هات، روو بکەرە لای کعبە، ئەمە سییەم فەرمانە که پەرورەدگار ئاراستە ی پیغەمبەر موسولمانانی دەکا که لە نوێژا روو بکەنە کعبە، مەبەستیش لەم دووبارە کردنەو یە ئەو یە دەلین: گۆرانی قیبلە یە کهم ئە حکامی شەری بوو که نەسخ بوئەو، که وایی پیوستە دووبارە کردنەو تییدا بو چەسپاندن و لابردنی شکو گومان ﴿وَمَنْ حِثَّ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ لەهەر شوینیک بوون و ویستتان نوێژ بکەن روو بکەنە لای کعبە و بیکەنە رۆگە ی خۆتان. ﴿لَا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ﴾ پەرورەدگار چۆنەتی قیبلە ی فیرکردن بو ئەو جوله که کان بە لگە لە دژتان نەهیننەو و بلین: (محمد) و هاو ئەلانی دژ ی ئایینە که مانن که چی روو دەکەنە قیبلە که مان، ئەمە بکەن بە بە لگە لە سەر راستی ئایینە که یان؛ هەر وەها موشریکه کان بلین: (محمد) ئیدیعی ئایینی ئیبراهیم دەکا و که چی روو ناکاتە قیبلە که ی. ئیتر ئەو خەلکه ئەو کاتە ناتوان بە لگەتان لە سەر بیننەو. لە ترسی ئەو ی بۆریان بەدن بێ دەنگ دەبن ﴿إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ﴾ مەگەر ئەو کۆمەلە سته مکارانە ی که بە بە لگە بێ دەنگ نابن و بە هیچ شتیک ئەوان لە چەقە چەقی خۆیان ناکەون، هیچ پاساو بە لگە یە ک وەرناگرن، با موسولمانان گویان پێ نەدەن، لیان مەترسن و هیچ گرنگی یە ک بە شاتە شاتی ئەوانە مەدەن، تەنها لە من بترسن، من شیاوی ئەو م لیم بترسین، لە دنیا و قیامەت دا جلە و تان بە دەستی قودرەتی منەو یە، بە هەموو جوړیک دەسەلاتم بە سەرتان دا هەیه ﴿وَلَا تَمْنَعُكُمْ عَلَيْهِمْ﴾ ئیمە که قیبلە مان بو گۆرین و فەرمانمان پێ کردن که روو بکەنە لای کعبە بو ئەو یە که نیعمەتی ئیسلامە تیتان بو تەوا و بکەین، چونکه ئێو که قیبلە ی تایبە تیتان نەبێ

به ئۆمه‌تی پاشکه‌وتوو ئایین ناکامل حسیب ده‌کرین ﴿ولعلکم تهتدون﴾
 به‌لکو به‌هۆی ئەم نیعمه‌ته ئیسلامی‌یه‌وه ره‌زامه‌ندی خودا به‌ده‌ست یێنن
 ئەمه‌ش گه‌یشتن به‌ ئاواتی پیروژه ﴿کما أرسلنا رسولا منکم﴾ واته
 نیعمه‌تی رووکردنی قیبله‌ی سه‌ربه‌خۆتان که (مسجد الحرام) ه‌یه‌کێکه
 له‌نیعمه‌ته‌یه‌ک به‌ دوا‌ی یه‌که‌کانی په‌روه‌ردگارتان . که‌نیعمه‌تیکی تری
 فره‌گه‌وره‌ی پیشکه‌وتوه‌؛ ئەویش ره‌وانه‌کردنی پیغه‌مبه‌ریک له‌ نژادو
 رشته‌ی خۆتان، ﴿یتلوا علیکم آیاتنا﴾ که‌ نایه‌تی ئیمه‌تان به‌سه‌ردا
 ده‌خوینیته‌و هه‌میشه‌هه‌ولی ئەوه‌ ده‌دا که‌ ئێو له‌ نه‌فامی و نه‌زانی
 رزگار بکا، ئامۆژگاری و رینمونیتان ده‌کا، ته‌می و ته‌رییه‌تان فێرده‌کا،
 فه‌رمانی خوداتان پێ راده‌گه‌یه‌نێ ﴿وینزیککم﴾ دلۆ ده‌رووتتان له‌
 هاوبه‌ش په‌یداکردن بۆ خوداو کرداری خراب پاک ده‌کاته‌وه ﴿ويعلمکم
 الکتاب والحکمة﴾ ئەحکامی قورئانی پیروژتان فێر ده‌کا. هه‌دیته‌کانی
 خۆی که‌ له‌ ژیر روشنایی قورئاندا گوتوونی فێرتان ده‌کا ﴿ويعلمکم ما لم
 تکنوا تعلمون﴾ هه‌روه‌ها زۆر شتی به‌ سوودو قازانج بۆ کاری دونیایی و
 قیامه‌تتان فێر ده‌کا که‌ له‌وه‌پیش نه‌تان زانیوه‌و په‌یتان پێ نه‌بردوه‌و!
 ئەگه‌ر هاتنی پیغه‌مبه‌ر نه‌بوا‌یه ئێوه ئەو شتانه‌تان نه‌ده‌زانی: ﴿فاذکرونی
 اذکرکم﴾ به‌ خوداپه‌رستی و فه‌رمانبه‌رداری یادم بکه‌ن، به‌ خودام بزانی،
 ئەمنیش به‌ پاداشو لی‌خۆشبوونو دابین کردنی ژیا‌نی به‌خته‌وه‌ری
 له‌هه‌ردوو دنیا یادتان ده‌که‌و چاوم لیتانه ﴿واشکروا لی ولا تکفرون﴾
 ئە‌ی گرۆ‌هی موسولمانان! به‌ کردارو گو‌فتار سوپاسگوزاری ئەم هه‌موو
 نیعمه‌تانه‌م بکه‌ن که‌ پێم به‌خشیون. هه‌موو شتی‌ک له‌ شوینی خۆی‌دا
 به‌کار یێنن و بزانی بۆچی دروستکراوه‌ له‌و شته‌دا به‌کاری یێنن که‌ بۆی
 دروستکراوه‌، به‌دلۆ به‌ زوبانو به‌ئەندام جه‌سته‌تان شوکرانه‌ بژی‌ری من بن،
 دان به‌ چاکه‌و به‌خششی من‌دا بنێنن و نکولی لی مه‌که‌ن، مالو دارایی‌و
 ئەندام جه‌سته‌تان له‌کاری بی‌شه‌رعی‌دا به‌ فیرۆ مه‌ده‌ن، چونکه‌ ئەمه‌

کوفرائی نیعمه ته و ئاکامی په شیمنانی و سه رگه رداننیه، نه مه هره شهیه کی په روه رد گاره بو گه لی موسولمان هه تا نه و نه دامه تی یه ی به سه ر گه له کانی رابورد وودا هات له دهره نجامی کوفرائی نیعمه ته وه به سه ر نه مانیشدا نهیه ت. بیکومان موسولمانان ماوهیه ک پابه ندی فرمانه کانی خودا بوونو به گویره ی شهرعی خودا ره فتاریان ده کرد به لام دوایی ورده ورده پاشگه زبوونه و ئیتر له سه ره نجامی نه و پاشگه زبوونه و هیان تووشی نه وه مو دهره سه ری و نه هامه تیه بوونو هه تا نه شگه پرینه وه بو سه ر حالی پیشوویان خوشبه ختی ژبانو سه روه ری و بالاده ستیان بو ناگه پرته وه.

خوږاگرتن له سه ر به لا و موصیبه ت

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَسْتَعِيْنُوْا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصّٰبِرِيْنَ

﴿ ۱۵۳ 〉 وَلَا تَقُولُوْا لِمَنْ يُقْتَلُ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمُوْتُۙ بَلْ اَحْيَآءٌ

وَلٰكِنْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿ ۱۵۴ 〉 وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ

وَنَقْصٍ مِّنَ الْاَمْوَالِ وَالْاَنْفُسِ وَالثَّمَرٰتِۗ وَبَشِّرِ الصّٰبِرِيْنَ ﴿ ۱۵۵ 〉 الَّذِيْنَ

اِذَا اَصَابَتْهُمُ مُّصِيْبَةٌ قَالُوْٓا اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ ﴿ ۱۵۶ 〉 اُولٰٓئِكَ

عَلَيْهِمْ صَلٰوٰتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌۭ وَّاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْتَخِرُوْنَ ﴿ ۱۵۷ 〉

گوړینی قیبله تاقیکردنه وه ی ئاده میزاده کان بوو! جودا که روه ی موسولمان بوو له دووړووی دروژن، هه لبه ته نه و نیعمه تی په روه رد گاربوو رژاندی به سه ر موسولمانان دا خه شمو قار نه بوو! به لام نه فامو داخ له دله کانی جوله که و گاور نه و رووداو گه وره یان قوژته وه کو مه لیک درو بوختانیان هه لبه ستن خه لکیان هاندا دژی موسولمانان هه لویست وهر بگرن، په روه ردگار دهیزانی که به شوین نه م دژایه تیکردنو پروپاگنده یه دا کو مه لیک ناسته نگ بو موسولمانان وهدی دین و له

ئاكاما سەردە كیشی بۆ رووبەروو بوونەو و شەرو جەنگ لە ئیوان
موسولمانانو دۆژمانیان دا!

ناشكراشە دوابەدوای گۆرینی قیبلە زنجیرەیهك شەرو هەرای دژوار
رووبەرووی موسولمانان بوو!

لەم نایەتانهدا پەرورەدگار ئەو روون دەكاتەو، كە نازو نیعمەتی
دوینا جار جار بە بی ماندوو بوونو تێكۆشانو تووشبوونی بەلاو موسیبەت
دەستبەر نابن. هەلبەتە چەكی کاریگەر بۆ بەرەنگاری کردنی بەلاو
موسیبەتو بەرەرهكانی دۆژمانی نایینی پیرۆز خۆراگریو بەجیهتیانی
نوێژە، چونكە بە صەبرو خۆرگری ئیرادە بەهێز دەبیو و ڕە بەرز
دەبیتەو. نوێژی پەيوەندی کردنی راستەوخۆیە بە زاتی كردگارەو و
لیپارانهو و خۆخستنه قەلای پەرورەدگارەو دامرکاندنە هەلچوونی دلو
دەروونو خەمو خەفەت بە بادانە، بۆیە پەرورەدگار دوابەدوای فەرمان بە
شوكرو سوپاسگوزاری فەرمانی بە موسولمانان كرد كە خۆراگرین
لەبەرەمبەر ئاستەنگو بەلاداو پشت بە صەبرو نوێژکردنی تەواو بەستن و
فەرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ
الصَّابِرِينَ﴾ ئەي كۆمەلی برواداران! ئیو لە پیناو بلاو كەردنەو نایینی
ئیسلامدا، لەئەنجامی بەرەهەلستكاریتانو داكۆکی كردنتان لە ئاین!
تووشی جۆرەها بەلاو دەردی سەری دەبن، پتووستیتان بە پالپشتو
كۆمەككارو سەنگەری قایمو قۆل هەیه، كەواتە بۆ بەهێزکردنی دلو
دەروونتان، بۆ ڕە بەرزو خۆراگرتان پەنا ببەن بە صەبرو ئارامیو
نوێژکردن، ئەم دوو رەوشتە چەكی بەكاری موسولمانن بۆ بەر
پەرجدانەو هەموو كاریكی كە دژی ئیو ئەنجام دەدری چونكە
(صەبر) خۆراگری قورستین كردهو هەستی ناو هەروێ مەوێ، نوێژی
قورستین كردهو بەدیاریەتی؛ بە صەبرو خۆراگری مەلەكە بەردەوام
بوون سووربوون لەسەر هەلوێستو بارقۆلیو تەحەممولی ناپەهەتی

و ده دست ده هیندری، به هوئی صسه برده و مرؤف ده توانی به ره ننگاری
بیرو با و هری پروپو و چو به تال بیتته وه، ههروه کو چۆن نویژ سه رچا و هیه کی
گرنکه بو به هیز کردنی ورده و هیوای سه رکه وتن به سه ر تهنگو چه له مه دا.

له حه دیتدا هاتوو پیغه مبه ر ﷺ هه ر کاتی تووشی ناسته نگیك
بووبی و کاریکی قورسی هاتبیتته پتش خیرا په نای بو نویژ کردن بر دو وه
ئه م نایه هی خویندۆ ته وه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ
اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ بیگومان خودا یارمه تیده ری خۆپا گرانه، که سیکیش
خودا یارمه تیده ری بی که س نایویری تی و هیچ که س ده ره قه تی نایه!
په ره ورد گاریش له بوونه و هردا سوننه تی خوئی وا دامه زراندوه که
به جی هینانی کاری گرنگو سه رکه وتن به سه ر تهنگو چه له مه دا به بی
وزه ی صه برو خۆپا گری نابی، هه ر صه برو خۆپا گری په کاری قورس سووک
ده کا، ده روونی گوشاد ده خاته دیواری به ندیخانه ی به لاو موسیبه ته وه.

﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يَقتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتٌ بَلْ أحياءٌ عند ربهم
یرزقون﴾ ئیوه ده باره ی نه وانیه که له پیناو ئایینی خودادا کوژراون،
پیان مه لئین: مردوون نه وانیه نه مردوون، به لکو نه وان له جیهانیکی تردان
که جیاوازه له جیهانی ئیوه، له ژیا نیک دان که له ژیا نی دنیا یی ئیوه
ناچی، به لام ئیو هه ست به و ژیا نه ی نه وان ناکه ن، چونکه ژیا نه که یان له
سنووری هه ستی ئیوه دا نیه به لکو ژیا نیکی نه یینی به و تایبه ته به گیانی
شه هیدانه وه، له ززه تو خوشی و هره گرن، به شپوهیه ک که ئیوه
چۆنیه ته که ی نازان، رزقو روژی یان ده دریتی به لام ئیمه ی مرؤف نازان
ئه و رزقو روژی به چی به و چۆنه، ده شی قسه ی لی نه که یین و چۆنیه ته که ی
حه و الهی زانستی خودا بکه یین، چونکه له عاله می غه یب دایه و ئیمه په ی
پئ نابه یین.

ئه و پاداشه، به خششیکی خودایه که بو نه وانیه ی داناوه که به پیر
بانگه وازی به که یه وه چوون، له پیناو ئایینی پیروژیا گیانی خویان به خت

کردوو، به سه ره بهستی و نازایانه به پرووی سته مکارو مله وړاندا هه لته قیونه وه، دژی ناهه قیکاران جهنگاون، گیانیان بهخت کردوو. ﴿وَلْبَلَوْنَكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ﴾ [الشرات] سویندم خواردبی، ئیمه ئیوه تاقی ده کهینه و به که میك ترسان له دوژمنانو بری به لاو موسیبه تی عاده تی ژیان؛ وه کو برسیاهه تی و گرانی و فهوتانی به رو بووم له ناوچوونی مولکو دارایتان، مردنو له ناوچوونی کوړو کچو خاو خیزانو خزمو که سو کارتان، نه خوشی و، اته وامه زانن موسولمان بوونو چوونه ناو ئیسلامتان ده بی بیته هوی ده وله مهندي زوړبوونی رزقو روژی فراوان بوونی سامانتان، چاوه وړوانی نه وه مهبین موسولمان بوونتان بیته هوکاریک ده بی بو بلاو بوونه وهی ده سه لاتو فرمانه واییتان، بو نه مانی ترسو برسیاهه تی و نه خوشی له ناوتاندا، به لکو نه مانه رووده دن به گیره ی دابو نه ریتیك که خدا له بوونه وهدا بو دروستکراوانی خوی دایان، هه رکاتی به لاو موسیبه ت هوکاری تایبه تی خویان په یدابو روو ده دنو دینه ناراه.

﴿وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾ مزگینی بده به وانمې خاوهن صه برنو له کاتی تنگانو هاتنی به لاو موصیبه تدا خوگرن، مژده یان بده ری به باغه کانی به هشت، که خدا واده ی پیداوونو بوی ناماده کردوون.

نه مجار با بزائین مه به ست به ﴿الصَّابِرِينَ﴾ کین؟ ﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ به دلیکی پر له ئیمان وه به بروایه کی قایم قوله وه ده لین: ئیمه هه مو مان به نده ی خودایینو هه مو مان بو لای نه وه که پرینه وه، چی بوئ له که لمان ده کاو هیچ که س ناتوانی به رهنگاری بکا ﴿أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ نه وان به نه وه هه لوستیانه، نه وه ره وشتو هه لسو

کهوتیانہ لہ کاتی بہ لآو موصیبتدا تاوا رەفتار دہ کەن، رەحمەتو بہ زەییو بہ خششو رەزامەندیی خودایان لہ سەرە دہ کەونە ناو بہ حری رەحمەتی پەرەردگارەوہ ہەر ئەوان ریگای سەرفرازییان گرتووہو لایەنی خۆشبەختی و کامەرانییان دۆزیوہتەوہ .

هاتوچۆ نیوان سەفاو مەرۆ سزای ئەوانە ی نایاتی خودا دەشارنەوہ

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ

عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ إِنَّ

الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي

الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ الْمَلَائِكَةُ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا

وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّا فَاُولَٰئِكَ أَثُوبٌ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ

وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ

الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

وہکو گوتمان گۆرینی قیبلە - کہلە نایەتەکانی پیشوودا باس کرا، نیعمەتیکی گەورەو مەزن بوو بۆ موسلمانان، چونکە ئەم قیبلە گۆرانە سەر بە خۆیی بۆ دەستەبەر کردن، وای لێ کردن بتوانن چاودیری کەعبە بکەن و دەستیان بە سەریا برێواو لە بتو بپەرستی پاکی بکەنەوہ، موسولمانان لە نوێژدا رووی تی بکەن و لە دلیاندا جیگای ریزو پیروزی بێ .

جا کہ لہ ثابہتہکانی پیشوودا پەروردگار مہدحی موسولمانہ خوراکرو خاوەن صەبرو ورە بەرزەکانی کرد. حەج کہ ئەنجامدانی پتووستی بە ناپەختی و مال خەرج کردن هەیه؛ گونجاو بوو کہ لیڤەدا باسی بڕی لہ شەعائیری حەج و کردارە ناپەختیەکانی بکری کہ ئەویش گورگەلۆقەیی نێوان دوو گردۆلکەیی صەفا و مەرۆهەیه - کہ نەرمە راکردنی موسولمانان لہ نێوانیاندا نیشانەیی بالادەستی و سەرپەرشتیکارییانە بو کەعبە - وەبیرھێنانەوہی گرنگی ئەو شوینە پیروژەیه بو موسولمانانو جی بەجی کردنی کارەکانی حەج و زیندووکردنەوہی ئایینی ئیبراھیمە عليه السلام . ئیترھیچ پرو بیانووێک بو ئەھلی کیتابو موشریکەکانی عەرەب نامینێ دەربارەیی گۆرانی قبیلە و فەرمووی: ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ ییگومان (صەفا) و (مەرۆه) کہ دوو شوینن لہ نزیک کەعبە، نیشانەیی ئایینی خودان، ئەو روشتن و گورگەلۆقەیی لہ نێوانیاندا ئەنجام دەدری، ئەوانیش ئایینی خودان، چونکہ ئەنجامدانیان و پروا پی بوونیان نیشانەیی گەردنکەچی بە بو پەروردگار و خوداپەرستی و تەسلیم بوونە..

ئەحکامی شەرعی دوو جۆرن :

۱- جۆریکیان پێیان دەگوتری: (شعائر) وەکو ئەو عیبادەتانەیی کہ پەروردگار فەرمانی پی کردووین بە ئەنجامدانیان شیوەیی کردنەکانیان دیاری کراوە. «وەکو نوێژکردن و روو کردنە قبیلە و کاروباری حەج و چۆنیەتی ئەنجامدانیان، حیکمەتو نەیتنی و سوودی کردنەکیان بەو جۆرە لای ئیمە ئاشکرا نیە. ئەم جۆرە عیبادەتانە چۆن فەرمانمان پی کراوە پتووستە بی زیادو کەم بەجی یان بەیتن، چونکہ ئەگەر زیادو کەمیان تیدا بکری راستو ناپاستو فەرمان پیکراو زیادکراومان لی تیکەلاو دەبی، وەکو گاوە کانمان لی بەسەر دی کہ خودا دەربارەیان دەفەرموی: ﴿أَمْ لَكُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يُوَفَّنْ بِهِ اللَّهُ﴾.

۲- جوړی دووهمان پیی ناگوتری: (شعائر) وهکو ئه حکامی کرینو فروشتنو به کړیدانو رههن، ئهم جوړ شتانه که بؤ بهر ژه وهندی ئاده میزاد دانراونو به ئاسانی حیکمه ته که یان ده زانری.

﴿فمن حج البيت أو اعتمر فلا جناح عليه أن يطوف بهما﴾
که سیئک حه جی کرد. یان عومره ی کرد گونا می نیه نه گهر هاتوچوی نیتوانیان نه نجام بداو ته وافی به یینیان بکا! هه رچه نده موشریکه کانیش ئهم هاتوچویه یان ده کرد! جیاوازی نیوان هاتوچوی ئیوهو موشریکه کان له نیوان صه فاو مه پوه دا ئه وه یه ئه وان به کافری هاتوچو که یان نه نجام ده دن، به لام ئیوه به بیرو باوه پوه. ته وافه که ده که نو فهرمان به رداری په روه ردگارو پیغه مبه ره که ی ده بن.

﴿ومن تطوع خيرا فإن الله شاكر عليم﴾ که سیئک زیاد له نه ندازه ی واجبه که طاعه تی خودا بکا، ئه وه په روه ردگار پاداشی چاکه به چاکه ده داته وه، زاناو دانایه، ده زانی کی شیایو ئه و پاداشه یه ﴿إن الذين يكتُمون ما أنزلنا من البينات والهدى من بعد ما بيناه في الكتاب﴾ ئه و جوله که و گا ورانه ی که زانیاری ناو کتیبه کانیان ده رباره ی ئایینی ئیسلامو هاتنی پیغه مبه ری ئاخر زه مان که (محمد) ه ښار نه وه و په رده ی به سه ردا ده دن، یان له شوین ئه و زانیاری یه شتی تر ده رده خه ن، راسته یه که ژیر لیو ده خه ن، له شوینی ئه و راستیه درو یه ک ده خه نه پروو له کاتیکا ئه و زانیاری یه له لای خو یان له ته وراتو ئینجیل دا نو وسراوه و بی پیچو په نا نیشانه کانی پیغه مبه رو هاتنی ئایینی ئیسلام تی یان دا روون کراوه ته وه ﴿أولئك يلعنهم الله ويلعنهم اللاعنون﴾ ئه وانه شیایو ئه و هن فریشته و ئاده میزاد لی یان هه لنوزنو داوا بکه ن خودا له رهمه تی خو ی دوو ریان بخاته وه!

جا وه نه بی حوکمی ئهم نایه ته تایبته بی به مالو قه شه کانی جوله که و گا ور. به لکو هه موو که سیئک ده گریته و. که زانیاری یه کی وای

لابیّ که خودا پیتیستی کردبیّ بگهیەنرئ به خەلکئو ئەو بیشاریتەو،
 پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: هەرکەسێ زانیاریەکی لابیّ و داوای لیّ بکری
 به خەلکی بلێ و ئەو نکوولی لیّ بکا خودای پەرورەدگار روژی قیامت
 لغای ئاگرینی لە دەم دەکا. ﴿إِلا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَاُولَئِكَ
 أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ مەگەر ئەو کەسانە نەبیّ کە پەشیمان
 بوونەو، لەو کردارو گۆفتارانە ی کردوویان تۆبە دەکەن، ئەو ئازاوە
 فیتنەییە بە زانیاری شاردنەو کە بەرپایان کردووە راستی دەکەنەو لە
 درۆ دەلەسەکانیان پاشگەز دەبنەو راستی ھەقیقەتی ئەوێ کە خودا
 ناردوویەتی بە خەلکی رادەگەییەن! ئەوانە تۆبیان لیّ وەردەگیری و
 رەحمەتی خودا دەیانگریتەو، ئەوانە من بە زۆری تۆبیان لیّ وەردەگرم،
 رەحمەت و بەزەیی و لیبوردنم بۆ بەندەکانم زۆر زەبەندەییە. لەو خراپە و
 سەرپیچی کردنەیان خۆش دەبم، بە مەرجێک تۆبە کەیان راستالانەبی، لە
 کردارو گۆفتاریاندا رەنگ بداتەو، ئیعلانی ھەق بکا و دان بە راستیەتی
 ئیسلام دا بنی.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
 وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ بێگومان ئەوانە ی کافر بوون وازیان لە کفر و گومرایی
 خۆیان نەھینا. ھەر سووربوون لەسەر بیدی نی خۆیان تاوەکو مردن یەخە ی
 پێ گرتن و سەرنگوون بوون بە کافری دنیا یان جی ھیش تەوانە نەفرەتی
 خودا و فریشتە و ئادەمیزادیان لەسەر تەنانت روژی قیامت کافرەکان
 خۆشیان ھەندیکیان نەفرەت لە ھەندیکیان دەکەن، ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾
 ھەتا ھەتایە لەناو ئاگری دۆزەخدا دەمێننەو، یان لەناو نەفرەت لی کردندا
 دەمێننەو. ﴿لَا يَخْفَى عَنْهُمْ الْعَذَابُ﴾ سزای بە ئیشیان لەناو دۆزەخدا
 بەردەوامە و ساتەو ختیکیش ئەو سزایەیان لە کۆل ناکەوێ و بۆیان سووک
 ناکری ﴿وَلَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾ ئەوانە مۆلەتیان نادریتی و سزاکەیان بۆ
 دواناخری و ریگەیان نادریتی تا عوزرو بەھانە بەیننەو، بەلکو سزای

دیاری کراو هەر به له دنیا دەرچوونیان یەخەیان دەگرێ و هەتاهەتایە بەردەوام دەبێ!!

بەراستی -خوای پەنامان بدات- ئەو سزا ناماژەبو کراوە سزایە که له هەموو سزایەکی سەخت تره سزای تێۆکردن و دەرکردن، سینگیکی فراوان له خۆیان ناگرێ، کەس به چاوی بەزەیی و رەزامەندیی سەپریان ناکا، هیچ زوبانیک سلاویان لێ ناکا، ئەوان نەفەرە لێکراو و دەرکراو و قیزلێکراو، پەرورەدگار نەفەرەتیان لێ دەکا، فریشتە نەفەرەتیان لێ دەکەن، ئادەمیزاد نەفەرەتیان لێ دەکەن.

تاکو تەنهایێ خۆداو رەحمەت و بەزەیی ديار دەکانی

دەسلاتی

وَالنَّهْكَمُ إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١١٣﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسْحَرِّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

﴿ ۱۱۴ ﴾

دوای ئەوێ پەرورەدگار له نایەتەکانی پیشوودا حالو چۆنیەتی کافرو ئەوانە ئینکاری نایاتی خودا دەکەنو ئەوانە نایاتی خودا دەشارنەو ديار کردو سزایانی دەست نیشان کرد؛ کە نەفرین لێ کردنو دوورخستنه وەیان له رەحمەتی خوداو سووتاندنیانە به ناگری دۆزەخ بو هەتاهەتایە، هەر وەها هۆکاری کوفر که شیرکه دیاری کرد، ئەمجار پەرورەدگار دەیەوێ چارەسەری کوفرەکیان بکا! ئەویش به چهسپاندنی

تاکو تنهایی خودا به به لگه و نیشانه وه، ههروه ها به ژماردنی دیاردهی
 ره حمه تو به لگه ی ده سه لاتو توانای بی سنووری زاتی کردگارو
 چه سپاندنی نهو « که هه موو خیر و خوشی به ک له خودا وه یه و فهرمووی :
 ﴿وَالْهَکْمُ لِلَّهِ وَاحِدٌ﴾ خودای ئیوه که شایانی پهرستنه خودایه کی تاکو
 ته نیایه، هیچ شتی که نیه له وینه ی نهو بی، تاکو ته نیایه کی ره هایه
 (مطلق) ه کهس نیه لهو بکا نه له زاتدا نه له ره وشتدا نه له گوفتارو
 له کرداردا ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ هیچ خودایه کی حق نیه جگه
 له نهو زاته بیچونه، کهس رایه ی ناکه وی بیته خودا جگه له خوی،
 هه رچی نیعمه تو به خشش هه یه، هه مووی هی نهو زاته بی وینه یه وه
 هه ر خوی سه رچاوه ی هه موو چاکه و به خششیکه.

ده گیرنه وه کاتی نه م نایه ته نازل بوو، کافره کان به ده وری که عبدها
 سی سه دو شه ست بتیان هه بوو که نه م نایه ته یان بیست سه رسام مانو
 وتیان: نه ی (محمد!) نه گهر راست ده که ی نیشانه یه کمان بو یینه
 راستگویت بچه سپینی! ئیتر نه م نایه ته نازل بوو که ده فهرمووی ﴿إِن فِي
 خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ له دروستکردنی ناسمانه کازو زه وی نه وه ی
 تیان دایه نهو ناسمانه فراوانو مانگو روژو نه ستیره کاکه شانه، نهو
 جیهانه زانراو نه زانراوه، نه م ریکو پیکه یه ی که له ته وه ره ی
 نه ستیره کان داو له کۆمه له ی روژی و کۆمه له نه ستیره کانی ترده هه یه، نهو
 هاتوچوو هه لسه وراو خولانه وه ی که نه نجامی ده دن سه رسور دینن
 ﴿وَإِخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ گو رانی شه وورژو هاتنی یه ک به دوای یه کیان
 دا، شه و دیو راده بری روژ دیته شوینی، روژ ده رواو شه و جیگای
 ده گریته وه، روژ دریژ ده بی شه و کورت ده بی یان به پیچه وانه وه، نه م نالو
 گو ریه ی تاریکی و رووناکی خو ره لاتن و تاریکی دا هاتن، سپیده ی
 به ره به یان و تاریکی دوا خو رئا و ابوون.. نه مانه هه موویان گرنگو
 سه رسور هینه رن به لام دووباره بوونه وه و چند باره بوونه و یان وای کردوه

کە ئادەمیزاد بەلایەو شتێکی ئاسایی بنو لە ئاستیاندا سەری سوورنەمینی ﴿وَالْفَلَکَ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَع النَّاسَ﴾ ئەو کەشتی و گەمیانی کە لە دەریادا هاتوچۆ دەکەن، ئەو هەموو شتومەکو کالایەیان پێ دەگوزریتەو، کە سوودو قازانجی بۆ ئادەمیزاد هەیەو لێ بە هەرمەند دەبێ ﴿وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ﴾ هەروەها ئەو ئاوبارانە کە خودا لە بەرزایی را بۆ ئێوەی دەڕژێتە خوار.

پەروەرگار لە ئایەتێکی تردا، شیوەو هۆکارو چۆنەتی باران بارینی روونکردۆتەو دەفەرموی: ﴿اللَّهُ الَّذِي يَرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيُبْسِطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كَسَافًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾ الروم/ ۴۸. خودایەکی وەها یە با هەل دەکاو هەور راپێچ دەکاو چۆنی بوێ لە ئاسماندا بلاوی دەکاتەو دەیانکاتە پارچە پارچەو پەلە پەلە، ئەمجار دەبینی دلۆپە بارانی لێ دیتە خوار!

ئەم وەصفو چۆنەتی دروست بوونەوێ باران کە قورئان باسی دەکا؛ دەق ئەو زانیارییە کە زانیان دەلێن: باران لە بەرزبوونەوێ بوخاری ئاو بەهۆی گەرمی هەواوە پەیدا دەبێ، کە ئەو هەلمە لە ئاوی دەریادا بەهۆی لێک کەوتنی زەرەتەکانو لیخشانی هەوا، بە ڕووبەری دەریا پەیدا دەبێ و کۆدەبێتەو، هەور دروست دەبێ و بارانی لێ دەبارێ!

﴿فَاحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ بەو بارانە پەروەردگار زەوی مردووی زیندوو کردەو، گیاو گژو روکی تێدا رواند، هەر بەهۆی ئەو ئاوو گیاو گژووە گیانلەبەرانی - ئادەمیزاد - ئازەل - دەتوانن درێژ بە ژیان بدەن ﴿وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ﴾ لەناو زەویدا لە هەموو جۆرە گیانلەبەریکی بلاوکردۆتەو. هەر ولاتیکی بارانی لێ نەبارێ و جۆگا ئاوی پیا نەپوا، نە گیاو گژێ تێدا سەوز دەبێ، نە ژیانی تێدا دەگونجی، باران بارین بەو شیوەی کە دەبینی هەروەها بوونی بە هۆکاری ژیانداری ئادەمیزادو گیانلەبەرانی تر لەسەر زەوی، گەورەترین بەلگەیە لەسەر تاکو تەنیا یی

خودا، لەلایەکی ترەوه رەحمەتو بەزەیی فراوانی خودا دەچەسپێنێ
﴿وتصريف الرياح﴾ ھەروەھا گورانی با بەرەو خۆرھەلاتو خۆرئاوا بەرەو
باکورو باشوور، جاریک گەرمو چاخیک سارد، دەمیک بەھیزو کاتیک
بێھیز، تاویک گێژەلوکەو زریان، ماوەیەک شەمالو نەسیمو لەسەرەخۆ.
جاریک تەلقیحو تۆم پڕژاندن ئەنجام دەدا کاتیک نەزۆکئو بای ھەشتی،
﴿والسحاب المسخر بين السماء والأرض﴾ ئەو ھەورە ی گەردنکەچ لە
نیوان بەرزایی ئاسمانو زەوی دا وەستاوہ بۆ ئەو ی بەسەر ولاتاندا باران
ببارینێ؛ لەم شوین بۆ ئەو شوین (با) راپیچی دەکاو پەرەدگار چۆنی
بوئ ئاوا باران دەبارینێ.. ئەم دیاردە سروشتی یانە ی باسکران ﴿الآيات
لقوم يعقلون﴾ ھەموویان بەلگەن لەسەر ھەبوونو بە توانایی خودایەکی
بەدیھینەر و چاودیری کارو راگرو زاناو کاردروست.

پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی (ھاوار بۆ ئەو کەسانە ی ئەم ئایەتە
دەخویننەو ھو گویی پێ نادەنو کاریان تێ ناکا!).

ھەندێ لە زانایان دەلێن: پەرەدگار دوو جۆر کتیبی ھەیە کتیبیکی
دروستکراو کە بوونەوەرە: کتیبیکی نێردراو کە قورئانە، ئەمیان
شارەزامان دەکا بۆ ریبازی زانستی دەربارە ی ئەویان، جا کەسیک لە
ھەردووکیان ورد بوو ھو بەو ھەرفرازە، کەسیکیش گویی پێ نەدان
خەسارە تمەندی دنیاو قیامەت دەبێ.

حَال و چۆنیه‌تی موشریکه‌کان له گەڵ خواکانیان ۱

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ
آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ
لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١١٥﴾ إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ
الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١١٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ
اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كَرِهْنَا لَنَّا كَرِهْنَا فَنَتَّبِعَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ
اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ حَسْرَتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١١٧﴾

پەروەردگار لە نایه‌ته‌کانی پیشوودا بە لگەیی لەسەر تاکنو ته‌نهایی
خۆی سۆزو بەزه‌یی هینایه‌وه، لێره‌دا حال و چۆنیه‌تی ئەوانه‌ی که نه‌و
بەلگانه‌ هه‌زم ناکه‌نو شه‌ریک بۆ خودا داده‌نێن ده‌ست نیشان ده‌کاو
ده‌فه‌رموئ:

﴿ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا﴾ بری ئاده‌میزاد هه‌ن
نه‌زانی و نه‌فامییان گه‌یشته‌وه رێژه‌یه‌ک که له‌جیاتی خودای پەروەردگار،
چەند بته‌وه‌نه‌میک، یان ئەسته‌یره، فریسته، شه‌یاتینی، ئەم جو‌ره
شته‌نه‌یان کردووه به‌خودا و ده‌یانپه‌رستن گه‌ردنکه‌چی و گوێرايه‌لییان بۆ
نه‌نجام ده‌ده‌ن ﴿يحبونهم كحب الله﴾ موسولمانان چەند خودایان خو‌ش
ده‌وئ ئەوانیش ئەوه‌نده ئەو بته‌نه‌یان خو‌ش ده‌وین و ده‌یانپه‌رستن و به
ملکه‌چی له‌ناستیان‌دا هه‌لده‌نوزو به‌ندایه‌تیان ده‌که‌ن، وه‌لێ ﴿والذين
آمَنوا أشد حبا لله﴾ ئەوانه‌ی موسولمانی ساغزو خاوه‌ن باوه‌رن زۆر زیاتر
خودای خو‌یان خو‌ش ده‌وئ، چونکه موسولمانان واز له‌خودای خو‌یان
ناهینن بچن خودای تر بپه‌رستن!! به‌لام موشریکه‌کان که تینیان بۆ هات

واز له بت په رستی ده هینن و ده ست ده کهن به خودا په رستی و ملکه چی ده بن، خودا دروژنه کانیان ده کهنه واسیته بو لای خودا، ماو هیه ک بتیک په رستن و دوا یی واز له و ده هینن روو ده کهنه بتیکی تر، یان ده یخون وه کو: چون (باهلة) سالتیکی گرانی خودا که یان که له خورما بوو خوار دیان!!!

﴿ولو يرى الذين ظلموا اذ يرون العذاب ان القوم لله جميعا وان الله شديد العذاب﴾
 تهو سته مکارانه ی هاو بهش بو خودا داده نین، له جیاتی خودا بهر دودار ده په رستن، بهو کارانه شیان ستهم له حق ده کهن، ستهم له خودی خو شیان ده کهن نانه مانه نه گهر به وردی پروانسه تهو روژه ی که له بهر دهم خودای تا کو ته نیا به ملکه چی ده و هستن، نه گهر بیریک لهو روژه بکه نه و که چاویان ده که وئ بهو سزا سامناکه ی که دانراوه بو سته مکاران؛ تهو هیان بو روون ده بیته وه که هه مو هیزو توانا یه ک هی خودا یه بهس! که س رایه ی نا که وئ بیته هاو بهشی خودا که س ناتوانی خو به خودا بزانی، ههروه ها تهو هشیان لا روون ده بیته وه که به راستی سزای به نیشی هه یه بو سه رپیچی کاران، بو سته مکاران.. به لئ نه وانه نه گهر تهو فلیمانه بیننه پیش چاوی خو یان، شتی سامناک ده بینن، به لای گه وره یان چا و پی ده که وئ، تهنگو چه له مه ی وایان چا و پی ده که وئ زمان توانای گوتنی نیه و به هیچ شیوه یه ک باس نا کرتی ﴿اذ تبرا الذين اتبعوا من الذين اتبعوا وراوا العذاب وتقطعت بهم الأسباب﴾
 ته گهر نا گادار بی تهو کاته ی سه رو کو لیپرسراوان خو یان له شوینکه و توانی خو یان بهری ده که نه و ده لین: ته وانه شوینکه و تووی نیمه نین، نیمه پیمان نه گوتون شوینمان بکه ون!!

ته مجار سزای سه ختی ناماده کراویان چا و پی ده که وئ له عه یبه تا هه مو په دیو هندی و عه لاقاتیکی که له گه ل یه کتری دا هدیان بووه ده چرئ و هه رکه سه سه ر قالی حالی خو ی ده بی سه رو کی و لیپرسراوی، مسکینی و

ئاغاو به گایه قتی نامی قتی سه رۆکه کان ناتوانن پاریزگاریی له خۆیان بکه ن چ
جای له شوینکه توانیان، حه قیقه قتی خودایه قتی خویان بۆ ئاشکرا ده بی،
بۆیان روون ده بیته وه ئه م فس فس پاله وانانه چه ند زه عیفو لاوازو
زه بوون له به رده م باره گای خودای په روه ردگادا، چه ند بی ده سه لاتن
له ئاست نه و سزایه ی بۆیان ته رخان کراو. چه ند بی به رگریین له ئاست نه و
برپارانیه ی بۆیان ده درئ ﴿وقال الذين اتبعوا لو أن لنا كرة فنتبرأ منهم کما
تبرأوا منا﴾ نه وانه شوین نه و فیلبازانه که وتوون نه و نه ده رقیان
هه لده ستی نه و نه ده تینیان پی ده گا ئاواته خوازی نه و نه ریگیان پی بدرئ
تۆله ی خۆیان بکه نه وه. داخوازی نه وه ده که ن ده لێن: خۆزگا
بیانگیرانییه وه بۆ دونیا. بۆ نه وه ی ئیمه ش پاکانه ی خۆمانمان لی
بکردنایه، وه کو چۆن نه وان ئیستا پاکانه یان له ئیمه کر. هه موو
داخوازیان نه وه یه بگه رینه وه بۆ سه ر زه وی، شوین ریبازی حه ق
بکه وتنایه و یه کتا په رستییان نه نجام بدایه و به گویه ی کیتابی خواو
ره وشتی پیغه مبه ر ره فتاریان بکردایه، نه مجار بمردنایه و به یندرانایه بۆ
حیسابو لیکۆلینه وه، بۆ خاتری نه وه ی پاکانه ی خۆیان له و سه رکردایه تیه
فیلبازه و زه عیفه زه بوونه چه واشه یه بکردایه و تۆله ی خۆیانان لی
بکردنایه وه ﴿کذلک یریه م الله اعماه م حسرات علیهم﴾ وه کو چۆن
په روه دگار سزای به ئیشیان پیشان ده داو بی ده سه لاتو زه بوونی
گه وره کانی خۆیان ده بینن، ئا به و جوړه ش کرده وه کانی دنیایان که بۆ
خۆیان دلیان پی خوش بوون ده بیته غه م نا ره حه قتی، خودا پیشانیان ده دا
که کرداره کانی دونیایان هیه قازانچو سوودیکی نیه و لیمان په شیمان
ده بنه وه په شیمانیش تاز. دادیان ناداو راپیچ ده کرین بۆ ناو دۆزه خ ﴿وما
هم بخارجین من النار﴾ نه وان له و ئاگره دا ده مینه وه و لی ده رناچن و
ئاگه ریندرینه وه بۆ دونیاو تا ئیمان بینو تۆله له گه وره کانی خۆیان
بکه نه وه.

جہ لا کړدنې ښه پاکه کانا و سهر چاوهی هه را مکره نئی شته

پاساغه کانا

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ كُلُّوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَفْقَيْنَا عَلَيْهِ عِبَادَ تَأَ أُولُو كَانَّ عَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمُّ بِكُمْ عَمَّى فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾

نه مجار په روه رڼا گار دواى نه وهى كه حالى بيدينا نو بته پرستانى روون، كرده وه مشته مړى نيوان پيشه واو شوينكه وتوانيانى هينايه سهر شاشه كه و ناكامى كرده وه كانيانى خسته روو، روو ده كاته كو مه لى ناده ميزاد به گشتى و ده فهرموى: ﴿يا أيها الناس كلوا مما في الأرض حلالا طيبا﴾ نهى خه لكينه! لهو بهروبوومهى لهزه وى دا هه يه برى له خواره مهنى يه كانى بخون كه له ناويان دا هه ندى لهو خواره مهنى يانه ن بؤ خوټان به ختو خوړايسى له خوټان حهرام كرده وه حهرام بوونه كه يشتان دا وه ته پال خودا و گوايه خودا لى حهرام كرده وون.

نيبنوعه باس هه فهرموى نه نايه ته ده ريارهى هوزى شه قيفو به نى عاميرو خوزاعه و خيلى مودليج كه به به بى به لگه چهند شتيكيان له خو حهرام كرده بو وه كو له مه به ولا وه قورشان له سورته نى (المائدة) نايه نى (۱۰۳) دا باسيان ده كاو ده فهرموى: ﴿ما جعل الله من بحير ولا صائبة ولا وصية ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون على الله الكذب واكثرهم يعقلون﴾ خوداى په روه رڼا نهو شتانهى كه خوادرنيان حهرامه بهم نايه ته ديارى كرده وون

کہ دہنرموی: ﴿ قل ۞ اجد فیما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمہ الا ان یکون میتة او دما مسفوحا او لحم خنزیر فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به ﴾ الانعام / ۱۴۵ .

جگہ لہم جوڙه خوارده مهني يانه نهواني تر حه لالن به مهر جيڪي پاك
 بزو حقيقي خه لکي پيو نه بي چونڪه حه رام دوو جوڙه :

۱- هه‌یه بو خۆی هه‌رامه، له‌به‌ر پێویستی و ناتا‌جی نه‌بی خواردنی هه‌رامه.

۲- ههیه بۆ خۆی حه‌رام نیه به‌هۆی شتیکی لاوه‌کی حه‌رام ده‌بی وه‌کو نه‌و مالو دارایی و خواردنانه‌ی که به‌گۆهری شەرع وه‌ده‌ست نه‌هینرابن وه‌کو مالی دزی و سوود و داگیرکراو و به‌رتیل و فیل و ته‌له‌که‌بازی.

﴿ولا تتبعوا خطوات الشيطان إنه لكم عدو مبين﴾ ئېوه شوپن ره وشتی شهیتان مه که ون، چاو له ههنگاهه کانی مه که ن، وه کو نه و ریگا له خه لکی گوم مه که نو مه ردوم گومړا مه که ن، چونکه نه و دوژمنی ئېوه یه و دژایه تی نه و له گه ل ئېوه دا ناشکراو نمایانه. شهیتان سه رچاوه ی بیرو بۆچوونی پړوپوچو گومړایی به. هه میسه خه ریکی هه لخه له تاندنو له خلیسک بردنی ئاده میزاده، به رده وام خه لکی هه لده نی بۆ خراپه کاری و تاوانباری و گومړایی. به چهند جوړیک ده یه وئ له ریگه ی راست لاتان بدا. ده فهرموئ ﴿إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ﴾ شهیتان هه میسه فهرمانتان پی ده کا به نه نجامدانی کرداریک که زیانی دنیاو قیامه تانی تیدا بی. به نه ینی و به ناشکرا خراپه و خراپه کاری بکه ن ﴿وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ هه روه ها فهرمانتان پی ده کا و هه لتان ده نی که به ناوی خوداوه شتی وای بلین که خودا فهرمانی پی نه کردوه، رینموییتان ده کا که شتی وای بخه نه ناو ئایینه که یه وه که نازانن ئاخو ئاینه یان نا؟ یان شتی ههرامتان به هه لال ده خاته به رچاو به پیچه وانه شه و شتی هه لالتان به ههرام بۆ دیاری ده کات، هه موو نه مانه زیاده روه ی یه و کاری ناره وایه و

تیپەراندەنە لە سنووری خوداو دەست درێژییە بۆ سەر خودایەتی خوداو سولتەیی تەشریعی پەرەردگار. ئەم جۆرە شتانە خراپترین ئەو فەرمانانەن کە شەیتان فەرمان بە نادەمیزاد دەکا، چونکە ئەم شتانە بناغەیی روخاندنی ئەخلاق و رهوشتن و گۆرانکارییە لە شەرحدا.

هەر لەم بیروبوچوونانەییە کە بری لە قسەرۆشتوو کاربەدەستان پێیان وایە خودا پێویستی بە واسیتەییەو هەر ئیشیکت پێی بوو دەبێ تەکاکاری پەیداکی ئەمجار ئیشەکەت بۆ جێبەجێ دەکا و هیچ شتیک بێی واسیتە ئەنجام نادا. ئیتر دلی رەشە خەلکەکیان لە سوننەتی خودا لاداوەو روویان پێ کردۆتە چەند گۆڕو نارامگای ئەم ئەو، یان کردویان بە شوینکەوتوو چەند بەندەییەکی زەبوونو لاواز کە ناتوانن هیچ زەرەر و قازانجیک بە خۆیان بگەیهنن، ئەمەیان ناوانا وەسیلەو تەکاكار! حاشا خودا شتی وا قبوڵ بکا، بە شتی وا رازی بێ! ئەمەش گومراپییە کە ئەو مەردووم گەلە تێی کەوتوو و کۆرانی ئەنجامی دەدەن.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا﴾ ئەگەر بەو کافرانی کە شوین شەیتان کەتوونو رێبازی ئەویان گرتوو - بگوتری: وەرەن، گوێ لە قورئان بگرنو شوین پێغەمبەر بکەونو ئیمان بینو جگە لە خودا کەسی تر بەخودا مەزانن، دەلێن ئیمە نازانین ئیمە شوین باوکو باپیری خۆمان دەکەوین ئەوان چۆن رەفتاریان کردوو ئیمەش وا دەکەین، پیاو ماقوول و لێپرسراوی خۆمان چۆنیان کردوو ئیمە شوین ئەوان دەکەوین، ئەمجار پەرەردگار بەرپەرچیان دەداتەو دەفەرموی: ﴿أَوَلَوْ كَانُوا يَلْقَوْنَ الشَّيْطَانَ لَا يَقُولُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾ ئەوانە ئەوەندە نەفامن تەنانت ئەگەر باوکو باپیریان نەزانو نەفام و گێژ و وێریش بن ئەوان هەر شوینیان دەکەون؟! ئەگەر عەقل و هۆشیان نەبێ و دل و شیاری زیرەکیش نەبن، ئەوان واز لە رێبازەکیان ناھێنن؟! پرسیارە کە بۆ ناڕەزامەندییەو بۆ لۆمەو گەلەیییە.

﴿وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دَعَاءَ وَنِدَاءٍ﴾
 حالو چوینہ تی تھو کافرانہی تھہلی کیتاب لہوہدا کہ سوود لہو قورٹانہ
 نابینو بہ لگہ پرشنگذارہ کانی کاریان تی ناکا۔ حالی تھو کہ سہش کہ
 بانگیان دہکا بو نیمان ہینان وہکو شوانیک وایہ کہ دہنگی مہرو
 بز نہ کانی دہدا رایان دینئی لیرہ بو تھوئی لہو پوہ بو ئیرہ، مہرو بز نہ کانی
 ۱۱ ہنگہ کہ ۱۱ ہیسن بہ لام ہیچ تی ناگہن، تھو کافرانہش وہکو تھو ناژہ لہ
 لہوہر خورانہ وان، ہیچ لہو بانگہ وازی بہ حالی نابو تی ناگہن، گویان
 لہ قورٹانہ کہ چی گویچکہی خویان دہہاخنن وہکو لہ نایہ تیکی تردا
 دہفرموی: ﴿إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ تھوانہ لہ ہل سوکہ وتو
 بیرو بوچووندا وہکو ناژہ ل وان، بہ لکو گومراترنو سہرلی شیواو ترن ﴿صَمَّ
 بَكَمَّ عَمِّي فَهْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ کہرو گوی گرانن حقو راستی نابیستن لالن
 لہ قسہو ناتوانن ناخاوتنی عاقلانہ تھہنجام بدہنو قسہی حقو راست
 بکہن۔ لہ بہر پاراستنی بہرژہ وہندی تہسکی خویانو خوپہ رستیان دلیان
 پروا نادا ددان بہو فرمانانہدا بنین کہ خودا لہ سہری پتویست کردوون،
 ناتوانن تھوہی کہ خودا دہربارہی (محمد) ﷺ فرمانی پی کردوون کہ
 بو خہلکی روونی بکہنہو ۱۱ تھہنجامی بدہن۔ کوپرو نابینانو ریگای حق
 نادوژنہوہو کہ وابو تھوان ہیچ حالی نابن تھو ناموژگاریانہی کہ
 ناراستہیان دہکری چونکہ تھوان وہکو ناژہ لیان لی ہاتوہو لہ گومپایی
 خویاندا نوغرؤبوون۔

باسی خوار دہمہنی حلال و حرام

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْتَكُمْ وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِن
 كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنِيزِ
 وَمَا أَهْلَ بِهِ لغيرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ
 اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

پاش ئەو ھى پەرۋەردگار خىطابى ئاراستەى ئادەمىزاد كىرد بەگشتى
 كە لە بەرۋوبوۋمى زەۋى بخۆن، ئەمجار حالو چۆنىەتى كافىر»
 لاساىى كەرەۋەكانى روون كىردەۋە، نەفامى و نەزانىيانى دەست نىشان كىرد،
 بەئازەلى حلىب كىردنو بەگومراترىش لەئازەل حىسابى كىردن، ئەمجار
 لىرەدا خىطابىكى تايىبەتى ئاراستەى موسولمانان كىرد، چونكە ئەوان
 تىگەيشىتو ھۆشمەندن، خواردنى رىزقو رۆژىى زەۋى بۆ ھەلال كىردنو
 فەرموۋى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ ئەى ئەو
 كەسانەى كە ئىماتتان ھەيە بخۆنو بخۆنەۋە لەو رىزقو رۆژىيە پاكىو
 خاۋىنەى كە پىمان بەخشيۋنو بۆمان ھەلال كىردوون، لەو خواردنانەى كە
 لەخۆتانەۋە لەخۆتان ھەرام كىردوونو ئىمە لىمان ھەرام نەكىردوون
 بەئارەزۋى خۆتانو بەگۈيرەى پىۋىست بخۆنو بخۆنەۋە ﴿وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِن
 كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ سۈپاسگوزارى خۇداىن لە پاي ئەو نىعمەتو
 خۆشىيانەى كە پىتان دراۋە، ئەگەر راست دەكەن ئىۋە ھەر خۇدا
 دەپەرستىنو جگە لە ئەو كەسى تر بە خۇدا نازان!!!

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ﴾ ئەى ئەوانەى كە ئىماتتان بە خۇداۋ
 پىغەمبەرى خۇدا ھىناۋە شتىك لەخۆتان ھەرام مەكەن كە مەن لىم ھەرام
 نەكىردوون، نەچن ۋەكو سەردەمى پىش ھاتنى ئىسلام كە لەخۆيانەۋە
 وشتى بەھىرەۋ سائىبەۋ شتى تىران لە خۆيان ھەرام كىرد ئىۋەش ئاۋا
 بىكەن، ھىچ خۇاردەمەنىيەك لە ئىۋە ھەرام نەكراۋە، جگە لە خۇاردنى
 مردارەۋەبوۋ چونكە مردارەۋەبوۋنەكەى يان بە نەخۆشىيەكى دىرئخايەن
 بوۋە يان بە روۋداۋىكى كۈتۈپىرى، ھەردوۋكىان ترسى زىانيان لى
 دەكەرى... زىاد لەۋەش زەۋقى ساغ بىزى لى دەكا ﴿وَالدَّمَ﴾ ھەروەھا
 خۈينى رزاۋ، چونكە ئەۋىش ۋەكو مردارەۋەبوۋ، زىانى ھەيەۋ بىزى لى
 دەكەرى ﴿وَالْحَمَّ الْخَنَزِيرَ﴾ گۆشتى بەراز، چونكە بە تاقى كىردنەۋە
 ھەركەۋتوۋە كە زىانى جۆراۋجۆرى ھەيە، بەتايىبەتى لەۋلاتىكى گەرمىن

دا. ﴿وَمَا أَهْلَ بِهِ لَعْنُ اللَّهِ﴾ هەر کوشتی‌یه‌ک له‌کاتی سه‌رپرینی دا ناوی غه‌یری خودای له‌سه‌ر هاتبی، چونکه نه‌مه‌ش جووره بته‌پرستی‌یه‌که، ته‌نانه‌ت زانایانی ئیسلام فه‌رموویانه هەر کوشتی‌یه‌ک له‌گه‌ل ناوی خودادا ناوی شیخی‌ک پیغه‌مبه‌ری‌کیشی له‌سه‌ر ببری، هەر چه‌رامه، که‌وابوو که‌سی‌ک له‌کاتی سه‌رپرینی کوشتی‌دا بلی (بسم الله) له‌گه‌ل نه‌وه‌دا ناوی شیخ عبدالقادر یان کاک نه‌حه‌دی شیخ یان هەر شیخی‌کی‌تر بینێ گوشته‌که‌ی چه‌رام ده‌بی.. ﴿فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾ که‌سی‌ک ناچاربوو برسی بوو ترسا له‌وه‌ی که‌یه‌کی‌ک له‌و گوشته چه‌رامه نه‌خوا تووشی زیان ده‌بی، نه‌وه بو‌ی چه‌لاله به نه‌ندازه‌ی پیوستی لییان بخوا. چونکه له نه‌خواردنیان‌دا نه‌ناوچوونی خو‌ی تیدا‌یه‌و تووشی هیلاکه‌تو فه‌لاکه‌ت ده‌بی، خوداش فه‌رمانی پی کردو‌وین که خو‌مان نه‌خه‌ینه ته‌هلوکه‌وه نه‌مجار که ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ﴾ مه‌به‌ست نه‌وه‌یه که خه‌ل‌کی له‌خو‌یا‌نه‌وه‌و به ئاره‌زووی خو‌یان نه‌چن نه‌ندازه‌ی پیوستی و ناتاجی دیاری‌بکه‌ن هه‌رکه‌می‌ک پیوستیان بوو خیرا په‌لاماری چه‌رامه‌که بده‌نو بلین: ئیحتیاجی چه‌رام چه‌لال ده‌کا ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ پی‌گومان خودا لی‌خو‌ش‌بو‌وه بو‌ که‌سی‌ک له‌نه‌ندازه‌گرته‌ی ناتاجی‌یه‌که‌یدا به‌هه‌له‌چوو، به‌عه‌قلی خو‌ی نه‌و حاله‌ته‌ی تی‌ی که‌وتوو په‌له‌یه‌که چه‌رامی بو‌ چه‌لال ده‌کا. (رحیم) به رو‌حمو به‌زه‌یی‌یه که ری‌گای ئاده‌میزادانی داوه له‌کاتی پیوستی‌دا په‌نا بو‌ شتی چه‌رام به‌رن، چه‌رامیان بو‌ چه‌لال ده‌کا.

شاردنه وهی نیگای بهر و ده کار له لایه نه هلی کیتابه وه

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا
يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى
وَالْعَذَابِ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾

نایه ته کان بهر ده وامن له ده رختنی هه لویستی نه هلی کیتاب
بهرام بهر قورنازو پیغه مبهرا بهتی جه زه تی موحه ممد .

له نایه ته کانی پتشی ودا نه وهی روونکرده وه که مالو قه شه کانی
نه هلی کیتاب بری شتی جه لالیان یاساغ کردبوو، له خو یانه وه چند
شتیکیان خستبوو ناو نایینه که یانه وه، ره بهنی و زیره ژیانیان له خواردنو
خواردنه وه دا داهینابوو! لی ره دا نه وه مان بو روون ده کاته وه که نه
تاوانبارانه چی زانیاری و نیشانه هیه له کتیه کانیان دا ده باره ی
پیغه مبهری نیسلام هه موویان شار دۆته وه، گۆرپویانه، راستی به کانی
نیگیان شار دۆته وه به تالو پوچه ■ سه کرده که ی خو یان رانوانده،
بارزگانی و مامه له یان به نایینه وه کردوه، نایینیان کردوه به هوکاری
ژیان. وه کو له شونیککی تر دا ده فهرموئ: ﴿تَجْلُوْنَهَا قِرَاطِيسَ تَبْدُوْنَهَا وَتَغْضُوْنَ
كَثِيْرًا﴾ الانعام/ ۹۱.

نیمامی طه بهری له عی کریمه وه له نینوعه باسه وه ده گیریتسه وه
ده فهرموئ: ثم نایه ته ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ...﴾ له گه ل نایه تی ال عمران

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ﴾ هه موویان ده ربارهی جوله کهو مالمه کانیان هاتوونه خواری، که له ره شه خه لکه کهو بو ره پیاوه کانیان به رتیل و دیارییان و ده ده گرت، جا که په ره دگار حه زره تی موحه ممه دی کرد به پیغه مبه ره ﴿ترسان نانیان بپرئ، هه موو نیشانه و باسی پیغه مبه ره که له ته ورات دا بوو گورپیانو به ده دست لیدراوی به خه لکه که یان راگه یاندو بلاویان کرده وه نیتریه زدانی مه زن نه م ثایه ته ی ناره ده خواری که ده فهرموئ : ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ نهوانی که فهرمانی خودا ده شیرنه وه، نهو نیگایه ی خودا بو پیغه مبه ری خوئی ناردوه بو خه لکه که ی روون ناکه نه وه یان مانا که ی ده گورنو له مبه بهستی خوئی لای ده ده ن، یان ده قه که ی ده شیتوینن، یان له شوینی خوئی دا به کاری ناهیتنو به گویره ی هه واو ناره زووی خوئیان راقه ی ده که ن بو نه وه ی له پاساوی نه مه دا به هایه کی که میان ده دست بکه وی و ده کو: به رتیل و ده گرتن، یان فتواد ده کردن به شیوه یه کی ناره واو ناشه رع ی بو ره زامه ندی لیدر سراوان، یان بو و ده رگرتنی پاره و پولیکی که م له فتوا بو دراوه که، جا نهو پاره یه ی که له پینا و شاردنه وه ی فهرمانی خودا و نیگای خودا بو پیغه مبه ران و ده ده گیری چه ند زور بی به که م حسیب ده کری، چونکه نهو پاره و ده سکه و ته ی و ده ی ده گری چه ندیک زور بی له به رامبه ره نه وه ی که له کیسی ده چی زور زور که مه .

﴿أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ﴾ نهوانه که نووسراوی ناو کتیبی خودا «هشارنه و» یان بازرگانی به ثایینه وه ده که ن. بو ده سکه و ته ی دنیایی گورپانکاری له ده قه کانی ثایین دا ده که ن، نه وه ی که ده سستیان ده که وی ده یخون ده بیته هوی چوونه ناو دوزه خیانو وانه زائن نه وه خواره مهنی ناسایی به، نه وه ناگر خواردنه .

یان مانای به م جوریه «هیچ شتیک ورگی نهوان تیر ناکا مه گه ر ناگری دوزه خ ته ماعی نهوان دابین بکا، نه وکاته چاویان تیر بی، و ده کو

له حەدیشی پێغه‌مبەردا هاتووە دەفەرموی: ﴿وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التَّوَّابُ﴾ گۆل نەبێ وەرگی ئادەمیزاد پەر ناکا.

حوکمی ئەم نایه‌ته گشتی‌یه بۆ موسولمانان و ناموسولمان، سوننه‌تی خودا وەها‌یه یارمه‌تیده‌ری حەقه ریسواکه‌ری به‌تاله! ﴿وَلَا يَكْلَمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ ئەوانه خودا روژی قیامەت نایاندوینی و رووی رەحمەتیان تی ناکاو رقی لێیانە ﴿وَلَا يَزْكِيهِمْ﴾ له گونا‌هو تاوان پاکپان ناکاته‌وه و لێیان خۆش نابێ به‌مه‌رجێک به‌کافری بمەرن! ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ سزای به‌ئێشو نازاریان بۆ ناماده‌کراوه. ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهَدْيِ﴾ ئەو خودا نه‌ناسو فێلبازانه‌ی که ناوا نیگای خودا ده‌شیوین و گۆرانکاری له که‌لامی خودا ده‌که‌زو خوداش سزای به‌ئێشی بۆ داناون رووی رەحمەتیان تی ناکا ئەوانه‌ن که رێبازی راستیان نه‌گرتوو، ئەو په‌یامه‌ پێروژه‌ی پێغه‌مبەر هه‌لنا‌بژێرن، شوین هه‌وا و هه‌وه‌سی فێلباز و خوانه‌ناسان ده‌که‌ون گومرایییان هه‌لبژاردوو، ﴿وَالْعَذَابُ بِالْمَغْفِرَةِ﴾ شیاوی سزای دۆزه‌خن، لێ‌بوردنیان بۆ نه‌یه، چونکه بۆ خۆیان ئەو رێگایه‌یان په‌سه‌ند کردوو و هه‌سته‌میان له‌ خۆیان کردوو، ﴿فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ﴾ واته‌: پێکیشییان له‌و کرداره‌ ناره‌وا‌یه‌یان که ده‌به‌یتته‌ هۆی چوونه‌ ناو ئاگریانه‌وه‌ شوینی سه‌رسو‌رمانه‌! به‌رده‌وام بوونیان له‌سه‌ر ئەو رێبازه‌ سامناکه‌ی که ده‌یانباته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ و گۆی پێ نه‌دانیان به‌ ئاکامی ئەو کرداره‌ خراپانه‌یان ئەوه‌ ده‌گه‌یه‌نی که له‌ ئاگر ناترسن و خۆی بۆ راده‌ب‌گرن، ئەمه‌ شتیکی وایه‌ ده‌بێ جیگای سه‌رسو‌رمان بێ، ده‌بێ چی بێ وای لێ‌کردن که خۆیان بۆ ئاگری دۆزه‌خ راب‌گرن!! له‌وه‌ش سه‌رسو‌ر‌هێنه‌رتر ئەوه‌یه که ئادەمیزادی هۆش‌مه‌ند ئەو ئاگره‌ بۆ خۆی ره‌وا ببینی و رازی بێ بی‌کاته‌ مالی خۆی. ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾. ئەو سزایه‌ی باس کراوه‌ بۆ ئەو خوانه‌ناسانه‌ ته‌رخان کراوه‌ به‌هۆی ئەوه‌وه‌یه که خودا ته‌وراتی ناردوو بۆ ئەوه‌ی ئەو حەق و راستی‌یه‌ی تێیدا‌یه‌ بلا‌وب‌ک‌ریته‌وه‌ که‌چی ئەوانه‌ ده‌یشارنه‌وه‌ و

گۆرانکاری تیدا ده کهن ﴿وإن الذين اختلفوا في الكتاب﴾ نه وانسه
کیشه یان هدیله له ماناو گۆرانکاری له تهوراتدا ﴿لفى شقاق بعيد﴾ له
به ره به ره کانی به کی دوور له راستی و حه قخوازی دانو شیایو سه خترین
سزان!

دیاره کانی کرداری چاک

﴿لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ
وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ
وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ
وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿۱۷۷﴾

گۆرانی قیبله له (بیت المقدس) دهو بو که عبه نازاوه ده کی گه وره ی
له نیتوان شونکه وتوانی نایینه کاندایه ده، هدر تاقمو گرۆهییک پی ی
وابوو که نویژ به بی رووکردنه قیبله ی نه وان دروست نیه، دژایه تی و
رووبه روو بوونه ده له نیتوان موسولمانانو نه هلی کیتابدا گه یشته نه وه پر ی،
خاوه ن نامه کان پیتیان وابوو پتیوسته نویژ به ره و قیبله ی نه وان نه نجام
بدری که قیبله ی بری له پیغه مبه ران بوو!! موسولمانه کانیش پیتیان وابوو
که نویژ قبول نابوو خودا وه ری ناگری نه گهر به ره و که عبه نه کری که
قیبله ی باوکی پیغه مبه ران هزره تی ئیبراهیمه!

ئیتیر په روه ردگار لهم نایه تانه دا نه وه ی بو هه موو ئاده میزاد روون
کرده و! که تهینا رووکردنه لای خۆره ه لات یان خۆرئاوا به چاکه کار حلیب
ناکری و نه و چاکه یه نیه که خودا مه به ستیه تی، به لکو چاکه ی راستی

بریتییه له بڕوا بە خەداو پیغەمبەرانو نامە ئاسمانییه کازو فریشتەکانو روژی دوايي و زیندوو بوونەوه، بڕوایەکی چەسپاو لە دەرووندا لەگەڵ کردەوهی چاکو خواپەسەند.

(عبدالرزاق) لە قەتادەوه دەگیریتسەوه دەلی: جولەکەکان لەنوێژدا روویان دەکرده لای خۆرئاوا مەسیحییهکان روویان دەکرده لای خۆرەلات.. ئیتر پەرەدگار ئەم نایەتە ناردە خوارێ کە هەرموی: ﴿لَیْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قَبْلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ﴾ کرداری چاکو کاری باش بریتی نیه لەوهی کە لەنوێژدا روو بکەنە لای روژهەلات یان خۆرئاوا ﴿وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾ بەلکو کرداری چاکێ راستو باش هەبوونی بیرو باوەڕ بە خەداو بە روژی دوايي و بە فریشتەو بە کتیبە ئاسمانییه کازو بە پیغەمبەران ﴿وَأَتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى﴾ مەلو دارایی خۆی هەرچەندە خوشەویستیش بێ لای بیدا بە خزمە هەژارەکانی چونکە ئەوان لەپیش ترن بۆ چاکە لەگەڵ کردن ﴿وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ﴾ هەروەها یارمەتی هەتیوانو هەژارو نەدارایانو رێبوارانی دووره و لاتو سوالکەرو موحتاجان بدا هەروەها مەل بدا بۆ رزگارکردنی کۆیلەو دیلەکان ﴿وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ﴾ لەگەڵ ئەوانەشدا گەرنترین روکنی ئیسلام کە نوێژکردن و زەکاتدانە، ئەنجامیان بدا ﴿وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا﴾ ئەوانە کە پابەندی بەلێنو پەیمانەکانی خۆیان و کە بەلێنیکیاندا ئەنجامی دەدن ﴿وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ﴾ ئەوانە خۆگرو خۆپاگەرن بۆ زال بوون بەسەر تەنگانەدا هەروەها لەکاتی شەڕکردن لەپێناو ئاییندا نەبەزو خۆپاگەرن و بەرزو چاوەنەترسن ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ ئەو نادەمیزادانە کە رەوشتیان ئاوايه، ئەوانە راستگۆن لە بیروباوەڕدا چوستو چالاکن لە تەقواو خەداپەرستی دا.

کوشتنه وهی بکوژر حکمه نسی نه و توله سندنه وهیه

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ ۚ الْحُرُّ بِالْحُرِّ
وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ ۚ وَالْأَنْثَىٰ بِالْأُنْثَىٰ ۚ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ
بِالْمَعْرُوفِ ۚ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَنٍ ۚ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ
فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ
حَيَوةٌ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

کوشتنه وهی بکوژر له نایینی جولہ که دا باو بوو، هر که سیکن که سیکی
بکوشتایه به گویره ی فرمانی ته ورات کابرای بکوژر ده کوژرایه وه، له
نایینی (مه سیحی) ایشدا خوین وهرده گیرا، عه ره به کانیش له م باره وه به
گویره ی هیزو توانای هۆزه کان هه لسه که وتیان ده کرد، زور جار واده بوو
هۆزی لی کوژراو بکوژیان ده کوشته وه، به لکو هه ولیان ده دا سهره کن خیل
بکوژنه وه، جاری واش ده بوو له جیاتی کوژراویک داوای کوشتنه وه ی
(۱۰) ده که سیان ده کرد، یان له جیاتی نافره ت پیایان ده کوشته وه
له جیاتی کویله پیای نازاد (حور) یان ده کوشته وه، جا نه گهر خزم که سو
کاری کوژراو داوا که یان بو جی به جی بکرایه نه وه صولح ده کراو
خوینه که یان ده به ست، نه گینا شهریان له گه ل خیلی بکوژر ده کردو
خوینیکی زورر هژراو دوژمنایه تی پهره ی ده سهندو سته مکاریه کی زور
ده کراو زور که س به ختو خورایی تیدا ده چوو!! که وابهو ته نها کوشتنه وه ی
بکوژر دادوهرانه یه به س کوشتنه وه ی غه یری بکوژر زولم سته مه! به لام
برئ جار وای ده که وی کوشتنه وه ی بکوژر زیان به خشه و نه کوشتنه وه ی
سوودی گشتی تیدایه وه کو نه وه کابرایه کن له نه نجامی رق هه لسانیتی
کتوپری برای خوی به ده ست بکوژری، له هه مان کاتدا نه م بکوژر

بەخێوەکەر و کاسبکاری ئەو خێزانە بێ، جا ئەگەر لێرەدا ئەم بکوژە بکوژیتەو. ئەو. ئەو خێزانە بێ سەرپەشتیار دەبێ؛ یان جاری وا دەبێ لەکوشتنەوەی بکوژدا گیرەو کێشەیی لاوەکی پەیدا دەبێ و نەکوشتنەوەی باشتەر لەکوشتنەوە، ئا لەم کاتەدا خۆیڤە کۆژاوەکە (ولي المقتول) ئەگەر وازلە کوشتنەوەکە بێ و خۆی وەرگری و بەرژە وەندی گشتی بەرچا و بگری باشتەر، خو ئەگەر بکوژ عەفو و بکا خۆی نەکەشی لێ نەستێنێ ئەو هەش پیاو و تێهەکی ترە، ئایینی ئیسلام پەسەندی دەکا.

وئ دەچی یەکیک بلی - بە تاییبەتی لە روژگاری ئیمەدا - سزای کوشتنەوە تۆلەیه کە دادوەرانە نیە و دلەقی تێدایە. لایەنی پەرەردەکردنی تێدا نیە! پێویستە دام و دەزگای میریی هەول بدا و لە جەماوەر بگەیهنێ کە ئەوانەیی تاوانی کوشتن ئەنجام دەدەن لە راستی دا نەخۆشی دەروونی یان هەیه پێویستە نەکوژێنەو، بەلکو بخوێنە خەستەخانەو. بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشیەکانیان!!

لە راستی دا ئەم جوورە بۆچوونانە - هەرچەندە بۆ برێ رووداو وئ چوو و یاسای خۆی هەیه - بەلام ئەگەر ئیمە بە وردی سەرنجی بدەینێ دەبینین کە ئەم جوورە تەشریعە بۆ کۆمەلگایەکی گونجاو. کە زۆر پێشکە و تووبی، دانێشتوکانی زۆر بە ئەخلاق و رهوشت پەرزین، لەبەر ئەوە ناکرێ جووری ئەو بۆچوونە بکریتە تەشریعیکی گشتی؛ بەلکو تۆلەسەندنەو و دادوەرانەو یەکسانی شتیکی گونجاو و شیاوی هەموو کۆمەلگایە کە، هەر تۆلەسەندنەو و شەرعێیە کە دەتوانێ پەرەردەو کۆر کۆمەل بکا، وازەهێنان لە تۆلەستاندنەو. شەقاو و تاوانخوازان هەلەنێ زیاتر خۆی بە ناحق برێژن. ئەو هەش سەلمێندراو. کە بەندیخانە ناییتە هۆی تەمی کردنی زۆر لە تاوانباران، بەلکو برێ جار تاوانبار بەندیخانەیی لێ مالی خۆی باشتەر. بۆیه پەرەردەگار روودەکاتە موسوڵمانان دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ﴾ ئەو ئەوانە ئیمانتان هیناوەو

موسولمان بوون! پیویسته له سهرتان دادوهرانهو یه کسانى تۆلهى کوشتن
 بسیننه وه بکوژ کئیه بچن نهو بکوژنه وه، نه چن له شوینی بکوژ سهره ک
 خیل بکوژنه وه، یان بچن له جیاتی یه ک کوژراو چهند که سیک بکوژنه وه!
 به لکو که ویستان تۆله بسیننه وه ﴿الحر بالحر والعبد بالعبد والأنتی
 بالأنثی﴾ نه گهر ئاده میزادیکی ئازاد ئاده میزادیکی ئازادی کوشت، نه وه
 ده کوژریتنه وه، ههروه ها کۆیله له شوینی کۆیله ده کوژریتنه وه، ئافرهت له
 شوینی ئافرهت ده کوژریتنه وه، به شیوه یه کی چون یه کئو یه کسان، کئ
 بکوژه نهو ده کوژریتنه وه نه ک سهره ک خیل یان له جیاتی بکوژ زیاد
 له یه کیک بکوژنه وه چونکه نهو تۆلهو (قصاص) نیه به لکو ستهم و
 زیاده ره و یه که واته مه بهستی سهره کی نایه ته که پوچهل کردنه وه ی نهو
 یاساو دابو نه ریتنه بوو که عه ره به کان پابه ندی بوونو په یه وه بیان ده کرد.
 نهو ناگه یه ننئ نه گهر پیاویک ژنیک بکوژئ پیاوه که ناکوژریتنه وه، چونکه
 کوژراوه که ئافره تهو بکوژه که پیاوه، یان نهو ناگه یه ننئ که پیاوی ئازاد
 له تۆله ی بهنده دا ناکوژریتنه وه، به لکو نه م جوړه حوکه مانه به گویره ی
 به لگه و بوچوونی پیشه واکانی نیسلام که له قورئانو حه دیث ده ریان
 هیناو یاری ده کرین.

به گویره ی ریبازی نیمامی شافیهی پیاو له خوینی ژندا ده کوژریتنه وه،
 نه گهر زیاد له پیاویک گه له کۆمه کیان له پیاویک کردو به هه موانیان
 کوشتیان نه وه هه موویان له خوینی نهو تاقه کوژراوه دا ده کوژرینه وه..

دوای نه وه ی که باسی تۆله ستانده وه ی کرد نه مجاره دیتنه وه سهر
 باسی لیخۆشبوونو خوین وه رگرتن، ده فهرموئ: ﴿فمن عفی له من أخیه
 شیء﴾ نه گهر بکوژیک به خشرا له لایه ن برای نایینی خوینه و له هه ندی
 له خوینه که یا له هه مووی لئی خویشبوون، واته: نه گهر کوژراوه که پیش
 گیان ده رچوونی - بکوژه که ئازاد بکا، یان یه کیک له خزمی کوژراو
 بکوژی ئازاد کربوو، له به شه خوینه که ی خوئی خویشبوو نیتر بکوژ نابئ

بکوژریته‌وه، به‌لکو ده‌بی به‌پی دابو نه‌ریتی خوین خوین به‌ست بکه‌ن، که‌سو کاری کوژراو خوین وهریگرنو ریک بکه‌ن، ئیتر نه‌و کاته ﴿فاتباع بالمعروف﴾ پیویسته له‌سه‌ر نه‌و که‌سه‌ی که‌عه‌فه‌که‌ ده‌کا - که‌خزمی کوژراوه‌که‌یه - به‌پیاوانه‌و به‌ئوسول هه‌لسو که‌وت بکاو به‌گویره‌ی دابو نه‌ریتی نه‌و ولاته‌ خوین وهریگری ﴿وَأَدَاءَ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ﴾ له‌سه‌ر بکوژیش پیویسته به‌ریکئو پیکی و پیاوانه‌ خوینه‌که‌ بدا به‌خاوه‌ن خوین و دای نه‌خا، یان لی‌ی که‌م نه‌کاته‌وه ﴿ذَلِكَ﴾ نه‌و خو‌ش بوونو خوین وهرگرته‌ که‌ په‌روه‌ردگار ری‌ی بۆ داناو ﴿تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ﴾ بار سوک کردو ئاسان کردنه له‌لایه‌ن خودای په‌روه‌ردگار تانه‌وه ﴿وَرَحْمَةٌ﴾ میهره‌بانی‌یه ﴿فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ جا هه‌ر که‌سیک دای نه‌م لی‌خو‌شبوونو خوین وهرگرته‌ پابه‌ندی ریک که‌وته‌که‌ نه‌بوو، ده‌ست دریزی کرد نه‌وه سزای به‌ئیش ده‌دری!

واته: نه‌گه‌ر دای خوین وهرگرته‌که‌ خزمی‌کی کوژراوه‌که‌ بکوژه‌که‌ بکوژریته‌وه. نه‌وه ده‌ست دریزی‌یه‌و سته‌می کردووه، ده‌بی بکوژریته‌وه، له‌ روژی قیامه‌تیشا سزای سه‌خت ده‌دری.

یان نه‌گه‌ر خوینه‌ده‌که‌ خوینه‌که‌ی نه‌داو سه‌رپیچی کر. نه‌وه له‌لایه‌ن خوداوه‌ روژی قیامه‌ت سزای توند ده‌دری له‌م نایه‌ته‌ نه‌وه وهرده‌گیری نه‌گه‌ر کوژراو (۱۰) ده‌ خزمی هه‌بوون یه‌کیک له‌م ده‌ که‌سه‌ بکوژی له‌ کوشتنه‌وه ئازاد کرد پیویسته نه‌وانی تر به‌خوین وهرگرتن رازی بن، نه‌مه‌ش نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی خودای میهره‌بان ئازادکردنی بکوژی له‌ کوشتنه‌وه‌ی لا خو‌شتره‌!

نه‌مجار دای نه‌وه‌ی باسی لی‌خو‌شبوون له‌ کوشتنه‌وه‌ی کردو موسولمانانی هه‌لنا بۆ نه‌وه‌ی په‌یره‌وی بکه‌ن، هه‌ره‌شه‌ی له‌وانه‌ کر. که‌ دای لی‌خو‌شبوونو خوین وهرگرتن بکوژ ده‌کوژنه‌وه. یان بکوژ په‌یمانی خو‌ی ده‌شکینی و خوینه‌که‌ به‌پیاوانه‌ ناداته‌ که‌سوکاری کوژراو، دپته‌ سه‌ر

باسی حیکمهتی تۆلهستانده وه کوشتنه وهی بکوژ بۆ شه وهی حوکه که به باشی بجیته دلی موسولمانانه وه جیگیربیی ده فهرموی: ﴿وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ﴾ نهی کۆمه لی موسولمانان! له پای کوشتنه وهی بکوژدا ژبانی ناسوودهیی و کامه رانیی بۆ ئیوه دیته کایه وه. مالو گیانی دانیشتوان ده پاریزی، کهس ده ستریزی ناکاته سهر کهس! چونکه کهسیک بزانی نه گهر یه کییک بکوژی، ده کوژریته وه، خو له کوشتنی خه لک ده پاریزی. به مهش گیانی خو ی گیانی نه وه کهسه ی که ده یه وی بیکوژی پاریزراو ده بی، مال وه رگرتن له بکوژ هه موو کهسیک له کوشتن ناگیریته وه، ته نانه ت هی واهیه مالو دارایی یه کی زۆر سهر ف ده کا بۆ شه وهی دوژمنه که ی له ناو به ری.. به تایبه تی کهسیک خاوه نی مالو دارایی زۆربی به لایه وه گرنگ نی به ناحه زانی خو ی بکوژی و خوین بدا..

ره وانپیژو قسه زانانی عه رب زۆر هه ولیاندوه به چهند وشه یه ک مانای نه م نایه ته بگه یه ننو بتوانن به ره بهر کانی ره وانپیژی قورئانی پی بکه ن بۆ نمونه له شوینی نه م نایه ته نه م رسته یه یان هیناوه (القتل أنفی للقتل) یان (قتل البعض أحياء للجميع) یان (اکثروا القتل ليقل القتل) به لام به لی ورد بوونه وه یه کی کهم ده رده که وی که نایه ته که له گه ل کورت بریه که ی دا چهند مانا و مه بهستی گرنگی گه یاندوه که قسه کارتۆنیه که ی نه مان په یان پی نه بردوه، بۆ نموته (القتل أنفی للقتل) مانایه کی هه له ده به خشی. چونکه کوشتنی نا ره و نابیته هوی لابر دنی کوشتن. به لکو زیاد ی ده کا و نه و کوشتنه ی که کوشتن بن بر ده کا کوشتنه وهی تۆله و ﴿قصاص﴾ ه... ﴿یا اولی الألباب﴾ نهی هۆش مه ندانو خاوه ن بیرو فامو تیگه یشتوه کان! ئیوه بیر بکه نه وه بزانی (قیصاص) تۆله چهند به رژه وه ندی تیدایه، چهند یاسایه کی پر حیکمه تو ته واهه ﴿لعلکم تتقون﴾ به لکو ئیوه شوین نه م یاسایه بکه ون، ده ستریزی نه که نه سهر خه لکو واز له کوشتن و برین بینن، چونکه کهسیک عاقل بی خو له کوشتنی خه لکو کوشتنی خو ی ده پاریزی.

راسپیروی و هسیتگردن

کُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ
وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿۱۸۰﴾ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا
سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱۸۱﴾
فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۸۲﴾

لهم نایه تانهی پیتشودا باسی توله ستاندنه وهی کوشتن کرا که خوی
جوړیکه له جوړه کانی مردن، که واپو گونجاوه که دوا به دواى نه وه باسی
شتیک بکړئ که په یوه ندى به مردنه وه هدی ئه ویش وه سییه تکردنی
که سیکه که بزانی مردنی نریک بوته وه وه سییه بکا بو دوا خوی بهم
جوړه که برئ له مالو دارایی خوی تهرخان بکا بو هندی له میراتگران،
یان بو دامو ده زگایه کی تاییه تی، یان بو چند که سیکی تاییه تی،
فهرمووی: ﴿کتب علیکم اذا حضر احدکم الموت ان ترک خیرا الوصیه
للوالدین والأقربین حقا علی المتقین﴾ نوسراوه پتویست کراوه له سر نیه
نهی کومه لی موسولمانان! هدرکاتیک مردنتان نریک بووه وه نیشانه کانی
مردنتان تیدا دهرکوت تووشی نه خووشی سامناکو کوشنده بوونو مالو
دارایی به کی زورتان به جئ ده هیشت پتویسته که میک لهو مالو دارایی به
- به وه سییه تنامه تهرخانی بکهن بو باوکو دایکتان بو خزمو که سرو
کارتان بو نه وانهی که ده زانن پتویستیان به زیده یارمه تی هدی،
به مهرجیک نه وهی به وه سییه تهرخان ده کهن نه ندازه یه کی مام
ناوه ندیی نه به زور حسیب بکړئ نه به کهم، نه وه نه ندازه یه کی که به
وه سییه تنامه تهرخانی ده کا نابئ له سییه کی مال تیه پری...

برئی له هاوه لانی پیغه مبه راییان وایه که وهسییه تکردن بۆ میراتگر نابیی. که سییک وهسییه تی بۆ ده کری که میرات له مردوه که نه گری به لگهشیان ئەم فەرمووده یی پیغه مبه ره ﴿﴾ که ده فەرموئی: ﴿إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ إِلَّا وَصِيَّةَ الْوَارِثِ﴾ دلنیا بن پهروه ردگار به هه موو خاوه ن مافی مافی خوی داوه تی، ناگادار بن و بزانی که میراتگر وهسییه تی بۆ ناکری، به لام برئی له زانایانی نیسلام - دیاره به لگه وه لیلیشیان هیه - ریگیان داوه که وهسییه ت بۆ میراتگر بکری؛ بهم جوړه برئی له میراتگران نه دارابن بریکیان دهوله مهند بن، یان هندی له میراتگران کهم نه ندام بن یان دهستو پی سپی بن، نهوه نهو کاته بهر ژه وهندی خیر وا ده خوازی که یه کسان له نیوان هه ژارو دهوله مهندا نه کری، نهوه ی که پیوستی پیی هیه زیاد له به شه میرات به هو ی وهسییه ت بۆ کردنه وه شتیکی تری بدریتی ﴿حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ﴾ ئەم وهسییه تکردنه ئەم فەرمانه به پیوست له سه ر نیوه دانراوه نه ی کۆمه لی موسولمانان، نه ی نهو که سانه ی پرواتان به کتیبی من هیه. ﴿فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَأِنَّمَا عَلَى الَّذِينَ يَبْدُلُونَهُ﴾ هه ر که سییک - شاهید بی یا سه ره رشتیکار بی - دوا ی نهوه ی ناگای له وهسییه تنامه که بی و گۆرانکاری تیدا بکا نهوه گونا هه که ی له نه ستوی نهو که سه دایه که گۆرانکاری تیدا ده کا. کابرای وهسییه تکه ر لای خوا خیری خوی بۆ ده نووسری..

گۆرانکاری له وهسییه تدا بهم جوړه نینکاری بکا یان دان به وهسییه ته که دا نه نی، یان کهم و زۆری تیدا بکا ﴿إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ دلنیا بن که خودا قسه و هه قال ی هه لگپه ره وهه کانو سه ره رشتیکاران (الموصین) ده بیستی ناگادارو زانایه به مه به سه ته کانیا نو بهو پی سه سزایان لی ده ستینی!!

بهراستی ئەمە هەرەشەیهکی توندو سامناکه بۆ ئەو کهسانە ی که گۆرانکاری له «هسییه تنامه که ده کهن، وه کو خوێ به گوێره ی پتویست نه نجامی نادهن»:

وهسییه تکردن به پرای بری له زانیانی سه له فی صالح پتویسته وهختی له سهر کراوه، به لگهشیان ئەم نایه تهیه وه دهیثیکی پتغه مبه ریشه که «هه رموی: ﴿ما حق امرء مسلم یبیت لیلتن وله شیء یرید ان یوصی به الا وصیته عند راسه﴾ رهوا نیه بۆ موسولمان دوو شهوی به سهردا بروا وشتیکی لابی پتویست بی وهسیتی پی بکا نهیکا؛ پتویسته وهسییه تنامه که ی به نوسراوی له ژوور سهریه وه بی..

بهلام به پرای زۆریه ی زانیانی نیسلام وهسییه تکردن سوننه ته نه که واجبو پتویست. ﴿فمن خاف من موص جنفا او اثما فأصلح بینهم فلا اثم علیه﴾ نه که رهوا ریکهوت کابرای وهسیتکه ره وهسییه ته کهیدا زیاده رهوی کردبوو - به هه له یان به نه نهقهست - له یاسای وهسییه تکردن لای دا، دوایی وهسییه ت بۆ کراوه کان کیشه یان تی کهوت، یان له گه له میراتگره کان دا کهوتنه کیشه وه، خیر خویه ک ناگای له چۆنیسه تی وهسییه تکر نه که بوو ئەمجار هات گۆرانکاری تیدا کردو به گوێره ی شهرع ریکی خسته وه نه وه گوناھی گۆرانکاری به که ی ناگاتی چونکه نه وشتی خوار راست ده کاته وه خراب باش ده کا ﴿ان الله غفور رحیم﴾ بیگومان خودا لیخۆشبو وه نه و جوړه گۆرانکاری به به تاوان دانانی و پاداشی ده داته وه و میهره بانه .

روژوو فەررز پپووسته

يَتَائِهَآ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿١٨٣﴾ اَيَّامًا مَّعْدُوْدَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا اَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اٰخَرَ وَعَلَى الَّذِيْنَ يُطِيعُوْنَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِيْنَ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهِ وَاَنْ تَصُومُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيْ اُنْزِلَ فِيْهِ الْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَّرِيضًا اَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اٰخَرَ يُرِيْدُ اللّٰهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيْدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوْا الْعِدَّةَ وَلِتُكْسِرُوْا اللّٰهَ عَلَى مَا هَدٰىكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿١٨٥﴾

پهروه دگار روژووی له سهر نیمه واجب کردوه، ههروه کو چوڼ له سهر نه ته وه کانی پیش نیمه واجب کردوه. چونکه روژوو گه وره ترین و کاریگه ترین هوکار. بۆیا لفته کردنی ده روون، به هیزترین عیباده تیکه بو جله و گرتنه وهی شه هوه تو شاره زوو، له بهر شه وه له ناو هه موو گه لو نه ته وه یه کنده روژوو باو بووه، ته نانه ت لای بته پرسته کانیش روژوو هه بووه، شه وه تا یونانی یه کانو رۆماته کان، هیندی یه بته پرسته کانیش تا شه مپو روژوو ده گرن، ته وراتیش شه وهی تیدا نیه که روژوو فەررز بی، به لکو هه مر شه وندهی تیدایه که روژوو شتیکی باشه. شه وهش چه سپاو. که چه زره تی مووسا چل روژ به روژوو بووه، له (ئنجیل) یش دا شه وهی تیدا نیه که روژوو

فهرز بی، بهس نهوهی تیدایه که رۆژو عیباده ته، مه دحی رۆژووه وانانی تیدایه. به ناوبانگترین رۆژووی گاوه کازو کۆنترینیان رۆژووی جه ژنی (فوصحه) یه نهو رۆژووهی که موسا گرتویه تی و دواپی عیساو چهواری یه کانیش گرتوویانه، دواپی لپرسراوانی که نیسه چه ند جوړه رۆژووی جیاجیایان داهیتاوه.. له ناینی ئیسلامدا رۆژوو گرنگی یه کی زوری پیدراوه و یه کی که له پایه کانی نایینو به شیکه اه بنه ما سه ره کی یه کانی ئیسلام ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهی نهوانه ی پرواتان هیهو موسولمان بوون ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ﴾ رۆژوو له سه ره ئیو نووسراوه و قهرزکراوه و نه رکی سه رشاتانه که جی به جی ی بکه ن ﴿كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ وه کو چۆن له سه ره گه لو نه ته وه پیشینه کان نووسراوه و فهرز بوو، که وابوو رۆژو عیباده تی کی گشتی یه و نه رکی سه رشانی هه موو که سه، به مهش دلئارامی یه ک بۆ رۆژووه وانان پهیدا ده بی، چونکه هه رچه نده زۆر نه رکی کی قورسه و عیباده تی کی فره گرانه به لام له به ره نه وهی له سه ره گه لو نه ته وه کانی پیشووش واجب بووه، مرۆف هه ست به سووکی قورسایی یه که ی ده کاو له سه ره شانی گران نیه...

نه مجار حیکمه تو سوودی رۆژو به یان ده کاو ده فهرموی: ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ واته رۆژووی له سه ره ئیو فهرز کردووه بۆ نه وهی ئیو خۆتان قال بکه ن بۆ خودا په رستی، و ره بده نه خۆتان، ته نانه ت له چه ند کاتی کی دیاری کراودا واز له شه هوه تو هه واو هه وه سی ره وای خۆشتان بینن، پابه ندی فدرمانه کانی خودابن هومیدی پاداشی باشتان پی ی هه بی، خۆتان به و ره به رزی و خۆگری رام بینن!

پیغه مبه ر ﴿فَهَرْمُوْهُتِي﴾ فهرمویه تی : (الصيام نصف الصبر) رۆژوو نیوه ی سه برو خۆگری یه که وابوو رۆژوو که فهرزکراوه بۆ سوودو قازانجی ئیمه یه سوودی ماددی و مه عنه وی لی ده که یین، رۆلی رۆژوو له ئاماده کردنی ئاده میزادا بۆ ته قواو خودا په رستی له چه ند روویه که وه ههستی پی ده کری.

۱- ئاده‌میزاد وا لیّ ده‌کا به‌نهی‌تی و به‌ناشکرا له‌په‌روه‌ردگاری خوئی بترسی چونکه روژووه‌وان که‌س چاودیری نیه بوّ خوئی چاودیری خوئی‌تی. جا که ئاده‌میزاد خوئی له‌خواردنو خواردنه‌وه‌ی خوش ده‌گریته‌وه‌و زمانی له‌غهیبه‌تو بوختان ده‌پاریزی، خوئی له‌خیزانی حه‌لالی خوئی دوور ده‌خاته‌وه له‌بهر خاتری خوداو ره‌زامه‌ندی نه‌و. مانگیکی سهر له‌بهر به‌م شیوه‌هه‌لسو که‌وتی ده‌بی. نه‌گهر له‌بهر خاتری خودا نه‌بویه خوئی نه‌ده‌گرتو نه‌و نازو نیعمه‌ته‌ی له‌خوئی قه‌ده‌غه نه‌ده‌کر، جا به‌دووباره بوونه‌وه‌و سی‌باره بوونه‌وه‌ی نه‌و حاله‌ته مه‌له‌که‌یه‌کی نه‌فسی بوّ په‌یدا ده‌بی و شهرم له‌خودا ده‌کا و هه‌ست به‌پابه‌ندبوونی خوئی به‌رامبه‌ر فه‌رمانو نه‌هی‌یه‌کانی ده‌کا، که‌سی‌کیش نه‌م ره‌وشتانه‌ی لا په‌روه‌رده‌بن موسولمانیکی راستالی لیّ په‌یدا ده‌بی و لایه‌نی فرتو فیل و غه‌شی تیدا نامینی و مالی خه‌لک ناخوا زه‌کات مه‌نع ناکا تاوانی لیّ رووناده‌ن.

بویه پیغه‌مبه‌ر ■ فه‌رموی: (من صام رمضان إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه) که‌سی‌ک ره‌مه‌زان به‌روژوو بیت بروادار بی دواپی پاداشی روژووه‌که‌ی داوا بکا په‌روه‌ردگار له‌تاوانی بچوکی خوش ده‌بی و نه‌گهر تویه بکا، له‌گونا‌هی گه‌وره‌شی خوش ده‌بی له‌حه‌دیشی قودسی دا ده‌فه‌رموی: (کل عمل ابن آدم له إلا الصوم فإنه لي وأنا أجزي به) هه‌موو‌کرده‌وه‌یه‌کی ئاده‌میزاد بوّ خوئی‌تی و به‌ئه‌ندازه‌ی کرده‌وه‌که‌ی پاداشی ده‌دریته‌وه، جگه له‌روژوو نه‌وه بوّ منه و خۆم ده‌زانم چه‌ندی پاداش ده‌ده‌مه‌وه.

۲- روژوو شه‌هوه‌تو ئاره‌زووی ئاده‌میزاد ده‌شکینی و نه‌فسی سهرکه‌شی جله‌و‌کیش ده‌کا. پیغه‌مبه‌ر ﷺ ■ فه‌رموی: (يا معشر الشباب من استطاع منكم الباءة فليتزوج فإنه أغض للبصر وأحصن للفرج ومن لم يستطع فعليه بالصوم فإنه له وجاء) نه‌ی کو‌مه‌لی لاوان! ههر که‌سی له‌ئیه ده‌سه‌لاتی ژن هینانی هیه با زوو ژن ماره بکا. چونکه ژن هینان ده‌تانپاریزی له‌تاوانی سه‌یرکردنی

ئافرەتانی بېگانەو لە داوین پیسی، کەسیکیش دەسلاتی ژن ھینانی نیە ئەو بە بەرۆژوو بێ چونکە رۆژوو شەھووتو ئارەزوو کەم دەکاتەو.

۳- رۆژوو ئادەمیزاد لەسەر دل نەرمی و بەزەیی ھاتنەو بە خەلکدا رام دینێ و خێرو بەخششی مالو دارایی لەلا شیرین دەکا، ئەو کاتە برسی دەبێ ھەست دەکا بە ئیشو ئازاری ھەزارو بێئەوایانو بەزەیی پێیاندا دەبیتەو.

۴- یەکسانی لەنیوان پاشاو گەدادا، لەنیوان دەولەمەندو ھەزاردا بۆئەنجامدانی واجبیککی ئایینی.

۵- راھینانی موسولمانان لەسەر یاسای نان خواردن لەکاتیکی دیاری کراودا.

۶- رۆژوو ھۆکاریکی گرنگە بۆ تواندنەوێ ئەو بەزو چەورایی بەی کە لەناو ورگی ئینساندا کۆدەبیتەو، بەتایبەتی ئەوانە کە ھەمیشە خواردەمەنی خۆشو چەوریان ھەیە کارو کاسبی وا ناکەن کە زۆر پێویستی بە جولەو ھاتوچۆ ھەبێ رۆژوو ھۆکاریکی گرنگە بۆ وشک کردنەوێ تەپرای زیانبەخش لەناو سکدا، ریحۆلە لەو ماددا ژەھراویانە پاک دەکاتەو کە بەھۆی ورگنی بەو پەیدادەبن ئەو بەزو کۆلیستروۆلە کە خەتەرن لەسەر دل قەلاچۆیان دەکا پیغەمبەرش ﷺ فەرموویەتی: (صوما نصحا) بەرۆژووبن لەش ساغ دەبن.

برێ لە زانایانی ئەوروپا دەلێن: بەرۆژووبونی مانگیکی دەبیتە ھۆی قەلاچۆکردنی خلتەو پلتە نامۆ، لەناو لەشی مرۆف بۆ ماوەی سالتیک دەی کوا لای زۆربە موسولمانانی ئەمڕۆ ئەم کاریگەریانە ھەن! کوا ئەو خۆگری لەسەر خۆیە خۆی دەگەینێ! زۆربە رۆژووەوان لەرەمەزاندە خەریکی شەر ھەراو غەیبەتو ناخۆشین، ھەر ئەوەندە ھەیسە خۆیان لە خواردن و خواردنەو مەنع کردووە، ھێچ گیانیکی رۆژوو وانەتییان تێدا نیە، ئەو مانایانە رۆژووی بۆ دانراوە ئەوان ھێچیان پەپرەوناکەن، تا

بویان بکری بہربانگو پارشیوان خوارده مہنی خوشو بہلہ زہت نامادہ
 دہکن! تا دہتوانن ورگی خویان دہئاخنو زۆربہی کاتیش بہ دانیشتنو
 نوشتن بہسەر» بہن.. ئەو تاوہی بہئاگایشن بہشتی پڕوپووج کات بہسەر
 دہبەن کەئێ ئەوہ پێئێ دہلێن رەمەزان؟ دہیینی خەلک بە ھەموو
 شیوہیہک خۆ ناماد» دہکا بۆ خواردنو خواردنەوہ، ھەر وہا دہلێئێ
 رەمەزان کاتی خواردنو خواردنەوہیانہ خۆبرسی کردنی رۆژیان بۆ مەبەستی
 زۆرخواردنی شەویانہ! بہراستی ئەوہ کاریکی سەیرو سەمەرہیہ ئەو
 ھەموو زیادہ پڕوہیہی رۆژوہوان لہ خواردندا دہیکا ھیچ لہ گەل
 ھیکمەتی فەرز کردنی رۆژوودا ناگونجێ» (ایما معدودات) رۆژانی
 رەمەزان کە فەرز کرا» تییاندا بہ رۆژووبن، چەند رۆژیکی دیاریکراون
 ژمارەیان دہزاندرئێ» پەرورەدگار بہرەحمو بہزەبی خۆئێ ھەموو رۆژەکانی
 سال یان زۆربہی رۆژەکانی لہسەر واجب نہ کردووبن بۆ ئەوہی بتوانین
 فەرمانەکەئێ جێ بہ جێ بکەین.

﴿فمن كان مريضاً أو على سفر فعدة من أيام أخر﴾ ئەگەر یەکیک
 لەئێو» لہ مانگی رەمەزاندا نہخۆش بوو، یان لہسەفەردا بوو، نہیتوانی
 بەرپۆژووبیئو رۆژووی شکاند، ئەوہ پێویستە دواي چاکبوونەوہ گەراڤانەوہ بۆ
 مالاوہ بہئەندازەئێ رۆژوہ خوراوہ کان بگریتەوہ» نہخۆشیو سەفەر دہبن
 بہ عوزرو بۆ ئەوہی موسولمان تییاندا بەرپۆژوو نہبێ، چونکە ھەردووکیان
 بارگرانی رۆژووگر تیان تیدا چاوہروان دہکری! زۆربہی زانایان دہلێن
 کاتیکی نہخۆشی دہبیتە عوزری رۆژوو شکاندن، کە نہخۆشییہکە
 بہجۆریکی بێ رۆژوو گرتن لہ گەلئێ دا زەحمەت بێ.. چونکە خودا لہم
 بارەوہ دہفەرموئ: ﴿يُرِيدُ اللَّهُ بَكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بَكُمُ الْعُسْرَ﴾ کۆمەلێکی تر
 لہ زانایان لہوانہ ئیمامی عہطاو ئیبنوسیرینو بوخاری» فەرمون: ھەموو
 نہخۆشییہک دہبیتە عوزر بۆ رۆژوو شکاندن، چونکە زۆر نہخۆشی ھەییہ
 رۆژوہوان پێئێ سەغلەت نابێ بہلام دہگونجێ رۆژوہ کە زیان بہ

نه خوشه که بگه یه نی و ههستی پی نه کا یان بیتیته هوی شه که درهنگ
چاک بیتیته وه مه گهر پزیشکیکی پروا پیکراو ریگای به روژووبوونی بو
بدا..

نهو سه فهری که روژوو شکاندن تییدا دروسته ده بی سه فهریک بی
کورت کردنه وهی نویژی تییدا دروست بی، نیمامی نه حمده و موسلیمو شهرو
داو له نه نه سه وه ده گهر نه وه ده لی پیغه مبه ر (هه رکتی
سه فهریکی بگردایه سی میل دووربویا یان سی فهرسه خ بویا نویژی
کورت ده کر وه) ته نانهت نه گهر شه مه و دایه به چهند ده قیقیه کیش
ببری هه ده بیتیته عوزری روژوو شکاندن، چونکه مه رج برینی مه و داکیه
نه ک چندیه یه تی کاته کیه.

جاکه سیک به نه خوشی یان له سه فهردا مانگی ره مه زان به روژوو بوو
شه و اجبه که ی له کول ده که وی، نه گهر شکاندیشی ده بی دواپی
بیگریته وه. پیغه مبه رو هاوه لانی بهم شیوه یان کردوه، له حه دیشی
صحیح دا هاتوه که هاوه لانی له گهل پیغه مبه ردا ده ره مه زاندا
سه فهریان ده کرد هه یان بوو به روژوو ده بوو، هه یانبوو ده یشکاند، که سیان
ره خنه ی له وی تریان نه ده گرت، هه رکتیکیش روژوو هه وانه کان تینیان بو
بهاتایه پیغه مبه ر ده رمانی پی ده کردن هه موویان بیشکینن، نیمامی
نه حمده و نیمامی موسلیم له نه بوسه عیده وه ده گهر نه وه ده لی: سافرا مع
رسول الله الی مکه ونحن صیام فنزلنا منزلا فقال رسول الله (انکم دنوتم من عدوکم
والفطر اقوی لکم) له گهل پیغه مبه ردا سه فهرمان کرد بو مه که وه به روژوو
بووین گه یشتینه شوینیک پیغه مبه ر ده رمووی: ئیوه له دوژمنتان
نزیک بوونه وه نه گهر روژوو هه کانتان بشکینن باشتره چونکه هیزو تواناتان
زیاد ده کا). نه مه بوو به روخصهت بو ئیمه هه مان بوو نه یشکاندو هه
به روژوو بوو هه شمان بوو شکاندی، دواپی ماوه یه کی تر رویشتینو
گه یشتینه قوناغیکی تر پیغه مبه ر ده رمووی: (انکم مصبحوا عدوکم والفطر

أقوی لکم) ئیوھ لە دوژمن نزیکن بەیانی زوو ھێرش دەکەنە سەر دوژمن، بەرۆژوو نەبوونتان باشترە، چونکە ھێژ تواناتان زیاتر دەبێ، ئەمەش بوو بە (عەزیمە) بۆمانو ھەموومان شکاندمان..

لە ھەزەرەتی عائیشەو ھەگبێرەو ھە ھەمزە ی ئەسڵەمی کە زۆر رۆژی دەگرت- عەززی پیغەمبەری کرد، وتی: قوریان! ئەری لەسەفەردا رۆژوو بگرم؟ پیغەمبەر ﷺ لەو لاما فەرمووی: کەیفی خۆتە. ھەزرت لیسو بەرۆژوو بە، ھەزرت لیسو بێشکینە، ئیمامی موسلیم ئاوی گپراو ھەو دەلی: پیغەمبەر ﷺ لەو لاما فەرمووی (رۆژوو شکاندن لە سەفەردا روخسەتییکی خودایییە، کەسیک پابەندی بێ باشە، کەسیکیش بێھوێ بەرۆژووبێ گوناھی ناگاتێ.

زۆربە ی پێشەوایانی ئیسلام وەکو ئیمامی مالیکو ئەبو ھەنیفەو شافعی لەسەر ئەو ھەن کە کەسیک بە توانایی و زیانی پێنەگا رۆژووگرتنە کە باشتر. لە شکاندن، ئیمامی ئەوزاعی، ئیمامی ئەحمەد پێیان وایە شکاندنە کە باشتر. لە گرتنی. چونکە خودا روخسەتی پێداوین بۆیە پێی داوین کە کاری پێبکەین.

﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَ فِدْيَةَ طَعَامٍ مَّسْكِينٍ﴾ پێویستە لەسەر ئەوانە ی کە رۆژوو گرتن تێیان بۆ دینی و زۆر بە زەحمەتە لەسەریان فیدیە بدەن. ئەوانە ی کە رۆژوویان بە زەحمەت بۆ بگێڕێ وەکو پیرو لاوازو لەرزۆک، ئەوانە ی کە ئومیدی چاک بوونەو ھیان نیە، ھەروەھا ئەوانە ی کە ژانیان لەسەر کارکردنی کاری قورس بەندە وەکو کریکارانی کانە خەلوزو ئاسن توانەو ھەو کارگانە ی کە ئیش کردن تیاپاندا گرانبو پێویستی بە خەرجدانی ھێژو توانای زۆر ھەیە. یان ئەو تاوانبارانە ی لەبەندیخانەدا لەگەڵ بەندکردنە کەیاندا ئیشو کاری قورسیشیان دەخەیتە ئەستۆ، ھەروەھا ئافەرەتی دووگیان و ئافەرەتی شیر. ھەر ئەگەر ترسی منداڵەکانیان ھەبوو کە زیانیان پێ بگا. ئەمانە ھەموویان دەتوانن لە رەمەزاندا

بەرۆزوو نەبنو فیدیه بدەن، فیدیهش بیریتی یە لە تیرکردنی هەژاریک لە خواردنیککی مام ناوەندی کە خۆی خیزانی دەبخۆن، بۆ هەر رۆژی نان خواردنیک، بە کورتی موسولمانان لە حوکمی رۆزووگرتن دا سێ جۆرن.

۱- موسولمانیک لەش ساغ بێو لە مال بێو بتوانی بێ زەحمەت کیشانی زۆر بەرۆزوو بێ ئەم جۆرەیان پێویستە بەرۆزووین ئەگەر نەبێگرن تاوانی گەورە دەکەن.

۲- نەخۆشو سەفەری دەتوانن بەرۆزوو نەبن دوایی بێگرنەو، ئەگەر دلنیا بوون کە رۆزووگرتن زیانیان پێ دەگەینێ ئەو پێویستە بیشکینن.

۳- کەسیک رۆزووگرتنی بۆ زەحمەت بێ بێگرن زۆر ناپەخت بێ؛ وەکو پیرو لاوازو لەرزۆکێ نەخۆشی درێژخایەنی وا کە ئومیدی چاکبوونەوێ لێ نەکرێ، ئافەرەتی سەک پێو ئافەرەتی شیردەر ئەمانە هەموویان دەتوانن بیشکینن بۆ هەر رۆژیک نان خواردنیککی مام ناوەندی بۆ هەژاریک دا بین بکەن، ﴿فَمِنْ تَطَوُّعٍ خَيْرٍ أَوْ فَرِيضَةٍ خَيْرٍ﴾ کەسیک لە فیدیه کە زیاتر بدا ئەوە باشتەر و پاداشی چاکە کە بۆ خۆی دەگەرێتەو.

ئەم زیادکردنە بۆ هەرسیک جۆرەکان دەبێ بەم جۆرە نانی زیاد لە هەژاریک بدە یان هەژارە کە لەجیاتی ژەمیەک دوو ژەم یان زیاتری دەیتێ، یان فیدیهش بداو رۆزوو کەش بگرێ، ﴿وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ﴾ ئەگەر رۆزووکان بکرن لە فیدیه دان باشتەر، چونکە رۆزوو وەرزشی لەشو لازو پراوەکردنی نەفسە، ئەبو ئومامە دەلی: عەمرزی پێغەمبەرم کرد وتم: قوربان شتیکم پێ بفەرموو بەگوێت بکەم، فەرمووی: (عليك بالصوم فإنه لا مثل له) ئاگاداری رۆزوو بەو رۆزوو بگرە هیچ شتیکی ناگاتی ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر نێو بزانن خێرو بیری رۆزوو چەند زۆرەو چەند لەبەرژەو هەندی رۆزوو هەوانەکانە.. هەرگیز فەرمۆشی ناکەن وەکو پێویست ئەنجامی دەدەن.

ئەمجار دیتە سەر باسی ئەو کە ئەندازەى رۆژە دیاریکراو
 ژمیردراو هەکانى کە پتویستە تیياندا بەرپۆژوو بین بۆمان سنوردار بکا
 دەفەرموی: ﴿شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن هدى للناس وبينات من
 الهدى والفرقان﴾ ئەو رۆژە ژمیردراو دیاریکراوانەى رۆژوویان تیدا
 فەرزکراو پتویستە موسولمانان تیياندا بەرپۆژووبن مانگی رەمەزانە؛
 ئەو مانگەى کە سەرەتای قورئانی تیدا ھاتۆتە خواری، بۆ ئەوەى
 رینومايى خەلک بکا بۆ ریگای راستو دروستى خودا بیانخاتە سەر
 بەرنامەىەکی حق، بۆیە ئەرکی سەرشانى موسولمانانە کە لەیادو
 بیرەوەرى ئەو رەحمەتەى یەزداندا ھەموو سالی لەم مانگەدا زیاتر چاکى
 خوداپەرستى لى ھەلبکەنو بیکەنە مەوسیمی عیبادەتکردنو خوداپەرستى
 بەرپۆژ بەرپۆژووبنو بەشەو خەریکی نوێژى تەراویح و قورئان خویندنو
 شەونویژ بن ﴿فمن شهد منكم الشهر فليصمه﴾ ھەرکەسى لەئێو لەمال
 بوو، بینى مانگی یەك شەوەى رەمەزانى لەلا چەسپاو خۆى بینى، یان
 خەلکانى تر بینیانو ئەم برۆای پیکردن- ئەو دەبى بەرپۆژوو بى، لەم
 بارەوە ھەدیثى پیغەمبەر ﷺ زۆرو زەبەندەنو ھەر لەسەر ھەمى سەرەتای
 ھاتنى ئیسلامەو تا ئەمڕۆ کاریان پىکراو. ئەو ولاتانەى کە ناکرئ
 مانگی تیدا ببیندرئ وەکو ولاتە قوطبىیەکان کە شەش مانگ ھەر شەو
 لە قوطبى شیمالى شەش مانگ ھەر رۆژە لە قوطبى جنوبى و
 بەپێچەوانەشەو.

دانىشتوى ئەم ولاتانە دەبى بۆ خۆیان ئەندازەى مانگی رەمەزان
 مەزەندە بکەن، مەزەندەکردنە کەشیان بە گوێرەى ولاتە مام ناوەندىیەکان
 بى، ئەو ولاتانەى تەشرىعی ئیسلامی تیدا ھاتۆتە خواری، وەکو مەككەو
 مەدینە. واتە: دەبى بە گوێرەى رەمەزانى مەككە، یان مەدینە رۆژوو
 بگرنو بیشکینن..

ئىستاش بەھۆى ئامپىرى پەيوەندىيەو. وەكو ئىزگەو تەلەفزیۆنو تەلەفونو تەلەكس.. ھتد زانىنى سەرەتای رەمەزانو کاتى پارشیوو رۆژوو شکاندن ئاسان بوو. بړئ لە زانایانى ئىسلام دەلین دانىشتوانى ئەو ولاتە قوطبىيانە رەمەزانەکیان بە گوێرەى نزیکترین ولاتى مام ناوەندى لىيانەو مەزەندە دەکەن. ﴿ومن کان مریضاً أو علی سفر فعدة من أيام أخر﴾ ھەرکەسى لەئێو لەمانگی رەمەزاندا نەخۆش کەوت یان لەسەفەردابوو دەتوانی بەرۆژوو نەبۆ دواى کە لەنەخۆشىيەکەى چاک بوو یان لەسەفەرەکەى گەرايەو لەجیاتى ئەم رۆژوو خوراوانە لە مانگەکانى تردا بەئەندازەى ئەو رۆژانە رۆژوو بگريتهو ﴿یرید اللہ بکم الیسر﴾ پەرەردگار دەيەوئ ئیش بۆ ئێو ئاسان بکا رۆژووگرتن و خوداپەرستىتان لەسەر سووک بکا.

﴿ولا یرید بکم العسر﴾ نایەوئ شتتان لەسەر گران بکا ئەمەش یاسایەکی سەرەکی و بنەرەتىيە لەتایىنى ئىسلامدا ھەمیشە ئاسانخوازە، نایەوئ شت قورس بکا. ھەمیشە دەيەوئ ئەندامەکانى بە مۆرکى ئاسانکاریو لیبوردویى دروشم دار بکا، ھەستى ئەوەشیان تیدا دروست بکا کە چاوەروانى رەحمەتى خودا بن ﴿ولتکملوا العدة﴾ بۆیە رینگەدراو بەوانەى نەخۆش یان لە سەفەردان کە دواى رۆژووکانیان بگرنەو بۆ ئەوئ ژمارەى رۆژەکان تەواو بکەن، کەوابوو ئەرکى سەرشانى موسولمانانە کە لەپای ئەم جوړە رۆژووگرتنەدا سوپاسى خودا بکەن و خودا بە گەورە ناویەرن ﴿لتکبروا اللہ علی ما ھذاکم ولعلکم تشکرون﴾ ئەمە ئەوپەرى جیيەجی کردنى فەرمانى خودایە کە موسولمان ھەست بکا بە نرخى رینومایى خوداو یارمەتیدانى بۆ گەیشتن بە مرازی خوئ، ئەمجار لەپای ئەم رینومایىيەدا (اللہ اکبر) بکەن و خودا بە گەورە بزائن، لەسەر ئەوئ رینومایى کردوون بۆ بەرۆژووویونو یارمەتى داوون بۆ ئەنجامدانى، ھەر بۆیەشە شەوو رۆژى جەژن موسولمانان (اللہ اکبر) دەکەن.

برى هوكمو ياساى رۇزۇو

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أَجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
 فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿۷۶﴾ أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ
 الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ
 أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَادُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ
 بَاشِرُوهُنَّ وَأَبْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ
 الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى الْيَلِّ
 وَلَا تَبْشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ

فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿۷۷﴾

له نایمتی پیشوودا پەرۋەردگار فرمانی به بندگانى کرد به سوپاس
 کردن، نه مجار پیش نهوى بچیتته سەر باسى نه حکامى نهوى له
 رۇزۋووان قەدەغەيەو نهوى ريگای پی دراوه ناوردانهوى به کی خوشو
 مژدەيەکی پیروژ به بندگانى رادەگەيەنى و ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰ ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶۲۴ ۶۲۵ ۶۲۶ ۶۲۷ ۶۲۸ ۶۲۹ ۶۳۰ ۶۳۱ ۶۳۲ ۶۳۳ ۶۳۴ ۶۳۵ ۶۳۶ ۶۳۷ ۶۳۸ ۶۳۹ ۶۴۰ ۶۴۱ ۶۴۲ ۶۴۳ ۶۴۴ ۶۴۵ ۶۴۶ ۶۴۷ ۶۴۸ ۶۴۹ ۶۵۰ ۶۵۱ ۶۵۲ ۶۵۳ ۶۵۴ ۶۵۵ ۶۵۶ ۶۵۷ ۶۵۸ ۶۵۹ ۶۶۰ ۶۶۱ ۶۶۲ ۶۶۳ ۶۶۴ ۶۶۵ ۶۶۶ ۶۶۷ ۶۶۸ ۶۶۹ ۶۷۰ ۶۷۱ ۶۷۲ ۶۷۳ ۶۷۴ ۶۷۵ ۶۷۶ ۶۷۷ ۶۷۸ ۶۷۹ ۶۸۰ ۶۸۱ ۶۸۲ ۶۸۳ ۶۸۴ ۶۸۵ ۶۸۶ ۶۸۷ ۶۸۸ ۶۸۹ ۶۹۰ ۶۹۱ ۶۹۲ ۶۹۳ ۶۹۴ ۶۹۵ ۶۹۶ ۶۹۷ ۶۹۸ ۶۹۹ ۷۰۰ ۷۰۱ ۷۰۲ ۷۰۳ ۷۰۴ ۷۰۵ ۷۰۶ ۷۰۷ ۷۰۸ ۷۰۹ ۷۱۰ ۷۱۱ ۷۱۲ ۷۱۳ ۷۱۴ ۷۱۵ ۷۱۶ ۷۱۷ ۷۱۸ ۷۱۹ ۷۲۰ ۷۲۱ ۷۲۲ ۷۲۳ ۷۲۴ ۷۲۵ ۷۲۶ ۷۲۷ ۷۲۸ ۷۲۹ ۷۳۰ ۷۳۱ ۷۳۲ ۷۳۳ ۷۳۴ ۷۳۵ ۷۳۶ ۷۳۷ ۷۳۸ ۷۳۹ ۷۴۰ ۷۴۱ ۷۴۲ ۷۴۳ ۷۴۴ ۷۴۵ ۷۴۶ ۷۴۷ ۷۴۸ ۷۴۹ ۷۵۰ ۷۵۱ ۷۵۲ ۷۵۳ ۷۵۴ ۷۵۵ ۷۵۶ ۷۵۷ ۷۵۸ ۷۵۹ ۷۶۰ ۷۶۱ ۷۶۲ ۷۶۳ ۷۶۴ ۷۶۵ ۷۶۶ ۷۶۷ ۷۶۸ ۷۶۹ ۷۷۰ ۷۷۱ ۷۷۲ ۷۷۳ ۷۷۴ ۷۷۵ ۷۷۶ ۷۷۷ ۷۷۸ ۷۷۹ ۷۸۰ ۷۸۱ ۷۸۲ ۷۸۳ ۷۸۴ ۷۸۵ ۷۸۶ ۷۸۷ ۷۸۸ ۷۸۹ ۷۹۰ ۷۹۱ ۷۹۲ ۷۹۳ ۷۹۴ ۷۹۵ ۷۹۶ ۷۹۷ ۷۹۸ ۷۹۹ ۸۰۰ ۸۰۱ ۸۰۲ ۸۰۳ ۸۰۴ ۸۰۵ ۸۰۶ ۸۰۷ ۸۰۸ ۸۰۹ ۸۱۰ ۸۱۱ ۸۱۲ ۸۱۳ ۸۱۴ ۸۱۵ ۸۱۶ ۸۱۷ ۸۱۸ ۸۱۹ ۸۲۰ ۸۲۱ ۸۲۲ ۸۲۳ ۸۲۴ ۸۲۵ ۸۲۶ ۸۲۷ ۸۲۸ ۸۲۹ ۸۳۰ ۸۳۱ ۸۳۲ ۸۳۳ ۸۳۴ ۸۳۵ ۸۳۶ ۸۳۷ ۸۳۸ ۸۳۹ ۸۴۰ ۸۴۱ ۸۴۲ ۸۴۳ ۸۴۴ ۸۴۵ ۸۴۶ ۸۴۷ ۸۴۸ ۸۴۹ ۸۵۰ ۸۵۱ ۸۵۲ ۸۵۳ ۸۵۴ ۸۵۵ ۸۵۶ ۸۵۷ ۸۵۸ ۸۵۹ ۸۶۰ ۸۶۱ ۸۶۲ ۸۶۳ ۸۶۴ ۸۶۵ ۸۶۶ ۸۶۷ ۸۶۸ ۸۶۹ ۸۷۰ ۸۷۱ ۸۷۲ ۸۷۳ ۸۷۴ ۸۷۵ ۸۷۶ ۸۷۷ ۸۷۸ ۸۷۹ ۸۸۰ ۸۸۱ ۸۸۲ ۸۸۳ ۸۸۴ ۸۸۵ ۸۸۶ ۸۸۷ ۸۸۸ ۸۸۹ ۸۹۰ ۸۹۱ ۸۹۲ ۸۹۳ ۸۹۴ ۸۹۵ ۸۹۶ ۸۹۷ ۸۹۸ ۸۹۹ ۹۰۰ ۹۰۱ ۹۰۲ ۹۰۳ ۹۰۴ ۹۰۵ ۹۰۶ ۹۰۷ ۹۰۸ ۹۰۹ ۹۱۰ ۹۱۱ ۹۱۲ ۹۱۳ ۹۱۴ ۹۱۵ ۹۱۶ ۹۱۷ ۹۱۸ ۹۱۹ ۹۲۰ ۹۲۱ ۹۲۲ ۹۲۳ ۹۲۴ ۹۲۵ ۹۲۶ ۹۲۷ ۹۲۸ ۹۲۹ ۹۳۰ ۹۳۱ ۹۳۲ ۹۳۳ ۹۳۴ ۹۳۵ ۹۳۶ ۹۳۷ ۹۳۸ ۹۳۹ ۹۴۰ ۹۴۱ ۹۴۲ ۹۴۳ ۹۴۴ ۹۴۵ ۹۴۶ ۹۴۷ ۹۴۸ ۹۴۹ ۹۵۰ ۹۵۱ ۹۵۲ ۹۵۳ ۹۵۴ ۹۵۵ ۹۵۶ ۹۵۷ ۹۵۸ ۹۵۹ ۹۶۰ ۹۶۱ ۹۶۲ ۹۶۳ ۹۶۴ ۹۶۵ ۹۶۶ ۹۶۷ ۹۶۸ ۹۶۹ ۹۷۰ ۹۷۱ ۹۷۲ ۹۷۳ ۹۷۴ ۹۷۵ ۹۷۶ ۹۷۷ ۹۷۸ ۹۷۹ ۹۸۰ ۹۸۱ ۹۸۲ ۹۸۳ ۹۸۴ ۹۸۵ ۹۸۶ ۹۸۷ ۹۸۸ ۹۸۹ ۹۹۰ ۹۹۱ ۹۹۲ ۹۹۳ ۹۹۴ ۹۹۵ ۹۹۶ ۹۹۷ ۹۹۸ ۹۹۹ ۱۰۰۰ ۱۰۰۱ ۱۰۰۲ ۱۰۰۳ ۱۰۰۴ ۱۰۰۵ ۱۰۰۶ ۱۰۰۷ ۱۰۰۸ ۱۰۰۹ ۱۰۱۰ ۱۰۱۱ ۱۰۱۲ ۱۰۱۳ ۱۰۱۴ ۱۰۱۵ ۱۰۱۶ ۱۰۱۷ ۱۰۱۸ ۱۰۱۹ ۱۰۲۰ ۱۰۲۱ ۱۰۲۲ ۱۰۲۳ ۱۰۲۴ ۱۰۲۵ ۱۰۲۶ ۱۰۲۷ ۱۰۲۸ ۱۰۲۹ ۱۰۳۰ ۱۰۳۱ ۱۰۳۲ ۱۰۳۳ ۱۰۳۴ ۱۰۳۵ ۱۰۳۶ ۱۰۳۷ ۱۰۳۸ ۱۰۳۹ ۱۰۴۰ ۱۰۴۱ ۱۰۴۲ ۱۰۴۳ ۱۰۴۴ ۱۰۴۵ ۱۰۴۶ ۱۰۴۷ ۱۰۴۸ ۱۰۴۹ ۱۰۵۰ ۱۰۵۱ ۱۰۵۲ ۱۰۵۳ ۱۰۵۴ ۱۰۵۵ ۱۰۵۶ ۱۰۵۷ ۱۰۵۸ ۱۰۵۹ ۱۰۶۰ ۱۰۶۱ ۱۰۶۲ ۱۰۶۳ ۱۰۶۴ ۱۰۶۵ ۱۰۶۶ ۱۰۶۷ ۱۰۶۸ ۱۰۶۹ ۱۰۷۰ ۱۰۷۱ ۱۰۷۲ ۱۰۷۳ ۱۰۷۴ ۱۰۷۵ ۱۰۷۶ ۱۰۷۷ ۱۰۷۸ ۱۰۷۹ ۱۰۸۰ ۱۰۸۱ ۱۰۸۲ ۱۰۸۳ ۱۰۸۴ ۱۰۸۵ ۱۰۸۶ ۱۰۸۷ ۱۰۸۸ ۱۰۸۹ ۱۰۹۰ ۱۰۹۱ ۱۰۹۲ ۱۰۹۳ ۱۰۹۴ ۱۰۹۵ ۱۰۹۶ ۱۰۹۷ ۱۰۹۸ ۱۰۹۹ ۱۱۰۰ ۱۱۰۱ ۱۱۰۲ ۱۱۰۳ ۱۱۰۴ ۱۱۰۵ ۱۱۰۶ ۱۱۰۷ ۱۱۰۸ ۱۱۰۹ ۱۱۱۰ ۱۱۱۱ ۱۱۱۲ ۱۱۱۳ ۱۱۱۴ ۱۱۱۵ ۱۱۱۶ ۱۱۱۷ ۱۱۱۸ ۱۱۱۹ ۱۱۲۰ ۱۱۲۱ ۱۱۲۲ ۱۱۲۳ ۱۱۲۴ ۱۱۲۵ ۱۱۲۶ ۱۱۲۷ ۱۱۲۸ ۱۱۲۹ ۱۱۳۰ ۱۱۳۱ ۱۱۳۲ ۱۱۳۳ ۱۱۳۴ ۱۱۳۵ ۱۱۳۶ ۱۱۳۷ ۱۱۳۸ ۱۱۳۹ ۱۱۴۰ ۱۱۴۱ ۱۱۴۲ ۱۱۴۳ ۱۱۴۴ ۱۱۴۵ ۱۱۴۶ ۱۱۴۷ ۱۱۴۸ ۱۱۴۹ ۱۱۵۰ ۱۱۵۱ ۱۱۵۲ ۱۱۵۳ ۱۱۵۴ ۱۱۵۵ ۱۱۵۶ ۱۱۵۷ ۱۱۵۸ ۱۱۵۹ ۱۱۶۰ ۱۱۶۱ ۱۱۶۲ ۱۱۶۳ ۱۱۶۴ ۱۱۶۵ ۱۱۶۶ ۱۱۶۷ ۱۱۶۸ ۱۱۶۹ ۱۱۷۰ ۱۱۷۱ ۱۱۷۲ ۱۱۷۳ ۱۱۷۴ ۱۱۷۵ ۱۱۷۶ ۱۱۷۷ ۱۱۷۸ ۱۱۷۹ ۱۱۸۰ ۱۱۸۱ ۱۱۸۲ ۱۱۸۳ ۱۱۸۴ ۱۱۸۵ ۱۱۸۶ ۱۱۸۷ ۱۱۸۸ ۱۱۸۹ ۱۱۹۰ ۱۱۹۱ ۱۱۹۲ ۱۱۹۳ ۱۱۹۴ ۱۱۹۵ ۱۱۹۶ ۱۱۹۷ ۱۱۹۸ ۱۱۹۹ ۱۲۰۰ ۱۲۰۱ ۱۲۰۲ ۱۲۰۳ ۱۲۰۴ ۱۲۰۵ ۱۲۰۶ ۱۲۰۷ ۱۲۰۸ ۱۲۰۹ ۱۲۱۰ ۱۲۱۱ ۱۲۱۲ ۱۲۱۳ ۱۲۱۴ ۱۲۱۵ ۱۲۱۶ ۱۲۱۷ ۱۲۱۸ ۱۲۱۹ ۱۲۲۰ ۱۲۲۱ ۱۲۲۲ ۱۲۲۳ ۱۲۲۴ ۱۲۲۵ ۱۲۲۶ ۱۲۲۷ ۱۲۲۸ ۱۲۲۹ ۱۲۳۰ ۱۲۳۱ ۱۲۳۲ ۱۲۳۳ ۱۲۳۴ ۱۲۳۵ ۱۲۳۶ ۱۲۳۷ ۱۲۳۸ ۱۲۳۹ ۱۲۴۰ ۱۲۴۱ ۱۲۴۲ ۱۲۴۳ ۱۲۴۴ ۱۲۴۵ ۱۲۴۶ ۱۲۴۷ ۱۲۴۸ ۱۲۴۹ ۱۲۵۰ ۱۲۵۱ ۱۲۵۲ ۱۲۵۳ ۱۲۵۴ ۱۲۵۵ ۱۲۵۶ ۱۲۵۷ ۱۲۵۸ ۱۲۵۹ ۱۲۶۰ ۱۲۶۱ ۱۲۶۲ ۱۲۶۳ ۱۲۶۴ ۱۲۶۵ ۱۲۶۶ ۱۲۶۷ ۱۲۶۸ ۱۲۶۹ ۱۲۷۰ ۱۲۷۱ ۱۲۷۲ ۱۲۷۳ ۱۲۷۴ ۱۲۷۵ ۱۲۷۶ ۱۲۷۷ ۱۲۷۸ ۱۲۷۹ ۱۲۸۰ ۱۲۸۱ ۱۲۸۲ ۱۲۸۳ ۱۲۸۴ ۱۲۸۵ ۱۲۸۶ ۱۲۸۷ ۱۲۸۸ ۱۲۸۹ ۱۲۹۰ ۱۲۹۱ ۱۲۹۲ ۱۲۹۳ ۱۲۹۴ ۱۲۹۵ ۱۲۹۶ ۱۲۹۷ ۱۲۹۸ ۱۲۹۹ ۱۳۰۰ ۱۳۰۱ ۱۳۰۲ ۱۳۰۳ ۱۳۰۴ ۱۳۰۵ ۱۳۰۶ ۱۳۰۷ ۱۳۰۸ ۱۳۰۹ ۱۳۱۰ ۱۳۱۱ ۱۳۱۲ ۱۳۱۳ ۱۳۱۴ ۱۳۱۵ ۱۳۱۶ ۱۳۱۷ ۱۳۱۸ ۱۳۱۹ ۱۳۲۰ ۱۳۲۱ ۱۳۲۲ ۱۳۲۳ ۱۳۲۴ ۱۳۲۵ ۱۳۲۶ ۱۳۲۷ ۱۳۲۸ ۱۳۲۹ ۱۳۳۰ ۱۳۳۱ ۱۳۳۲ ۱۳۳۳ ۱۳۳۴ ۱۳۳۵ ۱۳۳۶ ۱۳۳۷ ۱۳۳۸ ۱۳۳۹ ۱۳۴۰ ۱۳۴۱ ۱۳۴۲ ۱۳۴۳ ۱۳۴۴ ۱۳۴۵ ۱۳۴۶ ۱۳۴۷ ۱۳۴۸ ۱۳۴۹ ۱۳۵۰ ۱۳۵۱ ۱۳۵۲ ۱۳۵۳ ۱۳۵۴ ۱۳۵۵ ۱۳۵۶ ۱۳۵۷ ۱۳۵۸ ۱۳۵۹ ۱۳۶۰ ۱۳۶۱ ۱۳۶۲ ۱۳۶۳ ۱۳۶۴ ۱۳۶۵ ۱۳۶۶ ۱۳۶۷ ۱۳۶۸ ۱۳۶۹ ۱۳۷۰ ۱۳۷۱ ۱۳۷۲ ۱۳۷۳ ۱۳۷۴ ۱۳۷۵ ۱۳۷۶ ۱۳۷۷ ۱۳۷۸ ۱۳۷۹ ۱۳۸۰ ۱۳۸۱ ۱۳۸۲ ۱۳۸۳ ۱۳۸۴ ۱۳۸۵ ۱۳۸۶ ۱۳۸۷ ۱۳۸۸ ۱۳۸۹ ۱۳۹۰ ۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴ ۱۳۹۵ ۱۳۹۶ ۱۳۹۷ ۱۳۹۸ ۱۳۹۹ ۱۴۰۰ ۱۴۰۱ ۱۴۰۲ ۱۴۰۳ ۱۴۰۴ ۱۴۰۵ ۱۴۰۶ ۱۴۰۷ ۱۴۰۸ ۱۴۰۹ ۱۴۱۰ ۱۴۱۱ ۱۴۱۲ ۱۴۱۳ ۱۴۱۴ ۱۴۱۵ ۱۴۱۶ ۱۴۱۷ ۱۴۱۸ ۱۴۱۹ ۱۴۲۰ ۱۴۲۱ ۱۴۲۲ ۱۴۲۳ ۱۴۲۴ ۱۴۲۵ ۱۴۲۶ ۱۴۲۷ ۱۴۲۸ ۱۴۲۹ ۱۴۳۰ ۱۴۳۱ ۱۴۳۲ ۱۴۳۳ ۱۴۳۴ ۱۴۳۵ ۱۴۳۶ ۱۴۳۷ ۱۴۳۸ ۱۴۳۹ ۱۴۴۰ ۱۴۴۱ ۱۴۴۲ ۱۴۴۳ ۱۴۴۴ ۱۴۴۵ ۱۴۴۶ ۱۴۴۷ ۱۴۴۸ ۱۴۴۹ ۱۴۵۰ ۱۴۵۱ ۱۴۵۲ ۱۴۵۳ ۱۴۵۴ ۱۴۵۵ ۱۴۵۶ ۱۴۵۷ ۱۴۵۸ ۱۴۵۹ ۱۴۶۰ ۱۴۶۱ ۱۴۶۲ ۱۴۶۳ ۱۴۶۴ ۱۴۶۵ ۱۴۶۶ ۱۴۶۷ ۱۴۶۸ ۱۴۶۹ ۱۴۷۰ ۱۴۷۱ ۱۴۷۲ ۱۴۷۳ ۱۴۷۴ ۱۴۷۵ ۱۴۷۶ ۱۴۷۷ ۱۴۷۸ ۱۴۷۹ ۱۴۸۰ ۱۴۸۱ ۱۴۸۲ ۱۴۸۳ ۱۴۸۴ ۱۴۸۵ ۱۴۸۶ ۱۴۸۷ ۱۴۸۸ ۱۴۸۹ ۱۴۹۰ ۱۴۹۱ ۱۴۹۲ ۱۴۹۳ ۱۴۹۴ ۱۴۹۵ ۱۴۹۶ ۱۴۹۷ ۱۴۹۸ ۱۴۹۹ ۱۵۰۰ ۱۵۰۱ ۱۵۰۲ ۱۵۰۳ ۱۵۰۴ ۱۵۰۵ ۱۵۰۶ ۱۵۰۷ ۱۵۰۸ ۱۵۰۹ ۱۵۱۰ ۱۵۱۱ ۱۵۱۲ ۱۵۱۳ ۱۵۱۴ ۱۵۱۵ ۱۵۱۶ ۱۵۱۷ ۱۵۱۸ ۱۵۱۹ ۱۵۲۰ ۱۵۲۱ ۱۵۲۲ ۱۵۲۳ ۱۵۲۴ ۱۵۲۵ ۱۵۲۶ ۱۵۲۷ ۱۵۲۸ ۱۵۲۹ ۱۵۳۰ ۱۵۳۱ ۱۵۳۲ ۱۵۳۳ ۱۵۳۴ ۱۵۳۵ ۱۵۳۶ ۱۵۳۷ ۱۵۳۸ ۱۵۳۹ ۱۵۴۰ ۱۵۴۱ ۱۵۴۲ ۱۵۴۳ ۱۵۴۴ ۱۵۴۵ ۱۵۴۶ ۱۵۴۷ ۱۵۴۸ ۱۵۴۹ ۱۵۵۰ ۱۵۵۱ ۱۵۵۲ ۱۵۵۳ ۱۵۵۴ ۱۵۵۵ ۱۵۵۶ ۱۵۵۷ ۱۵۵۸ ۱۵۵۹ ۱۵۶۰ ۱۵۶۱ ۱۵۶۲ ۱۵۶۳ ۱۵۶۴ ۱۵۶۵ ۱۵۶۶ ۱۵۶۷ ۱۵۶۸ ۱۵۶۹ ۱۵۷۰ ۱۵۷۱ ۱۵۷۲ ۱۵۷۳ ۱۵۷۴ ۱۵۷۵ ۱۵۷۶ ۱۵۷۷ ۱۵۷۸ ۱۵۷۹ ۱۵۸۰ ۱۵۸۱ ۱۵۸۲

کرداریکیان همیه، هموو دوعاو نزاو پارانه‌وهو سرتهو ورتهی لیویان ده‌بیسم، کەس رایه‌ی ناکه‌وئ جگه له خۆم وه‌لامیان بداته‌وه، یان پاداشیان بۆ دیاریی بکا، من بۆ خۆم وه‌لامی بانگ نزی تئوانه ده‌ده‌مه‌وه که هاوارم لی ده‌که‌نو لێم ده‌پارینه‌وه به‌بێ تئوه‌ی پتویستم به‌ناوه‌ندی که هه‌بێ، من دزوستم کردووه ده‌زانم چی له دل دایه‌و شایانی چ پاداشو به‌خششپکه.

ده‌لێن: هۆی هاتنه‌خواره‌وه‌ی ئەم نایه‌ته تئوه‌بووه که پیغه‌مبەر ﷺ گویی لی‌بوو موسولمانان له‌غه‌زای خه‌یبه‌ردا به‌ده‌نگی به‌رز له‌خودا ده‌پارانه‌وه نیت پیغه‌مبەر ﷺ فرمویی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْجِعُوا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ فَإِنكُم لَتَدْعُونَ أَصْمًا وَلَا تَخَافُوكُمُ اسْمَ اللَّهِ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ﴾ ئه‌ی خه‌لکینه! تۆزیک به‌خۆتاندا وه‌رنه‌وه، تئوه‌ند ده‌نگ به‌رز مه‌که‌نه‌وه، خۆ ئیوه بانگ له‌که‌ر ناکهن، بانگ له‌که‌سیکی دوورو بێ‌تاگا له‌ ئیوه ناکهن، ئیوه له‌خودایه‌ک ده‌پارینه‌وه گویی لیتانه‌وه هه‌میشه له‌گه‌لتاندايه، له‌مه‌وه تئوه‌مان بۆ ده‌رده‌که‌وئ که له‌کاتی پارانه‌وه نزاکردنا له‌کاتی نوێژکردنو ته‌واف کردنا پتویست ناکا زیاد له‌و ته‌ندازه‌یه‌ی شه‌رع دایناو ده‌نگ به‌رز بکه‌ینه‌وه، واته: ده‌بێ تئوه‌نده ده‌نگ به‌رز بکه‌ینه‌وه که تئوه‌ی له‌ تزیکه‌مانه گویی لی‌بێ، هه‌رکه‌سیکیش به‌ته‌نقه‌ست زیاد له‌ پتویست ده‌نگ به‌رز بکاته‌وه تئوه‌ سه‌رپیچی فره‌مانی خودا پیغه‌مبهری کردووه. هه‌رکه‌سیکیش عاقلو هۆشمه‌ندی، شاه‌زای شه‌ریعه‌تو سوننه‌تی خودایی له‌بوونه‌وه‌دا که ده‌پارته‌وه له‌خودا داوای ره‌خساندنێ تئوه‌ هۆیانه ده‌کات که بیگه‌یه‌نیه‌ته مرازو شاه‌زۆی خۆی، موسولمانی عاقل ته‌گه‌ر ویستی داوا بکات له‌خوا که رزقو رۆزی زۆر بیت نابیت داوای تئوه‌ بکات که خودا زیرو زیوی بۆ بیارینیت، یان دینارو دۆلاری به‌بادا بۆ بنیتریت، به‌لکو ده‌بیت داوای تئوه‌ بکات که خودا ته‌وفیقی بدات هۆکاری تایبه‌تی بۆ به‌خسینێ بۆ تئوه‌ی بتوانیت کاسبی بکاتو ده‌وله‌مه‌ند بیت.

ئەگەر نەخۆشیکى ھەبوو نابى داواى چاک بوونەو ھى نەخۆشەکەبکا بەشپۆھىەکی نااسایی، دەبى داواى ئەو بکا بلى: خودایە! یارمەتیمان بدە ■ ھەمانیک بدۆزینەو ھەبیتە چارەسەر بۆ نەخۆشەکە. کەسیک پالی لى بداتەو، داواى دەولەمەندی بکا ئەو نەزانە. ھەروەھا نەخۆشیک دەرمان نەخواو بە گویرەى ئامۆزگارى پزیشک ھەلسو کەوت نەکاو لەخوداش بپاریتەو بلى: خودایە چاکم بکەرەو، ئەو مانای ئەوہیە پروای بە سوننەتى خودا نیە لە بوونەو ھەردا.

پارائەو ■ لەخودا دەبى بەقسەبى و دلش ھۆشیار بى و بزائى چى دەلى، دەبى لە پارائەو کەدا وا ھەست بکا کە پتویستى بە یارمەتى خودا ھەیە، بەجۆریک بپاریتەو گەورەبى و پیرۆزى خودا لە پارائەو کەدا دیار بى، بۆیە پیغەمبەر ﷺ دەفەر موی: پارائەو ھەو دوعا کردن کاکلەى خودا پەرستى بە ﴿فليستجيبوا لي وليؤمنوا بي﴾ واتە: کە من لىيان نزىک بم و ھەلامى نزاو پارائەو ھەیان بدەمەو، دەى با ئەوانیش بەدەنگ منەو بىن و کاریک بکەن شایانى و ھەلامدانەو بن. چ فەرمانىکم پى کردوون لە ئیمان ھەنانو تاعەت کردن جى بەجى بکەن، وەکو من خودایەکی مپەرەبانو بەرەحم بۆیان، با ئەوانیش بەندەى راستالو بەئەدەبو گوێرايەل بن، پابەندى فەرمانەکانم بن ﴿لعلهم يرشدون﴾ بەلکو ئەوانیش شارەزای ریگای راست بن و بزائن خودا پەرستى بەراستى چۆنە، چونکە کر ■ ھەو ھەركاتى لە گيانىكى ئیماندارى ھەو ھەلقولالو دلسۆزى تیدا بەدى دەکرا ئەو دەبیتە ھۆى ئەو ھاوئەکەى ریبازى راستى ژيان بدۆزیتەو.

لەو ھەپش باسى ئەو کرا کە رۆژوو لەسەر ئیمە بەپتویست دانراو، وەکو چۆن لەسەر گەلو نەتەو کانی پیتشو ■ واجب کراو، ئەمجار باسى ئەو عوزرانەى کر ■ کە دەبنە بیانوو بۆ ئەو ھى موسولمان بەرۆژوو نەبى و لە ڕەمەزاندا رۆژوو بشکینى. دیتە سەر ئەو کە باقى ماندى

حوکمه کانی روژوو روون بکاته وه، ده فهرموئ: ﴿أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ﴾ نهی کو مه لی موسولمانان! ریگه دراو به ئیوه که شهوانی ره مه زان له خیزانه کانتان نزیک ببنه وه نه وهی ده تانه وئو حه زتان لی یه تی نه نجامی بدهن.

خوینهری هیژا! پروانه، قورئانی پیروژ چون بهم ته عبیره ناسکه ئهم جوړه مه بهسته که بریتیه له جووتبونوی پیاو له گهل خیزانی خویدا ده ری ده بری، نه وه تا له شوینیکدا ده فهرموئ: ﴿وَأُولَئِكَ مِنَ الْفَسَادِ﴾ یان ده فهرموئ: ﴿أَفْضَىٰ بَعْضُكُم إِلَىٰ بَعْضٍ﴾ یان ده فهرموئ: ﴿دَخَلْتُم بِهِنَّ﴾ یان ده فهرموئ: ﴿فَلَمَّا تَفَشَّاهَا حَمَلَتْ﴾ به راستی ئهم ته عبیره ناخاوتنه همر له قورئان دی؟!

ئه مجار دیته سهر نه وهی که هوئ حوکمی حه لال بوونه که روون بکاته وه ده فهرموئ: ﴿هَن لِّبَاسٍ لِّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لِّهِنَّ﴾ پهروه ردگار ریگای داوون که شهوانی ره مه زان له خیزانه کانتان نزیک ببنه وه، چونکه نه وان بو ئیوه وه کو پوژاکن و ئیوه ش بو نه وان پوژاکن، هه میشه له گهل یه کتری دانو تیکه لای یه کترن، زور زه حمه ته بتوانن خوتانیان لی پیاریزنو له بهرام بهریان دا خو یگرنو خیانهت نه کهن، نایینی ئیسلامیش ئاسانخوازه، ئهرکی له سهر شان قورسی تیدا نیه: ﴿عَلَّمَ اللَّهُ أَنْكُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ﴾ خودا ئاگاداره ده زانی که ئیوه خیانهت له خودی خوتان ده کهن پرواتان به شتی که هیه که ناتوانن کاری پس بکهن، چونکه وه کو ده گیرنه وه هاوړیکانی پیغه مبهړ ﷺ که بهریانگیان بگردایه وه ریگیان هه بوو بخونو بخونه وه تا خهویان لی ده کهوت له گهل خیزانی خویان دا دروست ده بوون، به لام که خهویان لی بکهوتایه وه خه بهریان بیوایه وه با چند سعاتیکیش شهو بمایه ئیتر چی له روژدا له روژوو وه وان قه ده غه بوو له وانیش قه ده غه ده بوو، جا هی وایان هه بوو پابه ندی نه وه نه ده بوو، نهو سنووهی ده شکاندو له خیزانه کانیان نزیک ده بوونه وه به بیرو بوچوونی

خۆیان تاوانیان کرووه، چونکه نهوان له رستهی ﴿کما کتب علی الذین من قبلکم﴾ نهوهیان وهرگرتبوو که خاوهن نامه کان دابو دهستووری بهرۆژوو بوونیان وایه و نهوان و بهرۆژوو دهبن، که وابوو بۆ نهمانیش وایه، نه مه بیرو باوهری خۆیان بو، که چی هی و اهه بو شهوگاری ره مه زان دواي خه بهربونه وه له ژنی خۆیان نزیک ده بونه وه به پروای خۆیان تاوانیان ده کرد. ﴿فتاب علیکم وعفا عنکم﴾ خودا تۆبه و ژیان بوونه وه تانی قبول کردو لیتان خوش بو، واته: خوش بو له و گونا هدی که بۆ خۆتان پیتان گناه بو به تیگه یشتنی خۆتان له نایه تی ﴿کما کتب علی الذین من قبلکم﴾ وهرتان گرتبوو. ﴿فالان باشروهن﴾ له نیستا به و لاوه بچه لای خیزانه کانتان له شهوانی ره مه زان لیتان نزیک بینه و. ﴿وابتغوا ما کتب الله لکم﴾ به دل بخوازنو داوا بکن نه وهی که خودا بۆی داناون له زانستی خۆی دا بۆی دیاری کردوون، واته: بۆ نه وه بچه لای ژنه کانتان که وه چه و نه وهی موسولمان زیاد بکنو داوینپاکی بۆ خۆتانو خیزانه کانتان هسته بهر بکن. ههر بۆیه شه پیغه مبه ر فه رموویه تی: ﴿فی یضع أحدکم صدقة، فقالوا یا رسول الله آیاتی أحدنا شهوته ویكون له فیها أجر، قال أرأیتم لو وضعها فی حرام أکان علیه وزر؟ قالوا: بلی، قال فکذلك إذا وضعها فی الحلال کان له أجر﴾ واته: ئیوه که ده چنه لای خیزانی خۆتان چاکه تان بۆ دهنوسری! هاوه لان عه رزیان کر هه پیغه مبه ری خودا: بۆچی یه کی له ئیمه بجی ناره زووی خۆی به جی بینئ خیری ده گ. اتئ؟! پیغه مبه ر فه رمووی به لی، نه دی ئیوه نابین نه گه ر نه و کابرایه ناره زووی خۆی له هه رامدا خه رج کردایه نایا گونا هه نه ده گه یشتئ؟! وتیان: به لی گونا هه ده گاتئ، پیغه مبه ر فه رمووی: ده ی نه مه ش وایه که له حه لالدا خه رجی بکا خیری ده گاتئ. ﴿وکلوا واشربوا حتی یتین لکم الخیط الأبیض من الخیط الأسود من الفجر﴾ بخۆنو بخۆنه و ههر له ئیوار یسه هه تا هیلئ ره شو سپی له به ره به یاندا لیک جیا ده که نه وه، واته: حه لاله بۆتان خواردنو

خواردنەوێکی نزیکی کەوتنەوێکی لە ژنە کاتتان لە شەوگاری رەمەزاندە هەر لە کاتی بەربانگەوێکی هەتا هێلی سپیایەتی رۆژ لە هێلی رەشی شەو لە کاتی شەبەقدا لێک جودا دەکرێتەوێکی، ئەویش بە ناشکراوونی ئەو هێلە سپییەکی بە کەناری ئاسماندا بلال دەبێتەوێکی پێی دەلێن: (الفجر الصادق) زانیانی ئیسلامو شەرع زانەکان لە ژێر روشنایی ئەم نایەتەدا فەرموویانە: کەسێک بە لەشپێسی رۆژی لێ ببێتەوێکی رۆژووەکە دروستە، چونکە بە گۆڕە هەمان نایەتە کە کابرا بۆی هەبێ هەر لە ئێوارەوێکی تا پەیداوونی بەرەبەیان لە گەڵ ژنەکە جوت بێ، دەوێ خوێ ناشکراشە خۆشتنەکە دەکەوێتە دوا رۆژووەبوونو پەیداوونی سپیایی بەرەبەیان، هەر وەها کە سێک خەریکی خواردن و خواردنەوێکی بوو، سپیایی بەرەبەیان پەیداوێ، ئەویش یە کەسەر وازی هێناو دەستی کێشایەوێکی رۆژووەکە دروستە، هەر وەها کە سێک پێی وابوو هێشتا رۆژ نەبۆتەوێکی پارشێوی کرد رۆژووەکە دروستە..

ئەمجار دواي ئەوێ لە رستە پێشوو سەرەتای رۆژووی دیاری کرد کە دەرکەوتنی سپیایی شەبەقە... دێ کۆتایشی دیاری دەکاو دەفەرموێ: ﴿ثم أقموا الصيام إلى الليل﴾ ئەمجار بەردەوام بن لە بەرپۆڕبوونو خۆگرتنەوێکی لەو شتانەکی کە رۆژو دەشکێنێ تا سەرەتای شەوێ داهاوێ کە بە ئاوابوونی بازەنێ خۆرو نەمانی تیشکو رووناکایی یەکە دەست پێ دەکا، دواي شەو دادی، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (إذا أذرب النهار وأقبل الليل وغابت الشمس فقد أفطر الصائم) هەر کاتی رۆژ تەواوو شەو داهاوێ خۆرئاوابوو ئەو رۆژووەوان رۆژووی دەشکێنێ،،

ئەو حوکمی کە لە رستە ﴿أحل لكم ليلة الصيام الرفث إلى نسائكم﴾ وەر دەگیرێ حوکمیکی گشتی، ئەو دەگەیهنێ کە لە شەوگاری رەمەزاندە دروستە پیاو لە خێزانی خۆی نزیکی ببێتەوێکی، ئەم نایەتەکی کە دێ ئەو حوکمە گشتی بە تەبەت دەکاتەوێکی بەو شێوە

گشتی به نایه‌یلیته وه ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَبَاشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ﴾ نریک خیزانی خۆتان نه‌که‌ونه وه لهو حالته‌دا که ئیو له مزگه‌وت‌دا ئیعتیکاftان کردووه و نه‌تی مانه‌وه‌تان هیناوه چونکه نریک بوونه وه له ئافره‌ت ئیعتیکاف به‌تال ده‌کاته وه، وه‌کو چۆن خواردنو خواردنه وه رۆژوو ده‌شکینی، ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا﴾ ئه‌و حوکمو یاسایانه‌ی گوتران: سنورانی خودانو ئاگاداربن لییان نریک مه‌بنه وه!! چونکه له‌برئ شوین‌دا نریک بوونه وه له‌سنوور سهرده‌کیشی بو تیپه‌راندنی، چاک وایه لی‌ی نریک نه‌بیته وه نه‌بادا بکه‌ونه حه‌رامه وه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿إِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى وَحِمَى اللَّهِ مَحَرَّمٌ فَمَنْ وَقَعَ حَوْلَ الْحِمَى يَوَشِكُ أَنْ يَقَعَ فِيهِ﴾ هه‌موو پاشایه‌ک پاوانیکی هه‌یه، پاوانی خودا ئه‌و شتانه‌ن که حه‌رامی کردوون، که‌سیک مه‌رله نریک پاوان بله‌وه‌پینی نریکه مه‌رکه‌انی سنوور به‌زینن!! ئه‌م هه‌ره‌شه‌و ترساندنه‌ی ئه‌م نایه‌ته له هه‌ره‌شه‌ی نایه‌تی ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا﴾ به‌هیزتره! په‌روه‌ردگار له‌هیچ شوینیکا نه‌هی له نریک که‌وته‌وه‌ی سنوور نه‌کردووه مه‌گه‌ر لی‌ره‌داو له‌باسی زیناداو له‌باسی مالو دارایی هه‌تیوان دا.

﴿كَذَلِكَ يبين الله آياته للناس لعلهم يتقون﴾ ئا به‌و جوړه په‌روه‌ردگار حوکمو چۆنیته‌ی رۆژووگرتن و فره‌مانی خو‌ی بو مه‌ردوم روون ده‌کاته وه به‌لکو له سه‌ره‌پچی کردنی فره‌مانه‌کانی خۆباریزن، خه‌لکی تی‌ده‌گه‌یه‌نی فیریان ده‌کا بو ئه‌وه‌ی خویان ئاماده بکه‌ن، بو په‌رستش و خودا به‌یه‌ک ناسین و جی‌به‌جی‌کردنی فره‌مانه‌کانی، هه‌روه‌ها بو ئه‌وه‌ی دووریان بخاته‌وه له شوین که‌وتنی هه‌واو هه‌وه‌س.

مال خواردنی یه کتری به نارهوا

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتَذُلُوا بِهَا إِلَى
الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

له نایهتی پیشوردا باسی رۆژووو یاسای رۆژووگرتن کرا، نهوهی
تیدابوو که مهردوم له کاتی رۆژووو دهبی جلوهگیری له خواردنی مالی
خوی بکا که وابی گونجاوه که دوابه دواي نهو باسه باسی جلوهگیری بکا
له خواردنی مالی خه لک له هه مووکاتی کدا، بۆیه دهفه رموی: ﴿وَلَا
تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ نهی کۆمه لی موسولمانان مالی یه کتری
لناو خۆتاندا به نارهوا مهخۆن، کهستان مالی کهستان به خۆرایي نهخوا،
کهس مالی کهس داگیر نهکا، نایهته که بۆیه وشه ی ﴿أَمْوَالَكُمْ﴾ ی که
به مانا (مالی خۆتان) ه به کارهیناوه مه به ستیش خواردنی مالی خه لکه
تا ناماژهبی بۆ نهوهی که موسولمانان هه موویان یه ک جهسته نو ئیسلام
یه کی خستوونو به یه کیه وه به ستوونه وه، واته: نه گهر که سییک به نارهوا
مالی یه کیکی تر بخوا وه کو نه وه وایه به نارهوا زیانی له خودی خوی
دابی، مالی خوی ویران کردبی، ههروه ها بۆ ناگادار کردنه وهی نه وه یه که
ریزگرتن و پاریزگاری کردن له مالی خه لک وه کو ریزگرتن و ناگاداری کردنی
مالی خۆت وایه، دهست دریشی کردن بۆ سهر مالی خه لک دهست
دریژ کردنه بۆ سهر مالی گهل که خوی یه کی که له نه ندامه کانی، که وابی
هه ر زیانی که له کۆمه ل بکه وئ نه ویش به شیکی به رده که وئ، خواردنی
مالی خه لک به نارهوا زۆر جۆری هه یه، له وانه:

- ۱- سوو خواردن، چونکه نهو زیاد هیهی وهرده گیرئ له به رامبه ر هیچدا نیه.
- ۲- نهو پاره یه ی ده درئ به کار به دهستان به شیوه ی به رتیل.
- ۳- خیر کردن به کهس بتوانئ کاسبی بکاو خوی بژینی.

۴- سدرقه له مانه و کرئی خه تم که له بهرام بهر نووسینی نوشته یه ک یان خویندنی نایه تیک قورئان یان زیاتر بسینرئ، به لام نه گهر به بی مامه له دوایی کابرا شتیکی دا به نوشته نووسه که یان قورئان خوینه که نه وه قهیدی نییه.

۵- بیتگار کردنو چهوساندنه وهی خه لک به بی کرئ یان به کم کردنی کریکه یان.

۶- کرئ وهرگرتن له سهر کردنه وه و گپانه وهی نوپژو گرتنه وهی رۆژوو بۆ مردوو، چونکه خودا په رستی به بی نییه ت نابئ، نیه تیش هی نه و که سهیه که عیباد ته که ده کا، هدرکاتی نه م نییه ته شتیکی دونیایی تیکه وت له عیبادت در ده چی، چونکه خودا عیباد ته تیک وهر ده گری خاص بۆ خاتری نه و نه نجام بدرئ، که وایی نه وهی پار ده دا پار ه که ی لی خه سار ده بی، نه وهی پار ه که وهر ده گری مالی نه و دونیای له کیس ده چی.

۷- جو ره کانی فیل و غه شکردنو هه له خه له تاندنو چاو وراو له خه لک کردن بۆ کرینی کالایه ک یان بۆ فروشتنی شتومه کیک، له خسته بردنی فروشیار یان کریار..

به کورتی هه پار ه و قازانجیک له م ریگیان ه وه پهیدا بکرئ حهرامه، ده بی مهردوم هه ول بدا به کاسبی حه لالو کاری پیرو زو له ریگی شه رعی دا ژیا نی خو ی مسو گهر بکا، زیان به کهس نه گه یه نی و بهر ژه وهندی کهس پیتیل نه کا، هه رکه سیک زانیاری و ناین به کرئ به خه لک بلئ نه وه وه کو کریکاریک وایه و خیری ناگاتی، به لکو نه گهر به دلسوزی کار ه که ی نه نجام بدا، پاداشتی دلسوزیه که ی ده دریت ه وه.

نابئ کرئ له سهر وه لامدانه وهی پرسیا ری نایینی و فتوای شه رعی وهر یگری، چونکه وه لامدانه وه که واجبه و شاردنه وهی زانیاری حهرامه. ﴿وَتَدُلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ﴾ واته: وا مه کهن مالو دارایی خوتان پیشکه ش

به دادوهر و لیپرسراوان بکمزو بیکنه بمرتیل ﴿لَتَأْكُلُوا فَرْقًا مِنْ أَمْوَالِ
النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ بۆتمووی بهشتیک له مالو دارایی
خه لک به ناحق - به هۆی نهو بمرتیل دانهوه - وه دهست بهینزو بخۆن،
واسیتهو تکاکار پهیدا بکهن، شایهتی به درۆ ناماده بکهن، سویندی به درۆ
بخۆن، .. هتد .. سته مکاری و ناهه قیکاری و تاوانباری خۆتان په رده پۆش
بکهن! چونکه ناشکرایه په نا بردنه بهر دادوهر و لیپرسراوان بۆ خواردنو
داگیر کردنی مالو دارایی خه لک به ناهه ق تاوانتیک گه وره یه و کاریکی
حدرامه چونکه بریاری دادوهر و قازی هیچ له «استی» به که ناگۆرێو مال
حدرامه که حه لال ناکا، بریاری قازی و دادوهر شتیکی رواله تکاری یه و
به رواله ت نهو مال ده کاته مالی تۆ به لام له راستی دا نایته مالی تۆ!
که وابوو نه گهر قازی بریاری دا که فلانه نافره ت خیزانی فلانه که سه به
شایهتی به درۆ چاویه ست! نابێ ته نیا به بریاری قازی به بی ماره کردنی
شهرعی نهو ژنو پیاوه لیک تریک بینه وه. ههر به و جۆره بۆ هه موو
سه و داو مامه له یه ک فتوای قازی و بریاری دادوهر ناتوانی هیچ حدرامیک
حه لال بکا هیچ ناهه قیک بکا به حق!!

پهغه مبهر ﴿كَاتِيكَ﴾ کاتیک دوو کهس هاتنه خزمهتی ده رباره ی کیشه یه کی
ناو خۆیان و یستیان ریکیان بخا پێی فهرموون: ﴿إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّمْ تَخْشَوْنَ إِلٰهَ
وَلَعَلَّ بَعْضُكُمْ أَن يَكُونَ الْخَنَازِجَةُ مِنْ بَعْضِ فِائِضِي لَهُ يَنْحَوِي أَمْعَ فَمَنْ قَضَيْتَ لَهُ مِنْ حَقِّ
أَخِيهِ شَيْئًا يَأْخُذْهُ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ﴾ من ئاده میزادیکم وه کو ئیه وه. ئیه وه
کیشه و نیزاعی خۆتان دینه لام، واده بی یه کیکتان لهوی تریان قسه زان
تره، له به لگه هینانه وه و روونکردنه وه ی باسه که و راکیشان به لای خۆی دا
زمان لووسو قسه به جێ بی، منیش له سهر نهو قسه بیستراوانه بریار
ده ده، جا که سییک به و بریار بۆ دانهی من، هه ندیک له مالی برا
موسولمانه کی پێ درا، نه وه یابزانی که پارچه ناگریکی دۆزه خم داوه تی،
نیتر کابراکان که نه مه یان له پیغه مبهر بیست، هه ردو وکیان دهستیان کرد

به گریانو هه‌ریه که‌یان ده‌یگوت: من نامه‌وی با بۆ براکه‌م بی! شه‌مجار پیغه‌مبهر ﷺ پی‌ی فهرموون: (اذه‌با فتوخیا ثم استهما ثم لیحلل کل واحد صاحبه) برۆن جوان لی‌ی بکۆلنه‌و. شه‌گهر زانی‌تانو بۆ‌تان هه‌رکه‌وت هی کام‌تانه شه‌و ه‌باشه، شه‌گینا پشک به‌اونو قورعه‌ بکه‌نو هه‌ریه که‌تان گهردنی شه‌وی تر‌تان ئازاد بکا. شه‌م ئایه‌تو هه‌دی‌شه‌یه شه‌و ده‌گه‌یه‌نی که‌ پی‌ویسته پارێزه‌ری موسولمانان شه‌و داوایه وه‌رنه‌گرێ که‌ لی‌ی روونه‌ خاوه‌نه‌که‌ی تی‌یدا خاوه‌ن هه‌ق نیه، نه‌چن به‌ده‌م درێژی و قسه‌زانی، ناهه‌قی بکه‌ن به‌ هه‌قو به‌نا‌ره‌وا مالی شه‌م بۆ شه‌و بی‌چرن، هه‌رکه‌سیک شه‌م سیری وه‌زعو حالی موسولمانان بکا. شه‌م هه‌موو به‌یه‌کدا‌چوونو کیشه‌و نی‌زاع به‌ریه‌ره‌کانی‌یه‌ی که‌ له‌ناویاندا هه‌یه وردیته‌وه، شه‌و هاتو‌چوو پی‌نه‌و به‌ره‌ی داد‌گاو به‌رتیلو به‌رتیلکاری بۆ داد‌وه‌رو قازیو پارێزه‌رو لی‌پرس‌راوانو هه‌ول‌دان بۆ تۆله‌سه‌ندنه‌وه‌و شه‌زیه‌تدانی یه‌کتریو داوانه‌وه‌ بۆ پیتلان گێپران دژی یه‌کتری شه‌وی بۆ روون ده‌بیته‌وه که‌ موسولمانان زۆر له‌ ئایین دوورکه‌وتوونه‌ته‌وه که‌م په‌ی‌ره‌وی قورئانو فهرمووده‌کانی پیغه‌مبهر ﷺ ده‌که‌نو شه‌ریعه‌تی خودایان پاش گوێ خستوه‌و فهرامۆشیان کردوه، بۆیه که‌وتوونه‌ته‌ ته‌نگ‌و چه‌له‌مه‌وه، مالو داراییان هه‌موو به‌فی‌رۆ چوو، مالو حالیان ویران بوو، کۆمه‌لو یه‌کیه‌تیان بوو به‌ دووبه‌ره‌کیو لی‌ک جیابوونه‌وه. هه‌ر کۆمه‌له‌و دژی شه‌وی تریان ده‌جه‌نگی و ده‌وی، شه‌م له‌و ده‌خوینیو شه‌و له‌م ده‌خوینی!!

خۆ شه‌گهر به‌هات‌نایه‌ پایه‌ندی فهرمانی قورئانه‌که‌یان بۆ‌نایه‌و په‌ی‌ره‌وی په‌یامی پیغه‌مبهریان بکردایه‌ بی‌گرم‌ان ئاوا مافیان پیتشیل نه‌ده‌کراو کۆمه‌لگایان ئاوا لی‌ک نه‌ده‌ترازا، خۆشه‌ویستی و براهه‌تی و ته‌بابی ده‌که‌وته ناویانه‌وه، ده‌بوونه‌ کۆمه‌لگایه‌کی نمونه‌یی و جیهان ئاواته‌ خوازیان ده‌بوو! به‌لام به‌داخه‌وه موسولمانان کاریان گه‌یشته‌وه رێ‌یه‌ک پیتیان وایه که‌ شه‌وان پی‌ویستیان به‌ رینوما‌یی ئایین نیه‌و چاوی خۆیان له‌ناست

رووداوه کاندا نوقاندووه، شانی خوْیان کوْم کردووه بوون به دارد هستی بیگانه و ژیر دستی داگیر کهران. خوْ تاوه کو نه گهرینه وه. بو ژیر ئالا پیروزه که ی ئیسلام و قورئان نه که نه وه به بهرنامه ی ژانیان حالیان هه روا ده مینیتته وه.

کات دیار یکردن به مانگو حه قیقه تی چاکه

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

له پیتشه وه باسی مانگی ره مه زانو ره مه زانو حوكمی روژووی کرد که وابوو گونجاوو مناسیبه که دوا به دوا ی نه وه باسی مانگ بکا، چونکه به روژوو بوونو شکاندنی روژوو په یوه ندی به دیتنی مانگی یه کشه وه ی ره مه زانو شه شه لانه وه هه یه، پیغه مبه ر ﷺ ده قهرموئ: (صوموا لرؤيته وافطروا لرؤيته) واته: که مانگی یه کشه وه ی ره مه زاتان بینی به روژوو بنو بیکن به ره مه زان، که مانگی یه کشه وه ی شه شه لاتان بینی بیشکیننو بیکن به جهژن. نه بو نه عیمو ئیبنو عه ساکیر له نه بو صالحو ئیبنو عه باسه وه ده گپرنه وه ده لئین: موعازی کوپی جه به له نه عله به ی کوپی غونه یمه عهرزی پیغه مبه ریان کرد ﷺ وتیان: نه ی پیغه مبه ری خودا! نه وه هو ی چیه مانگ نه وه هه موو گۆرانکاری به ی به سه ردادی؟ روژیک باریکه ده لی ی هه ودا ده زووه، دوا یی زیاد ده کا تا زل ده بی و خر ده بی، نه مجار ورده ورده به جووک ده پیتته وه تاوه کو ﷻ اک پیشووی لی دیتته وه، هیچ کاتی له سه ر شیره یه ک نامینیتته وه؟ ئیتر نه م نایه ته نازل بوو. ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ﴾ نه ی محمد! پرسیارت لی ده که ن ده رباره ی هو ی گۆرانی مانگ که له سه ره تادا وه کو داوه ده زوو باریکه و ورده ورده

زل دهبی تا دهبیته مانگی چواره شهو. نه مجار ورده ورده لاواز دهبیتهو. تاده گاتهو. حالی پیشووی وه کو لاسکه خورمای چرچی لی دیتهوه، دهلین: هوئی چیه ناوا گۆرانی به سهردا دی؟ وه لامیان بدهره وه پییان بلئی: نه وه نیشانهی کاته بو تاده میزادو کاروبارو سهوداو مامه لهو سهفهرو هاتوچۆی خۆیانی پی نه ندازه دار ده کهن. به هوئی گۆرانی مانگه وه کاتی کشتو کالو بازرگانی و کاتی قهرزو قۆلهیان دیاری ده کهن، ماوهی شیرپیدانی مندالو عیدهی نافرته و رهسیده بوونی کوپو کچی پی دیازی ده کهن، ههروه ها نیشانهیه بو دیاری کردنی کاتی نهو عیباده تانهی که (کاتی) نو له کاتی تایبه تی دا نه بن نه نجام نادرین، نیتر به هوئی گۆرانی مانگه وه ناده می کاته کانی خودا په رستی ده زانن کاتی به رۆژوو بوونیانو رۆژوو شکاندنیان ده زانن، به تایبه تی (هج) که له کاتیکی دیاریکراوی ته سگدا جی به جی ده کری. جا نه گهر مانگ له سهر یه ک شپو. بمایه وه به ناسانی کاته کان نه ده زاندرانو تاده میزاد سهریان لی تیک ده چوو!!

دیاری کردنی کات به هوئی مانگه وه بو خوینده وارو نه خوینده وار ناسانه دانیشتووی شارو لادی لی پی حالی ده بن، به لام کات دیاری کردن به گویره ی خۆر (التوقیت الشمسی) بو حساب گهر نه بی ناگونجی، ته نانه ت نهو حساب گهرانه ش تازانیاری ناسمان شوناسی پیش نه کهوت نه یانتوانی سوودی لی وه رگرن. پرسیاره که له هوئی گۆرانی مانگه، وه لامه که باسی حیکمه تو سوودی گۆرانه که ده کات، نه مه ش رینومایی کردنه بو نه وهی که ده بویه نه وان پرسیاره که یان ناوا بگردایه.

نهو زانستو زانیاریانهی که تاده میزاد پتویستی پییان هیه چه ند جور یکن.

۱- زانیاری یه ک که به بی ماموستا بزانی و وه کو نهو شتانهی به ههست یا به ویزدان ده زاندرین.

۲- زانیارییەك كه مامۆستای دەست ناكه‌وێو كهس نیه بیزانی،
وه‌كو زانینی چۆنیەتی دروستبوونی یەكەم (الخلق الأول) چونكه پزیشك
دەتوانی بزانێ گیاندار چۆن لەدایك دەبێو چۆن پلەكانی ژیان دەبێ،
دەتوانی بزانێ مرۆف هەر لەو كاتەوه كه‌له رەحمی دایكیا دلۆپە ئاوێك
بووه تا ئەو كاتەى دەبێتە مرۆفێكى تەواو چۆن ئەو گۆرانكاریانەى
بەسەردا دێ. رووه‌كناس دەتوانی بزانێ رووه‌ك چۆن پەروەردە دەبێو چۆن
گەشە دەكات، بەلام نە پزیشكو نە رووه‌كناس ناتوان بزانن ئەمانە
لەسەرەتادا چۆن هاتوونە كایەوه، مومكین نی‌یه حەقیقەتی دروستبوونو
بەدیھتانیان بزانێ هەر‌وه‌كو چۆن ناگونجی حەقیقەتو چۆنیەتی زاتی
خودا بزانێ.

۳- زانیارییەكى تر هەیه دەشی خەلك بە بەلگەو تیفكرینو
لیكۆلینەوه فیری بین، وه‌كو زانیاری سروشتو ماتماتیکو كشتو كالو
ناسمانناسیو گۆرانی مانكو هاتوچۆی ئەستێرەكانوهتد راگەیاندنێ
ئەم جورە زانیارییانە ئیشی پیغەمبەران نی‌هو ئەوان بەرپرسیار نین بۆ
خەلكی روون بكەنەوهو نابێ داواى شتی وا لە پیغەمبەران بكرێ،
هەركاتیكیش داواى شتی وایان لێ كرا ئەوه نیشانەى تێنەگەشتنە لە
چۆنیەتی ئەركی ئەوان، لەهەمان كاتدا پاش گۆی خستنه بۆ ئەو هی‌زو
تەوانایەى خودا داویەتی بە ئادەمیزاد پەنچەرکردنو لەكارخستنی
هەستەكانیەتی، خو ئەگەر وابوایە دەبوایە هەموو شتیك لەوان
وەر‌بگیرایە، دەبوایە ژمارەى پیغەمبەران لەهەموو گەلو نەتەویەكدا
گەلیك زۆربوونایە بۆ ئەوه‌ی بیانتوانیایە هەموو تاكه‌كانی كۆمەڵ فیری
هەموو شتیكى ژیان بكەن.

بەلێ: پیغەمبەران ﷺ گەلو نەتەوه‌كانیان هەلناوه كه لە هەموو
كاتو ساتێكدا هەستو شعوری خوێان بەكاربهێننو لە كاروباری
دونیاىیدا بە گۆره‌ی عەقلو هۆشی خوێان هەلسو كه‌وت بكەن ئەوه‌تا

پیغه‌مبەر ﷺ که خەلکی مەدینە‌ی مەنەع کرد لەو‌هی که دارخورماکانیان تەلقیح بکەن و ئەو سالا بەروبوومی خورما باش نەبوو خاوەن بێستانە خورماکان چوونە خزمەتی و سکالای خۆیان کرد، فەرمووی: (أَنتُمْ أَعْلَمُ بِأُمُورِ دُنْيَاكُمْ) ئێوە باشتەر ئیش و کاری دۆنیایی دەزانن. ئەگەر بگوترێ: دە‌ی باشە خۆ میژوو زانیاری‌یە‌که مەرۆف دە‌توانی بە‌ئاسانی بینوسی‌تە‌وه و پێویست ناکا بە‌ نیگای خۆدایی باسی لێ‌وه بکا لە‌وه‌لام‌دا دە‌لێین: ئەو میژوو بە‌سەر‌هاتانە‌ی قورئان دە‌یان‌گێرتە‌وه لە‌راستی‌دا بە‌مە‌به‌ستی زانی‌نی میژوو نە‌هیندراون، بە‌لکو بە‌مە‌به‌ستی پە‌ند لێ‌وە‌رگرتن و دیار‌یکرد‌نی سوننە‌تە‌کانی خۆ‌دا لە‌ بوونە‌وە‌ردا هینراون، پۆ‌هەر‌شە‌کردن لە‌ کافرە‌کان و ترساندن‌یان لە‌ ناکامی سەر‌پێچی‌کرد‌نی پە‌یامی پیغه‌مبەر ﷺ ئاراستە‌کراون، ئەو میژوو و دوورو درێژە‌ی نە‌ تە‌ورات‌دا دە‌ربارە‌ی دروست‌کرد‌نی ئادە‌م هیندراوە‌تە‌وه لە‌ راستی‌دا تە‌ورات نیە. دوا‌ی لە‌دۆنیا دە‌رچوونی حە‌زەرە‌تی مووسا و گە‌رانه‌وه‌ی جوله‌کە‌کان لە‌و‌لاتی بابل، بە‌ تە‌وراتە‌و «لکیندراوە‌و تیکە‌لی کراوە‌!»

٤- جو‌ره زانیاری‌یە‌کی تر هە‌یه پێ‌ویستە‌ ئیمە بە‌رامبەر بە‌دی‌هێنە‌ری خۆ‌مان بیزانین: دە‌بێ‌ بزانی‌ن: چۆ‌ن بە‌ندایە‌تی بکە‌ین و چۆ‌نی بپەرستین، حیکمە‌تی ئە‌و بە‌ندایە‌تی‌کردنە‌ چیه‌ و پۆ‌چی‌یه‌، که‌ مر‌دین چیمان لێ‌‌دی‌و سەر‌ه‌نجامان چیه‌؟ ئە‌م جو‌ره زانیاری‌یە‌ بە‌ هە‌ول‌دان و لێ‌کۆ‌ڵینە‌وه و دە‌دە‌ست نایە‌و تو‌یژینە‌و «تێ‌یدا کۆ‌لە‌واره‌».

زۆ‌ر جار گە‌لو نە‌تە‌وه‌کان لە‌ زانی‌ن و سنو‌وردار‌کرد‌نی پە‌یوە‌ندی ئێ‌وان بە‌ندە‌و بە‌دی‌هێنە‌ردا کە‌وتوونە‌ هە‌له‌وه‌و سەر‌یان لێ‌‌شێواوه‌، پۆ‌یه‌ کۆ‌مە‌لگای ئادە‌میزاد پێ‌ویستی بە‌ رە‌هنو‌مایی‌کەر هە‌یه‌و ئاتاجی پیغه‌مبەرە‌ که‌ رێ‌گای راستی‌یان پێ‌‌بلی‌و ئیمان و بیرو باوە‌ری راستیان تێ‌‌بگە‌یه‌نی.

۵ - هه نندئ زانیاری هه یه عه قلی ئاده میزاد ده رکئی پی ده کات ده توانی وه دهستی بینئ به لام جاری وا ده بی هه لهی تی ده که وی هه واو ئاره زو ده وری تیدا ده بیننو پهرده پوشی ده که نو ناهیلن عه قل بگاته حقیقه ت، یان حقو به تال تیکه لاو ده بن، یان سوودو زیان لیک ده هالین، بو نمونه زیانی مهی و تلیاک لای ئاده میزاد ناشکرایه که چی هه واو هه وهس زال ده بی و کاری وا لی ده که ن نالوده یان بیستو بیان خواته وه، حوکی خوشی به کاتی به که ی زال ده بی به سهر زانیاری عه قل دا له بهر نهو پتویسته سهر چاوه یه کی تر بو زانیاری به که هه بی پالپشتی عه قل بکاو جله وی نه فسی چه مووشی بگریته وه.

دوای نه وه که باسی کاتی چه جکردنی کرد، باسی کرداره کانی چه ده کاو ده فرموئ: ﴿ولیس البر بأن تأتوا البيوت من ظهورها﴾ له سهرده می نه زانی دا یاریده ده ران (الانصار) وه هه نندئ له عه ره به کان له کاتی چه دا که ئیحرامیان ده بهستو ده گه رانه وه بو ماله وه له ده رگای سهره کی به وه نه ده چونه خانوه وه، به لایانه وه چه رام بو، به لکو له پاشه وه را خوین فری ده دایه ناو خانوه وه..

ئیبنو جهریر له زه هری به وه ده گپرتنه وه ده لی: هوی ئه مه نه وه بوو خوین ده پاراست که به پوشاکی ئیحرامه وه له ده رگاوه بچه ماله وه چونکه پیان وابوو که سهرده رانی ده رگا که ده بیته پهرده له نیوان نه وانو ئاسمان دا ئیتر ئه م نایه ته هاته خواره وه فرموئ: ﴿ولیس البر بأن تأتوا البيوت من ظهورها﴾ نهی خه لکینه چا که نه وه نیه که له کاتی ئیحرام دا له پاشه وه را خوتان فری ده نه ناو خانوه کانتانه وه ﴿ولکن البر من اتقى﴾ به لکو چا که و کاری باش نه وه یه ته قوای خودا بکه نو پابه نندی فرمانه کانی بن، واز له تاوان بینو خو له کاری خراپ دوور بخه نه وه، به کرداری جوان خوتان ئارایشته بدن، شوین حقو راستی بکه ون ﴿وأتوا البيوت من أبوابها﴾ له ده رگاوه بچه ناو خانوه کانتانه وه ﴿واتقوا الله

لعلکم تفلحون ﴿۱﴾ له خودا بترسنو خۆتان له سزای به ئیشی پیاریزن،
 نه وهی نه هی لی کردوه توخنی مه که ون، نه وهی فه رمانی پی کردوه
 به ته واوی و ریکو پیککی نه نجامی بدهن، به لکو له ژبانی دونیاتاندا
 به سه ره زبانی بژینو له کارو فه رمانتاندا سه رکه وتووینو به ثاوات بگهن،
 سه رفرازی نه و دونیاش بن، نه وه بزائن که چوونه ناو خانوو له پاشه وه را
 هیچ چاکه یه کی تیدا نیه، له هر شوینیکه وه بچنه ناو خانوه وه درسته،
 مه گهر له خۆرا نه و بر وایه تان هه بی که چوونه ژووره وه له هه رگای
 سه وکی یه وه هه رامه، نه مه کاریکی خراپه و مه یکه ن.

یاسا و دابو نه ریستی جه ننگ له پیناو ئایینی خودا دا

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
 الْمُعْتَدِينَ ﴿۱۹۰﴾ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِّنْ حَيْثُ
 أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
 حَتَّى يُقَاتِلَوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَتَلُوكُمْ فَأَقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ
 ﴿۱۹۱﴾ فَإِنْ أَنْتَهُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۹۲﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ
 فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿۱۹۳﴾

الشَّهْرُ الْحَرَامَ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى
 عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
 وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿۱۹۴﴾ وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا
 تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

لە نایەتی پیشوودا باسی ئەو هی کرد کە مانگ نیشانە ی کاتە کانه .
 ئادە میزاد کاتە کانی بازرگانی و سهوداو مامە له و قەرزو قۆله و
 خواپەرستی و شیرخواردنی مندالو عید دە ی ئا فرە تو ئەم جوړه شتانه ی
 پی دیاری دە کا ، بە تایبەت (حەج) کە بە گوێرە ی مانگ کاتە کە ی دیاری
 دە کری و شەرو هە راش لە و مانگانە ی کە پێیان دە گوێرێ . (أشهر الحرام)
 حەرامە ئە و مانگە ی حە جی تیدا دە کری یە کێکە لە و مانگانە ی
 شەڕ کردنی تیدا قە دە غە یه ، لێرە دا ئە وە روون دە کاتە وە کە شەڕ کردن بە
 مە بە ستی بەرگری کردن لە ئایین و تە مبی کردنی ئە وانه ی فیتنە و ئاشووب
 بەرپا دە کە نو پە یمان و بە لێن هە ل دە و شێننە وە کاریکی رە وایه ، چ
 خراپە یه کی تیدا نیه ، عە بدوللای کورپی عە باس دە گیرێ تە وە دە فەر موئ :
 ئەم نایە تە درە بارە ی سولحی (حدیثی) هاتۆ تە خواری : کە سالی
 شە شە می کوچی پیغە مبه ر لە گە ل (۱۴۰۰) لە هاوە لانی ئی حرامیان
 بە عە مرە بە ستو بەرە و مە ککە کە و تە نە رێ تا گە یشتنە حودە ییە - کە
 بیریکە نزیک مە ککە - خستیان ، کافرە کانی مە ککە جوا بیان بو ناردن کە
 نابێ بێنە ناو شاری مە ککە وە ئە وە بوو نە یان هیشت داخلی مە ککە ببن ،
 لە پاشا سولحیان کرد لە سەر ئە وە ریک کە و تە ن کە ئە و سالا پیغە مبه رو
 هاوە لانی بگە رێنە وە ، سالی دا هاتوو سی رۆژ مە ککە یی بە کان شاریان بو
 چۆل بکەن پیغە مبه رو هاوە لانی بە ئارە زۆی خو یان چی تیدا دە کەن
 بیکەن ..

لە سەر ئەم برپا رە پیغە مبه ر ﷺ ئی حرامی شکاندو ئە مجار
 هاوە لانی شی ئی حرامیان شکاندو گە رانە وە . کە سالی دا هاتوو
 تێ وە رسو و رایە وە پیغە مبه رو هاوە لانی بە پێ ی پە یمانی سالی رابوردوو
 خو یان ئامادە کرد بو گیرانە وە ی عە مرە (عمرۃ القضاء) ترسی ئە وە شیان
 هە بوو کە قورە یشی بە کان پابە ندی بە لێن و پە یمانە کە یان نە بن ، ئە م سالی ش
 نە هیلن موسولمانە کان بچنە ناو کە عە وە و شە رپیان لە گە ل دا بکەن ،

شهر کردنه که یشیان پی ناخوش بو چونکه ده که و ته کاتو شوینیک که
 شهریان تیدا حرامه کاته که مانگی ناوجه ژنان (ذیلقه عیده) و شوینه که ش
 بهیتول حرام و دهر و بهری بو، نیتر نم نایه ته هاته خواری که ده فهرموی:
 ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يِقَاتِلُونَكُمْ﴾ نهی موسولمانینه! نهی
 نه وانهی ترسی نه و هتان هدییه قور هیشی به کان نه هیلن بچنه ناو که عبه و ه و
 نه هیلن عه مره که تان بگپرنه و ه په یمانی رابورد وویان هه لوه شیننه و ه و
 شهرتان له گه ل بکه نو تووشی فیتنه یی و ناشو بتان بکه ن پیتشتان ناخوشه
 بهرگری له خوتان بکه ن چونکه کاتی شهره که مانگی (أشهر الحرام) ه
 شوینی شهره که ش (بهیتول حرام) ه که شهر پی تیدا ناکری.

نه و نیکه ریگه مان پیدان که شهریان له گه ل بکه نو بهرگری له
 خوتانو نایتان بکه ن، مه بهستان له م شهر کردنه بلا و کردنه و هی نایینی
 خودایی و بهر ز کردنه و هی رستهی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) بی. نه ک شوین که و تنی
 هه و او هه و هسی خوتانو حه زی خوین رشتن و پیا و کوشتن بی ﴿وَلَا تَعْتَدُوا
 إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ ده ست دریزی مه که ن! به و ه ئیوه سه ره تا شهر
 هه لگیر سینن که شهریش هه لگیر سا ده ست دریزی مه که ن به و ه که
 که سانیک بکوژن که شهر که ر نین و ه کو مندا لو ژنو پیره میرو
 په که که و ته و نه وانهی چه ک فری ده ده نو شهر پناکه ن، نه وانهی خویان ته سلیم
 به ئیوه ده که ن هه و ه ها زیاده ره و ی مه که نو ده ست دریزی مه که ن به و ه که
 ویرانکاری ته نجام به ن خانو و بوخینن، دارو درخت بپرین بیرو کانیا و
 پر بکه نه و ه نه مانه هه موویان ده ست دریزی و حرامن به تایبه تی له کاتی
 ئی حرام داو له بهیتول حرام دا ﴿وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ﴾ که شهریش
 هه لگیر سا له نیتوان نه وانو ئیوه دا نیتر ده ستیان لی مه پارین له هه ر
 شوینیک بنو بوتان هه لکه و تن، شهریان له گه ل دا بکه نو بیان کوژن، له
 مانگی ناوجه ژنان دا (ذیلقه عیده = حرام) دا بی، یان له بهیتول حرام
 بی، له هه ر شوینیک بنو به هه ر شیوه یه ک بی ﴿وَأَخْرَجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ

أخرجوکم ﴿ ۱۹۰ 〉 دەریان بکەن لەو شارە ی کە ئەوان ئێوەیان لێ دەکردوو،
 کە شاری مەککە یە، چونکە کافرەکان تینیان بۆ پیغەمبەر و هاوێلانێ
 هێنا لە مەککە و دەریان نان بەو کە وایان لێکردن مانەوێان زحمەت
 بێ، یان ببیتە هۆی لە دەستدانی ئایینەکیان و ناچاربوون کۆچیان کرد بۆ
 مەدینە، ئەمجار ریگای ئەو هشیان لێگرتن کە سالانە بێنەو لە کاتی
 حەجدا پێوستی حەج و عەرە بە ئەنجام بگەیەنن لە گەل ئەو هشد
 پیغەمبەر و موسولمانەکان رازی بوون بە ریک کە وتیت کە
 ریک کە و تنامە ی حودەیبیە ی پێ دەگوتری، ئەو سالە بگەرینەو سالی
 داها تو بێنەو سێ رۆژ شاری مەککەیان بۆ چۆل بکری، عەرەکیان
 بگێرنەو کە سال تێوەرسواریەو لە مانگی ناوچەژنان (ذیلقەعیدە) دا
 پیغەمبەر ﷺ بەخۆی ئەوانە ی لە سالی رابوردو دا ریگای عەرەکیان لێ
 گیرابو گەر ابوونەو کە و تنە خۆ نامادەکردن بە مەبەستی بە جێهێنانی
 عەرە بە (قەضا) بەرەو مەککە کە و تنە پێو ژمارەیان لە سالی پێشو
 زۆرتربو، نیتەر بەو پەری سەر بەرزییەو عەرەکیان ئەنجامدا، ئەمجار
 سەریان تاشی و ئیحرامیان شکاند، لە رۆژی دوایی دا پیغەمبەر ﷺ چو
 ناو کەعبەو -کە پێو لە بت- کاتی نیوەرۆ فەرمانی دا بە (بلال) کە
 بانگ بدا، ئەویش چو سەربانی کەعبەو ئاوازی (لا إله إلا الله محمد
 رسول الله أكبر الله أكبر) بەناو دەشتو دۆلو کونو کە لە بەری ئەو
 ولاتە دا بلاو کردو نیشانە ی روخاندنی بپەرستی دیاری دا، ئەمجار
 پیغەمبەر ﷺ هات بەر نوێژی بۆ دوو هەزار کەس کردو نوێژیان بە
 جەماعەت لە کەعبە دا ئەنجامدا، بەم شێوە یە موسولمانانەکان سێ رۆژ لە
 مەککە دا مانەو، کافرەکان مەککەیان چۆل کردبو، ئەمجار پەرورەدگار
 هۆی ریگە پێدانی شەر بۆ موسولمانەکان باس دەکاو دەفرموی: ﴿والفئة
 أشد من القتل﴾ ئەگەر کافرەکان شەریان هەلگیرساندو دەست پێشخەری
 ئەوانەو بوو ئێوە کۆ لەو مەکەن کە کاتە کە شەری تیدا قەدەغە یەو

مانگی حرامه . یان شوینه که بهیتول حرامه و شهری تیدا قه دهغه کراوه ،
هیچ گوی بهو . مه دن نه گهر شهریان له گه لدا کردن ئیوهش یه کسه ر
په لامار بدنه و شهر بکه ن ، چونکه گروگیچه لو بروییانو و نه زیه تدانو
سوکایه تی پی کردن و فیتنه و ناشووب گیرانو و در کردن و راوه دونانو
پیشگیری کردن له نایین زور له کوشتن گه وره ترو کاریگه رتره . نابی
قبوولی بکه نو لی بیده نگ بن ، له هه رشوینیک بو تان هه لکه و تو
د هرفه تان ده ست که و ت هه ل له کیس خو تان مه دن ، به لام ﴿ولا تقاتلوهم
عند المسجد الحرام حتی یقاتلوکم فیه﴾ هه رکه سیک له و کافرانه خو ی
خسته ناو که عبه و . نه مین ده بی ، مه گهر نه و که سه خو ی له و ی حورمه تی
که عبه بشکینی و شهری تیدا بکا . نه و کاته ئیوهش ده ستی لی مه پاریزن ،
﴿فان قاتلوکم فاقتلوهم﴾ نه گهر له که عبه دا شهریان له گه ل کردن ئیوهش
شهریان له گه لدا بکه نو بیان کوژن ، چونکه خه تا له ده س پیشخه رو بکه ره و
نه و سته مکاره ﴿کذلک جزاء الکافرین﴾ سوننه تی خودا وایه ناوا
به و جوړه سزای ده ستریزکاران بداته وه و به و جوړه تو له یان لی بسینی ،
چونکه نه وان سنووریان به زاندووه و حورمه تی که عبه یان شکاندووه و
سته میان له ئیوه و له خو یان کردووه ، ده بی سزای سته مکاری خو یان
وهر بگرته وه ﴿فان انتهوا فین الله غفور رحیم﴾ نه گهر وازیان له شهر
هینا . یان موسولمان بوون و وازیان له کوفر هینا . نه وه په روه ردگار
لیخو شبووه و کرده و ی باشیان لی وهر ده گری و له تاوانیان ده بوری .
﴿وقاتلوهم حتی لا تکون فتنه﴾ شهریان له گه لدا بکه ن بو نه وه ی
چاو ترسینیان بکه نو وریان بروخینن و نه توانن بینه له مپه ر له به رده م نایین
داو واز له نازار و راوه دونانتان بین و دهر به دهر تان نه کهن ﴿ویکون الدین
لله﴾ نایینی هه موو که سیکنو به ندایه تی کردنی بو خودابی ، له خودا نه بی
له که سی تر نه ترسی ، که س نه توانی موسولمانان له سه ر خوداپه رستی

دره به دهریکاو نازاریان بدا، کهس چاوه پروانی شهوه نه کا موسولمانان له ترساندا ماستاوی بو بکه نو مهراییی بو بکه ن..

پیگومان شه کاته ی شه نایه ته هاتوته خوار ی موسولمانان که مو بی هیزیبون کافره کان زورو خاوهن دهسه لاتو هیزو توانا بوون، شاری مه ککه کانگای بته رستی بوو، که عبه پر بوو له جو ره ها بتی بچووکنو گه وره، خوانه ناسان تییدا نازادو خودا پرستان دهست به سه ر ژیرده سه تهبوون !! به لام پهروه ردگار ویستی نووری ئیسلام مه شخه ل دار بی، دونیا رووناک بکاته وه یارمه تی موسولمانه کانی دا بو شه وه ی قه لاچوی بته رستی بکه ن، کردیشیان له ناکاما سدر فرازیو سهر که وتن بو موسولمانه کان بوو !!

﴿فَإِنْ اتَّهَوَا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ جا نه گهر کافره کان وازیان له ده ستر یژی کردنو شه ره له گیر سانو فیتنه یی هیناو موسولمان بوون، شه ده ستر یژیان مه که نه سه رو له گه لیان دا به ئاسایشی بژین. چونکه سزاو به ره رچدان شه بو ته می کره یی سته مکارانه، بو شه وه ی واز له سته مکارییی خو یان بینن.

وه کو گوترا: سالی شه شه می کۆچی پیغه مبه رو هاوه لانی به مه به سستی عه مره کردن ئی حرامیان به ستو به ره وه مه ککه که وتنه ری که گه شتنه بیری (حدیبیه) له نزیک مه ککه کافره کان پیشیان پی گرتن شه ره شیرو شه ره به ده پیشیان له گه لدا کردن، دوا یی ریک که وتن که شه ساله موسولمانه کان بگه رینه وه سالی داهاتوو بیننه وه.

جا که موسولمانه کان سالی داهاتوو هاتنه وه بو عه مره گپران شه (عمرة القضاء) له وه ده ترسان که کافره کان شه مسالیش پابه ندی به لیینه که یان نه بنو ریگیان نه دن عه مره که یان به جی بینن له هه مان کاتدا پیشیان ناخوش بوو که شهریان له گه لدا بکه ن چونکه کاته که مانگی ناوجه ژنان بوو شوینه کهش به یتول حه رام بوو هه ردو کیشیان شهریان تییدا قه ده غه یه !! وه کو له وه پیش باس کرا.

ئىتر پەرەردگار لەم ئایەتەى دوايى دا ئەوەيان بۆ روون دەکاتەو ۱۱ کە
شەرو ۱۱ ەست پى کردنى حەرام و ياساغە نەک بەرگرى لەخۆکردن، کەوابو
﴿الشهر الحرام بالشهر الحرام﴾ ئەم مانگە ناوجەژنانەى کە
ەمرە کەتانی تیدا دەگىرنەو لەبرى ئەو مانگە ناوجەژنانەى پارە، کە
ريگيان لى گرتزو شەريان لەگەلدا کردنو نەيانەيشت ەمرە کەتان
ئە نجام بدەن، جا ئەگەر ئەوان دەست پىشخەريان کردو شەريان لەگەلدا
کردنو بەگژتاندا هاتنو حورمەتى مانگى حەراميان نەگرت، ئەو ئەو ئىو
بى سى و دوو شەريان لەگەلدا بکەنو بەرپەرجيان بدەنەو. ئەوان
تاوانبارنو حورمەتى مانگى حەراميان شکاندو نەک ئىو!!

يان مانايەكى تريشى لى وەرەگىرى ئەویش ئەو یە دەلى:
لەکاتىکدا پىروزی مانگى ناوجەژنان کافرەکانى لە بپەستى و کردارى
خراپ نەگىرايوە، ئەو کار ۱۱ ناشيرىنانەى تیدا ئە نجام دەدەن ئەو ۱۱ چۆن
دەبى پىروزی ئەو مانگە بپتە بەرپەستو موسولمانەکان مەنە بکا لەو
کە بەرگرى لە خۆيان بکەن شەرو زيان لە خۆيان دووربەخەنەو ويرانکارى
ئەوان ناوەدان بکەنەو.؟!.

﴿والحرمات قصاص﴾ ەدرکەسىک رىزى خەلکى بشکىنى تۆلەى
لى دەکرىتەو و حورمەتى دەشکىندرى! مەبەست ئەو یە مادام کافرەکان
لە مانگى حەرامدا لە بەيتول حەرامدا لەکاتى ئىحرامدا شەريان لەگەل
کردن ئىو لە چوارچىوەى تۆلەستاندەو بەرگرى لە خۆکردندا شەريان
لەگەل بکەن، ئەمجار ئەم مەعنايەى دووبارە کردەو و فەرمووى: ﴿فمن
اعتدى عليكم فاعتدوا بمثل ما اعتدى عليكم﴾ ەدرکەسىک دەستريژى
کردنە سەر، ئىو ئەو بەئەندازەى دەستريژى کردنە کە تۆلەى
لى وەرەگرنەو، واتە: دەستريژى يەک حەرامە لەسەر تاوە بى، ئەگەر
لەچوارچىوەى تۆلەستاندەو بى ئەو هىچ حەرامىەكى تیدا نەو
بە دەستريژى ناژمىردرى!!

لەژیر روژنایی ئەم ئایەتەدا ئیمامی شافعی (رەزای خوای لی بی) فەرموویەتی: ئەبێ بکوژ بەو شتە بکوژیتەووە کە بەکاری هیناوە، بۆکوشتنی کوژراوەکە، ئەگەر ئەو خەلکی سەرپری بوو، دەبێ سەری بپرنەو، خەلکی خنکاندبوو دەبێ بخنکیندریتەووە. ئایەتە کە ئەوەشی لی وەرەگێری کە شەرکردن لەگەڵ دوژمندا وەکو تۆلەستاندنەو لە تاوانباران وایە. بە چ چەکیک لیت دەدەن دەبێ تۆش بەو چە کە لیان بدەو، کەسیک شەری لەگەڵ موسولمانان بەچەکی ناگراوی کیمیاوی بایەلوجی.... هتد بکا پتویستە موسولمانانیش بەهەمان چەک شەریان لەگەڵدا بکەن بۆ ئەوێ ستمکارو ملهوپرانو دیکتاتور هیتلەرەکان تەمبێ بکری، واز لە ستمکاری خۆیان بهێنن!! ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ لە خودا بترسن، نەخەلەتابن دەستدریژی بکەن، بەجۆریک کە ریگەتان پێ نەدرایی، بزانی کە هەمیشە پەرەردگار لەگەڵ ئەوانەدایە کە دەستدریژی ناکەن و پابەندی فەرمانی خودان، هەمیشە یارمەتیدەریانەو بەسەر دوژمنیاندا سەریان دەخا.

ئەمجار دواي فەرمانکردن بە جیهاد بە گیانو بە خوین و خۆبەخت کردن فەرمان دەکا بە جیهادکردن بە مالو دارایی و دەفەرموی: ﴿وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ مالو دارایی خۆتان لە پیناو پاراستنی قەوارە ئاییندا خەرج بکەن، چەکنو جبهه‌خانه بکەن سەربازو شەرکەر نامادە بکەن، هەموو کاتێ هەول بدەن چەکنو جبهه‌خانه و هیزی سەربازیتان لە هی دوژمن ئەگەر زیاتر نەبێ کەمتر نەبێ، هەرگیز نەهیلن دوژمن لە هیچ شتیکدا بە سەرتاندا بالادەست بێ و بەسەرتاندا زال بێ. ﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾ نەکەن بە دەستی خۆتان خۆتان بخەنە ناو بارودۆخی نالەبارو تیداچونەو.

چونکه نه گەر ئیوه له پیناو پارێزگاری له ئایین مالو دارایی خهرج نه کهندو خۆتان به هیز نه کهن نهو ■ مانای نه وهیه به دهستی خۆتان خۆتان ده خه نه ناو توونی تیاچوونه وه .

پوخته ی قسه نه وهیه ، خوانه ناسان زۆرنو هه می شه له که مین دان ، زۆرو پر چه کتو به هیزن ، نه گەر موسولمانان پالی لی بده نه وهو خۆیان بو جیهادو بهرگری کردن ناماد ■ نه کهن دوژمنانیان زه فه ریان لی ده بیننو قه لاچۆیان ده کهن ، ئیتر نه و کاته وه کو نه وه وایه به دهستی خۆیان خۆیان بخه نه ناو توونی فه وتانه و ﴿ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْحَسَنِينَ ﴾ له هه مو ئیشو کاریکتاندا به سه لیه و وردو کارزان بن . هیچ شتیکی باش پاش گوئ مه خه ن ، خۆیه خت کردنو مالو دارایی سه رف کردن له پیناو بلاو کردنه وه ی ناییندا ده چیه چوارچیه ی نه م فهرمانه خودایه یی وه .

هوکمه کانی حج و عه مه ره

وَأْتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُخْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلِفُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْيِهِ فَيَدْبِقْهُ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

وَأَتِمُّوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١٦﴾ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَرَوْهُ فَإِنْ خَيْرَ الرَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُوا يَتَأْتِيهِ الْآلَبَابُ ﴿٢١٧﴾

لەسەرەتای پەیدابوونی ئایینی ئیسلامدا پیغەمبەر و هاوێلانی لەگەڵ دوژمنانی ئاییندا دەجەنگان بەمەبەستی بەرگریکردن لە ئایین و حەق و حەقخوێزان و بلاوکردنەوی ئایین!! لەسەرەتاوە بانگەوازییەکیان بەقسەو بانگ کردن بە لێکەهێنانەو و وتو وێژ دەستی پێکرد. موسوڵمانان ناشیخوێزان بوون. هەتا بە وتو وێژو بانگەوازی کردن خەڵک موسوڵمان بووبی. هەرگیز پەلاماری چەکیان نەداوە، هەرکاتێ موسوڵمان نەبوونایەو هەرپەشەیان لە بانگەوازی کەر بکردایە، یان بیان کوشتایەو شەریان لەگەڵ بکردایە موسوڵمانەکانیش شەریان لەگەڵ. هەکردن بەمەبەستی بەرگریکردن و پاراستنی بلاوکردنەوانی ئایین و بلاوکردنەوی ئایین. نەک بە زۆر موسوڵمان کردنی خەڵک، چونکە بە زۆر موسوڵمان کردن بە گوێرەي دەقی قورئان یاساغە ﴿أَفَأَنْتَ تَكْرَهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ ئایا تۆ ئەي موحەممەد! دەتەوێ بە زۆر ئەو خەڵکە موسوڵمان بن؟ واتە: وامەکە.

جا ئەگەر کەس نەبوو بەرپەرەکانی بانگەوازیی ئیسلامی بکاو هەرپەشە لە هەلگرانی بانگەوازییەکی بکاو دەستدریژی بکاتە سەر موسوڵمانان. ئەو ئەو کاتە جیهاد بۆ خوێن رشتن و پیاو کوشتن و تالان بردن دەبێ ئەویش حەرامە، بەکورتی شەڕکردن لەئیسلامدا دانراوە بۆ بەرگری کردن لەحەق و حەقخوێزان و پاراستنی بانگەوازی ئیسلامی و بلاوکردنەوی بەناو ئێزەمیزادا. کەوابوو پێویستە لەسەر ئەو کاربەدەستانەي ئیدیعیای ئەو دەکەن کەشەڕ لەسەر ئایین دەکەن، بانگەوازیی ئیسلامی زیندوو بکەنەو پێداویستی بەکانی دابین بکەن، زانست و زانیاری بەگوێرەي رۆژگار بلاوبکەنەو. هەموو کاتیکیش ئامادەباش بن بۆ بەرپەرچدانەوی هەر دەستدریژییەکی بەرکێتە سەر ولاتی موسوڵمانان.

پێغەمبەریش « ەفەرموی: جیهاد تا رۆژی قیامت بەردەوامە، بەلام جیهاد تەنھا بریتی نییە لە شەڕ و لێکدان و کوشتن و برین، بەلکو بە گۆڕە و کات و شوێن و ھەلسۆران و بەرژ و ھەندیی گشتی و تاییبەتی دەگۆڕی.. ﴿وَأَتَمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾ لەدوای روونکردنەوەی ھوکی رۆژوو باسی ھوکی ھەجی کرد. چونکە ئەو مانگانەی ھۆیان تیدا نامادە دەکری بۆ ھەج و ھەجیان تیدا دەکری دەکەونە دوای مانگی رەمەزان. ئەمجار باسی چۆنەتی شەڕ و ھوکی شەڕکردن لە مانگەکانی ھەرامدا بۆ کردین، ئەمجا رگەراپەو ە سەر تەواوکردنی ئەھکامی ھەج و ەفەرموی: ﴿وَأَتَمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾ کردار و گوشتارە پێویستی بەکانی ھەج و ەمرە بەتەواوی ئەنجام بدەن و لەدەلێشدا بەکردنی ھەج و ەمرە مەبەستان خوداپەرستی و رەزامەندی پەر وەردگار بێ، ئەک مەبەستان کاسبی و بازرگانی و ربابازی و ناو و شوێن بێ، ھەرچەندە کاسبی و بازرگانی نابە کۆسپ لەبەردەم ئیخلاص بۆ خودادا چونکە قورئان دەفەرموی: ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بەلام کەسیک بۆیە ھەج بکا تا پێی بگوتری حاجی فلان و ناو و شوێن دەریکا. ئەو ھەجکردنە کە خوداپەرستی نیە و گوناھباریە، تەنانت کەسی بچی بۆ ھەج و مەبەستی سەرەکی زیارەتی پێغەمبەر بێ، یان گەشت و گوزار بێ، ئەو ھەجکردنە کە خوداپەرستی نیە..

پێگومان ھەجکردن ھەر لە رۆژگاری ھەزرەتی ئیبراھیم ئیسماعیل و ەباوبو ە ەمر بەکانیش لەسەردەمی نەزانی دا. پێش ھاتنی ئیسلام ھەجیان دەکرد. کە ئیسلام ھات ھەندێ گۆرانکاری لە چۆنەتی کردنە کەیدا کرد و ھێشتیەو، بری شتی لا برد و بری شتی لی زیاد کرد.. ھەج کردن یەکیکە لە پێنج روکنە کە ئایینی ئیسلام و کەسیک دەسلاتی دارایی و بەدەنی چوون و ھاتن و ەبی ەبی ھەج بکا خوا دەفەرموی: ﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مِنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾ یە کەم ھەجیک

که موسولمانان به کۆمەڵی ۱ به ئاشکرا کردیان: ئەو حەجە بوو که سالی
نۆیەمی کۆچی به سەرۆکایەتی ئەبوبەکر ﷺ موسولمانان ئەنجامیان دا،
که وهکو رێخۆشکەرەیهک وابوو بۆ حەجی مالتاوايي پیغەمبەر ﷺ که
سالی دوايي، واتە سالی دەیهەمی کۆچی ئەنجام درا. هەر لەو یەکەم
حەجەدا ئەبوبەکر بە کافرەکانی راگەیاندا که ئیتر چیتەر بپەرستو
خوانەناس نابێ ئێک که عەبە بینەو و نابێ بە دەوری که عەبەدا
بسورپنەو، ئەم ئایەتەش هاتە خواری که دەفرموی: ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ
فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا﴾

و هەکو گوترا حەج روکنی پێنجەمی ئیسلامەو بۆ خوشی پێنج روکنی
هەیه:

- ۱- ئیحرام بەستن لە شوینی ئیحرام بەستن.
 - ۲- راوەستان و مانەو ۱ لەکتوی عەرەفە.
 - ۳- سورپنەو بە دەوری که عەبەدا.
 - ۴- هاتوچۆی نیوان صەفا و مەرەو.
 - ۵- ئیحرام شکاندن بە سەرتاشین یان بە کورت کردنەو هی مووی سەری.
- ﴿فَإِنْ أَحْصَرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ﴾ ئەگەر ئێوە مەنع کرانو
گیرتان خواردو نەتاندەتوانی کردارەکانی حەج تەواو بکەنو لە
ئیحرامیشدا بوون، جا هۆی ئەو گیرخواردنە دوژمن بوو یان نەخوشی و
قاچ شکانو شتی وا بوو، ویستتان ئیحرام بشکێنن، ئەو پێویستە
کوشتی یەک سەر بپرن، بە گوێرە ی بۆ هەلسورپانو دەسکەوتن و شتر بێ یان
رەشەو لای بێ یان مەر و بزن بێ، مەر و بزن بۆ یەک کەسو و شتر و
رەشەو لای بۆ حەوت کەس دەبێ، سەرپرنەکەش لەو شوینە دەبێ که
لەمپەرە کە ی تیدا پەیدا بوو، جا ئەو شوینە ئەرزی حەرەم بێ یان
دەرەو هی ئەرزی حەرەم بێ، چونکه پیغەمبەر ﷺ سالی شەشەمی کۆچی
لە (حذیبیة) مەنع کرا هەر لەوئ کوشتی یەکە ی سەرپری و ئیحرامە کە ی

شکاند ئەو شوینەش ■ ەرەوێ ئەرزی ھەرەم بوو ﴿وَلَا تَحْلُقُوا رُؤُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ﴾ ١ پەرەردگار ئیھرام بەستنی داناو بە نیشانەیی چوونە ناو ھەج و سەرتاشین، یان کورت کردنەوێ مووی سەری داناو بە نیشانەیی رزگاربوون لە کاروباری ھەج، کەواتە: مانای نایەتە کە بەم جۆرە: ئیھرام مەشکێنێو لە کاروباری ھەج ھەرمەچن ھەتا کو کوشتی سەرنەپێو نەگەنە شوینی خۆی، واتە: لەو شوینەیی گیرتان خوارد قوربانییە کە سەربێن، ئەمجار ئیھرام بەشکێنن ﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسْكَ﴾ ٢ نەگەر یەکیەک لە ئێو ■ لە ھەجدا نەخۆش کەوت نەخۆشییە کە ی و ابو پێویستی بە سەرتاشین بوو یان سەری بریندار بوو، یان ئەسپێی تێدابوو، یان تووشی سەرنێشە بوو ئەو ھە دەتوانی سەری بتاشی و فیدیە بدا کە بریتیە لەو: یان سی رۆژ بەرۆژوو بی، یان خۆراکی شەش ھەژار بدا، یان بە گوێرەیی بۆ ھەلسوران مەریک یان بزنیک سەربێی. ﴿فَإِذَا أَمِنْتُمْ﴾ ٣ نەگەر دلنیا بوون و ترسی دوژمنتان نەما، یان لە نەخۆشییە کە چاکبوونەو ئەو لە مەپرەیی ریگای تەواوکردنی ھەجی لی گرتبوون نەما، ئەو بە ھەریە کێ لە ئێو ■ ناو ڕەفتار بکا. ﴿فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعِمْرَةِ﴾ ٤ کەسیک ئیھرامی بە ھەرە بەستو کارەکانی ئەنجام دان ئەمجار ئیھرامی شکاندو بە بی ئیھرام رایبوار ﴿إِلَى الْحَجِّ﴾ ٥ تا کاتی ھەج و ئەوجار بە جیا ئیھرامی بە ھەج بەست، ھەر لە مەککەشدا ئیھرامی بەستو نەچوو بۆ میقات^١ ئەو ﴿فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ﴾ ٦ پێویستە چی بۆ ھەلسورا مەریک یان بزنیک بکاتە قوربانی و رۆژی جەژن سەری ببێی.

خۆ نەگەر چوو بۆ میقات لەو ئیھرامی بەست ئەو بریتی (فدية) ٧ لەسەر نییە ﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ﴾ ٨

^١ میقات چەند شوینیکی دیاری کراون لە دەوربەری مەککە ھەرکەسێ لە لاو بجیتە مەککەو دەبی لەیەکی لەو شوینانە ئیھرام ببستی.

کەسیک کوشتی دەست نەکەوت، یان پارەى نەبوو بیکرێ ئەو دەبێ (دە) رۆژ بە رۆژو بێ سێ رۆژیان لە حەج، کاتەکەشی تا رۆژی جەژن ماوەى هەیه. حەوت رۆژیان کە گەراپەو مالهو بەرۆژو دەبێ، دەتوانی لە گەرانەو شدا لە رێگا بەرۆژو بێ ﴿تلك عشرة كاملة﴾ ئەو کردیه دە رۆژی تەواو، ئەوەندە هەیه دانیشتوانی مەککە چونکە هەر لەناو مەککەدا ئیحرام دەبەستن بە حەج و عەرەو لە گەل حەجدا کاروباری عەرە کەشیان جێ بە جێ ە کەن ئەوان تەموتوعیان بۆ نیەو (فیدیة) نادەن. بۆیە قورئان ئەم لایەنە روون دەکاتەو دەفەرموێ: ﴿ذلك﴾ ئەو شیو حەج کردنەو و عەرە کردنو قوربانی سەربرین و فیدیە دانە ﴿لمن لم یکن أهله حاضري المسجد الحرام﴾ بۆ یەکیکە کە دانیشتووی دەرەوێ مەککە بێ، چونکە دانیشتوانی مەککە تەمەتووع و قیرانیان بۆ نیە ﴿واتقوا الله واعلموا أن الله شدید العقاب﴾ لە خودا بترسن و پابەندی فەرمانەکانی بن لە سنوور تێ مەپەرن! بزائن کە خودا سزای بە ئیشی هەیه بۆ ئەو کەسانەى کە سنوور دەبەزینن.

﴿الحج أشهر معلومات﴾ بۆ کاتی ئەنجامدانی حەج چەند مانگیکی تاییەت بۆ ئادەمیزاد دیاری کراون و دەیانزانن کە مانگی (شەشە لاو زیلقە عید دەو ذیلحجە) ن هەر لە رۆژگاری ئیبراهیم ئیسماعیلەو ئەم مانگانە بە مانگی حەجکردن زانراون، پێش هاتنی ئیسلام عەرەبەکان لەم مانگەدا خۆیان بۆ حەج نامادە کردو حەجیان تێدا دەکرە کە ئیسلام هات ئەوێ چەسپاندو پێی رازی بوو، کات دیاری کردنی حەج لەم مانگەدا ئاماژەیه بۆ ئەو کە کردارەکانی حەج لەم مانگەدا نەبێ دروست نین. هەرچەندە ئیحرام بەستن بە حەج پێش هاتنی ئەم مانگانەش دروستە وەکو چۆن دروستە کە دەستنویژ گرتن بۆ نوێژ پێش وەخت ﴿فمن فرض فیهن الحج﴾ کەسیک لەم مانگەدا حەجی لەسەر خۆی واجب کرد بەو کە ئیحرام بپەستی یان قوربانی راپێچ بکا لە گەل خۆیدا، یان دەست بکا بە

گوتنی ﴿لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ﴾ هتد چونکه هج عیباده تی که چوونه ناوو لی ده چوونی ههیه به ته نه نیهت جی به جی نابی، که وایی له گهل نیه ته که ی دا ده بی کرده وه یه ک له و کردارانه ی له گهل دا بی. جا که دهستی به کرداره کانی هج کرد ﴿فلا رفت﴾ نابی له گهل خیزانی خو ی جوت بیی ﴿ولا فسوق﴾ نابی قسه و ناوو ناتوره ی ناشیرین به خه لک بلی، ههروه ها نابی له و سنووره ده رچی که شهرع بو ئی حرام به ستوی داناوه. واته: نابی راو بکا، پو شاک ی دورواو له به ربکا، بونی خو ش له خو ی بدا ﴿ولا جدال فی الحج﴾ نابی کی شه و ده مه ده می و شهرو تی ک گیران له گهل ها وه لو خزمو خ: دتکارو خه لکی تر دا بکا ده بی واز له م جو ره کردارانه بی نی، چونکه رووی کردو ته پهروه ردگارو به روالهت میوانی خودایه و دهیه وی ره زامه ندی نه و به ده ست بی نی. ده بی واز له دابو نه ریتی رابوردووی له ززه تو خو ش رابواردنی دنیایی بی نی، خو له و شتانه دورو بخته و. که هوی خو ه لئانه وه له خو بایی بوون، به جو ریک که شاوو گه دا، هه ژارو ه له مه ند پیرو جوان یه ک پو شاک له به ربکه ن، نه ویش پو شاک ی ئی حرامه، به مه ش دلو ده روون خاوین ده بنه وه، نیشانه ی به ندایه تی بو خودا راده گه یه نن.

ئیمامی موسلیمو بوخاری له نه بوهورهیره و. هه دیثیکیان ریوایهت کردوه ده فرموی: ﴿من حج فلم یرفث ولم یفسق خرج من ذنوبه کیوم ولدتہ امه﴾ زیاد له وهش نه م جو ره هه لسو که وته ریزگرتنی مالی خودای پیوه دیاره و تاوانکردن تییدا گوناھی گه و ره تره: چونکه ئاده می له و کاته دا که عیبادهت ده کاو له خودا ده پارپته و. ده بی له و په ری نه ده بو حیشمهت دا بی و له ئاماده باشی دا بی چونکه ئا. همیزاد ده بی له ناو کو رو کو بوونه وه دا نه ده بو حیشمه تی ک نیشان بدا که له کاتی ته نهایی و په ناگیری دا پیویست ناکا نه و نه ده بو هه لسو که وته ی که له کو ری پاشادا ده نیو نی له گهل براده رو ها وه لانی دا زور پیویست نی به ﴿وما تفعلوا من خیر یعلمه الله﴾

واز له کیشهو جنیودانو له خوبایی بوونو راوکردنو خو بۆن خوش کردن بینن، بۆ ئه وهی دلو دهروونتان له په له وه لهی دونیایی پاک بیهته وه . ناماده بن بۆ کردنی کاری خیرو چاکه و گهردن که چ بن بۆ پابه ندبون به فرمانی شهرع، خودا بۆ خوئی ئاگاداره به کرده و گوشتارتانو پاداشی چاکه و سزای خراپه تان ده داته وه ﴿وتزودوا فإِن خیر الزاد التقوی﴾ خوداپه رستی بکه ن به تیشووی قیامه تان چونکه چاکترین تیشوو خوداپه رستی به ﴿واتقون یا أولی الألباب﴾ راستالانه به ندایه تیم بکه ن، ئه وهی له سه رم پیوست کردوون به ریکنو پیکسی ئه نجامی بدن، ئه وهی لیم قه دهغه کردوون توخنی مه که ون، به وه رزگارتان ده بی له رقو غه زه بی منو تووشی سزای من نابن، ره زامه ندی ره حمه تی منتان ده ست ده که وی.

پاشه بندیه ک بۆ حوکه مانی ده

لَیْسَ عَلَیْکُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّکُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَکُمْ وَإِنْ کُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الضَّالِّینَ ﴿۱۹۸﴾ ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَیْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِیمٌ ﴿۱۹۹﴾ فَإِذَا قَضَیْتُمْ مِنْ سِکْکُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ کَذِکْرِکُمْ آبَاءَکُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِکْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَنْ یَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِی الدُّنْیَا وَمَا لَهُ فِی الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ ﴿۲۰۰﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ یَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَفِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۲۰۱﴾ أُولَئِکَ لَهُمْ نَصِیبٌ مِمَّا کَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِیعُ الْحِسَابِ ﴿۲۰۲﴾ وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِیْ آیَامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِیْ یَوْمَیْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَیْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَیْهِ لِمَنْ آتَقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّکُمْ إِلَیْهِ تُحْشَرُونَ ﴿۲۰۳﴾

ئه مجار وی دهچی له رهوتی دهقه کانی پیشوودا وا گومان ببرئ که بازرگانی له حه ج دا قه دهغه بی، بویه بۆ رهواندنه وهی شهو گومانه فهرمووی: ﴿لَیْسَ عَلَیْکُمْ جُنَاحٌ اِنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّکُمْ﴾ هیچ تاوانو لۆمه یه کتان نایه ته سهر نه گهر له رۆژانی حه ج کردندا بازرگانی بکه نهو خهریکی کاسبی بن و پاره پهیدا بکه نه، به مهرجیک مه بهستی سهره کیتان له چوونه حه ج بازرگانی نه بی، چونکه کاسبی کردن له گهل نه ته باشی داو له گهل به بهرچا و گرتنی شهو که نان پهیدا کردن نیعه تیکی خودایی به، ده بیته جوریک له جوره کانی خودا په رستی، به لام خۆته رخان کردن بۆ جی به جی کردنی کرداره کانی حه ج له و کاتانه دا له کاسبی له گهل دا کردن باشته ..

﴿فَاِذَا اَفْضَیْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ﴾ که له کتوی عهره فات هه لپژانه خوارئو داگه ران بۆ موزده لیفه (کتوی قوزه ح) شهو نه دیکری خودا بکه نه و خهریکی شوکرو سوپاسی بن (لَبَّیْکَ اَللّٰهُمَّ لَبَّیْکَ ..) بلینو له دیکرو یاد کردنی مه وهستینه وه به رده وام بن له سهری ﴿وَادْكُرُوْهُ کَمَا هَدَاکُمْ﴾ یادی خودا بکه نه به جوانی ناوی بیه نه، وه کر چون شهو رینمونی کردوونو ریگای نیسلامیه تی فیر کردوون، بهو شیوه یه ی فیری کردوون یادی بکه نه واته: به لالانه وهو شیوه پارانیه هاواری لی بکه نه ترستان له سزاو ته ماعتان له به خشیشیا هه بی، نه چن وه کر سهرده می نه زانی هاویه شی بۆ دابنن ناوه ندئ له بهینی خۆتان شهو دا دیاری بکه نهو دلتان به شهو وه په یوه ند نه بی له سهره می نه زانی دا ده یانگوت: (لَبَّیْکَ لَا شَرِیْکَ لَکَ اِلَّا شَرِیْکَا هِی لَکَ تَمَلْکُهٗ وَمَا مَلْکَ) په روه ردگار شهو جوره وتنهی لی قه دهغه کردن. ﴿وَ اِنْ کُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الضَّالِّیْنَ﴾ بیگومان ئیه پیش شهو رینمویی کردنه گومراو سهر لی شیواو بوون، بیروباو هرتان شیواو کردارتان بته رستی بوو، هه میشه ناوه ندو واسیته تان له نتوان خۆتانو خودادا داده نا...

له سهرده مى نه زانى دا قورەيشى يەكان خۆيان به زل دزانى و هەرگيز له گەل خەلكە كەى تردا حەجيان نەدە كرد. عەرەبەكان له عەرەفات دەوستانو قورەيشى يەكان له موزدەليفە رادەوستان، خۆيان لەو به زلتر دەزانى بچن له گەل عەرەبەكانى تر له عەرەفە بوەستن!! ئيتىر ئىسلام بۆ ئەوەى بيسەلمىنى كە ئادەمىزاد هەموويان يەكسانو رەچەلەكئو زمانو رەنگ جياوازىي ناخاتە ناويانەو كى زياتر خودا پەرسىي ئەوە لای خودا ريزدارترو خۆشەويست ترە، بۆيە پەرەردگار فەرمانى به پىغەمبەر ﷺ كرد كە بچى له عەرەفە له گەل خەلكەكە بوەستى و دوايى له گەل ئەواندا بىتە خوارى بۆ موزدەليفە فەرموى: ﴿ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾ واتە: بچنە عەرەفە، له گەل خەلكەكە بوەستن و ئەمجار به كۆمەل لەويەو پرژينە خوارى بۆ موزدوليفە، ئەو خۆ بەزل زانى يەى قورەيشى يەكان قەلاچۆ بكەنو ئەو دابە ناشيرينە بنبر بکەن. ﴿وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ﴾ داواى ليخۆشبوون له خودا بكەن بۆ ئەوەى ليتان خۆش ببى لەو گۆرانكارى يەى كە دواى ئىبراهيم و ئىسماعيل له كاروبارى حەجدا داتان هيناوەو شەرىكتان بۆ خوا تىيدا پەيدا كەردووە. ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بىگومان پەرەردگار ەرگای رەحمەتو ليخۆشبوونى فراوانەو كەسيك بگەرپتەو بۆ لایو تۆبە بكا به ليخۆشبوونى خۆى خەلاتى دەكا.

له سهرده مى نه زانى دا عەرەبەكان دواى تەواوبوونى حەج لەمىنادا كۆدەبوونەو دەستيان دەكر ەبە خۆ هەلكيشان و خۆ هەلنانەو، هەريەكە له عاست خۆيەوە باسى سەرورەيهكانى باوكئو باپىرى خۆى دەكردو شانازى پىو دەكردنو خۆى بەسەر يەكيكى تردا رادەوەشاند! ئيتىر پەرەردگار ئەم دابە ناشيرينەى قەدەغە كەردو فەرمانى به موسولمانان كر ەبە كە لە جياتى ئەوە ذىكرى خودا بكەن ﴿فَإِذَا قُضِيَتْ مَنَاسِكُكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشْدَ ذِكْرًا﴾ كە لە ئيشو كارى حەج بوونەو، يادى خودا بكەن، وەكو چۆن لەو پيش يادى باوكئو باپىرانتان

ده کردو به شانو بالتاندا هه لده گوتن. به لکو هه ول بدن له وه زیاتریش
ذیکری خودا بکهن.

ئه مجار پهروه ردگار ئه وه روون ده کاته وه که ئه وانیه ذیکری خودا
ده که نو لی یی ده پارینه وه دوو جوړن:

۱- ﴿فمن الناس من يقول ربنا آتانا في الدنيا حسنة وما له في الآخرة من خلاق﴾ ئه موسولمانانه ناماده ی حج ده بنو به باشی ئایین له
دلیاندا جیگیر نه به وه ده روونیان به نوری ئایین رهوشن نه بوته وه هه موو
هه ولو ته قه للاو پارانه وه یه کیان بو ده وله مه ندی وه ده سهینانی پله و پایه و
سهرکه وتن و گه یشتن به مه رامی دونیایی به، ئه وانیه له قیامه تدا له و
پاداش و ناز و نیعمه ته ی ده درئ به خودا په رستان به شیان نادری چونکه
ئه وان هه موو هه ولو ته قه للایه کیان بو وه ده سهینانی شتی دونیایی به، جا
جاری واهیه به ئاسانی ده ستیان ده که وی وه کو خودا له نایه تیکی تر دا
ده فهرموی: ﴿من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد، ثم جعلنا له
جهنم يصلها مذمومًا مدحورًا. ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن فأولئك كان
سعيهم مشكورا﴾ الإسراء/ ۱۸-۱۹.

۲- ﴿ومنهم من يقول ربنا آتانا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة﴾
کۆمه لیککی تر له موسولمانان ذیکری خودا ده که نو ده لێن: پهروه ردگار!
له دونیادا ژیانیککی به خته وه روو خویشان بده ری... له قیامه تیشدا
ژیانیککی به خته وه روو سهر فرازی و امان بده ری لی یی رازی بین، ناشکراشه
داوا کردنی ژیانیک خوښ له دونیادا به وه ده بی که داوا له خودا بکهین
هویه کانمان بو دابین بکاو هی دایه تمان بدا بو په یه روی کردنی ئه و
یاسایانه ی که پابه ندبوون پێیانه وه ده بنه هوی خوښ به ختی و کامه رانی
ژیانیک دنیا، داوا کردنی ژیانیک به خته وه ریش له قیامه تدا به وه ده بی که
بروامان به خودا پته و بی، کرداری چاک بکهین. پابه ندی رهوشتی به رزو
پیرۆز بین ﴿وقنا عذاب النار﴾ پهروه ردگار! بمانپاریزه له تاره زو بازی و

تاوانکردن؛ که ناکامه‌کهی چوونه ناو دۆزه‌خه.. ئه‌ویش به‌دوروکه‌وتنه‌وه له گوناھو ئاره‌زۆی حه‌رام.

نایه‌ته‌که ئاماژه‌ی ئه‌وه‌شی تیدایه که زیاده‌ره‌وی له‌ئایین‌دا په‌سه‌ند نیه‌و له‌ چوارچێوه‌ی یاسای سروشتی ده‌چیته ■ ه‌ری ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا﴾ ئه‌وانه‌ی که له‌ خودا داوای ژبانی خۆشو کامه‌رانی هه‌ردوو جیهان ده‌که‌ن به‌ گویره‌ی هه‌ولۆ تیکۆشانی خۆیان به‌شیان ■ ه‌درئۆ سته‌میان لی ناکرئ.

﴿وَأَنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ خودا دادگایی‌کردنی زۆر خیرایه‌و هه‌موو که‌سیک پاداشو سزای کرده‌وه‌کانی خۆی وه‌رده‌گریته‌وه، سوننه‌تی خودا وه‌هایه‌ دوا‌ی کرده‌وه‌ پاداش یان سزا ده‌داته‌وه به‌ ئا‌ه‌میزاد، خیرایی حیسابو لیکۆلینه‌وه‌ش به‌وه‌ ده‌بئ هه‌موو که‌سیک کرداری خۆی ببینی‌و بزانی چی کردووه‌و چی نه‌کردووه، نه‌مه‌ش هه‌مووی له‌ماوه‌یه‌کی زۆر کورت‌دا نه‌نجام ده‌دا، له‌ فهرمووده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ردا ﴿هَاتُوهُ﴾ ده‌فهرموئ: (په‌روه‌ردگار هه‌موو به‌نده‌کانی خۆی له‌ ماوه‌ی که‌متر له‌ نیو رۆژدا دادگایی ده‌کا.

قه‌ش هه‌یه ■ ه‌لئ: دوا‌ی ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌ موسولمانان کر ■ که‌ ذیکری بکه‌ن له‌لای (مشعر الحرام) که‌ له‌وه‌پیش عه‌ره‌به‌کان ناوی خودایان لی‌ده‌هینا ئه‌مجار فهرمانی پئ‌کردن که‌ له‌ دوا‌ی ته‌واوکردنی کرداره‌کانی حه‌ج له‌ مینا له‌جیاتی خۆه‌لکی‌شانو به‌خۆ نازینو پیا‌ه‌لدانی باوکۆ باپیرانیان یادی خودا بکه‌نو ده‌فهرموئ: ﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾ ذیکری خودا بکه‌ن له‌ چه‌ند رۆژیکی دیاریکراو ژمیراودا. واته: له‌ رۆژانی مانه‌وه‌تان له‌ مینا که‌ رۆژی یانزه‌ی (ذی الحجة) ده‌ست پئ‌ده‌کات تا رۆژی سیانزه‌ی ئه‌و مانگه‌ واته: سئ رۆژه‌ی دوا‌ی جه‌ژن که‌ پیشیان ده‌گوترئ (أَيَّامُ التَّشْرِيقِ) له‌و رۆژانه‌شدا حاجیه‌کان قوربانی سهرده‌بێن به‌مه‌ر دبارانی شه‌یتان ده‌که‌ن..

ذیکر کردنی خدا له روژی عهده وه جهژندا بو که سیئک له حج نه بی
 (الله اکبر) کردنه بو حاجیش (الله اکبر) کردنو (لبیک) کردنه .
 دهقی (الله اکبر) کردن هکو له پیغه مبه ره وه گیر دراوه ته وه ناوایه :
 (الله اکبر ... لا إله إلا الله الله اکبر والله الحمد) دهقی (لبیک)
 کردنیش بهم جوړه یه (لبیک اللهم لبیک لا شریک لک لبیک إن الحمد
 والنعمه لک والملك لا شریک لک) نه مجار هه رموی : ﴿ فمن تعجل فی
 يومین فلا إثم علیه ، ومن تأخر فلا إثم علیه ﴾ که سیئک په له بکا بیه وی
 ته نیا دواى جهژن دوو روژ بمینیتته وه دوو جار بهر دبارانى شهیتان بکا ..
 واته : یانزه دوانزه ی مانگ له وی بى روژی سیانزه هم پیش نه وه ی خوړ
 ناوایى ده بی مینا به جی بیتلی .

نه گینا نه گهر مایه وه تاروژ ناوا بوو نه وه ده بی بمینیتته وه روژی
 سییه میش شهیتان ره جم بکا ، جا پیش نیوه روژ بیکا یان دواى نیوه روژ هیچ
 گوناوی تیدا نیه ، نه ته خبیرو سه رپشکی کردنه و گونا نه بوونه ی
 بوکه سیئکه عهده له ده کات ، یان له مینا ده مینیتته و بو روژی سییه ﴿ لمن
 اتقى ﴾ بوکه سیئکه ته قواى خدا بکاو خو ی دوو ر بگری لهو شتانه ی که
 نه یی لی کردوه ، چونکه ته قواکر حاجی راسته قینه یه وه مبه ستیش
 له هه موو خودا په رستی به ک ته قوا کردنه ، ته قواش به وه ده بی هه موو کاتى
 به دل خودات له بیر بى ، به زوبانیش شوکرو سوپاسی بکه ی ﴿ واتقوا الله
 واعلموا انکم الیه تحشرون ﴾ ته قواى خدا بکن له کاتى به جیه پنانی
 کاروباری حج وه له هه موو شوینیکى ترده ، بزائن نیوه لای په روه ردگار کو
 ده کرینه وه روژی قیامت بو حسابو لی کو لینه وه زیندووده کرینه وه ،
 سه رنه نجامیش بو خودا په رستانه وه هه ر نه وان سه رفراز ده بن ، په روه ردگار
 نه وه نده ی وشه ی ذیکر ته قوا دوو باره کرده وه بو نه وه ی پله یان دیاری
 بکاو تیمان بگه یه نى که گرنگترین شت له عیباده تا ذیکری خودایه که
 نه فسی ناده می رام ده کاو دل وه دروون بوکاری خیر هه لده نى و له شهرو
 خراپه کاری دووریان ده خاته وه ، هه رکه سیئکیش ناوا بکا ده بیتته ته قواکار .

ئادەمیزاد دوو جوړن یا دوو روو خوانه‌ناسن یان موسولمان و راستان

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَى مَا فِي
قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾ وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا
وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَاسِدَ ﴿٢٠٥﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ
أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَيْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

په‌روەردگار له نایه‌ته‌کانی پتیشوودا نه‌وه‌ی روون کرده‌وه که ئادەمیزاد
له‌کاتی هه‌جکردن دا دوو جوړن هی وایان هه‌یه له‌خودا ده‌پارێته‌وه که
ژیانی دونیای بۆ خوښ بکا، هی وایشیان هه‌یه له‌خودا ده‌پارێته‌وه که
قیامه‌ت دا به‌خته‌وه‌ری بکا! نه‌وه‌شی روون کرده‌وه که مه‌به‌ست له‌هه‌موو
خودا‌په‌رستی و عیباده‌تی که ته‌قواکردنو له‌خودا ترسانه‌.

نه‌مجار لێره‌دا دوو جوړ ئاده‌می تر باس ده‌کاو به‌ته‌رازووی ته‌قوا
ده‌یانکیشی و ده‌ست نیشانیان ده‌کا. نه‌م دوو جوړه‌ش؛ دوو‌روو
موسولمانن، دوو‌روو نه‌وه‌یه شتی که به‌ده‌رده‌خا جوداوازه له‌وه‌ی که له‌ناو
دلی‌دایه! موسولمانیش نه‌وه‌ که سه‌هیه راستا‌لو خودا‌په‌رسته‌وه
به‌کارو کرده‌وه‌ی مه‌به‌ستی ره‌زامه‌ندی خودایه!

ئێبنو جه‌ریر له (السدی)یه‌وه ده‌رباره‌ی هۆی هاتنه‌واره‌وه‌ی نایه‌تی
(۲۰۴ - ۲۰۶) ده‌لی: نه‌خه‌سه‌ی کۆری شو‌ره‌یقی (الثقفي) هاته‌ خزمه‌ت
پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌رواله‌ت موسولمان بوو دوا‌یی رۆیی، له‌کاتی گه‌رانه‌وه‌ی دا
بۆ شو‌ینی خۆی به‌لای زه‌وی و زارو کشته‌و کالی موسولمانانو می‌گه‌له
خوشت‌ریکیان دا تیپه‌ری ناگری له‌کشته‌و کاله‌که به‌رداو وشته‌ره‌کانیشی
سه‌ر‌برین ئیتر نه‌م نایه‌تانه هاتنه‌خوارێ که ده‌فه‌رموی:

﴿ومن الناس من يعجبك قوله في الحياة الدنيا﴾ هەندێ ئاده میزاد هەن بە قسە هیچیان نەهیشتۆتەو، کە گوێ لێ گوشتو گوێ دەگری سەرت لێ سوێدە مینێ، چونکە وا خوێ پیشان دەدا کە یارمەتیدەری حەق و راستی یەو حەزی لێ ناشتی و کامەرانی یەو دەیهوێ کۆمەلگای بەختەوەر بژین، جار جارەش بۆ ئەوێ پێی باوەر بکری ﴿ویشهد الله علی ما فی قلبه﴾ سویند بە خدا دەخوا لەسەر ئەوێ چی بە دەم دەیلێ بە دلێش هەر هەمان رای هەیە، بەلام لە راستی دا ﴿وهو الد الخصام﴾ ئەو خوانەناسەو لە هەموو کەس زیاتر دوژمنی گەلو کۆمەلە ﴿واذا تولى سعي فی الأرض ليهلك الحرف والنسل﴾ هەر لە گەل پشستی هەل کردو لە بەرچاوی کۆمەل هون بوو چوێوە لای هەوادارانێ خوێ یان لێ پرسراوی یەکی پێ سپێردراو دەسەلاتی درایە، هیچ هەولو کۆشش بۆ ناشتی و نارامی نادا، بەلکو هەر خەریکی تیکدانی ولاتو کۆمەلە، هەر خەریکی چاندنی تۆوی دووبەرەکی و قەلاچۆکرانی کشتوکالو بەروبوومو چەوسانەو یە ﴿والله لا يحب الفساد﴾ بێگومان خودا فەساد و ئاژاوەو تیکدانی سیستەمی ژیانی پێ ناخۆشە ﴿واذا قيل له اتق الله﴾ جانە گەر یەکیێک بەرپەرچی بداتەو بلی کابرا! لەخودا بترسە، چی دی ئەم گەلو ولاتە ئاوارەو بەربادو ویران مەکە، یان یەکیێک لێی بگاتە ئیسقازو بەرەو رووی ئەم زلحۆرتە لە خۆرازیو لە خۆرادییو بپیتەو، فەرمانی پێ بکا بە چاکەو نەهی لێ بکا لەخراپە ﴿أخذته العزة بالإثم﴾ خیرا رقی هەلدەستیو هەلدەچیو بەلایەوێ گرانو نەنگی یە یەکیێک پێی بلی: وا بکەو وامەکە، چونکە پێی وایە ئەو زۆر لەوێ بەرزترە یەکیێک زاتی بپینی ئامۆزگاری بکا، هیندە لووتبەرزو لە خۆرازیو نایەوێ کەس دەست بەر دەستی بپینی. ﴿فحسبه جهنم وبئس المهاد﴾ ئەم گیرە شیوینە دوا خانووی ناگری دۆرخەو سزای کردەوێ کانی خوێ وەر دەگریت.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ﴾ هه ندی
 ئاده میزادی تر هه ن پیچه وانه ی کومه لی رابردوو، ئەمانه کومه لیکن
 له پیناو به دهسته پینانی رهزامه ندی پهروه ردگادا خویان بهخت ده کهن،
 هه میسه له ریگای خودادا خه ریکی تیکۆشانن بۆ چه سپاندنی حق و داد
 پهروه ری فەرمان ده کهن به چاکه و نه هی ده کهن له خراپه . هه رده م
 خه ریکی نیشو کاری چاکه و قسه ی خیر و باشن، راستگۆو راستالن له
 کردار و گوشتاردا . دوو زمانو دوروو نین بریقو زه رقی دویایی له کاری
 قیامهت و رازی کردنی خودایان غافل ناکا، ﴿وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ﴾
 خوداش پاداشیان به نیعمهت و خوشی ههتا ههتایی به ههشت له بهرام بهر
 کرده و هی که میاندا ده داته و هه زیاد له وزه و توانای خویانیان لی داوا ناکا،
 رهحمهت و بهزه یی خۆی دهبارینن به سهریاندا . نه گهر رهحمهتی فراوانو
 بهزه یی نه و نه بویه خراپه کاری خراپه کارو ناشووب گیرانی کومه لی یه کهم
 زال ده بو کومه لگیان ویران ده کردو دنیا خراپ ده بوو .

بانگه وازی یه زه دان بو ئاده میزادان که بیته ژیر نالای

ئیسلامه وهو شوین نه حکامه کانی بکهون

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَدْخُلُوْا فِى السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوْا
 خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ۚ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٢٠٨﴾ فَاِنْ زَلَلْتُمْ مِنْۢ بَعْدِ
 مَا جَآءَتْكُمْ الْبَيِّنٰتُ فَاَعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٢٠٩﴾ هَلْ يَنْظُرُوْنَ
 اِلَّا اَنْ يَّاْتِيَهُمُ اللّٰهُ فِى ظُلُلٍ مِّنَ السَّمَآءِ وَهَلْ يَنْظُرُوْنَ اِلَّا اَنْ يَّاْتِيَهُمُ
 اللّٰهُ تَرْجُعِ الْاُمُوْرُ ﴿٢١٠﴾ سَلٰ بَنِيۤ اِسْرٰٓءِيْلَ كَمْ ءَاثِيْنَهُمْ مِّنْ عَآثِمِ
 بَنِيۤ اِسْرٰٓءِيْلَ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللّٰهِ مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهٖ فَلَنْۢ يَّكُوْنَ شَٰدِيْدٌ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

رَبِّنَ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُوْنَ مِنَ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا
 وَالَّذِيْنَ اٰتَقُوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

لە نایەتەکانی پێشوو دا ئەو هی روون کردووە کە ئادەمیزاد لە چاکە و خراپە دا دوو جوۆرن: کۆمەلیک فەساد بلاودەکەنەو و ئاوەدانی کوێر دەکەنەو. کۆمەلیکیشی هەمیشە هەولی ئەو دەدەن خودا لە خوێان رازی بکەن و کرداری چاک ئەنجام بدەن.

ئەمجار لەم نایەتە دا ئەو دەچەسپێنێ کە پێویستە موسولمانان یەك هەلوێستو یەك ریز بن، تەباو هاودەم و پشتیوانی یەکتیری بن. بۆیە داوای لە هەموو بەرە هی ئادەمیزاد کردو فەرمووی :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً﴾ دەلێن: ئەو نایەتە دەربارە هی عەبدوللای کوپی سەلام و هاوێلانی جولەکە هی هاتۆتە خواری. کە موسولمان بوون و ئیمانیان بە شەریعەتی (محمد) هێنا و شەریعەتی موساشیان پەیرەو دەکرد. روژی شەممەیان بەلا و بەرێز بوو، شەممەیان دەگرتەو، بێزیان لە گوشتی و شتر بوو، شیرەکەیان نەدەخواردەو، موسولمانان گلەییان لی کردن ئەوانیش وتیان: ئێو حەقتان چیه ئێمە ئەمەش دەکەین و ئەوەش دەکەین، بە پێغەمبەریان گوت: تەورات نامە ی ناسمانی یەو ئیمان گەرێ با پەیرەوی بکەین، ئێتر ئەم نایەتە هاتە خواری و فەرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً﴾ ئەو ئەو کەسانە هی ئیمانتان هێناو و لەو پێش لەسەر ئایینی جولەکە بوون. بەردەوام بن لەسەر ئیسلام هەمووتان گەردنکەچی فەرمانی خودا بن و لەهەموو شتێک دا هەمووتان بەدلو بەگیان بچنە ژێر ئالای ئیسلامەو. لەهەموو روویەکەو. ئیسلام وەرێگرن و شتی تری تێکەلاو مەکەن. هەرچی ئیسلام فەرمانی پێ کردوون بە ئوصلو فروعهو. ئەنجامی بدەن، چاودێری ئیسلام و یەکیەتی موسولمانان بکەن. ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾ شوین هەنگاوێکانی شەیتان مەکەو و بەرپازی ئەودا مەرۆنو پارچە پارچە و کۆمەل کۆمەل مەبن، دووبەرەکی و جوداوازیی لە ئایین دا بەرپا مەکەن، ئاگاتان لە خوێان بێ، شەیتان هەلتان نەخەلەتێنێ. چونکە

ئەو بە حیلەو فیلبازی رینگای خراپتان بۆ جوان دەکا، خراپەتان لەپیش
چاوشیرین دەکا، ئادەمیزاد لە ریبازی راست لادەدا، دوو بەرەکی دەخاتە
ناو کۆمەڵەو، وەکو ئەو حالەتالەبی جولەکەتان بەسەر دئی کاتیک لە
فەرمانی خودا دەرچوونو دەسکاری تەوراتیان کرد، هەندیکیان لی زیاد
کردو هەندیکیان لی لابردو هەلەو گیرپان لە حوکمەکانی دا کردو
سەرەنجام پارچە پارچە بوونو کیشەیان تی کەوتو یەکیەتیان لیک ترازو
دوژمنیان بەسەردا زال بوو، خودا پەرته‌وازی ناو جیهانی کردن ﴿إِنَّهٗ لَکَم
عَذٰۤبٌ وَّ مِّیۡنٌ﴾ بینگومان شەیتان دوژمنی راستەقینەو سەر سەختی ئیوہ.

ئەمجار بۆ ئەو هی موسولمانانیش وەکو جولەکەکانیان لی تەیسەو
بەدەردی ئەوان نەچن، لەم نایەتە دوا یی دا ئەم هەرەشە قورسەیان
لی دەکاو دەفەرموی: ﴿فَإِن زَلَلْتُمْ مِنْۢ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ ئەو
گروھی موسولمانان! ئیوہش ئەگەر لە رینگە راست لادەنو حەق پاش
گوئ بخەنو لە ریبازی خودا کە ئیسلامیەتە دوروبکەونەو، دوا ئەو هی
کە قورئانتان بۆ هاتو نیشانە زۆرو زەبەندەتان لە خوداوە لەسەر
راستی و دروستی ئەو ریبازە بۆ روون کرایەو، کەچی ریبازی شەیتان بگرن
کە رینگای کیشەو دووبەرەکی و جوداوازی یە ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ عَزِیۡزٌ
حَکِیۡمٌ﴾ ئەو باش بزائن کە خودا بە توانا و دەسلەتە، کەس نی یە بتوانی
بەر بەرەکانی بکاو لە ژیر دەستی دەر بچن، دەتانگریو تۆلەتان لی دەستی نی
(حکیم) هەموو کاریکی پر حیکمەتەو هەموو شتیک لە شوینی خۆی دا
ئەنجام دەدا، گوناھبار پاش گوئ ناخا، بەلکو دەیگریو لەدونیای
قیامەتا سزای دەدا. ئەمجار پەرورەدگار لە هەرەشە کردنەکی زیاد دەکاو
بە تەوسەو بەو بەناو موسولمانانە دەلی: کە رینگای یەکیەتی و تەبایی و
برایەتی ناگرنە بەرو هەمیشە جەنگو ئازاوە دەنێنەو، هەر وەها ئەوانە
کە بانگەوازی ئیسلامی بە درۆ دەخەنەو پاش ئەو هەموو بەلگەو
دەلیلانە کە راستی بانگەوازی (محمد) هەسپینن، ئەوانە لە

فرمانی خودا دەرچوون به ته و سه وه پتیان ده لی: ﴿هل ينظرون﴾ ته وه نه وانه چاوه پروانی چی ده کهن به ته مای چین؟! ﴿إلا أن يأتيهم الله﴾ مه گهر به ته مای ته وه بنو چاوه پروانی ته وه بنو چاوه پروانی بکهن که سزای خودایان بو بی ﴿فی ظلل کالغمام﴾ له ناو چهند په له هه وریکی سپی که به پروالت باراناوینو چاوه پروانی خپرو به ره که تیان لی ده کری ﴿والملائكة﴾ فریشته ی سزایان بیته سه رو ته وه ی خودا له چاره ی نووسیون به سه ریان دا نه نجام بده نو کار له کار بترازیو په شیمان بوونه وه سوودی نه می نی، قیامت هه لسی ﴿والی الله ترجع الأمور﴾ له کو تاییدا هه موو شتی که بو لای په روه ردگار ده گهر پته وه، روژی قیامت هه رکه سه به پاداشو سزای خو ی ده گا، خودا هیچی لی ون نابو هه موو شتی که ده خاته ته و شونه ی بو ی دیاری کردوه، چونکه خو ی له سه ره تادا به دیه پنه ره وه له کو تاییش دا هه ر خو ی کار سازو کار دروسته.

﴿سل بني إسرائيل کم آتیناهم من آية بینة﴾ ته ی پیغه مبه ری خو شه ویست! پرسیار له و نه وه نیسرائیلی به هاوچه رخانه ت بکه دهر باره ی ته و هه موو نیشانه و به لگانه ی دابو ومانه باوکو باپیرانو پتیشینانیان ته و هه موو پیغه مبه رانه مان به به لگه ی ناشکراوه بو سه ر ناردن به باشی ته و په یامه ی نیمه یان پی راگه یان دنو لی حالی بوون، که چی پابه ندی ناموژگاریو په یامه کانیا نه بوون، سه ریچییان کردو نیمه ش به هو ی ته و گونا هانه یانه وه گرتمانو سزای شیای خو یانیان وه رگرتو چاره په شی دنیاو قیامت بوون. ثایا ته م نه وانه ی نیستایان که هاوچه رخی نیوه ن بیریان له سه ره نجامی ته و رابورد وانه ی خو یان کردو ته وه و په ندیان لی وهرگرتوونو وازیان هی ناو له و سه سه ختی و بوغرابی و سه ریچیگر دنه ی ته وان له سه ری بوون؟ ثایا کاری واده کهن بو ته وه ی چی به سه ر ته وان هاتوه به سه ر ته مان نه یه؟! واته: با نه مان وه کو ته وان نه کهن و گه ردن که چی فرمانی خودا بن، تا به خته وه ری دنیاو قیامت بن!!

ئەمجار ھەر ەشە لەوانە دەکا کە دەیانەوێ دژ بە ویستی خودا رەفتار
بکەن و نیشانەکانی خودا کە ناردوونی ببیتە رینومایی کەر بیانگۆرن،
دەفەرموئ: ﴿وَمَنْ يَدُلَّ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعِقَابِ﴾ ھەرکەسێک نیشانەو بە ھەری خودا کە ئیمان و ئاشتی بە بگۆڕی
بە گومرایی و جەنگ، لە جیاتی ئەو ئەو بە ھرانە برۆی بە خودا پتەو
بکەن و ئاشتی لە دلی دا برۆینن، زیاتر پێیان گومرا دەبێ و لایەنی
شەڕەنگیزی لە دلو دەروونیان دا کلپە دەستین!!

دوای ئەوێ بە لگەیی ئاشکرا و نیشانەیی راستیی بۆ ھات، ئەمجار
پشت ھەلکا و گەردن کە چ نەبێ ئەو بێگومان دەستی تۆلە و سزای
پەر و ەردگار دەگاتی و رزگاری نابێ.

نایەتە کە ھەر ەشە لە موسولمانانی سەردەم دەکا، ئەوانەیی قورئانیان
بۆ ھاتوو، داوا لە ئەوان دەکا، کە بە ھەری خودا نەگۆرن، چونکە ئەگەر
بیگۆرن بە دەردی جولە کە کان دەچن، ئیستاش کە دەبینن موسولمانان
رۆژ بە رۆژ لە کزی دان و لاتیان داگیر دەکری و دەسەلاتیان لی دەستیندری و
ئەو ەیان بە سەر ھاتوو کە بە سەریان ھاتوو، ھەمووی سەرەنجامی
ئەو ەییە کە پەيامی ئیسلامیان پاش گوێ خستوو و لە قورئان دوور
کەوتوو نەو، ئەو بە ھەریە کە خودا بۆی دیاری کردوون گۆریوانەو گوێ
بیستی نایەتی ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾ نەبوون، پەیرەوی ئەم
فەرمانە ناکەن.

﴿زَيْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ سروشتی ئەو خوانەناسە سەر سەختانە و ەھایە
کە زۆر دونیا یان خۆش دەوێ و لە پێش چاوانیان جوانە، خۆشە ویستی بە کە
لە دلیاندا جیگیر بوو، بە جۆریک خۆی بۆ بەخت دەکەن، لە ھەموو
شتیکیان بە لاو ە گرن گترە، تەنانەت لە بە ھەشت و خۆشیەکانی ئەو
دونیاشیان بە لاو ە لە پێش ترە، چونکە برۆی تەواویان بە رۆژی دواویی نیە،

بۆیه شوین بیرو بۆچوونی نادرستو خه یالو ئومیدی پرپووچ که وتوون ﴿وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ قه شمهری به برواداران ده که نو گالتیه یان بهو موسولمانه هه ژارانهی وه کو عه بدوللای کوری مه سعودو عه ممارو صوهه یب دئ، که وا خووشی دونیایی یان به لاوه ناوه و خو یان به خوداپهرستی ماندو ده که ن، ده وله مه نده موسولمانه کانیشیان به لاوه سهیر که به خووشی رانا بویرن ههر خه ریکی خو ناماده کردنو تویشوو ناردنن بۆ پاش مردنیا، بیرو باوره یان به خودا به هیز ده که ن، کرداری باش نه نجام ده ده ن پایه ندی ره وشتو نه خلایق به رزن ﴿وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ نه وانه ی خوداپهرستو ته قواکارنو رۆژی قیامهت پله و پایه یان له ژوور کافرو خودانه ناسه کانه.

جا نه گهر برئ لهو کافرانه به پوالهتو بۆ ماوه یه کی کهم ده ست رۆیشتوو ترو ده وله مه ندر بن یا پله و پایه یان به رزتر بی، دۆستو براده ریان زۆرتر بن، نه وه شتیکی کاتی یه و ماوه کورته و پایه دارنیه.

موسولمانانی ته قواکارو خوداپهرست رۆژی قیامهت پله و پایه یان زۆر له ژوور نه و کافرانده ده بی و لای خودای خو یان زۆر ریزیان لی ده گیرئ؛ نه وان له ژوور (علیین) که شوینتیکی زۆر خووشی به هه شته و کافره کان له چالی ناهه مواری دۆزه خدان؛ نایه ته که هه رموئ: ﴿وَالَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ نه یفه رمووه: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ ناماژه یه بۆ نه وه که نه و پله و پایه یه بۆ ئیماندارانی ته قواکارو خوداپهرسته، واته: ئیمان به ته نیا هیچ نیه ده بی کرده وه ی ته قوای له گه لدا بی. ده بی بیرو باوره یان له خودا په رستیه که یان دا ره نگ بداته وه، ههروه ها ناماژه شه بۆنه وه ی که نه وانه ی شیته شه یدای زه رقو به رقیی دونیانو لافئ ئیماندارئ لی د ه و خو یان به خاوه نو بیرو باوه ر ده زانن، چونکه له ناو کۆمه لیکدا پیگه یشتوون پتیا ن ده لئین خاوه ن کیتاب (اهل الكتاب) نه وانه رۆژی قیامهت دا بیرو باوه ره که یان هیچ نیعتیباریکی پی نا کرئ ﴿وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ پهروه ردگار

له دنیاو له قیامتدا رزقو رۆژی دہدا بہ ہرکسیک ئارہ زۆی بی بہ بی
حیساب، واتہ، بی لپرسینہوہ کہس نیہ بلی: بۆ دہیدہیہ؟ یان بۆ
ئوہندہی دہدہیہ؟! یان خودا رزقو رۆژی بی شمار دہدا بہو کہسانہی
ئارہ زۆی لی بی له دنیاو قیامتدا.

پیوستی ئادەمیزا بۆ پیغەمبەرانی و ئو گیر و گرفتانی تووشی خویان و شوینکە وتوانیان دەبن

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ
وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ
فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ
مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾
أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ
مَسْتَهْزِئِينَ الْبَاسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾

ئەمجار پاش ئەوێ پەرورەدگار فرمانی بەو ئادەمیزادانە کر ■ کہ
ئیمانیان بە پیغەمبەر هێناوہ کہ ھەموویان بەدلو بہ ئیخلاص و بی
منجە منج لە ھەموو روویہ کہوہ بچنہ ژیر ئالای ئیسلاموہو ھەموویان
یەک ھەلوستو یەک ریزو یەک مەبەست بن، چونکہ کەسیک لە خوداوہ
رینمونیی بۆ بی پتووستہ کر ■ ھوہیەک نہکا کہ سەر بیکیشی بۆ دووبەرەکی و
نیزاع، بەلکو ئەرکی سەر شانیهتی کہ بەگوێرہی پەيامی خودای خوێ
رەفتار بکاو ھەلسو کہوت بنوینی!

ئه مجار باسی ئه وهی کرد که سه ریچی که ره له ژیان دا هه موو کر هه وه کیان بو دابین کردنی خوشیه کاتی به که یانه و که سیکیش ئه مه حالی بی هه میشه دوو چاری کیشه و نيزاع ده بی، ئه مجار دیته سه ره ئه وه که شونکه و تنی پیغه مبه ران و په پره و کردنی په یامه که یان پیوستی به کی گرنگی ئاده میزاده، چونکه خودا برپاری داوه که ئاده میزاد به کومه لی بژین و هاریکاری په کتری بکه نو فهرمووی: ﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ ئاده میزاد له حالیکدا بوون پیوستیان به رینومایی خودایی هه بوو، په روه ردگاریش پیغه مبه رانی یه ک له دوا یه ک بو ناردن، موژده ده و ترسینهر بوون، بوئه وهی له تاریکی نه زانی و سه رگه ردانی رزگاریان بکه نو کیشیان بکه نو بو روشنایی ئابین!! ئه م پیغه مبه رانه شی بو یه ناردوون تا ئاده میزادان به هانه یان نه مینئو نه لئین: ئیمه هیچمان پی نه گه یشتوه! هه ندئ له و پیغه مبه رانه کتیبی ناسمانی شمان بو ناردوون بو ئه وهی به پی ی ئه و په یامه خه لکه که شاره زای ئابین بکه ن.. دهی ده بی ئه و حاله ی که پیش هاتنی پیغه مبه ران ئاده میزاد تیایدا بوون چو ن حاله تیک بووبی؟؟ هه لسو که وتیان چو ن بووبی؟!

زوربه ی راقه که رانی قورئان ده لئین ئاده میزاد له سه ره تادا یه ک ئابین و یه ک یاسا و یه ک بیرو با وه پی قایم و پته و یان هه بووه ئه ویش ئابینی ئیسلام بو، دوا یی ئاده میزاده که کان کیشه یان تیکه وت، ئه مجار په روه ردگار پیغه مبه رانی ناردن؛ مزگینی بده ن به بروادارو چاکه کاران له هه مان کاتدا سه رلی شتوا و گو مپریان له سزای خو ی بترسینئ..

له عه بدوللای کوری عه با سه و ده گپ نه وه که فهرموویه تی: له نئوان روژگاری نوو ح ئاده م دا ده سه ده بوو هه موو ئاده میزاده کانی ئه و چه رخانه له سه ر یاسای حه ق و خودا ویست بوون، دوا یی کیشه یان تی که وت و خودا پیغه مبه رانی بو سه ر ناردن؛ تا موژده بده ن به چاکه کارانو خرا به کاران بترسینن.

له قیرائهتی عەبدوللای کوری مەسعووددا رسته که بەم جۆرە یە
﴿کان الناس أمة واحدة فاختلّفوا﴾ ئەم قیرائەتە بەلگە یە لەسەر ئەم
بۆچوونە یە! بەلگە یە کێ تریشیان هە یە دەلێن: ئادەم پێغه مبه ر بوو،
مندا له کانی لەسەر رێ و شوینی ئەو بوون تا بە خێلێ و حەسوودی که و تە
نیوان قاییل ھایله وە.

برێکی تر له راقە کەرانی قورئان که -عەبدوللای کوری عەباس و
عەطا و حەسەنی بەصری- لەوانەن دەلێن: مانای ﴿کان الناس أمة
واحدة﴾ یانی ئادەمیزادە کان ھەموویان گومرا و سەر لی شتیوا و بوون و
ریبازی حەق و راستیان نە دە زانی، کردارە کانیان بە گۆرە ی شەریعە تی
خودا ئە نجام نە دە دا، حالە تو چۆنیە تی ئەوان ئە وە ی ھە خواست که
پەر وە ردگار پێغه مبه رانیان بۆ سەر بنێرێ، تا بیان خاتە سەر ریبازی راست و
ئە و کێشە و دووبەرە کێ یە ی که لەسەرە نجامی بی با وە رێ و شوین که و تنی
ھە و او ھە وە سو ئارە زۆ ی گومرا نامێز سەریان ھە لدا بو و بۆیان حەل بکەن،
چونکہ ئە گەر وانە بووبن ئە دی پێغه مبه ریان بۆچی بوون؟

ئە بوموسلیمی ئە صفە هانی و قازی ئە بویە کری باقلانی دە فەر موون:
مانای رستە ی ﴿کان الناس أمة واحدة﴾ بەم جۆرە یە: دە فەر موئ
ئادەمیزاد لەسەر ریبازی سروشت بە گۆرە ی عە قلو بسیری خۆیان
خودا پەرستیان کرد و وە بە لام شوین که و تنی عە قل بە بی زە ھنوما یی بە کێ
خودایی سەر دە کێشی بۆ کێشە و نیزاع و دووبەرە کێ، چونکہ زۆر جار
خە یال و بیرو با وە رێ پر و پو وچ بوون بە لە مپەر لە بەر ھەم گە یشتن بە
عە قیدە و خۆ کمی راست و دروست.

خاوەنی تە فسیری (المنار) دە فەر موئ: پەر وە ردگار ئادەمیزادی وا
دروست کرد و وە که بە کۆ مە لێ ی بژین، قازانچ و بەر ژ وە ھە ندیان بە یە کە و ھ
پە یو ھە ست بی، ھە ر یە کە ی لە ژ یانا پێویستی بە ئە و ی تر ھە یە ناتوانن بە بی
یە ک ھە لکەن، دە بی ھە ندیکیان یار مە تی ھە ندیکیان بە دن، نا گونجی

بریکیان پتویستی به بره‌که‌ی تریان نه‌بی، ههریه‌کی‌کیش له ژین‌دا کاریکی
 بۆ خۆی ره‌چاو کردوو، نه‌و کاره‌ بوو‌ته‌ سه‌رچاو‌ه‌ی بژیوی پتوی ده‌ژین،
 به‌لام هیزی ده‌روونی و جه‌سته‌یی ههریه‌کی‌ک له‌ئەندامانی کۆمه‌ل له‌وه
 لاوازتره‌ بتوانی هه‌موو پتویستی‌یه‌کانی به‌ده‌ست بێنێ، که‌وابوو پتویسته
 هیزی تر بینه‌ پالپشتی و یارمه‌تی بده‌ن تا پتویستی‌یه‌کانی ژینانی دابین
 بکا، بۆیه‌ ئاده‌میزاد بۆ دابین‌کردنی بری پتویستی خۆی هانا بۆ
 ئاده‌میزادانی تر ده‌با، وه‌کو چۆن نه‌وانیش بۆ بری کار هانا بۆته‌م دینن،
 ته‌م به‌یه‌کاچوونو به‌رژه‌وه‌ندی تیکه‌لاوبوونه‌یه‌ که‌ ده‌لێن: ئاده‌میزاد به‌
 سروشت شاره‌ستانی‌یه‌ (الانسان مدني الطبع) مه‌به‌ست نه‌وه‌یه‌
 ئاده‌میزاد ههریه‌که‌یان نه‌وه‌نده‌ تواناو ده‌سه‌لاتی نه‌دراوه‌تی خۆی به‌س
 بۆ پتویستی به‌ یارمه‌تی که‌سی تر نه‌بی، به‌لکو خودا وای دروست
 کردوو که‌ پله‌ی ههریه‌کی‌ک له‌ناو کۆمه‌ل‌دا وه‌کو پله‌ی ئەندامیک بۆ له‌
 جه‌سته‌دا، واته‌: چۆن جه‌سته‌ ناتوانی پهره‌ به‌ژیان بدا مه‌گه‌ر به‌هاریکاری
 هه‌موو ئەندامه‌کانی و ئەندامه‌کانیش ناتوانن ته‌رکی خۆیان نه‌نجام بده‌ن
 مه‌گه‌ر کاتیک که‌ جه‌سته‌ ساغو سه‌لامه‌تبێ، ئاده‌میزادیش وه‌هانو به‌بی
 یه‌کتربی ژینایان بۆ ده‌سته‌به‌ر نابێ، جاکه‌ ئاده‌می وه‌ها بۆ به‌گۆره‌ی
 سروشت ده‌بی به‌ کۆمه‌لی بژین هه‌لبه‌ته‌ له‌ژیان‌دا ههریه‌که‌ به‌ گۆره‌ی
 بیرو بۆچوونی خۆی ره‌فتار ده‌کاو له‌کردارو گوفتاری‌دا به‌رژه‌وه‌ندی خۆی
 به‌رچاو ده‌گرێ، هه‌چ کامیکیشیان نه‌وه‌نده‌ هیزی ئیله‌هام و نیگای
 نه‌دراوه‌تی بۆ خۆی بتوانی به‌ته‌واوی به‌رژه‌وه‌ندی خۆی و غه‌یری خۆی
 بیاریزی، سوودی ته‌واو بۆ خۆی و هاوه‌لانی هه‌سته‌به‌ر کا، که‌وابی شتیکی
 سروشتی‌یه‌ که‌ کیشه‌و دووبه‌ره‌کیان تی‌یکه‌وی، هه‌رکه‌سه‌ به‌لای خۆی‌دا
 رایکیشی، که‌وابوو ره‌حه‌می خودایه‌ که‌ پێغه‌مبه‌رانی ناردوون بۆ
 ریک‌خستنی ژینایان و رینمونی کردنیان بۆ ریک‌گای راستو ژینانی به‌خته‌وه‌ری
 دونیاو قیامه‌ت و موژد هه‌رو ترسینه‌ر بۆیان. ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ

ومنذرین ﴿ پەرورددگار پیغه مبه رانی یه ک به دوا ی یه کندا ناردنه سهر ناده میزاد بو ئه وه ی ریگای راستی ژیانو سهر فرازی قیامه تیان نیشان بدهن، خه لکی له سهر خودا په رستی رام بکه نو یاسای خودا له سهر زه وی جیگیر بکه ن، گه له کانیا ن له خه وی خاموشی بیدار بکه نه وه، له ناکامی سهر پیچی و سهر سه ختی بیان تر سین.

چاکه زه مینه ی کۆمه لایه تییا ن بو خوش بو، دلو دهر وویان ناماده ی وهر گرتنی په یامو شهر یعت بو ﴿ و انزل معهم الکتاب بالحق ﴾ به گیره ی پیوست کتیبی بو پیغه مبه ره کان ناردوه؛ کتیبی سه ققانی، یاسا دروستو دستور ره وان ﴿ لیحکم بین الناس فیما اختلفوا فیہ ﴾ بو ئه وه ی ئه و پیغه مبه رانه له بهر روشنایی ئه و کتیبه ناسمانی یانده دا فهرمان په وایی کۆمه ل بکه ن ته مو مژی کیشه و نیزاع و دوو به ره کی یان له سهر پر وه ی ننه وه، کۆمه لگای نموزه جی و میثالیا ن لی پیگ به یین!!

نایه ته که ناما ژه ی ئه وه ی تیدایه که پهرورددگار له گه ل هه موو پیغه مبه ریکندا په راویکی ناردوه، جائه و کتیبه موعجیزه بووبی یان موعجیزه نه بووبی، کورت بووبی یان در یژ بووبی، نووسرا بیته وه و له بهر کرابی یان نا!! ﴿ وما اختلف فیہ الا الذین اوتوه ﴾ نه وانه ی تییدا که و تنه کیشه وه و دوو به ره کی و نیزاعیا ن له و کتیبانه دا که و ته نا وه و پیاوه گه وره و مالمه کان بوون، زانا و روشنبیرو لیپرسرا وانو پیاوانی ئایینی بوون؛ نه وانه ی ئه و کتیبانه یان درابویه بو ئه وه ی به گیره ی ده قه کانیا ن هه لسه و که و ت بکه ن، چییا ن تیدایه وه کو خوی جی به جی بکه ن، چاودیری کۆمه لیش بکه ن، نه وانی ش لی لانه دن ﴿ من بعد ما جاءتهم الیینات بغیا بینهم ﴾ دوا ی ئه وه ی که به لگه ی زۆرو به هیز له سهر راستی و بی خه وش ی ئه و کتیبانه یان پیدرا و تییا ن گه یه ندرا که ئه و کتیبانه بو یه نیردراون که بینه هوی یه کیه تی و ته بایی، نه ک هوی نا کوکی و دوو به ره کی، تیگه یشتن که ئه و کتیبانه بو یه هاتوون که خوش به ختی و کامه رانی به ناو خه لکندا

بلا و بکهنه وه ریزه کانی کۆمه ل یه ک بخهن! که چی شه وان په ندیان لی و هرنه گرتن و نه هاتنه سهر خه تو پابه ندی فهرمووده کانیا ن نه بوون، له م هه لویسته یان دا هیچ به لگه و سه رچا وه یه کیان به دهسته و. نیه، جگه له سه مکاری و سه ره قی خۆیان نه بی، جگه له به زاندنی شه و سنووران نه بی که نایین کردوونی به په رده له نیتوان خه لکدا.

ناشکرایه هه موو ناینیک له سه ره تا دا خه ریکی ریکه ستنی ریزه کانی کۆمه لو قه لاچۆکردنی هۆکاره کانی دووبه ره کی و چاندنی تۆوی برایه تی و ته بایی بووه؛ به جۆریک که برایه تی نایینی زۆر له برایه تی دایکو باوکی کاریگه رتر بووه، زۆر جار هه لویسته و رووداوی میژوویی واهه ن که برای نایینی له پیناو برای نایینی دا هه لویسته وای نواندووه گیانی خۆی له پیناوی دا به خت کردووه، هه رگیز برای باوکو دایکی شتی وای لی چاوه روان ناکرئ.

ناشکراشه تا نایین به باشی له دلی په پیره و کارانی دا جیگیربووبی خه لکی وه کو پتویست له ناوه رۆکی نایین گه یشتوون، شاره زایانی نایین وه کو خۆی نایینه که یان به خه لکه که راده گه یاند، زانایان به نووری نایین هه لسو که وتیان ده کرد، دووبه ره کی و جیاوازی له کۆمه لدا ده باره ی نایین نه بوو، به لام سه د مه خابن رۆژگار هاتن و رۆیشتن، کۆمه لیک ماله وایان له ژیان کردو کۆمه لیک تر هاتنه شوینیان و هیچ کۆیان له ته نیلو پیچ و په ناکردن له ده قه کانی شه و کتیبانه دا نه کر. به هه موو جۆریک بیروبوچوونی خۆیان تیدا به کاره ینا، هه موو مه به سته یکی شیان دا بین کردنی ته ماع و ئاره زو بازی خۆیان بو پشتگیری کردن له داپلۆسین و سه رکوتکردنی جه ماوه بوو، چییان به سه ره شه وه. نه بوو ئاخۆ شه حکامی خودا ته نفیذ ده کرین، یان پاش گوئ ده خرین، ریهازه که خواره کهن، یان راستی ده کهن، له گه ل ناوه رۆکی نایین ده گونجی یان نا؟

نه مجار دواي هم کومه له کومه له سهرلي شپواويکي تر په يدا ده بن
که ده بينن تۆزيک ريگيان بۆ خوش کراوه، ده ست ده کهن به گۆرانکاری
ته ئويل کردن، ده يانه وي نه وانه ي پيش نه وان چيان له پيش خويان کردوه،
نه مانيش ناوا له پيش خويان بکهن. نيتير کيشه و نيزاع و دووبه ره کي و
ململاني به ناوي نايينه و په يدا ده بي، هه ريه که يان له عاست خويه وه خويه
پاريزگارو داکوکيکار له نايين ده زاني، چهند شهر ناژوه له نيوان
موسولمانان دا بهر پابوو، چهند خوین رژاو، مالو دارايي به فير چوو،
پشتي موسولماناني شکاندو وره و هيواي تیک رووخاندن، بانگه شه و
داواکاري هه موو لايه کيشيان به قسه ي خويان پاراستني نايين بوو!!

بيگومان جوله که و نه صارا له بوارانده دا ده ست پيشکه رييان هه يه و
هه تا نه مپوش هم سياسته په يره و ده که نو ساته و ختيک لي پاشگه ز
نه بوونه وه، موسولمانيش بست به بست له باره و شوين پيان که و توونو
نه وان چيان به سهر گه لو ولاتو ناييني خويان هيناوه، نه م موسولمانه
لادهرانه ش ده يانه وي نه وه به سهر ناييني پاکی ئيسلام يينن، به لام ئيسلام
قورئان بهرنامه يه تي، قورئانيش نيردراوي خودايه خوي ناردويه ته خواروي
هه ر خويشي چاوه ديري ده کاو پاريزگاريه تي:

نه مجار پهروه دگار نه و راده گه يه ني که بيروباوه ري راست خه لک
رينمويي ده کا بۆ حقو راستي و به خته وه ري ژياني هه ردوو دونيا
ده سته بهر ده کاو قه لاچوي دووبه ره کي و ناکوکی ده کا. ﴿فهدى الله الذين
آمنوا لما اختلفوا فيه من الحق ياذنه﴾ نه مجار په ر گار رينمويي
برواداراني کرد بۆ په يره و کردني نه و ريگا راسته ي که دووبه ره کيان تي دا
په يدا کرده، بۆ نه وه ي که به ره زامه ندي پهروه دگار حه قيقه تي راستي
بدوزنه وه و پابه ندي بن. ﴿وا لله يهدي من يشاء إلى صراط مستقيم﴾
هه رکه سيک خودا حه زي لي بي شاره زايي ده کا بۆ ريگاي راستو دروست،
چونکه بيروباوه ري راستو پته و له گه ل مه به ستي ساغدا ناده ميزاد

هه گه یه نئی به حه قو راستی و دووبه ره کی قه لاچۆ ده کا، موسولمانانی راسته قینه نه وانه ن که نه و ریبازه راسته ی خه لک تی یدا که وتونه دووبه ره کییه وه ده یدۆزنه وه، نه و ریبازه ی خودا لی ی رازی به پی یدا ده رۆن!!

بیروباوه ری راست نووریکی هه یه رۆشنایی ده دا به عه قل و هۆش و له تاریکیایی گومان ره های ده کاو به ره و حه قو راستی ده یبا ریگای بۆ رووناک ده کاته وه ناهیلئی شتی بۆش و پروپوچ تیکه لاوی بیرو بۆجوونی بی، هه موو له مپه رو په رده و که ندو چال له به رده ده خوش ده کا؟! بیروباوه ری راست ریگه نادا خاوه نه که ی هه یچ هه لویستیک و ره بگری تا چاک لی ی وردنه بیته وه و نه ی پشکنی و به لگه ی راست و دروستی کاره که ی بۆ دین و دنیا لا په یدا نه بی.

بیروباوه ری راست ده بیته چاودپرو جاسوس به سه ر خاوه نه که یه وه، له هه موو هه نگاوکیا له هه مووخه یالو خه ته ره یه کدا که به دلیدا دی له هه موو ته ماشاگردنیککی چاوی دا، گوشتاریکی راست و دروست ده بی و سه ره نه جامی چاک به ده ست دینی، هه موو کاتیک دل ئارام و ره به رزو به رچاو روونو گه شبینه، چونکه نه و سه رچاوه ی هه موو هیزو توانیه که له هه موو کارو کره وه یه کی هه ر له په روه ردگاری خاوه ن ده سه لاته وه سه رچاوه هه لده گری، که سیکیش خودا پشتو په نای بی بیگومان ده بی ئاوابی!

﴿ام حسبتم أن تدخلوا الجنة﴾ دوا ی نه وه ی په روه ردگار فرمانی کرد به ئاده میزاد که هه موویان بچنه ژیر ئالای ناشتی یه وه، نه وه شتی تیگیانندن که ئاده میزاد هه ره که یان له عاست خۆیه وه پتویستی به وی تر هه یه ته گه ر دووبه ره کی کیشه یه ک له نیتوانیان په یدا بوو پتویسته په نا به رنه به ر په یامی پیغه مبه رو به گویره ی فرمانی خودا حه لی دووبه ره کی خۆیان بکه ن، نه وانیه ی ده یانه وی له چوارچیه ی خیلاف دووبه ره کی

رزگاریان بئی، دەبنە نیشانە بۆ تانوتو بوختانی جودایسی خوازان،
 ھەرچەندە ئەمان مەبەستیان خێرو چاکەبئی گیرەشیوینان بە پیچەوانەو
 لێکی دەدەنەو.

ئەمجار دئی موسولمانان ھەلدەنئی بۆ خۆراگریو بەئارامی لەبەرەمبەر
 ئەو ئەزیزەتو ناخۆشییە لە کافرەکانەو تووشیان دەبئی. دەفەرموئ:
 ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ ئەم
 خیطابە لەگەڵ ئەوانەیە کە لەسەرەتای ھاتنی ئیسلامدا خودا ھیدایەتی
 دابوو موسولمان بوونو لە تاریکایی نەزانیو نەفامی رزگاریان بوو،
 شوین پەيامی پیغەمبەر کەوتن، ئەوانیش چینی یەکەمی موسولمانان
 بوون، پەندو نامۆزگاریشە بۆ موسولمانانی دوا ئەوانو پێیان دەفەرموئ:
 ئەو پێتان وایە تەنیا بە موسولمان بوونتازو نوێژکردنو عیبادەتیکی
 روالەتیتان دەچنە بەھەشتەو، ئایا ھەر کە بە روالەت لە ریزی
 موسولمانان حسیب کران ئیتر ئەمە کیفایەتە بۆ چوونە بەھەشتو
 گەشتن بە مراز؟؟ ئایا نازان سوننەتی خودا بۆ ھەلگرانی ئالای (لا إله
 إلا الله) ھەر لەو رۆژەو کە ھیناونیە گۆری خەباتەو. وەھایە کە دەبئی
 جۆرەھا ناپەرھەتی بجێژن؟؟

دەبئی لەپێناو شارەزایی خەلک بۆ رێگای ھەقو راست ھەموو ئازارو
 ئەشکەنجەییەکیان تووش ببئی! وەکو چۆن پیغەمبەرائی رابوردو ئەوانە
 لەگەڵیان بوون تووشی چەندەھا گیروگرفتو ناخۆشی بوونو لە کۆتاییدا
 سەرکەوتنیان بە دەست ھیناوە.

بە کورتی: دەفەرموئ: لەپیش ئیوە: زۆر گەلو نەتەو ھەبوون
 پیغەمبەریان بۆ سەر رەوانە کراوە، کتیبیان بۆ نێردراوە. بانگەوازی
 خەلکیان کردووە بۆ ھەقو راستیو خوداپەرستی، لە پاداشی بانگ کردن
 خەبات کرنیاندا خەلکە کە لە جیاتی ئەو بەپیر بانگەوازییەکیانەو بێن
 سزاشیان داوونو تووشی گیروگرفتیان کردوون، ئەوانیش خۆراگرو ورە بەرزو

دل قایمە مەردو نەبەرد بوون، ئایا ئیوەش وەکو ئەوان خۆراگر دەبن،؟؟ له بەرامبەر تەنگو چە لەمەو نارهەتی دا نەبەزو مەرد دەبن؟!

ئایا پیتان وایە دەچنە بەهەشتەو وەرەزامەندی خودا بە دەست دینن هەر بەو هەندە کە دەلین: ئیمە موسولمانین ﴿ولما یأتکم مثل الذین من قبلکم﴾ له کاتی کدا هیشتا وینە ی ئەو ئیش و نازارە ی لە پیتا و ئایین دا بەسەر ئەو پیغە مەرو موسولمانانە ی پیش ئیوە دا هاتوو نە هاتۆتە ریتازو تووشی نە هاتوون!!

جا وە ک یەکیک پرسیار بکاو بلی: بۆ ئەو گەلو نەتەوانە چیان بەسەر هاتو؟؟ له وەلام دا ﴿فەرموی: ﴿مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتی یقول الرسول والذین آمنوا معه متی نصر الله﴾﴾ ئەو گەلو نەتەوانە ی پیش ئیوە تووشی گێرو گرتو کیشمە کیشم بوون، زەرەر و زیانیان پێ گەیی، نازاردان، کەوتنە حالەتی زۆر ناخۆش و کوشندەو سامناکەو، له هەموو لایە کەو دۆژمن دەوری دان و تینیان بۆ هات، تەنانت گەیشتنە حالەتی کە پیتان وایی ئەو یارمەتی و کۆمەکیە کە خودا بە لێنی پیتان دواکەوتوو و لێی بە پەلە بوون و دەیانگوت: ﴿متی نصر الله﴾ کە ی کۆمەکی خودامان بۆ دێو لەم مەینەتی یە رزگارمان دەبی؟؟

نەمجار پەرەردگار وەلامی دانەو و فەرموی: ﴿ألا إن نصر الله قریب﴾ ناگادارین و بزائن هاتنی کۆمەکی خودا نزیکەو هیچ وەختیک له کاتی خۆی دوانە کەوتوو، دلنیابن بەسەر دۆژمن دا سەرتان دەخا و شەرو کړوگیت چە لێ ئەو خوانە ناسانە تان لێ دۆور دەخاتەو پشستگی رێ بانگەوازی یە کە تان دەکا و دروشمی ئیوە سەردەخا و دروشمی خوانە ناسان ژیر دەخا!!

دە ی خۆ موسولمانانی ئەم پڕۆ نەگەیشتونە ئەو حالەتی کە ئەو پیغە مەرانە ی پیتا و هاو لەنیان تی ی کەوتوون، لەو پیتا هەندی

پیغمبر و پیره و کهرانیان شهید کردن، جورها سزای سامناکتو
 نه شکه نجهیان دان، نه نانهت ده لئن هندیکیان به زیندوویی به مشار شق
 کردن، هندیکیان به زیندوویی خسته ناو ناگره وه سوتاندیان، وه کو نهو
 سوتانو داخ کردنو نازاردانهی که ده رحق به ﴿اصحاب الأخدود﴾ بیان
 کرد که چالیان بۆ هه لکه نندو ناگریان تیدا کردنه وه کو مه ل کو مه ل
 نیماندارانیان تی فری دهان! قورثانی پیروز دهریاره یان دهر موی: ﴿وما
 تقموا منهم الا ان يؤمنوا بالله العزيز الحميد﴾.

دهی با موسولمانانی نه مرۆ تی بفکرنو وردببنه وه، پهندو نامۆزگاری
 له مانای نه نایه تانه وهریگرن که ناراسته ی هاوه لانی پیغمبر کراوه،
 که له گهل نهو هه موو فیداراکاری و خۆ به خت کردنه دا که هه یان بوو، له گهل
 نهو هه موو ریزو نرخه ی که بۆ یان دانراوه، که چی نه ن لۆمه به هیزه یان
 نارسته کراوه، هه نه وه نه ده وا گومانیان بردووه که به بی ناره حه تی چه شتن!
 هه به نه وه نه ده موسولمان ببن ده چنه به هه شته وه!! دهی که وایی
 موسولمانانی نه مرۆ بۆ گلهیی له خۆ یان ناکه ن، له کاتیکا ده زانن نه وان
 زۆر له خوار هاوه لانی پیغمبر وه نه له خودا پهرستی دا، له خۆ راگری دا له
 خه باتو تیکۆشان دا، له گهل نهو هه شا ئایین بۆ دونیا ده فروشن هه
 هه لپه یانه بۆ وه ده سته یانی مالو دارایی، با له ریگای ره واشه وه نه بی،
 هه خه ریکی ده ست درێژ کردن بۆ سه ر خه لکتو ناژاوه نانه وه نه له سه ر
 زه وی!

به کورتی بیروباوه ر مافو نه رکی هه یه، پیره و کردنیان شاده میزاد
 ده گه یه نیته خۆ شه ختی و کامه رانی هه ردوو دنیا، که سیکیش پاش گوپیان
 بخات بی به ری ده بی لهو نازو نیعمه ته ی که خودا دایناوه بۆ پیره و کارانی
 پیغمبرانی!

ئەندازەى خىرى سۈننەتو ئەوانەى پىيان دەبەخىرى
 يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ
 وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْبَنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا
 مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

لەوەپیش ئەوەى گەياند کە خۆشەويستی دۇنيا سەردە کیشى بۆ
 گىروگرفتو دووبەرەکی، ئەوانەى خوداپەرستى بەراستىن لەپىناو
 بىروباوەرە کەيان داو بۆ رەزامەندى خودا ھەمووناخۆشى و ئىشرو ئازارىک
 دەچىژن، کەوابى شتىکى گونجاو کە باسى ئەو شتەنە بکا کە لەو
 رىبازەدا دەبەخى، چونکە مال بەخشىن لەپىناو بىروباوەرەدا وەکوگيان
 بەخشىن وایە، ھەردووگيان نیشانەى بەھىزى و راستى بىروباوەرەن،
 ھەرچەندە پىوست ناکا مۇناسەبە لەنێوان ھەر ئایەتو ئایەتیکى تردا
 ھەبى، بەتایبەتى کە ئایەتەکان ئایەتەى ئەحکام بنو بۆ وەلامى پرسىار
 ھاتبەن!

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ﴾ ئەى پىغەمبەر ﷺ! ھاو لەنت پرسىارت لى
 دەکەن دەربارەى ئەندازەى ئەو مالو دارايىيەى کە دەیکەن بە خىرو
 دەبەخشن، ھەر وەھا ■ دەربارەى ئەو لایەنەى پارەو شتومەگيان بۆ خەرج
 ھەکردى بەشيان دەدرى. ديارە مەبەست لىرەدا مال خەرج کردنى خىرو
 خىراتەو مەبەست زەکات نىە، ﴿قُلْ مَا أَنْفَقْتُ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ﴾
 وەلاميان بەدەرەو و پىيان بلى ئەندازەى ئەو مالو دارايىيەى ■ ھەبەخشن
 کەم بىيان زۆربى، پەيوەندى بە خۆتانەو ھەيو پاداشەگەى بۆ خۆتانە،
 ئەو لایەنەى کە ئىوہ خىريان لەگەل دەکەن ئەمانەن: باوکئو دايک
 ﴿وَالْأَقْرَبِينَ﴾ خەزم و کەسو کارە ﴿وَالْيَتَامَى﴾ ھەتيو چەتيو: ئەو
 مندالانەى بىباوکئو دايکەن، چونکە ئەمانە زۆربەيان بىدەسەلاتن و

هه‌ژارن، نه‌مجار ﴿والمساكين﴾ هه‌ژارو نه‌دارا نه‌وانه‌ی ناتوانن کاسبی بکه‌ن، نه‌مجار ﴿وابن السبیل﴾ نه‌و ریبوارانه‌ی له وه‌لاتی خۆیان دوورده‌که‌نه‌وه‌و پاره‌یان لی ده‌برئ، نه‌وانه نه‌وه‌نده‌یان ده‌دریتئ که‌پئی بکه‌نه‌وه وه‌لاتی خۆیان. ته‌نانه‌ت نه‌گهر له‌شوینی خۆی ده‌وله‌مه‌ندیش بن هه‌ر ده‌یدریتئ! به‌لام نه‌گهر ده‌وله‌مه‌ندبوو چاک وایه پار به‌قه‌رز وه‌ریگرئ!

﴿وما تفعلوا من خير فإن الله به عليم﴾ هه‌ر مالو دارایی به‌ک بی‌به‌خشن له ریگای خێرو چاکه‌دا دلنیا بن خودا پادا‌شتان ده‌داته‌وه‌و فدرامۆشی ناکات، چونکه خودا ناگاداره به هه‌موو شتیکنو هیچ شتیکی لی ون نابئو پاداشی چاکه‌ی کردارتانی له‌بیرناچیته‌وه.

پیوسته‌بونی جه‌نگان دژی دوژمنان ته‌نانه‌ت له

مانگه‌کانی جه‌رامیش دا !

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدُّ عَنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يَقْتُلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَعُوا

وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ
 حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
 فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

﴿ ۲۱۸ ﴾

لهو پيش باسی مال به خشینی کر ■ له ریگی خودا دا بو یارمه تیدانی
 هه ژاران به مبهستی بلاوکردنه وهی گیانی هاریکاری له نیوان موسولمانان
 دا، نه مجار به شیرین نهو باسه دا باسی شهرو جهنگو خویه ختکردنی
 هینایه پیشه وه! باسی شهریک ده کا که له پیناو بهرزکردنه وهی وشهی ﴿لا
 إله إلا الله﴾ دا بی، بو بلاوکردنه وهی نووری نایینی نیسلام بی.
 ناشکرایشه مالو دارایی وه کو گیان خو شه ویسته و په یوه ندییان پیکه و ■
 هدی، بویه دوا به دوا ی باسی مال خرج کردن فهرمووی: ﴿کتب علیکم
 القتال﴾ نو سراه له سهرتانو پیویسته له سهرتان کومه لیکتهان شهر له گهل
 کافرو خوانه ناسان بکن، واته: شهر کردن له گهل کافران دا فهرزی کیفایه
 که کومه لیک پی هلسان له سهر نهوانی تر لاده چی، نه گهر دوژمن بیته
 ناو ولاته وهو خاکی نیسلام داگیربکا ■ نهو کاته له سهر هه موو
 موسولمانان پیویسته شهر بکن، نه مه له حالیکندا ﴿وهو کره لکم﴾
 شهرتان به لاوه ناخو شهو له سهر شانتان گرانه، چونکه شهر خهر جکردنی
 مالو دارایی و ترسی گیان به ختکردنیشی تیدایه، جا وه نه بی نه
 پی ناخو شبوونه سروشتی به له گهل ره زامه ندی به به جیهینانی نه که که
 دزایه تییان هه بی! موسولمان شهر کردنی پی ناخو شه به لام وه کو
 ته کلیفیکی خودایی به دلنایی و ره زامه ندیه وه نه جامی ده دا ■ وه کو

چۆن کابرای نەخۆش دەرمانی تالو تفت دەخواتەو بەئومیدی ئەو دی لە نەخۆشی یە کە ی چاک بێتەو .

ئەم نایەتە یە کەم نایەتە کە دەربارە ی پتویستبوونی شەڕکردن لە گەل کافران دا هاتۆتە خواری ، ئەویش لە سالی دوو می کوچی دا بوو ، ئەو ماو یە ی کە پیغەمبەر ﷺ لە مەککە بوو شەڕکردنی لی قەدەغەبوو ، کە کوچی کرد بو مەدینە ریگە ی ئەو ی پی درا کە شەڕ لە گەل کافرو هاوبەش پەیدا کەران دا بکا بە گشتی ، ئەمجار جیهادی لە سەر فەرز کرا .

﴿وعسى أن تكرهوا شيئا وهو خير لكم﴾ زۆرجار وادەبێ ئێو شتی کتان پی ناخۆشە کە چی ئاکامە کە ی دەبێتە خیر بۆتانو سوودی لی دەبینن . زۆرجاریش وادەبێ ئێو شتی کتان پی خۆشە ، بەلاتانەو سوودبەخشە کە چی سەرەنجامی دەبێتە شەڕو نەگبەتی بو ئێو و زەرەر و زیانی لی دەبینن ... ئەو هتا زۆرجار وادەبێ مرۆف ئەزبەتو ناپەحەتی سەفەر دەچیژی بو و دەست هیئانی قازانج لە بازرگانی دا . تالو سویری دەچیژی ، لە مالو کەسو کاری دوور دەکەویتەو بو و دەست هیئانی زانستو زانیاری ، هەر بەو جوړە شتی وا هەیه تەبیعیەتی ئادەمیزاد پی خۆشەو زیانی تیدا نابینی ! بەلام ئاکامە کە ی دەبێتە نەگبەتی و ئیش و ئازار بو خۆی گەلو نەتەو ی ! بو نمونە وازهیئان لە جیهاد و پالدانەو و تەمبەلی و خۆپەنادان بەروالەت مالو دارایی لە خەرجکردن دەپاریزی ، گیانی خۆی لە کوشتن دوور دەخاتەو بەلام ئاکامە کە ی نەگبەتی و ژیرەستەیی و پیشیل کردنی مافی گەلو نەتەو یەو داگیرکردنی ولات لەلایەن خوانەناسو کافرو بە تالان بردنی مالو دارایی لەناوبردنی گەلو نەتەو و ئەتک کردنی نامووسو شوینە پیروژەکانە ! ﴿والله يعلم﴾ خودا دەزانێ چی چاکە بو ئێو و چی خراپە ، چی سوودی ئێو ی تیدایەو چی زیانی ئێو ی تیدایە ﴿وأنتم لا تعلمون﴾ ئێو نازان ، کە وایی خودا فەرمانی چی پی کردوون پابەندی بنو جی یە جی بکەن ، هەرچەندە

به ته بیعه تی خۆتان پیتان ناخۆش بی، خه ریکی خودا په رستی بنو شوین
هه واو ئاره زۆی خۆتان مه که ون!

ئه مجار دواي ئه وه باسی ئه وه ی کرد که شه پرکردن له گه ل کافران
له سه ر موسولمانان پتو یسته ، باسیکی تر روون ده کاته ، ئه ویش باسی
شه پرکردنه له و مانگانه ی که شه ری تیدا قه ده غه یه ، فه رمووی: ﴿يسألونک
عن الشهر الحرام قتال فيه﴾ پرسیارت لی ده که ن ده باره ی شه پرکردن له گه ل
کافران له مانگی حه رام دا، چونکه له دلی خۆیان دا ده یانگوت: له وانه یه
فه رمانکردنی خودا به شه ر له نایه تی ﴿کتب علیکم القتال وهو کره
لکم...﴾ دا له غه یری مانگه کانی (الشهر الحرام) بی و نابی له ناوچه ی
حهرامی که عه ش بی. له سه ر ئه و له پیغه مبه ریان پرسی نایا شه پرکردن
له م کاتو شوینانه دا دروسته یان نا؟

ئه وه ی که پشتگیری ئه م رایه ده کا ئه و سه رگوزه شته یه یه که
پیغه مبه ر ﴿﴾ له سالی دوو ه می کۆچی له مانگی (جمادی الآخرة) دا
پیش غه زای به در به دوو مانگ عه بدوللای کوری جه حشی له گه ل
کۆمه لی له کۆچکه ران (مه اجرین) دا ناردو نامه یه کی دایه فه رمووی:
(هه لی مه پچه ره سه یری مه که هه تا دوو رۆژ ریگا ده بری، ئه مجار
بیکه ره وه که کردته و زۆر له که س مه که هه رکه سی بۆ خۆی ئاره زۆی
نه بوو مه یبه ، که رۆیشته نامه که ی له شوینی دیاریکراودا هه لپچه ری
تیایدا نوو سه رابوو که سه یری ئه م نامه یه ت کرد برۆ تا ده گه یه (نه خله) که
شوینی که له نیوان مه که و طائفدا، له وئ چاودیری قو ره یش بکه و
هه والیان بزانه بۆمان، ئه ویش هاوړیکانی تیگه یاند که گه یشته نه خله
له وئ دا کاروانیکی قو ره یشی به کان به سه رۆکایه تی (عمرو الحضرمی)
تیپه ری، ئه و رۆژه یش یه که م رۆژی مانگی ره جه ب بوو که یه کیکه له و
مانگانه ی شه ری تیدا قه ده غه کراوه، ئه وانیش پییان وابوو کۆتایی مانگی
(جمادی الآخرة) یه له وئ دا (عمرو الحضرمی) یان کوشته دوو که سیان

لئـ بەدیل گرتن و کاروانه‌کیان هینا بۆ مه‌دینه و هاتنه خزمه‌ت پیغه‌مبەر ۱ رووداوه‌کیان بۆ گێڕایه‌وه، پیغه‌مبەر ﷺ فەرمووی: من پیم نه‌گوتن له مانگی قه‌ده‌غه‌کراودا شه‌ر بکه‌ن، کاروانه‌که‌و دیله‌کانی راگرتن و هیچ ته‌سه‌روونیکی تیدا نه‌کردن، ئیتر عه‌بدوللای ۲ هاوڕیکانی له کرده‌وه‌کیان په‌شییمان بوونه‌وه. پێیان وابوو تاوانیان کردووه، قورهبشی‌یه‌کان نه‌مه‌یان به هه‌ل زانی ۳ که‌وتنه پر و پاگه‌نده و بانگه‌شه‌کردن له هه‌مو ۴ شوێنیک ده‌یانگوت: موحه‌مه‌د و هاوه‌لانی له‌مانگی حه‌رامدا شه‌ریان به‌رپا کردووه و پیاویان تیدا کوشتووه، تالانیان تیدا گرتووه، دیلیان تیدا گرتووه؟! ئیتر نه‌م نایه‌ته هاته خوار و ده‌مکوئی کافره‌کانی کردو، به‌وه موسولمانان که‌یف خۆش بوون و پیغه‌مبەر ﷺ کاروان و دیله‌کانی وه‌رگرت و پینج یه‌کی لئـ جیا کر ۵ وه‌و نه‌وی تری له‌نیوان مه‌فره‌زه‌که‌دا دابه‌ش کرد و دیله‌که‌شی گۆڕیه‌وه به دوو هاوه‌لی عه‌بدوللای حه‌ضره‌می که سه‌عدی کوری وه‌قاص و عه‌تبه‌ی کوری غه‌زوان بوون که له سه‌ره‌تای گه‌ششتیان به ناوچه‌ی (نه‌خله) و شه‌ریان لئـ هونبوو، نه‌وانیش له‌کاتی‌کا که‌له و شه‌ره‌کیان ده‌گه‌ران قورهبشی‌یه‌کان پێیان زانی و به‌دیلیان گرتن.

جا له وه‌لامی نه‌و پرسیاره‌دا ﴿قُلْ قَاتِلْ فِيهِ كَبِيرٌ﴾ بلی: هه‌ر شه‌رپیک بکری له مانگی حه‌رامدا شه‌ری گه‌وره یا بچووک- تاوانیکی گه‌وره‌یه، به‌لام نه‌وی عه‌بدوللای کوری جه‌هشو هاوه‌لانی کردوویانه یان له‌وه‌و دوا موسولمانان ده‌یکه‌ن له‌وه‌ که شه‌ر له مانگی حه‌رامدا بکه‌ن نه‌وه ده‌که‌وتنه به‌ر قاعیده و یاسای نه‌نجامدانی سووکترین تاوان له‌نیوان دواندا (إرتكاب أخف الضررين) کاتی‌ک ناچار ببی یه‌کی‌کیان بکه‌ی.

شه‌رکردن له مانگی حه‌رامدا خۆی له‌خۆیدا تاوانیکی گه‌وره‌یه، به‌لام که ناچار بوون بۆ لا بردنی تاوانیکی گه‌وره‌تر نه‌وه قه‌یناکه وه‌کو نه‌وی که نایه‌ته‌که روونی کردۆته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿وَصَدَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ریکه‌گرتن له بلا بوونه‌وه‌ی نایین و خودا په‌رستی ﴿وَكُفْرًا﴾ بی‌پروایی به

خوداو مه‌نع کردنی خه‌لک له پرواهینان به نایینه‌که‌ی ﴿والمسجد الحرام﴾ قه‌ده‌غه‌کردنی خه‌لک له چوونه ناو که‌عبه‌و ته‌واف کردنی و خوداپه‌رستی تیتیدا ﴿واخراج اهلہ منه﴾ ده‌رکردنی دانیش‌توانی که پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی بوون، که نازاریان دانو ته‌نگیان پی هه‌لچنین و له‌مه‌ککه وه‌ده‌ریان نان، هه‌ر تاوانیک له‌م تاوانانه‌ی که بی‌پروایان نه‌نجامیان داوه، له‌لای خودا زۆر که‌وره‌تره له شه‌رکردن له مانگی هه‌رام‌دا، ده‌ی که‌سیک که هه‌موو نه‌و تاوانانه‌ی نه‌نجام دابن تو چی ده‌رباره‌ی ده‌لی‌ی؟ بی‌گومان تاوانی شه‌رکردن له‌مانگی هه‌رام‌دا زۆر له‌و تاوانه بجوو‌کتره؟!

نه‌مجار په‌روه‌دگار هو‌ی نه‌وه روون ده‌کاته‌و که له‌پیناویا شه‌ر به ره‌وا ده‌بیتری‌و ده‌فرمو‌ی: ﴿والفتنة أكبر من القتل﴾ به‌رپا‌کردنی فیتنه‌یی له‌ثانی موسولمانان‌داو گومان خستنه‌ دلپانه‌وه‌و نه‌زیه‌تدانو سو‌کایه‌تی پیکردنیان وه‌کو نه‌وه‌ی له‌گه‌ل عه‌مما‌ری کو‌ری یاسرو بیلالو خه‌ببایی کو‌ری نه‌ره‌تیان کرد، عه‌مما‌ریان به‌ئاگر داخ کرد، بو‌نه‌وه‌ی له‌ثایین په‌شیمان بیته‌و «باو‌کو براو دایکیشی به‌وپه‌ری دو‌ره‌نده‌یی سزا ده‌دران، روژیک له‌کاتی سزادانیان‌دا پیغه‌مبه‌ر به‌لایان‌دا ره‌ت بوو، فه‌رمو‌ی: نه‌ی بنه‌ماله‌ی یاسر! خو‌را‌گرو نارام بن، شوینی ئیو» به‌هه‌شته!

به‌لی یاسر له‌ژیر نه‌شکه‌نجه‌و سزادان‌دا گیانی پاکی به‌رزه‌فری به‌خشی «دایکیشی به‌سه‌ره‌نیزه شه‌هید‌کرا!..»

نومه‌ییه‌ی کو‌ری خه‌له‌ف بیلالی به‌برسی‌کردنو تینو‌کردن سزا ده‌دا شه‌وو روژیک خو‌اردنو خو‌اردنه‌وه‌ی لی قه‌ده‌غه ده‌کرد، نه‌مجار ده‌یبرد له‌گه‌رمای هاوین‌دا له‌ناو لمبه‌لان‌دا له‌سه‌ر پشت رای ده‌کیشاو به‌ردیکی‌گه‌وره‌ی ده‌خسته سه‌رسنگی و پی‌ی ده‌گوت: یان له‌ئیس‌لام په‌شیمان به‌وه، یان تا ده‌مری به‌و شیوه‌یه‌به به‌لام بیلال باکی نه‌بوو. نه‌م نازارو نه‌شکه‌نجه‌یه‌ی له‌پیناو ئایین‌دا به‌لاوه شتتیک‌ی ئاسایی بوو!

تەناتەت پىغەمبەر خۆشى لە سزادان سووكايەتى پىكردىنى ئەو
خودانەناسە قورەيشىيانە رزگارى نەبوو، ئەو بىو لەكاتى نوپژکردن دا كە
دەچووە سوجدە ورگئو رىخۆلە بۆگەنى پىر شياكەى ئاژەليان دەخستە سەر
پشتى موبارەكىو جۆرەها ئەزىەتى تىرشىيان دەدا. ﴿ولا يزالون
يقاتلونكم﴾ ئەو كافرانە بەردەوام شەرتان لەگەل دەكەنو دژتان دەوەستن
﴿حتى يردوكم عن دينكم﴾ تاوەكو لەتايىن ژيوانتان بگەنەو پەشىمان
بىنەوہ ﴿إن استطاعوا﴾ ئەگەر بتوانو بۆيان بكرى، بەلام بەراستى گىلو
نەفامن، چونكە ئەوان دواى كلاوى بابر دوو كەوتوون چونكە كەسيك لە
ئىسلام حالى بووبى چۆن جاريكى تر كافر دەبىتەوہ؟!

واتە: ئەو خوا نەناسانە هېچ مەبەستىكى تىريان نىە جگە لەو كە
تايىن قەدەغە بگەنو بەرپەرچى بدەنەو نەهیلن گەشە بكا، دژايەتىو
دوژمنايەتيان بۆ ئيوە ئەو نەندە قوول بۆتەو نەك هەر ئيمان ناھىتن!
بەلكو ئەوان بەتەماى ئەو ن ئيوە بگەرپتەو سەر ئايىنى ئەوان!

ئايىنى ئىسلام ئايىنىكى پاكئو بىخەوشە، ياساى رەساو ■ هستوورى
رىكئو پىكەن جا هەر كەسيك لە ئىسلام شارەزابو، فېرى ئەحكامو
رىبازى بو ئەمجار هەل بگەرپتەوہو ژيوان بىيتەوہ، ئەو ديارە تاوانى لە
تاوانى كافرى ئەسلى گەورەترە، بۆيە پەرورەدگار هەر پەشە لە موسولمانان
دەكاو، لە هەلگەرانەويان دەيانترسىنىو، دەفەرموى: ﴿ومن يرتدد عن
دينه وهو كافر فأولئك حبطت أعمالهم في الدنيا والآخرة وأولئك
أصحاب النار هم فيها خالدون﴾ كەسيك هەلبگەرپتەوہو كافر بىيتەوہ،
بەكافرىنى بمرئ هەموو كەردەوہيەكى باشى لەو پىشى پوچەل دەكرىتەوہ،
هەر وەكو هېچ كەردارى باشى نەكردبى وەهايو زەرەرمەندى دونياو
قيامت دەبى؛ لە دونيادا خوينى بەفېرۆ دەروات، هەركاتى بەردەست
بگەوى دەكوژى، ئەگەر ژنى هەبى ژنەكەى لى دەستىندىتەوہ تەلاقى
نامىنى برادەرو خۆشەويستى موسولمانانى لەكىس دەچى؛ لە ميرات

بئی‌بەری ■ هبئی، زەرەرمەندی رۆژی قیامەتیشی ئەو ■ مانەوہیەتی لەناو دۆزەخدا بۆ هەتاهەتایە.

هەلگەرپانەوہ لە نایین بەگوفتار دەبئی، وەکو ئەوہ ئینکاری شتیکی نایینی وا بکا کەرۆشنو ناشکرا بئی و لە ناییندا پتویست بئی بۆ نمونە بلی نۆیژ واجب نیە، هەر وەها بە کرداریش دەبئی وەکو ئەوہ کرداریک بکا گالتەکردنی بە نایین تێدابی بەم جۆرە سوجدە بۆ خۆر بەری گالتە بە قورئان بکا!!

بە گۆڕەوی نایەتەکە هەلگەرپانەوہ لە نایین ئەگەر کابرای هەلگەرپاوە بەورەگەرپاوی و کافری نەمری کر ■ وەکانی پووچەل نابنەوہ ■ لەم رووہوہ ئیمامی شافعی (رەزای خۆی لی‌بئی) پی‌ی وایە تەنیاوەرگەرپان لە نایین ناییتە هۆی پووچەل بوونەوہی کر ■ وە ■ بەلام ئەبوحنیفەو مالیک رەزای خودایان لی‌بئی پێیان وایە وەرگەرپانو مورتەد بوونەوہ یەکسەر هەموو کردەوہیەکی لەناو دەباو پووچەلی دەکاتەوہ ■ تەنانت ئەگەر دۆی هەلگەرپانەوہ کەشی موسولمان ببیتەو ■ کردەوہکانی پیشووی بەفیرۆ دەچن، بەلگەشیان لەسەر ئەم رایەیان نایەتی ﴿لَنْ أَشْرَكَ بِعَبْطَنَ عَمَلِك﴾ الزمر/ ۶۵، واتە: ئەگەر هاوبەش بۆ خودا پەیدا بکە ی هەموو کردەوہکانت بەفیرۆ دەچن.

یان دەفرموی: ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ الأنعام/ ۸۸، واتە: ئەگەر هاوبەش بۆ خودا پەیدا بکەن کردەوہکانیان پووچەل دەکریتەوہ.

سوودو قازانجی ئەم جیاوازییە نیوان ئەم رایانە کاتیک ■ ەردەکەوی کە کەسیک حەج بکاو دوا یی مورتەد ببیتەوہ ئەمجار موسولمان ببیتەوہ، ئیمامی مالیکو ئەبوحنیفە دەلین: دەبئی حەج بکاتەوہو حەجی لەسەرە، چونکە کافر بوونەکە ی حەجەکە ی پیشووی هەلوەشاندۆتەوہ، ئیمامی شافعی دەلی: حەجی لەسەر نیە چونکە

له وه پيش حه جی کردوه وه هه لگه پانه وه له ئایین حه جه که ی به تال
ناکاته وه به مه رجیک به کافری نه مرئ!

نه مجار پهروه دگار دلخوشی نه وه ههشت که سانه ده داته وه، که
مه فره ز بوونو چوون بۆ سه ر ریگای کاروانه که وه له مانگی هه رام دا
تروشی شه ر هاتنو (عمرو الحضرمي) یان کوشتو دوو که سیان لی به دیل
گرتن، ده فره مرئ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه وه که سانه ی پروایان به ئایینی
ئیسلا م هینا وه موسولمان بوون، ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ نه وانه ی له ریگای
خوادا کوچیان کردوه وه مالو زیدی خو یان به جی هیشته وازیان له خانو
به رژه وه ندی خو یان هینا. ﴿وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ له پینا و ئایینی
ئیسلا م دا کو ششیان کردوه وه گیانی خو یان خستۆته خه تهر وه، ﴿أُولَٰئِكَ
يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ﴾ نه وانه هه موویان هیوا و ئاواتیان به ده سته پینانی
ره حمه تی خودایه و رازی کردنی خودایه له خو یان، واته: ئیمان هینانیانو
کوچ کردنیانو کو شش کردنیان له بهر خاتری ره زامه ندی خودایه!

﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ خوداش لیخو شبو وه ره حمیان پی ده کا، سزایان
نادا له سه ر نه وه له یه ی که کردیانو له مانگی هه رام دا شه ریان کرد.

قَوْنَاغِي دَوُوهِمَ لَهُ قَوْنَاغَه كَانِي يَاسَاغْ كَرْدَنِي عَهْرَه قَو قَوْمَار

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْتَفِعٌ لِلنَّاسِ

وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْغَفْوُ كَذَٰلِكَ

يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٢٠﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ

فَاِخْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ

إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢١﴾

نایه نسی ﴿یسألونک عن الخمر والمیسر﴾ دهرباره ی عومهری کوری خه تتابو مه عازی کوری جه به لو کومه لیک له یارمه تیده ران که هاتنه خزمه ت پیغه مبه ر ﷺ وتیان: ئه ی پیغه مبه ر! دهرباره ی خواردنه وه ی عهره قو قومار کردن فتوامان بو بده، هه ردووکیان عه قل ■ به نو مالو سامان به رباد ده که ن ئیتر پهروه ردگار ئه م نایه تانه ی ناره خوارئ:

ئیمامی ئه حمده له ئه بوهوره یره و ■ ده گپیته و ■ ده لی: که پیغه مبه ر ﷺ کۆچی کرد بو مه دینه، دانیشتوانی عهره قیان ده خواردنه وه و قوماریان ده کرد، پرساریان له پیغه مبه ر ﷺ کرد دهرباره ی خواردنه وه ی عهره قو قومار کردن، ئیتر ئه م نایه ته هاته خوارئ: ﴿یسألونک عن الخمر والمیسر﴾ ئه ی پیغه مبه ر! پرسارت لی ده که ن دهرباره ی خواردنه وه ی عهره قو قومار کردن؛ نایا حه لالان یان حه رامن؟؟ ههروه ها کرپن و فروشتن و وه کاله ت تیدا کردن و ئه م جوړه شتانه، ﴿قل فیهما اثم کبیر ومنافع للناس﴾ وه لامیان بدهروه وه پیتیان بلی: خواردنه وه ی عهره قو قومار کردن تاوانی گه ورنه، چونکه زیانی گه وره ی مالی و به ده نی و کومه لایه تییان تیدایه، عهره قو خواردنه وه زیان به جه سته و عه قل و هوش و مالو دارایی ده گه یه نی، په یوه ندی خزمایه تی و کومه لایه تی تیک ده دا. هه ندی له و زیانانه که زانایانو زانستی تازه دهریان خستوون، ئه مانه ن:

۱- زیانی ته ندروستی: مه عیده تیک ده دا ناره زوی خواردن ناهیلی، پیلووی چاو ئه ستور ده کا، وورگ پانو زل ده کا، رهنک ده گورپی، جه رگئو سی و میزه لدان نه خوش ده خا. نه خوشی سیل بلاوده کاته وه، هوکاریکی به هیزه بو زوو پیریوون، ته نانه ت برپی له زانایانی ئه لمانی و توویانه: عهره قخوژیی چل ساله خانه کانی له شی و ه کو خانه ی له شی مروقیکی شه ست سال وایه!! هه ندیکی تر ده لیسن: عهره ق خواردن زور له ئه ندامی له ش په ک ده خا، یان لاوازیان ده کا. هه ستی چه ژتن لاواز ده کا. ئیلتهابی قورگ په یدا ده کا، قورحه ی ریخوله و کشانی جه رگ دروست ده کا و به زو

چەوری لە دەورووبەر کۆدەکاتەو، هیزی ئیش کردن لاواز دەکا، بەربەستی هەلسووانی خوین دەکا و زۆرجار وادەبێ سەرخۆش کتو پر دلی دەوێستی و دەمری، هەروەکو چۆن بۆریەکانی خوین لەسەر حالەتی ئاسایی خۆیان ناهێلن و لیک دەکشێن و گەورە دەبن و تیک دەچن، بەوێش خۆینەکە لەهەندێ نەندامی دا خراپ دەبێ و تووشی نەخۆشی (غرینا) دەبێ، کە نەخۆشییەکە لەهەر نەندامیک پەیدا ببێ، پتوێستە ئەو نەندامە بپرێتەو، تا تەشەنە نەکا و هەموو جەستە دانەگرێ و بیکوژی، هەروەها دەبێتە هۆی لاوازبوونی تۆم و ئەو گەرا، یان بن بریوونی بەتەواوی، زۆرجار وادەبێ عەرەق خۆر مندالی لاوازو بێعەقل دەردەچی!

۲- زیانی بۆ عەقل: عەرەق خواردنەو هیزو توانای عەقل کەم دەکاتەو و کار دەکاتە سەر جومگەیی عەصەبی و جاری وادەبێ سەردەکیشی بۆ شیتی!

۳- زیانی بۆ مال و دارایی: عەرەق خواردنەو مالو سامان بەفیرۆ دەدا و سەردەکیشی بۆ پاش گوێ خستنی بژیوی مالو مندال.

۴- زیانی کۆمەڵایەتی: زۆرجار عەرەق خواردنەو سەردەکیشی بۆ بەربابوونی ناکۆکی لەنیوان سەرخۆشان خۆیاندا، یان لەگەڵ خەلکی تردا، تەنانت وادەبێ رووداوی کوشتن و برینداربوون و لێدان لەنیوان سەرخۆشەکاندا روودەدات و کێشە و دووبەرەکی بۆ کۆمەڵ پەیدا دەکەن.

۵- زیانی کەسایەتی و نەدەبی: زۆرجار وادەبێ سەرخۆش بەچاوی سووک و زەلیل و بێڕیز سەیر دەکری، دەبێتە شوینی گالتەپی کردن و پیکەنین، چونکە سەنتەری قسەکردن و گۆشت و گوێ نامینی، سەرخۆش زۆرجار دەست دەکا بە بوختان و جێتودان و داوین پیسی و پیاوکوشتن، بۆیە بە عەرەق دەلێن: (ماکی هەموو تاوانیک).

۶- زیانی گشتی : بلاو بوونه وهی نهیینی؛ زور جار هه والی نهیینی و گرنگی دهوله تی له سهر میزی عهره ق خواردنه وه دزه دهکا بو ناو دوژمن.

۷- زیانی ناییینی: سهرخوش ناتوانی خوداپه رستی خوی بهریکئو پیکی نه نجام بدا. به تاییه تی نویژ که کۆله کهی ناییینه، عهره ق خواردنه وه ناده میزاد له خواپه رستی و یادکردنی خودا دوور. هخاته وه، چونکه عهره ق خۆر هیچ هیواپه کی تری نیه جگه له پیک هه لدانو گهردن که چی بو هیواو ناره زووی کاتی خوی، ئیراده ی زه بوون ده بی و ته مبهل ده بی به لکو ناتوانی به ناسانی واز له خواردنه وه بیینی!

له بهرئه وه کو حولی عهره قه که تیکه لاو به خوین بووه. عهره ق خۆره که وای لی دی نه وه نده تینوی عهره ق ده بی به بی نیختیار قومی لی ده داو ناتوانی وازی لی بیینی چونکه ئیراده وه که سایه تی له کیس چووه، بووه ته بهنده ی هه واو هه وهس.

به کورتی عهره ق هه موو جوړه خواردنه وه یه ک یا خواردنیک که ناده میزاد سهرخوش بکا، سهرچاوه ی هه موو تاوانو کرداریکی ناپه سنده، نه سائی له ئیمامی عوسمانه وه فهرمووده یه ک ده گیرپه ته وه وه ده فهرمووی: (اجنبوا الخمر فإنه أم الحبائث) خۆ بیاریزن له عهره ق چونکه نه وانی هه موو تاوانیکه، نه مجار دریژ. به فهرمووده که ده داو ده لی: (ده گیرپه نه وه پیاویکی خواناس هه بووه وه، ئافره تیککی بی ره وشت هزی لی کردووه، روزژیک کاره که ریکی خوی ده نیری بو لای کابرا ده لی: وه ره ببه به شایه د بو فلان کار، نه ویش له گه ل کاره که ره که دا دی، که ده گه نه ماله وه، ههر کابرا ده گاته ژووره وه، کاره که ره که ده رگا کانی له سهر داد هخا. هه تا ده گاته ژووریک که ئافره تیککی زۆر جوانی لی ده بی، مندالیکی لاده بی له گه ل بوتله عهره قیک، ئافره ته که پیی ده لی: ئیمه بو شایه تی بانگمان نه کردووی: یان ده بی له گه ل مندا ده ست تیکه لاوبکه ی، یان ده بی نه و منداله بکوژی، یان نه و قاپه عهره قه بخۆره وه، کابرا که ناچار بوو له م

سی شته دہبی یه کیکیان بکات! وتی قاپه عمره قه کم بده نی
 که خوار دیه وه وتی: هی تریشم بۆ بینن دواپی که سهر خوش بوو سواری
 ثافره ته کهش بوو منداله کهشی کوشت!! ته مجار «دهرموی خۆ بیاریزن له
 عمره ق، سویند به خوا بیروباوه به خوداو بهرده وام بوون له سهر عمره ق
 خوار دنه وه بهیه که وه کۆتابنه وه؛ یه کیان دہبی بۆ نهوی تریان جیگا چۆل
 بکات!! مہبہستی نه وه یه که سیک عمره ق بخواته وه موسولمان نیه.

زهره رو زیانی قوماریش زۆرو زه بهنده نو له زهره رو زیانی عمره ق
 که متر نین له وانه:

۱- ده بیته هۆی فیتنه یی و بهرپابوونی شهرو ئاشووب له نیوان
 یاریکه ره کانی قوماره کهو زۆرجار وا دہبی سهر و گویلاکی یه کتری دیننه
 خوارئ!

۲- یادی خودا له بیر ده باته وه به تایبه تی نوێژکردن.

۳- رهوشتی ئاده میزاد تیک ده داو خه لکی فییری ته مبه لی و
 ته وه زه لی ده کاو چاوه پروانی نه وه دهن له پریگای خه یالی به وه رزقو
 رۆژیان بۆ بی، واز له کارو کاسبی خه لال دینن و خۆ خه ریکی بازرگانی و
 پیشه سازی و کشتو کال ناکه ن!

۴- مالویرانی له نکاو خانه خراپی و مالو دارایی به فیروچوون، زۆرجار
 بینراوه که خانه واده و خیزانی خاوه ن مالو دارایی زۆر له چاولیک ئانیک ئا
 هه ژار که وتوونو مایه پوچ بوونو رووتو ره جال که وتوون، به هۆی
 قومار کردنی یه کیک له نه ندامانی خیزانو پاره دۆرانه وه!
 سوودو قازانجی عمره ق نه مانه ن:

۱- بازرگانی پتوه کردنی، بیگومان هه ره له کۆنه وه «عمره ق باشتترین
 کالایه بۆ ده وله مهنده بوونو زۆربوونی پاره.

۲- جاری وا هه یه ده بیته دهرمان بۆ هه ندی دهره، نه گهر به که می
 بخوریته وه نه وه نه ده نه بی سهر خوشی بکا!

۳- خەم رەوینو دل خۆشکەرەیه کی کاتی به.

۴- غیرەت زۆردەکاو ترس ناھیلێ، ئەمە لەلای عەرەبەکان گەرەترین سوودی عەرەق خواردنەو بوو، هەرچەندە ئیستا ئەمەش زەرەر و زیانی ھەیە.

۵- مەوۆفی چروکتو باخەل قوول، دل فراوان دەکاو سەخی سروشتی پەیدا دەکا.

سوودی قوماریش ئەمانەن :

۱- کۆمەکی کردن بە ھەژارانو دلدانەو ھیان وەکو ئەو لەپارە (یانصیب) خەستەخانەو قوتابخانەو پردو ریگاوبان و ئەو جوۆرە شتانە چاک دەکرین.

۲- دل خۆشبوونی ئەو کەسە یارییە کە دەباتەو.

۳- ھەژار پێی دەولەمەند دەبێ و بێ ماندوبوون دەبێتە خواوەنی پارەو پوول.

﴿وَاتَّخَذَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ تاوانەکیان لە سوودەکیان زیاترە. زانیانی ئیسلام لەم بارەو قاعیدەیه کی زۆر تۆکمەو کەم وینەیان دەرھیناو کە دەلێن: (لابردنی خراپەکان لەپێشترە لە دەستەبەرکردنی بەرژەو ھندییەکان) وەکو بەندیکی یاسایی لە عیلمی ئووصل دا چەسپاندوویانەو دەلێن: (درأ المفسد مقدم علی جلب المصالح) یان ئەم قاعیدەیه کە دەلێ: (ارتکاب أخف الضررين إذا كان لابد من أحدهما).

جا لەبەرئەوێ ئایەتە کە بەراستو رەوانی و بێ پیچو پەنا عەرەق خواردنەوێ حەرام نەکردووەو نەبووەتە شەریعتو یاسایەکی گشتی. بەلکو ھەرکەسە بەپێی بۆچوونی خۆی پەیرەوێ ئایەتە کە ی کردووە، ئەوێ مانای تەحریمی لێ دەرھیناو لێی دوورکەوتۆتەو. ئەوێ کە ئەو مانایە لێ دەرھیناو بەلایەو خوار نەوێ حەلال بوو، ھەر

بۆيه هاوه لانى پيغه مېدر ههريه كهيان رايه كى ههيهو ده باره ي عه ره قو
 پيغه مېدر يش ﴿﴾ لتيان بى دهنگ بوو، ئيمامى عومهر يش هه رده م
 ده پارايه وه كه به بى پيچو په نا نايه تىكى قورئان له م باره و « بنرته خوارى
 هه تا نايه تى ﴿﴾ انما الخمر والميسر والأنصاب والأزلام رجس من عمل
 الشيطان ﴿﴾ له سوره تى مائيده دا هاته خوارى ئيتر موسولمانان
 سهرجه م وازيان له عه ره ق كرپنو فروشتنو خواردنه وهى هينا!

جا چونكه عه ره ق زيانى زۆره، له پيش هاتنى ئيسلام دا زۆر له
 عه ره به كان نه يان ده خوار وه، يه كى له وانه عه بهاسى كورى مهرداس بوو
 كاتيك پتيان وت: بۆ عه ره ق ناخويه وه هه تا هه ندئ جهسته ت گهرم دابى،
 وتى من ناچم بى عه قلى و نه فامى بيتم به ده ستى خۆم بيخه مه ناو جهسته ي
 خۆمه وه! هه رگيز رازى نابم پياوماقولى خيل بهو بيمه گالته چى خيل و
 بى عه قلى و نه فام بيم!

بيگومان ئيستا له خۆرئاوا وولاته پيشكه وتوه كان چهنده ها يانه و
 گروپو كۆرو كۆمه ل دروست بوونو له هه ولو تيكۆشان دان بۆ
 قه دهغه كردنى عه ره ق. هه ندئ ولات سزاي گه وره ي داناوه بۆ عه ره ق
 فروشه كان!

ئيستاش كه سال دواى سال رۆژگارو زانست زياتر زه ره رو زيانى
 عه ره قو قوما ر ده رده خه ن. فهرمووده كه ي قورئان كه « فهرموى: ﴿واثهما
 أكبر من نفعهما﴾ به روونى وه كو حه قيقه تىكى زانستى ده ره وشيسته وه!
 به لام، هه واو هه وه س چاوى زۆر كه سى له و به ناو پيشكه وتنخوازانه
 له راستى ئه م حه قيقه ته كو پر كردوه و زۆر زياده رهيان له خواردنه وهى دا
 كردوه، هه تا به ته واوى چينى گه نجى داگرتوه، خۆشى دونيائى لى برونو
 گه لو نه ته وه ش سوودو قازانجيان لى تايينى و باوكتو دايكتو خزم كه سو
 كاريشيان خۆشيان لى تايين، له كاتيك وولات زۆر پتيوستى به هه ولو
 تيكۆشانى ئه م گه نجان ههيه.

بیگومان فیتنه و شهرو شوږی عه ره ق خوار د نه و . له ناو د ه و له مه ندو
سامانداره کاند ا سهری هه لدا و . نه مجار ته شه نه ی کرد بو چینی
موچه خوړو ماموستاو نه مجار بو کریکارو و هز زیر . جگه له مه ش نه خوڅی
سامناکی تر بلا و بو نه وه . و ه کو نه خوڅی نایدزو سولفی و شیر په نجه و چند
نه خوڅی تریش ، نیستا و ا خه ریکه چند نه خوڅی سامناکترو دابو
نهریتی رووڅینه تر بلا و . ه نه وه و ه کو دهرزی مؤرفین له خوڅانو بو ن کردنو
هه لمژینی کوکاینو هیرویینو تلیاک کیشانو نه م جوړه شتانه زه ره رو
زیانی نه مانه زور له هی عه ره ق و قوما ر خراپترو سامناکتره !!

﴿وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ﴾ پر سیارت لی ده که ن چ به شیک
له مالو داراییان بیه خشنو چ به شیکي بهیلنه وه که پپیان بگو ترئ :
پابه ندی فرمانی خودان که ده فرموی : ﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تو نه ی
پیغه مبه ر ! له وه لام دا پپیان بلئ : نه وه ی له خه رچی و گوزهرانی خوڅانو
مالو مندالتان زیادبوو خه رچی که ن بو په ککه و ته و داماوانو بو
به رژه وه ندی گشتی و ه ک دروستکردنی پردو قوتا بخانه و خه سته خانه هتد .
قورثانی پیروژ نه ندازه ی نه م مال به خشینه ی دیاری نه کردو وه ، بو
نه وه ی هه موو که سیک به ویژدانو دل و دهر وونی خو ی نه ندازه داری بکا ،
مه به ستیش له م مال به خشینه جگه له زه کاتو سهر فیتره ی شهرعی به نه م
جوړه مال به خشینه خپرو چاکه یه ، که خاوه ن مال به ثاره زووی خو ی ده یکا
بو هه ژارانو لیکه و ماوانو به رژه وه ندی گشتی و ه کو پردو خه سته خانه و
قوتا بخانه و چاک کردنی ریگاو بانو نه و جوړه شتانه :

حیکمه تی په روه ردگار و ابو که له سه ره تای هاتنی نیسلام دا
که نه ندازه ی مال به خشین به شیوه یه کی ره ها و به رفراوان بی ، مه دحو نه نای
نه وانه کردو وه که به رژه وه ندی موسولمانان پپیش به ره رژه وه ندی خو یان
خستو وه ، چونکه نه و کاته موسولمان کو مه لیکي که م بوونو هه موو گه لو
نه ته وه ی جیهان ناحه زیان بوون . سه رو مالیان له پپیانو له ناو چوونی نه وانه دا

به خت ده کرد، بویه پیویست بوو موسولمانان یه ک مبه ستو یه ک
 هلویتست بنو مالو دارایی خوین خهرج بکه ن له پیناو بهرزه و هندی
 گشتی دا، نه مهش سوننه تی خودایه له هه موو ناینیکدا پیویسته و ده بی
 په پره و کارانی له سه ره تادا ناوا خو نه ویستو خه باتگپرو لیبور دووین،
 نه مجار نه گهر زو ربوونو به هیزبون نهو کاته ئیتر به ناره زووی خوین
 چیین لی زیاد بوو ده بیه خشن بو بهرزه و هندی گشتی و دالده ی هه ژاران!

بوخاری و موسلیم له نه بوهوره یه و هه دیتیکیان گپراوه ته وه
 ده فهرموی: پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: (خیر الصدقة ما کان عن ظهر غنی، وابدأ
 بمن تعول) باشتترین خپرو ده ستگیرویی کردنی هه ژاران نه وه یه که
 به ده وله مهندي بیکه ی، که خیریشت کر لهو که سه و ده ست پی بکه ی که
 بژیویان له سه رته و یارمه تی دانی نه و انت له نه ستویه.

ئیبنو خوزه یه فهرمو هیه کی پیغه مبه ری گپراوه ته وه که ده فهرموی:
 (خیر الصدقة ما أنفقت غنی، والید العلیا خیر من الید السفلی، وابدأ بمن تعول، تقول المرأة
 أنفقت علي أو طلقني، ويقول مملوك أنفق علي أو بعني، ويقول ولدك إلى من تكلني؟).

ئیبنو سه عد له جابیره وه هه دیتیکی ریوایه ت کرد وه: ده فهرموی:
 نه بول حوصه ینی (السلمی) هاته خزمه ت پیغه مبه ر ﷺ به نه ندازی هیلکه
 کوتریکی زیر پی بوو، وتی: نه ی پیغه مبه ری خودا! نه مه م له کانتیک
 ده ره یناوه ده یکه م به خیر، لیم وه ربگره هه نه وه نده شم هیه، پیغه مبه ر
 ﷺ رووی لی وه رگپراو لی وه نه رنه گرت: نه مجار له لای راسته وه هاته وه
 خزمه تی و به هه مان شیوه ناخاوتنی له گهلدا کرده وه نه وه یش رووی
 لی وه رگپرایه وه، نه مجار له لای چه په وه سه ره ی گرت وه وه هاته وه خزمه تی و
 به هه مان شیوه عه رزی کرده وه نه وه یش دوو باره رووی لی وه رگپرایه وه
 نه مجار له پاشه وه را هاته وه خزمه تی و به هه مان شیوه عه رزی کرده وه،
 ئیتر پیغه مبه ر ﷺ لی وه وه رگرتو تی وه رگرت وه نه گهر به ری بکه و تابه
 به بی شک ئیشی پی ده گه یاند یان برینداری ده کرد نه مجار فهرمووی:

چون وادہ بی؟؟ یہ کیسک لہ ئیوہ چی مالو دارایی بہک شک دہبا دہیہئی
 دہیکا بہخیر!! نہ مجار ہیچی نامینی و فہ قیر دہکے ویو دہست دہکا بہ
 سوال کردن! بزائن باشتین خیرو مال بہ خشین ئوہیہ کہ بہ دہولہ مہندی
 بیکی، تا مالو خیزانت پیوستیان بی خیر بہکس مہک، لہ پیشہوہ
 چاکہ لہ گہل ئوہاندہا بکہ کہ بژیویان لہ سہرتہ:

وی دہچی بگوتری: حیکمہت چی بہ!! قورئان لہ نایہ تی کدا دوو
 پرسیری کؤکردو تہوہ؟؟ پرسیار لہ عہرہ قو قومارو پرسیار لہ مال
 بہ خشین. لہوہ لامدا دہلین: بو بہرامبہری و ہاوکیشہ کردن لہ نتیوان حالو
 چونیہ تی و ہلویستی دوو کؤمہل. کؤمہ لیکیان بہ بی حیسابو کیتاب
 مالو دارایی خہرج دہکەن لہ گوناہو شتی بی شہرعی دا. بہس بو
 خوہ لکیشانو خو بادانو شتیک کہ ہیچ خیرو بیریکی تیدا نیہ. یان بو
 و دہستہینانی خو شہی بہکی کاتی با ئاکامہ کەشی خراب بی،
 کؤمہ لیکیشیان مالو دارایی خو یان دہبہ خشن لہ پیگہی خوادا بو دابین
 کردنی پیوستیاتی ہہزاران، یان بو بہرز کردنہوہی شانو شکوی گہلو
 نیشتمانہ کەو چاک کردنی ریگہویانو دروست کردنی خہستہ خانہو
 قوتابخانہو نەم جوڑہ شتانہ. ﴿کذلک یبین اللہ لکم الايات﴾ ناوا بہو
 جوڑہ پەرہردگار نە حکامی خو یستان بو روون دہکاتہوہ. ہەر یاساو
 نیظامیک بہرژہ و ہندی ئیوہی تیدابی و عہقل. ہوشتان بکاتہوہ، زہرہرو
 زیانتان پی نیشان بداو بوتان شی دہکاتہوہ، بوچی؟ ﴿لعلکم تتفکرون فی
 الدنيا والاخرة﴾ بہلکو ئیوہ بیر لہ بہرژہ و ہندی دونیاو قیامہتی خو تان
 بکہنہوہ، چاکہ و خراپہی خو تان لیک گیا بکہنہوہ، پیداویستی تہنو گیان
 ہاوتہرازو بکہنو ببین بہ گہلو نەتہوہیہ کی مام ناوہندی، وہکو ئوہاندہان
 لی تہیہ کہ پییان وابوو دہستکہوتی قیامہت بی وازہینان لہ بہرژہ و ہندی
 دنیا دہستہر نابی، ئیتر دونیاو قیامہتیان لہ کیس چوو!! یان وہکو
 ئوہاندہی کہ خو یان خزانڈو تہ خو شہی و لہ زہتہ کانی دونیاوہ، رہوشتی خو یان

تیکداو چوونە ریزی ئاژەلانیوە، بەتەواوی خەسارەتمەندی دویا و قیامەت بوون.

ئەم ئایەتە وینە ئەم ئایەتە ئامار. بۆ ئەو. دەکەن کە ئایینی ئیسلام هەمیشە هەول دەدا بۆ فراوان کردنی بازنی فیکرو بۆچوونو بەکارهێنانی عەقل و ئاوەز بۆ دەستەبەرکردنی بەرژەوەندی هەردوو دنیا. هەر لە روانگەی مانای ئەم ئایەتانەو زانیانی ئیسلام فەرموویانە هەموو فەنز و پیشەسازێک کە بۆ مەرووف پێویست بێ بەئەركێکی ئایینی دەژمێردرێ، پێویستە کۆمەڵیک لە موسولمانان پێی هەلسن و نەنجامی بدەن، خۆ ئەگەر پاش گوێیان خستو ئیشە کە راوەستا ئەو. هەموو کۆمەڵگا تاوانبار دەبێ و بەسەرپێچیکەری فەرمانی یەزدان حسیب دەکرین.

لەسەر ئەم دابو دەستوور. موسولمانان لە سەدەکانی یەکەم و دووەم و سێهەم و چوارەمدا رەفتاریان دەکردن هەركاتی گەلو نەتەو و پێویستیان بەشتیکی پێویستی ئاوەدانی ببوایە، کارکردنیان لەو شتەدا بە واجییکی ئایینی دەزانی، بۆیە واپێشکەوتوو سەرکەوتوو بوون، بەلام سەد مەخابن کاتی کۆمەڵیک زیادەرویان لەئاییندا کردو بەرژەوەندی دویاییان پاش گوێ خستو پێیان وابوو کۆل هەلنەگرتن بەکاروباری دویایی یەو. ناوەرۆکی ئایینەو سەرەنجام شەریعەت ئیهمال کراو گەلو نەتەو یەک نەمایەو سەد دەرسەد پەیرەوی فەرمانی خودا بکا، موسولمانان کەسیکی وایان تیدا نەمایەو بۆ حوکم کردن بگونجی و بتوانی پیشەوایەتی موسولمانان بکاو رۆژگاری زیرینیان بۆ بگێڕیتەو، بۆیە بەو دەردەچووین کە وا دیارە: ولاتمان هەموو کرا بەسەنگەر - هیزی ئیستیعمار لی پێ خستو لەنگەر!

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى﴾ ئەى پىغەمبەر پرسىارت لى دەكەن دەربارەى ھەتيو، چۆن ھەلسو كەوتيان لەگەلدا بكري؟ چۆن مالو داراييان رەدام بەيتنري، چۆن سەرپەرشتى بكرينو بەختو بكرين؟

ئەبو داوودو نەسائى و حاكم لە عەبدوللاى كورى عەبباسەو دەگيرنەو دەفەرموي: كاتىك نايەتى ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ و نايەتى ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى﴾ ھاتنەخوارى، ھەر موسولمانىك ھەتيوى لاو بو خواردنو خواردنەو ھيان بو جياكردنەو لە مالو دارايى خويان خواردنيان بو دروست دەكردنو ھەليان دەگرت تا دەيخوارد يان بو گەنى دەكردو فرى دەدرا، ئيتەر ئەمەيان بەلاو گران بو، چوونە خزمەت پىغەمبەر ﷺ و لەم بارەو پرسىاريان لى كەرد. ئيتەر نايەتى ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى﴾ ھاتەخوارى.

گەرەتري ھەر شەيەك كە لە قورئاندا دەربارەى چۆنيەتى ھەلسو كەوت كەردن لەگەل ھەتيودا ھاتبىتە خوارى نايەتى ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا﴾ بىگومان موسولمانانى پيشوو پارىزگارى سنورەكانى خودايان دەكردو فەرمانو نامۆزگارىەكانى قورئانيان بەرپەكئو پىكى ئەنجام دەدا، بۆيە ئەم نايەتانە بەتەواوى سەرو دلى موسولمانانى گرتو خستنيە سەرسامى بەو ھەياندەزانى چۆن ھەلسو كەوت لەگەل مالو دارايى ھەتيواندا بكەن، لەو دەترسان كەبەشيك لە مالى ئەوان تىكەلاوى ماليان بىئو تووشى زولم و ستم ببين ھاوہلانى پىغەمبەر دەترسان لەو كە ھەتيو لەخۆبگرنو لەگەل خوياندا دايانبنين.

ھەيانبوو بەھىچ جۆرىك ھەتيوى لەخۆ نەدەگرت، ھەيانبوو لەخۆى دەگرت بەلام لە خاوو خيزانى خۆى جىيائى دەكردەو، تەنانەت خواردنيشيان بەجيا بو دروست دەكردن، ئەمجار پاش ماوہيەك ھەستيان بەتەنگژەى ئەم ھالەتە كەردو زىاد لەو ھەش چ بەرژەو ھەندى بەكيان بو

ههتیوه که تیدا بهدی نه ده کرد به لکو زیانی بۆ ههتیوه کان هه بوو، زیانی بۆ به ختوکردنه که یان هه بوو، مالو داراییشیان به فیرو ده چوو؛ مامه له کردن له گه لیان دا بهو جوړه زیاتر ده شویهایه مامه له کردن له گه ل ناژه لو سه گئو پشیله، له بهر نه وه هاوه لانی پیغه مبهه که وتنه پرسیار کردن له وه که چی بکهن بهرژه وهندی ههردوولای تیدایی شتییک بهرژه وهندی ههتیوه کانو به ختوکه ره کانیان له خو بگریو پاریزراوبی، ههتیوه کان به ریزه وه له مالی به ختوکه ره که یان وه کو یه کئی له نه ندای مالی به مندالی نهو خیزانه حسیب بگریو هه لسو که وتی له گه ل دا بگری، به ختوکه ریش بهرژه وهندی پاریزراو بیو نه که ویتنه نهو هه له وه به ناحق شتییک له مالی ههتیوه که ی به لاوه بجی، نیت بهم نایه تهی دواپی وه لامیان درایه وه که هه فرموی: ﴿قُلْ إِصْلَاحٌ لِّهٖم خَيْرٌ وَّ إِن تَخَالُطُوهُم فَاِخْوَانُكُمْ﴾ نهی پیغه مبهه بهو که سانه بلئی: که پرسیارت لی ده که نهو ده لین: نایا بهرژه وهندی ههتیوه له وه دایه گو شه گیری بکهی له خیزان دووری بخه یه وه. یان له گه ل مندالو خیزان دا وه کو یه کئی له منداله کانئ نهو خیزانه به ختو بگری؟! بلئی: ههه جوریک بۆ ههتیوه کان باش بی نهو. باشه، پیویسته ئیوه به ختویان بکهن، پهروهرده یان بکهن، مالو داراییان بخه نه گهرو ئیشیان بۆ پی بگری، نه گهرو کانو خانوبه ره یان هه بوو به گری بدری نه گهرو پاره یان هه بوو بخریته بازار گانیه وه، خو یان مالو داراییان پاش گری نه خری، نه گهرو له پو شاکنو نان خواردنو به ختو کردن دا وه کو مندالی خو تان هه لسو که وتیان له گه ل بکهن، هیچ تاوانیکی تیدا نیه نهو ان کورو برای نایینی نیتو، کورو براش ده بی به یه که وه بیو پهروهرده بکری، ههتیوه له مال دا وه کو برای بچووک سهیری ده کریو بهرژه وهندی ده پاریزری ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمَفْسَدَ مِنَ الْمَصْلَحِ﴾ خودا ناگادارو زانایه، ده زانی دلی نهاده میزاد چی تیدایه وه له کرداره کانئ دا چ مه بهستیکی ههیه، روژی قیامهت لی کو لینه وه

حیسابتان له گهلدا ده کا له سهر بچووکئو گه و ره پاداش و سزای هه یه و هیچی لی هون نابی!

په و هردگار بویه ئامازهی بۆ ئه وه کرد؛ که ئاگاداری مه بهستی ناو دلی ئاده میزاده، بۆ ئه وهی له هه موو شتی کئدا ئه وه بهرچاو بگیری، چاو هروانی سزایان پاداش بی، له سهر ئه و کاره ی ئه نجامی ده دا، تا وه کو له هه له کردن دوور بی له شوینی شوبهه دوروبکه ویتته وه، چونکه ته ماع و ته ماعکاری رۆلی گرنگیان هه یه له سهر کرده وهی ئاده میزاد. زۆرجار ته ماع ئاده میزاد له خسته ده باتو وای لی دئ دهم ده ژده نیتته مالی هه ته هه و هه کو زۆرجار برای گه و ره هیچ کۆ له خوادنی مالی برای ر ب ناکاو به ئاره زوی خۆی لی زاده هاوئ، دیاره هه ست کردن به و چاو دیری کردنه و ترسان له خودا، ده بیته له مپهرو ناهیلئ کابرای به ختوکه ر ده ست در یژ بکا بۆ مالی هه تیو، خۆ نه گه ر ئه و هه ست کردنه نه بوو، کابرا له ناخه و. له خودا نه ترسا، ئه وه سبته م ده کا و مالی هه تیو ده خوا و خۆی مالویران ده کا و مالی دونیا و قیامه تی ■ هشیوینی! بویه ده بینین زۆر له سه ره رشتی که رانی هه تیو به و والهت خویان به ده ست پاکئو بی ته ماع ده رده خه ن له ئاستی مالی هه تیوان دا به لām له راستی دا چونکه ئه و وازیعه ئایینی به و ترسانه نه ئینی به یان له خودا له دلدا نیه، ده ست در یژی ده که نه سهر مالی هه تیوان و خویان به و پار. حه رامه ده وله مه ند ده که ن!

﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَكُم﴾ ته گه ر خودا بیویستایه ئه رکیک بخاته سه رشانتان که نه توانن ئه نجامی بده ن، داوای ئه وهی لی بکردنایه که نابی ئه و هه تیوانه تیکه لا و به ئیوه بن و مالو سامانی شیان سه ره ره رشتی بگری و بۆ خویان به ختوبکری و به گوشه گیری هه لس و که و تیان له گهلدا بکری، ئه وه ئه و ئه رکه ی ده خسته سه رشانتان به لām خودا له سهر به رفراوانی ره حمهت و به زده یی شتیکی وای داوا لی نه کرد ورن که ئه نجامه مالی ره حمهت بی،

﴿وما جعل علیکم فی الدین من حرج﴾ لە ئاییندا ئەرکیکی وای
نەخستۆتە سەر شانتان کە بۆتان هەلنەسوڕی، ئەو هتا رێگەی بەئێو داو
کە هەتیو تیکەل بە منداڵو خیزانی خۆتان بکەن، مامەلە ی کۆرو کچو
خوشکی خۆتانیان بۆ بکەن! ﴿إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ بێگومان خودا خاوەن
دەسەلاتە، ئەگەر پێویستایە ئێو مەندوبکا کەس نەیدەتوانی بەرگری
ئەو بکا، بەلام سوننەتی خودا وا جاری بوو کە شەریعەتو یاسا وابێ
بەرژووەندی ئادەمیزادی تێدا بێ، بەگشتی گونجاو بێ لە گەل بنچینە ی
سروشتی مام ناوەندی ئادەمی دا!

حیکمەت لەو یکرێهێنانی پرسیار لە چۆنیەتی رەفتارکردن لە گەل
هەتیوان داو لکاندنی بە پرسیار لە چۆنیەتو چەندییەتی مالبەخشین و
حوکمی عەرەقخواردنەو و مامەلە پێکردنی و قوماڕکردن، ئەو یە کە
پرسیاری یە کەم و دوو م حالو چۆنیەتی دوو کۆمەل خەلکی روون کردەو،
لە مالبەخشین و مال خەرج کردن دا.

هەر وەها گونجاو کە دوابەدوای ئەو پرسیاریک بێنی دەر بارە ی
ئەو ی کێ شیاو ترە کە چاکە ی لە گەل دا بکری و پارە و پوولی بە خێر
بدریتی و مالو دارایی لە پێناو بە خێوکردنی دا خەرج بکری کە ئەوانیش
کۆمەلە ی هەتیوان، واتە: پەر وەردگار لە ئەو مان ئاگادار دە کاتەو کە
ئێمە کاتیک هەتیو لە خۆ دە گرین و بە خێوی دە کەین، پێویستە کە
مەسرەفە کە لە مالی خۆمان بێ چونکە ئەوان لەو جورە کەسانەن
کە پێویستە لە زیدە مالی خۆمان بەشیان بدەین و یارمەتیان بدەین نە ک
بە پێچەوانەو، ئێمە تەماع لە مالی ئەوان بکەین و مالو دارایی یار بخۆین.

موسولمان نابى نافرەتى موشرىك مارە بكا

وَلَا تَنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ
أَعَجَبْتُمْ ۖ وَلَا تَنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ
مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعَجَبَكُمْ ۚ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ
وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ ۖ وَيُبَيِّنُ عَآيَتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾

ئىبنولموندىرو ئىبنو ئەبو حاتمە و واحىدى لە موقتائىلەو ۛ دەگىرنەو
دەلى: ئەم نايەتە ۛ ەربارەى ئىبنو ئەبى مىرثەدى ئەلغەنەوى ھاتۆتە
خوارىي كە داواى لە پىغەمبەر ﷺ كەرد كە رىگاي بدا (عەناق) مارە بكا،
ئەم نافرەتە نافرەتتىكى جوازو شوخو شەنگ بوو، بتيەرستو خوانەناس
بوو! لەم بارەو ئەم نايەتە ھاتۆتە خوارىي ئەم جورە ژن مارە ۛ كەرنەى
قەدەغەكەرد.

لەگىرپانەو ەيەكى تردا ھاتوو كە پىغەمبەر ﷺ مىرثەدى كورى
ئەبو مىرثەدى نارد بۆ مەككە بۆ ئەو ەى ھەندى موسولمان لەويە بىنى بۆ
مەدينە، ئەم كابرايە پيش موسولمان بوونى ھەزى لە نافرەتتىك بوو ناوى
(عەناق) بوو. كە لە مەككە مىرثەدى بىنى ويستى لەگەلى رابويىرى
بەلام مىرثەد وتى: من موسولمان بووم ئايىن ئەو ەى لى ياساغ كەردووم!
وتى: دە باشە مارەم بكە، وتى: باشە بەلام با بچمەو ە بۆ مەدينەو پرسو
را بە پىغەمبەر بكم، بزائىم رىگام دەدا. كە پرسى پى كە ۛ ئەم نايەتە
ھاتە خوارىي ەرمووى: ﴿وَلَا تَنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا﴾ نافرەتسانى
بتيەرستو ئەوانەى ھاو ەل بۆ خودا دادەئىن مارەيان مەكەن، تا بروا
دەئىن، مەيانكەن بە ھاوسەرى خوتان ﴿وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ
وَلَوْ أَعَجَبْتُمْ﴾ نافرەتە كۆيلەيەكى موسولمان - ھەرچەندە ۛ پلە نزمىيە
زۆر باشترە لە نافرەتتىكى ئازادى بتيەرستو ھاوبەش پەيداكەر ھەرچەندە

ریزی نازادی هیه - با جوانی و سامانداري شهو نافرته سهرنجی ئیوه رابکیشی و که مه ندکیشتان بکاو هه زتان لی ی بی! چونکه باوهر ته و او که ری نایینه، مالو دارایی ته و او که ری دونیایه، له بهر چاو گرتنی نایین پیش له بهر چاو گرتنی دونیایه. ﴿ولا تنکحوا المشرکین حتی يؤمنوا﴾ نافرته موسولمانه کانی خۆتان له بتپه رسته کان مار. مه که ن تا ئیمان نه هینن به تاکو ته نیایی خوداو پیغه مبه رایه تی (محمد) و نه یه نه ریزی پیروزی موسولمانانه وه، واز له بتپه رستی و بی پروایی بینن، شهو کاته ده بنه هاوشانی نافرته تانی موسولمانو ده شی بینه هاوسه ریان. ﴿ولعبد مؤمن خیر من مشرک ولو أعجبکم﴾ کوره کۆیله یه کی موسولمان - هه رچه نه ده کۆیلا یه تی پله نرمی یه - باشتره له کورپکی بتپه رستی هاوبه شپه یداکه ر با بنه مالو خانه دانو ده و له مه ندو خاوه ن که سو کار بی.

پوخته ی مانای نایه ته که شهو ده گه یه نی که نابی موسولمان په یوه ندی زاواو خه زووری له گه ل کافرو هاوبه شپه یداکه ران دا ببه ستی نابی کچیان بداتی و بیانکا به زاوای خۆی، هه روه ها نابی نافرته تیان لی بخوازی و بیانکا به خه سوو خه زووری خۆی، چونکه ژنو میردایه تی زیانیکی هاوبه شو هاریکارییه.

نافرته له ژیانی خیزانی دا جیگای متمانه ی پیاوه، شه مینداری مالو مندالیه تی، شوینی رازو نیازو نه یینی یه تی، شوخی و روخسار جوانی شه ره وشته گرنگه بو نافرته ده سته بهر تاکا؛ چونکه هاوبه شپه یداکه ر پابه ندی ئاینیک نه خیا نه تکاری لی قه ده غه بکاوه خراپه کاری بیگیریته وه، وا ده بی خیانه ت له میرده که ی ده کاو بیرو باوه ری مینداله کانی تیگ ده دا!!

به لام نافرته تی مه سیحی و جوله که، شهو قورئان به ئاشکرا ماره گردنی هه لال کردوونو ده فرموی: ﴿والْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ واته: هه لاله بو ئیوه که شهو نافرته تانه ی پروایان به نامه

ئاسمانیه کانی پیتشو وهیهو پیتش ئیوه نامه یان بۆ نیردراو ■ مارهیان بکه نو بیانکه ن به هاوسه ری خۆتان.

حیکمه تی ئهم وه گری بوئه له گه ل خواهن نامه کاندا ئه وهیه : تا هست به جوان ره وشتی وه لویستی ریکئو پیککی موسولمانان بکه نو بزائن شه ریه ته که یان چهند ئاسان خوازه ؛ پیاو له خیزاندا سه روکارو به رپر سیارو سه ربه رشتیکاره ، جا که له گه ل ئه وه ده سه لاتهی که هیه تی هه لسو که وتی له گه ل خیزانی دا جوان بی ، ده بیته به لگه یه کی به هیز که ئایینه که مان ئایینیکی پیرو زو دادپهروه ره ، هه لگرانی سنگ فراوانو چاوپۆشیکه رن ، گیانی دیموکراتی و ته بایی و مرۆفایه تییان تیدایه ؛ به لام شوو کردنی ئافره تی موسولمان به کورپکی مه سیحی یان جوله که ، به گویره ی فهرموده ی پیغه مبه رو بریاری کۆمه لی موسولمانان (اجماع الامة) هه رامه ، حیکمه تو په نامه کی یه که ی له وه دایه که ئافره ت ئه وه ده لاتهی پیای نیه وه مه به ستانه ی که له ماره کردنی ئافره تی مه سیحی و جوله که بۆ کورپ موسولماندا هیه له شوو کردنی ئافره تی موسولمان به کورپ مه سیحی یان جوله که دا نایه ته جی .

وئ ده چی پیاو که به هۆی ده سه لاته که یه وه کار له ئافره ته موسولمانه که بکاو له بیروباوه ری ئیسلامی دووری بخاته وه ..!

پهروه ردگار هۆی قه دهغه کردنی شوو کردنی ئافره تی موسولمانی به پیای هاوبه شه په یدا که رو خواستنی ئافره تی هاوبه شه په یدا که ری روون کردۆته وه ده فهرموی : ﴿ اُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ ﴾ ئه وانهی کافرو خوانه ناسن چ ژن بن چ پیاو ، بانگه وازی خه لکه که ده که ن بۆ بیروباوه رو کردارو گوشتاریک که ده بنه هۆی چوونه ناو دۆزه خ ؛ ده ی خو په یه رهندی نیهان ژنو میرد زۆر به هیزه و چاوه روانی ئه وه ی لی ده کری که ژنه هاوبه شه په یدا که ره که ، یان پیاو کافره که ، له په نای ژنو میردایه تیدا ، کاربکه نه سه ر بیروباوه ری موسولمانه کانو له ئایین وریان گیرن ؛ ﴿ وَاللّٰهُ

یدعو إلى الجنة والمغفرة يا ذنبا بانگه‌وازی خودا که موسولمانان هه‌لگرو بانگه‌واز بۆکه‌رینی. هه‌ر ئه‌و بانگه‌وازییه‌یه که ئاده‌میزادان ده‌گه‌یه‌نی به‌به‌هه‌شتو لیخو‌شبوونی خودا ده‌سته‌به‌ر ده‌کا.

بانگه‌وازی خودا به‌پێچه‌وانه‌ی بانگه‌وازی هاوبه‌شپه‌یداکه‌رانه « که سه‌رده‌که‌یشی بۆ چوونه ناو ئاگر، چونکه بانگه‌وازی ئه‌وان بۆ به‌دیه‌فتارییه‌و بۆ خراپه‌کارییه‌و موسولمانان هه‌تا پابه‌ندی فهرمانه‌کانی قورئانو فهرمووده‌کانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ بوزو ئه‌خلاقو ره‌وشتی ئیسلامی له‌ دلو ده‌روونیاندا چه‌سپابوو، له‌ کردارو گوفتارو هه‌لو‌ستی‌اندا ره‌نگی ده‌دایه‌وه. کۆمه‌لگایه‌کی به‌خته‌وه‌ریان هه‌بوو، به‌لام کاتی‌ک که پشتیان له‌ یاساو شه‌ریعه‌ته‌ پیرۆزه بی‌وینه‌که‌یان هه‌لکردو ئامۆژگاری کافرانیان کرده‌ ری‌نیشانده‌ری خو‌یان، ئافره‌تی بی‌پروا و خوانه‌ناسیان کردنه‌ هاوسه‌ری خو‌یانو کچی موسولمان شووی به‌کافرو هاوبه‌شپه‌یداکه‌ر کر. ئیتر جله‌و له‌ده‌س ده‌رچوو حه‌یا تکه‌و ره‌وشتو ئه‌خلاق به‌رزو پیرۆزی ئیسلامی نه‌ماو قه‌لاجۆ کرا!!

کوفر توانی پێچه‌و گورگی وا له‌ رۆله‌ی -به‌رواله‌ت موسولمان- دروست بکات که زۆر له‌ خودی خو‌یان دلسۆزتره‌ بۆ کوفرو دوژمن‌تره‌ بۆ ئیسلام، ئه‌و خزمه‌ته‌ی که ئه‌م ئه‌خلاق رو‌خوانه‌ به‌کوفری ده‌که‌ن، هه‌رگیز کافره‌کان خو‌یان ناتوانن بۆ خو‌یان ئه‌نجامی بده‌ن!!

﴿وَيٰۤاَيُّهَا النَّاسُ لَعَلَّكُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ﴾ په‌روه‌ردگار حیکمه‌تو به‌لگه‌ی حوکه‌مه‌ شه‌رعه‌یه‌کانی خو‌ی بۆ به‌نده‌کانی روون ده‌کاته‌وه، هه‌ر حوکه‌مێک به‌فه‌رموی: حیکمه‌ته‌که‌ی له‌پالدا دیاری ده‌کا و سوودو قازانجه‌کانی ئاشکرا ده‌کا، به‌لکه‌ عیبه‌ته‌ «هه‌رگه‌ر پهن‌دی لی فیریبین، له‌دلیاندا بچمه‌سپی و به‌ره‌زامه‌ندی و سنگ‌غراوانی‌یه‌و» وه‌ری بگرن..

بی‌نویزی نافرته و حوکمه‌کانی

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَى فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾ نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَقَوْنَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾

نیمامی موسلیمو تورمودی له‌نه‌نەسی کوری مالیکه‌و ده‌گیرنه‌وه: که باوی جوله‌که‌کان وابوو هەرکاتی نافرەتیان بی‌نویژ بوایه نانیان له‌گەڵ نەه‌ده‌خواردو سەرچی‌ییان له‌گەڵ نەه‌ده‌کردن، هاو‌ه‌لان له‌م باره‌وه: له‌ پیغه‌مبەریان پرسی ئیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ﴾ ناردە‌خواری.

له‌لایه‌کی تره‌وه شه‌ی‌خان‌و شه‌بودا‌ودو تورمودی له‌ جابیره‌وه: ده‌گیرنه‌وه: ده‌ه‌فرموی: جوله‌که‌کان ده‌یان‌گوت: نه‌گەر پیاو له‌دواوه بجیتە لای ژنه‌که‌ی مندا له‌کانیان خپل ده‌رد‌ه‌چن: ئیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ﴾ ی ناردە‌خواری.

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ﴾ ته‌مه‌ سی‌یه‌م پرسیاره‌ که به‌شوی‌ن یه‌ک‌ندا هینرا‌ون‌و به‌ (واوی عه‌طف) سه‌ریه‌ک خراونه‌وه‌و په‌یوه‌ندیان به‌ حوکمه‌ تایبه‌تی‌ه‌کانی تایبه‌ت به‌ نافرە‌تانه‌وه: هه‌یه.

ته‌م پرسیارانه‌ ده‌کران‌و پیغه‌مبەر ﷺ له‌ مه‌دینه‌-بوو، به‌شی‌یکی دانیشتوانی شاری مه‌دینه‌وه‌و ده‌ورو‌به‌ری جوله‌که‌بوون، تیکه‌لا‌وی ته‌وا‌و له‌نیوان عه‌ره‌به‌کان‌و جوله‌که‌کان‌دا هه‌بوو، جوله‌که‌کانیش له‌باره‌ی بی‌نویژی نافرەت زۆر زیاده‌ره‌وییان ده‌کردو له‌ سنووریان تیپه‌راند‌بوو، وه‌کو له‌به‌شی پانزه‌ی ته‌ورات‌دا هات‌وه‌ ده‌لی: هه‌رکه‌سیک ده‌ست‌بدا له‌ ژنیکی بی‌نویژ

پیس دەبیت، ھەرکەسیک دەست بدا لە پۆشاکو نوینی دەبی پۆشاکەکانی بشواو ھەمام بکا، لەگەڵ ئەو ەشا ئەو رۆژە تا ئیوارە ھەر بەپرسی دەمینیتەو! ھەرکەسیک دەست بدا لەو شتو مەکانە ی کە ئافرەتە بی نوێژە کە لەسەری دادەنیشی دەبی پۆشاکەکانی بشواو ھەمام بکا، لەگەڵ ئەو ەشدا ئەو رۆژە تا ئیوارێ بەپرسی دەمینیتەو، خو ئەگەر یەکیک لەگەڵ ئافرەتە بی نوێژە کە رابکشی و دەستەملانی بی بی نوێژی ئافرەتە کە دەکویتە سەر ئەو کابرایەش کە لەگەڵی دا. نوستوو: ھەوت رۆژ پیسی بەکە ی لەکۆل ناییتەو، ھەر جیگا و بەرەو مافوریک ئافرەتی بی نوێژ لەسەری دادەنیشی پیس دەبی، ئیتر بەو جۆرە ھەر ەو ەھا ھەر پیایک ئەگەر خوینی لی بەھاتیە ھەر بەو جۆرە ھوکی پیسیان بەسەردا دەدا.

عەرەبەکانیش لەپیش ھاتنی ئیسلامدا کە ئافرەت بی نوێژ بوایە جیا یان دەکردەو و نازو ئایان لەگەڵ نەدەخوارد! مەسیحی بەکان لەم بارەو ە زۆر سادەبوونو لە بی نوێژی ئافرەتدا چاوپۆشیان دەکرد..

ئەم ھەلسو کەوتانە بەتیکراو ئەم بیروبۆچوونە جیا جیانە ی کۆمەلگای ئەو سەردەمە، زەمینە خوشکەر بوون بۆ پرسیارکردن لە ھوکی بی نوێژی ئافرەتو چۆنیەتی ھەلسو کەوت کردن لەگەڵی دا، ئەو ەبوو ھەتا ھەتایە قورئانی پیروژ ھوکی راستو رەوانی خو ی راگەیانندو فەرمووی: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخِيصِ﴾ ئە ی پیغەمبەر! پرسیارت لی دەکەن دەربارە ی تیکە لاو بوونو ھوکی ھەلسانو دانیشتن لەگەڵ ئافرەت لەکاتی بی نوێژی دا ﴿قُلْ هُوَ أَذْيٌ﴾ بلی بی نوێژی (ھەیز) ئازارو ئەرکیکی سروشتی بە بۆ ژنانو تییدا تووشی ئازارو ئەشکەنجە دەبن، ھەر ەو ەک ئەزیتەو ناخۆشیشە بۆ پیاو ەکانیان، ئەگەر لەکاتی ھەیزدا بچنە لایان ھەردوولایان تووشی ئەزیتە دەبن! کەوابی لەو کاتانەدا کە ئافرەت بی نوێژە، مەچنە لایانو لەگەڵیاندا جووت مەبن!!

ئەنەس دەگیریتەو دەفەر مووی: جولە کەکان کە ژنەکانیان بێنویژ دەبوون، نان و ئاویان لێ جیادەکردنەو و نانیاں لەگەڵ نەدەخواردن، لە مالهو. لەگەڵیاندا جووت نەدەبوون و لێیان نزیک نەدەبوونەو.

هاوێلانی پیغەمبەر ﷺ لەم بارەو پرسیاریان لە پیغەمبەر کرد. پەرەردگار ئەم نایەتە ی نارد. خوارئ: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَيْضِ قُلْ هُوَ أَذًى﴾ پیغەمبەر ﷺ فەر مووی: ﴿اصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الْجَمَاعَ﴾ لەکاتی بێنویژی ئافەتدا هەموو شتیکی لەگەڵدا بکەن جگە لە جوتبوونی تەواو نەبێ. ئیمامی ئەحمەد و ئیمامی موسلیم و هی تریش گێڕاویانەتەو.. حەکیمی کۆری حیزام دەلێ: پرسیارم لە پیغەمبەر کرد ﷺ و تەم: قوربان! ئەگەر ژنە کەم کەوتە حەیزەو هەم بۆرەوایە لەگەڵی دا بکەم لەکاتی بێنویژیە کەیدا؟ پیغەمبەر ﷺ فەر مووی: لەناوکی بەرەوژوور!

نایەتە کە لەسەر تەو هۆی یاساغ کردنەو کە ی بەیان کرد، ئەمجار یاساغ کردنەو کە ی چەسپاند، تا بە دڵنیاییەو موسولمان پەڕەو ی بکەن و هەری بگرن، بۆ ئەو ی بشزانرێ کە ئەو جوور. حوکمانە بۆ بەرژەو هندی ئادەمیزاد دانراون، نە ک کاریکی تەعەببوییە، بە کورتی بە گۆڕە ی نایەتە کە پێویستە لەکاتی بێنویژی دا جوتبوون لەگەڵ ئافەت نە کرێ، چونکە دەبێتە هۆی ئەزەت و زیان هەم بۆ ئافەتە کەو هەم بۆ پیاو کە...! زانستی پزیشکی تازەش ئەو ی سەلماندووە کە جوتبوون لەگەڵ ئافەتدا لەکاتی بێنویژی دا ئەم زەرەر و زیانانە ی لێ دەکەوێتەو:

- ۱- ئیش و نازاری کۆتەندامی زاووزی ئافەت، جاری وایش دەبێ مندا لدانی ئافەت هێلکە دانی هەو دەکا و زیان بە تەندروستی ئافەت دەگەیهێنێ، تەنانت جاری و دەبێ هێلکە دانی دەفەوتینی و نەزۆکی دەکا.
- ۲- داخل بوونی برێ مادە ی حەیز بۆ ناو ئەندامی زاووزی پیاو هەو ی کیمیای، (التهاب صديدي) دروست دەکا کە نەخۆشی بەکی سامناکە، جاری و هەیه دەتەنیتەو بۆ هێلکە، گون و زیانیان پێ

ده گه نی و نه زوکی له پیاودا دروست ده کا، جاری وا ده بی نه خوشی ئایدز له پیاودا دروست ده کا، نه گهر میکرۆبه کانی له خوینی ئافره ته که دا هه بی! به کورتی و پوختی نزیکبوونه وهی پیاو له ئافره ت له کاتی بینوژی دا ده بیته هوی نه خوشی له پیاو و ژنداو ئامیره کانی زاووزی تووشی هه وکردن (التهاب) ده کاو ته ندروستی تیکده داو نه مه ش زیانیکی گهره یه و پیوسته پاریزی لی بکری.

هه ر بویه شه، پزیشکانی سه رده و شاره زایانی رایان وایه: که پیوسته پیاو له کاتی بینوژی ئافره ت دا توخنی نه که وی و هه کو چۆن قورئان فره مانى پی کردوین: ﴿فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ﴾ نه گهر له بینوژی پاک بوونه وه و خویان شت، بچنه لایان له و شوینه وه که نه فس ئاره زوی ده کاو و هه وه نه وهی لی ده که ویته وه بهر قه رار بوون و درێژه دان به ژیا نی ئاده میزادی لی ده سه ته بهر ده بی!!

ئه م نایه ته ئاماژه بۆ نه وه ده کا شه ریه تی ئیسلامی داوای ژنه یان و شووکردن ده کاو ره به نی به لاوه ناپه سه نده!! هه رامه بۆ موسو لمان و دروست نه که واز له ژنه یان و شووکردن یینی، به و هیوایه که نه مه کاریکی خودا په رستی به و لای خودا په سه نده! چونکه په ره وردگار منه تبارمان ده کا به و که له ره گه زی خۆمان ژنی بۆ دروست کردوین و ده فره موئ: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ .

داوای لی کردوین که له باره گای په ره وردگار بیارپینه وه که خودا له ژیا نا سه رکه و توومان بکا له خیزانی به ره و شت و داوین پاکو مندالی چاو فینک که ره وه و دل خوش که ره مان بداتی. کاتی که پیغه مبه ر ﴿وَفِي بَعْضِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ﴾ که یه کی که له ئیوه ده چیته لای خیزانی خوی خیری ده گاتی. عه رزی پیغه مبه ریان کرد، وتیان: ئه ی پیغه مبه ری خودا! ئایا یه کی له ئیمه بچیته لای خیزانی خوی ئاره زووی

خۆی دابین بکا خیری دەگاتی؟! پیغەمبەر ﷺ لەوەلامدا فەرمووی: نایا ئەگەر یەکیەک لەئێوە بجێ ئارەزووی خۆی لەحەرامدا ئەنجام بدات داوینپرسی بکا گوناھی ناگاتی؟؟ دیار! گوناھی دەگاتی.

پوختە ی قسە ئەوەیە؛ کە ئاینی ئیسلام ئازاردانی نەفس و جەستە ی نەکردووە بەشیک لە خوداپەرستی و خۆگرتنەو. لە لەزەت و خۆشی حەلال و زوڵالی داناو بەسەرپێچیکردنی رێبازی سروشت بەگۆنەکردنی فەرمانەکانی خودای مەزن. ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ﴾ بێگومان پەرەردگار ئەو بەندانی خۆش دەوین کە بۆ لای ئەو دەگەڕێنەو و لەسەر خراپەکاری بەردەوام نابن و ناھێلن دەسلاتی شەھووەت و ئارەزووی بەسەر سروشت و رەشتا زال ببێ و ناچن لەکاتی بینوێژی سواری ژنەکانیان ببن یان لەپاشەو بەجەلایان لە کۆمیانەو ئارەزووی خۆیان دابین بکەن!! ﴿وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ هەرکەسیک خۆی لەپیس و پۆخەلی پاک بکاتەو و خۆ لە سەرپێچیکردنی تاوان دوور بخاتەو لای خودا خۆشەویستەو ریزدارە. دیارە ئەمانە خۆشەویستەرن لەو کەسانە کە دەکەونە زلکاوی بێدینی و تووشی تاوان کردن دەبن و دوایی تەوبە دەکەن!

﴿نَسْأُوكُم حَرِّ حَرِّ لَكُمْ﴾ ژنەکانتان جێگای کشتوکال کردنتان چۆن زەوی پاک و خاویز بەپیت تۆی پێوە دەکە ی بەروبووم دەدا بژێوتان لێ دەست دەکەوێ ژنەکانیشتان کە تۆیان تێ دەکەن و لەگەڵیان جووت دەبن منداڵتان بۆ بەرھەم دینن! ئەو منداڵانە دەبنە ھۆی درێژەدان بەژیانی ئادەمیزاد و زنجیرە ی رەچەلەکو ژیان بەردەوام دەبێ، ئافرەتیش سەرچاو و ھۆی ھەرەگرنگی درێژەپیدانی ژیانە، ئەرکی پیروزی سەرشارنی ئافرەت منال بوون و پەرەردەکردنی منالە. کەوابێ ﴿فَأَتُوا حَرِّكُمْ أُنْى شَتْم﴾ بچنە لای ژنەکانتان لەو شوێنەو کە ھیوای منداڵبوونی لێ دەکری.

هیچ تاوانی تیدا نییه که بچنه لای خیزانه کانتان بههر شیوهیه که
 حه زتان لی بی و لهو شوینه وه که مندالی لی ده بی به مهرجی نهو ئافره ته
 له بینویشی دا نه بی!! پهروه رگار نایه وی له زه ته خو شی له ئیوه قه ده غه
 بکات به لکو خیرو سوودی بۆ ئیوه ده وی. نایه وی ئیوه تو می خو تان
 بخنه شوینیکه وه که شوینی نیه. یا له کاتی که دا تو مه که ی تی بکن که
 شوینه که ئاماده نه بی بۆ وه رگرتن و پهروه رده کردن.

پهروه ردار لاهه نایه ته دا حیکمه تی پیکه وه جووت بوونی ئافره ته و
 پیاوی روون کرده وه. که نه ویش دریه دان به ژیان و به رده وام بوونی
 ره چه له کی ئاده میزاده له سهر زه وی. وه کو چۆن دانه ویله و به روو بووم به
 کیلان و کشتو کال کردن به رده وام ده بی ئاواش زنجیره ی ئاده میزاد به ژنو
 ژن خوازی و زاووزی و تریکبونه وه ی پیاو و ئافره ته له یه کتری و جووت
 بوونیان له کاتی شیاو و گونجاو دا ده بیته هوی مانه وه ی ره گه زی ئاده میزاد
 له سهر زه وی. له بهر نه وه « ره وایه ناشی ئیوه له کاتی بینویشی دا له
 ژنه کانتان نریک ببنه وه » چونکه له و کاته دا منال دانی ئافره ته که
 (کیلگه که) ئاماده یی تیدانیه بۆ وه رگرتن و چاندن و شین بوون.

﴿وقدموا لأنفسکم واتقوا الله﴾ شتی به قیমে ته به سوود بۆ خو تان
 پیشکش بکنه و په زمه نده ی بکنه، هیچ شتیکیش بۆ ئینسان له وه
 باشتر و به سوود تر نیه که بۆ کاتی پیر بوون و دوامردنی مندالیکی صالح و
 راستال بخته وه سوودی دین و دنیای پی بگه یه نی.

وه کو له فهرمودیه کی پیغه مبه ردا ﴿هاتوه ده فهرموی:﴾ ﴿إن
 الولد الصالح من عمل المرأ الذي ينفعه بعد موته﴾ مندالی صالح و
 راستال له بهر ره می کرده وه ی پیاو ده وی مردنیشی سوودی پی ده گه یه نی،
 ده ی خو مندال سوود به خوش نابی نه گهر دایکو باوک به شیوه یه کی ریکو
 پیک پهروه رده ی نه که نو ره وشتی جوانی تیدا نه روینن. نه مهش داخوازی
 نه وه ده کات که پیاو تا بۆ بکری ئافره تی ره وشت جوانی خوشه ویست

ماره بکا، هی وا که مندالی بیئو یارمه تی میرده کهی بدا بۆ پهروره دره کردنی منداله کانیا، مامۆستایه کی پیشکه وتووبی و ره وشتی جوانو کرداری چاک فیری منداله کانی بکاو پهروره دهی موسولمانانه یان بکات، چونکه که مندال چاو ده کاته وهو خۆی ده ناسی هه لسو که وتی دایکی ده بینئو نهو کردارو گوftarه ی له میشکی دا نه خش ده به ستی و کاری تیده کا، ئیتر نهو منداله که له باوه شی دایکیکی وادا پهروره ده بوو، به ره وشت به رزی به وه پی ده گاو گه شه ده کاو چاو ده کاته وه!!

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ پابه ندی فه رمانه کانی خودابن و ئاگادار بن نه چن له کاتی بی نویژی دا له گه ل ئافره تدا جووت ببین و تۆم و گه رای خۆتان به فیرو بده نو له کاتی هه یزدا بچه لای خیزانه کانتان، یان له پاشه وه را بچه لایانو تۆماوی خۆتان ئاراسته ی شوینی ک بکه ن که جیگای مندال بوون نی به .. یان خۆتان بیاریزن له وه که ئافره تی خراب بۆ هاوسه ری خۆتان هه لبژیرو خیانه ت له خۆتان بکاو مندالتان خراب پهروره ده بکا، ژبانی دونیاتان لی تال بکاو پاشه پۆریشان له کیس بجی.

ئه مجار پهروره درگار هه ره شه له وه که سانه ده کا که سه ریچی فه رمانه کانی ده که نو ده فه رموی: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مَلَاقُوهُ﴾ باش بزانه و دنیابن که ئیوه هه مووتان رۆژی قیامه ت ده چنه وه لای پهروره درگارتان و جیسابتان له گه ل دکاو سزای سه ریچی کردنتان ده داو له سۆنگه ی مله پوری گوئی پی نه دانتان سزای به ئیش ده چیژن. ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ مزگینی بده بهو موسولمانانه ی که سنوور به زینی ناکه نو له چوارچیوه ی ئایین ده رناچن و شوین ئامۆزگاریه کانی قورئان ده که ونو به گویره ی قورئانو هه دیث هه لسو که وت له گه ل خیزانو منداله کانیا دا ده که ن، خۆشه ختی و کامه رانی هه ردوو دنیا به ده ست دینن! چونکه که سی ک هاوسه ری راستالو داوین پاکو موسولمان بۆ خۆی هه لبژیرو جوانو ریکو پیک پهروره ده ی مندالی خودا پیداوی بکا کامه رانو چاوفینکو

دلخوش و تهرده ماخ ژبان به سهر دهباو هه میشه که یف خوش دهبی که ده بینئ خاوو خیزانی ناوا به ره وشتو که یف خوشن!!

به پیچه وانوه که سیک شه هوه تو ناره زووی سهر بکاو له چوارچی وهی نهو یاسایه بچیته ده ری که خودا بو به نده کانی خوی دایناوه، نهوه تووشی جوړه ها ناسته نگو ته نگو چه له مهو چه ره مه سهری دهبی، له قیامه تیشدا تووشی جوړه ها ناخوشی و ده ردی سهری دهبی، له تاو نازاری نهوی، نازارو ناخوشی دنیای له بیر نامینئ.

خوشبهختی و کامه رانی ته واو نهوه یه: ئینسان هه ولیدا بیروبا وهی راستو ره وشتی جوانو به رزو دلنیا یی پیکه وه جوش بداو له کاتی خوشی و ناخوشی دا بیان کاته سه نگه ری پۆلاینی خوی و ئیش و کارو چاره نووسی خویشی به پهره وردگاری خاوه ن ده سه لات بسپیژ پستی خوی پی بیهستی.

سویند خوار دن به خودا و سویندی له غوو

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا
بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۲۴﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ
فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
حَلِيمٌ ﴿۲۲۵﴾

ئه مجار پاش نهوهی پهره وردگار له نایه تی پیشوودا فه رمانی پی کردین: که ته قوای خودا بکهین و خومان بیاریزین له سنوور به زینئ، نهوه مان پی راده گه یه ننئ که به شیک لهو شتانهی که پیویسته خومانی لی بیاریزین: نهوه یه که نه چین سویند خوار دن به خودا بکهین به له مپهر له بهر ده م کاری خیرر چاکه داو ده فرموی: ﴿وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ﴾ نه چین ئیوه سویند خوار دن به خودا بکهین به دهانوه له مپهر، بلین: چونکه سویندم به خودا خوار دووه تازه مان

ئەو کارە باشە ناکەم ئیتر وازی لی‌یینن، لەبەر ریزی سویندە کە کاری خیر لەخۆتان قەدەغە بکەن، هەرگیز خودا رازی نیە، ناوہ پیرۆزەکانی ببنە لەمپەر و رێگر لەبەردەم کاری چاکەدا زۆرجار وا پێدەکەوێ ئادەمیزاد پەلە دەکا، سویند دەخوا فلان ئیش ناکا، خودی ئیشکە کەش کاری خیرە، یان سویند دەخوا کە فلان ئیش بکا ئیشە کە کاری شەرە، ئیتر پەرەردگار نەهی لی‌کردووین لەووە فەرمانی پێ‌کردووین کە وردبینەو، بزانی خیر و سوود لەچی دایە، ئەووە ئەنجام بدەین و سویندە کە لەخۆمان بخەین و کە فارەتە کە ی بدەین ﴿والله سمیع علیم﴾ پەرەردگار بیسەرە بۆ ئەو قسەیی کە بەسەر دەمتاندا دێ ناگاداری مەبەستو نیازتانەو دەزانی چی لەدلتانایە: کەوابێ بەناشکراو بەنهیانی پابەندی ئامۆژگاری‌یەکانی بن و چاودیری سنووری شەریعەتە کە ی بن و سنووربەزینی نەکەن تا بچنە ریزی رزگاربان و سەرفرازی دونیاو قیامەت بن.

ئێینو جەریر دەلی: هۆی نازلبوونی ئەم نایەتە ئەووەبوو کە ئەبووبەکر سویندی خوارد کە ئیتر لەو بەولاول کۆمەکی بە (مسطح) نەکا، چونکە ئەم کابرایە خزمی نزیککی ئەبووبەکر بوو رۆلێکی گرنگی هەبوو لە سازکردنی بوختان بە عایشە.

ئەم نایەتەش کە دەفەرموی: ﴿ولا یاتل اولوا الفضل منکم والسعة ان یؤفوها اولی القربی﴾ النور/۲۲. هەر دەربارە ی حەزەرەتی ئەبووبەکر و مسطح نازل بوو، کە ئەبووبەکر کۆمەکی یارمەتیدانی لە مسطح پێی.. کە لەبێ دەلی: ئەم نایەتە دەربارە ی عەبدوللای کورپی رەواحە نازلبوو.

﴿لا یؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم﴾ خودا تاوانبارتان ناکا و سزاتان نادا لە سۆنگە ی ئەو سوینە ئاسایی‌یانە ی کە بەسەر دەمتاندا دێ لەکاتی قسەکردندا بێ‌مەبەست دەکەوێ ریزی قسەتانەو، ئەووە هیچ کە فارەت و بریتی دانتان لەسەر نیە ﴿ولکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم﴾ تاوانبارتان دەکا و سزاتان دەدا ئەگەر لە دڵەو سویندە کە بخۆن و

مه بهستی تاییه تیشتان لهو سویند خواردنه هه بی، شهوه ده بی
که فاره که ته که ی بدن یا سزای سویند خواردنه که تان ده که ویتته سهرو بو دوا
روژتان ده بیته کۆل گرانی و قورسای ته رازووی گونا هتان!!

﴿والله غفور رحيم﴾ پهروه دگار لی بوردوو له تاوانی بهنده کانی -
ته گهر مه یلی لی بی - خوش ده بی و بهحه و سه له و بارقو له، مۆله تی بهنده
گونا هکاره کانی ده داو خیراو ده سته جی تۆله یان لی ناسینی! شتیکیان
داوا لی ناکا که له توانایان دا نه بی، همرشتیکیش ده سه لاتی خویان تییدا
نه بی و بهدلو مه بهسته و نه یکه له سهریان حساب ناکا.

حوکه می سویند خوار نه ی پیاو له خیزانی خو

لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ

رَحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا

خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ

بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ

وَلِلرِّجَالِ جَالٍ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾

دوا ی روونکردنه وهی حوکه کانی سویند خواردن به گشتی ده چیتته سهرو
باسی سویند یکی تاییه تی شهویش سویند خواردنی میرده له ژنی خوی؛ که
سویند ده خوا نه چیتته لای. نه ته لاقی ده داو، نه مو عا شهرو ی ژنو
میردایه تی له گه ل ده کا. ده فرموی: ﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَائِهِمْ تَرَبُّصُ
أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ﴾ نهوانه ی سویند له ژنه کانیان ده خۆن ته هد هکن که لییان
نزیک نه بنه وه مو عا شهرو ی ژنو میردایه تیشیان له گه ل دا نه کهن نهوانه تا
چوار مانگ مۆله ت ده درین بو شهو ی بیر له داها توو وه زعی خویانو

ژنه کانیان بکه نه وه، ئه م جوړه سویند خوار دنه کاریکه خدا پی ژی رازی نیه، چونکه خوښه ویستی نیوان ژنو میرد ناهیللی، په یوه ندی و هاوکاری و سوژیان بو یه کتری ده پچړینی.

هه روه ها ژنو میرده که و مندالو خزمیان تووشی نار هه نعتی ده کا. مافی نافره ته که ش پشیل ■ هکړئ و سوکایه تی پی ده کړئ.

یه کیڅک له دابو نه ریته ناشیرینه کانی سهرده می نه زانی نه وه بوو نه گهر پیاویک ژنه که ی به دل نه بوايه و نه شی ویستایه پیاویکی تر ماره ی بکاته و ■ سویندی لی ده خوارد که هه رگیز نزیکی نه که ویته وه. ئیتر ئه م نافره ته ویل و سهر گهر دان ده بوو نه به بیتوه ژن حیساب ده کرا تا ریگای بی شو بکاته وه، نه خاوه ن میردیش ■ هبو و که ئایینی ئیسلام هات ئه م دابو نه ریته به رد ه و ام بوو موسولمانانیش نه مه یان له گه ل ژنه کانیان دا ده کرد، ئیتر ئه م نایه ته هاته خواره وه و سنووریکي بو میرد داناو ریگای نه دا چی تر مافی نافره ت پشیل بکړئ.

ماوه یه کی دیاری کراوی بو میرده که دانا، بو نه وه ی له و ماوه یه دا بیر له وه زعی خو ی و خیزانه که ی بکاته وه، یان که فاره تی سوینده که ی بداو ژنه که به ریته وه لای خو ی و موعاشه رهی ژنو میردایه تی له گه لدا نه نجام بدا، یان ته لاقی بداو لی ی جودا بیته وه، بو نه وه ی ژنه که بتوانی بو خو ی شو بکاته وه.

﴿فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ جا نه گهر پیش ته و ابوونی چوار مانگه که، یان له کاتی ته و ابوونی دا بگه رینه وه بو لای ژنه کانیانو سوینده که له خو یان بخه نو که فاره ته که ی بده نو موعاشه رهی ژنو میردایه تیان له گه لدا بکه ن. نه وه په روه ر ■ گار به ر هه مته تی بی پایانی خو ی له گونا هی سوینده که یان خو ش ده بی و لیان ده بورئ.

﴿وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ﴾ نه گهر له سهر نه وه سوور بوون که نه چنه وه لای ژنه کانیانو ویستیان ته لاقیان بده ن له ماوه ی دیاری کراو و دوا ماوه که ش

نہ چوونہوہ لایان ئەوہ بەپیئی ریبازی ئیمامی حەنەفی تەلاقە کە ی دە کەوئ، بەپیئی ریبازی شافیعی مەزھەبە کانی تر دە بی قازی حوکم بکا بە تەلاقە کە.

﴿فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ بی گومان خودا ژنەوایەو بیسەرە بو سۆیندە کە شو بو تەلاقە کەش (علیم) زانایە بە مەبەستو نیە تیازو ناگادارە، جا ئە گەر بەو سۆیند لی خواردنو تەلاقدانە مەبەستیان زیان گە یاندن بی بە ژنە کانیان ئەوہ بابزانن خودا تۆلەیان لی دە سیئی و سزایان دە دا ئە گەر بیانویە کی شەرعیشیان هە بی ئەو خودا لیخۆشبوو و لی یان دە بووری.

بە کورتی و پوختەیی ئە گەر کە سییک سۆیندی خوارد کە نە چیتە لای ژنە کە ی بو رەوانیە زیاتر لە چوار مانگ پەرە بەم کارە ی بدا، جا ئە گەر پیش تەوا بوونی ماوە کە پەشیمان بوو وە سۆیندە کە ی لە خو خستو چوو وە لای ژنە کە ی ئەوہ هیچ گوناھی لە سەر نیە.

ئە گەر ماوە کە تەوا بوو، پیاو کە دوورپیگی لە بەر مەدایە یان پەشیمان بوونە وە تەو بە کردنو گەرانیو بو لای ژنە کە و دەست کردنە وە بە مو عاشەرە ی ژنو مێردایە تی. یان تەلاقدانی ئیجگارە کی. پێویستە لایەنی خودا بەرچاو بگرئ لەو ریگەییە هە لی دە بیژیرئ، خو ئە گەر بە دەم تەلاق ی نە دا ئەو بە کر وە تەلاقە کە کە توو واته: دوا ی تەوا بوونی چوار مانگە کە پیاو کە بیەوئ و نیەوئ تەلاقە کە خود بە سەری دە کەوئ.

پێگومان لە نایە تە کە دا ئاماژ بو ئەو کراو کە لای خودا پەشیمان بوونە وە گەرانیو بو لای ژنە کە پەسەندتر لە تەلاقدانە کە. چونکە پاداشتی پەشیمان بوونە وە کە بەرەحمەتو لیخۆشبوونی خوئی داناو، بەلام بو تەلاقدانە کە دە فەرموئ خودا ژنەوایە چی دە لیئو دە زانی دلیان چی تیدایە!!

ئەمە ئەگەر کابرا سویندە کە ی وا خوارد کە هەتا هەتایە یان زیاد لە چوارمانگ نەچیتە لای خیزانە کە ی . بەلام ئەگەر ماوێ هەکی کە مەتر لە چوارمانگ دیاری کر ■ ئەو ■ ئەگەر تەواوی کرد هیچی ناکەوێتە سەر .

لە نایهتی پیشوودا پەرورەدگار حوکمی پیاوی سویندخواردوو (مولی) روون کردەو : کە یان دەبێ پەشیمان بێتەو وە بچیتەو وە لای خیزانە کە ی ، یان تە لاقی بداو لەیە کتر جیا بنه وە . کە وای گونجاو وە دوابەدوای ئەو ■ برێ حوکمو چۆنیهتی تە لاق باس بکاو بیکاتە تەواو کەری ئەو ی پیشوو !!

لە نایهتی پیشوودا حوکمی سویندخۆری بەیان کر ■ کە پیاو وە . بابزانی حوکمی ژنە کە چی بە ئەگەر تە لاق درا ، یان دادگا تە لاقی خست . نایا پتویستە ژنە کە عیدد ■ بگری ، یان پتویست ناکا ؟!

جا بۆ وە لامو روونکردنەو ی ئەم حوکمانە بە تیکراییی ، فەرمووی : ﴿والمطلقات يتربصن بأنفسهن ثلاثة قروء﴾ ئەو ژنانە ی تە لاق دەدرینو سەر و عوزر شۆرنو حەیزیان پیادی واتە : لە حەیز نەو هستانو وە ■ لەبەر پیری ، یان نەخۆشی ، یان منداڵ نین و نە کەوتبە حەیز وە ؛ دان بەخۆیانا دەگرنو چاو و پوانی دەکەن ؛ تا سی جار دەکەو نە حەیز وە و پاک دەبنەو ، تا دلیابن کە سکیان نی یە و منال دانیان خالی یە لە کۆرپە لە ، ئەمجار دەتوانن شووبکەنەو و خۆیان لەمێردیکی دیکە ماره بکەن ، وشە ی ﴿بأنفسهن﴾ ناماژ یە بۆ ئەو ی کە ئەو ژنانە پتویستە لە سەریان حەزو ئارەزووی شوکردنەو یان لغاو بکەن ، تا ئەو ماوێ تێپەر نە کات ئەم جلەو بەرە لالا نە کەن ؛ ئەمەش کاریکە ئافرەتان دەتوانن ئەنجامی بدەن و ئەو ماوێ هە دان بەخۆیاندا بگرن ﴿ولا يحل هن أن يكتمن ما خلق الله في أرحامهن﴾ دروست نیە بۆ ئەو ژنە تە لاق دراوانە کە ئەو کۆرپە لە ی خودا لە مندا ل دانیاندا دروستی کردوو ■ بشارنەو ! پتویستە لە سەریان کە هەستیان کرد بەو کە سکیان هە یە بیدرکینن و دەری بخەن . هەر وە حەرامە بینوێژیان بشارنەو . وای دەکەوێ ئافرەت شەو مێردە کە ی ■ هچیتە لای و

سکی دەبێ بەیانی تەلاق دەدرێ ئیتر ئەم ئافەرەتە دەزانێ کە سکی ھەیە بەلام سکی ھەمیشە ھەشاریتەو ھەپاش ماو ھەیک شوو بە پیاویکی تر دەکاتەو ھە ئیتر سکی ھەمیشە پال میردی تازەو ھە لەھی میردی پیتشوو دەپچرێ!!

بەمەش ریگا لە میردە تازە ھەمیشە ھەگەرێ کە پەشیمان بیتەو ھە، یان تەلاقێ بدا، ئەم دابو نەریتە لەسەر دەمی نەزانی دا باوبوو، کە ئایینی ئیسلام ھات: قەدەغەمی کرد، چونکە ئەمە جوړیکە لە بوختان و غەشو پچراندنی منداڵە لە باوکی خۆی و نەسبەت دانەبەتێ بو لایەکی تر یان وا پێ دەکەوێ؛ ئافەرەتیک تەلاق دەدرێ لە دادگا بژیوی عیدەمی بو دەبردیتەو ھە ئیتر چۆنەتێ بیتوژی و پاکبوونەو ھەمیشە ھەشاریتەو ھە عیدەمی تەواو بوو ھە، دەلی ھیشتا پاک نەبوو ھەمیشە بو ھەو ھە بژیوی مانگیك زیاتر وەرگیرێ، ئەمەش کاریکی نادروستەو ھەو ھەری ئەگەرێ لەو ماو زیادەدا حەرامە.

جا چونکە دادگا وا حوکم دەکا بەو کە ئافەرەتی تەلاق دراو تا لە عیدەدا بێ نەفەقەمی لەسەر میردە تەلاق دەرە کە یەتێ ئیتر ئەو ئافەرەتە تەلاق دراوانە کە شوویان دەست ناکەو بیتەو ھەمیشە فرتو فیلێک دەخەنە کار بو ئەو ھەو نەفەقەمی درێژە پێ بدەن.

بۆیە ئیستا لەھەندێ وولات دا دادگا وا حوکم دەکا کە ئەو پەری ماو ھە عیدەدا سالیکی قەمەری بێو لەو تێپەر نەکا، ئەمەش بەگۆرەمی رای ئیمام مالیکە (رەحمەتی خوا لەسەرێ).

پێویستە ئافەرەتان زۆر بەوردی گوێ بیستی ئەم نامۆزگاریانە بن. ﴿إِنَّ كُنْ يَوْمَ الْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ ئەگەر بەراستی بروایان بەو خودایە ھەمیشە کە ئەحکامی حەلال و حەرامی ناردۆتە خوارێ، ھەروەھا بروایان بەرۆژی قیامت ھەمیشە کە ھەمیشە کردەو ھەیک پاداشتو سزای خۆی ھەمیشە ھەچ شتیکی ون نابێ، ھەرگیز ئەو ھەمیشە لەسکیان دایە نایشیرنەو ھە،

چونکە کەسیک بپروای هەبێ بەو کە پابەندبوون بە ئەم نامۆزگاریانە پاداشتو رەزامەندی، خودای تێدایە و گۆی پێنەدانیان دەبێتە بەدبەختی و زەرەرمەندی دەبێ زۆر بەدلسۆزییەو پابەندییان بێ، دیار ئەم نایەتە هەرەشەییەکی توندی لەخۆ گرتووە.

﴿وَبَعُولَتِهِمْ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَٰلِكَ﴾ جا ئەگەر لەماوەی ئەم عیددەییەدا، ژنو مێردە کە بیروبۆچوونیان گۆراو هەلوێستی خۆیان گۆڕی و ژێوان بوونەو، هێشتا عیددە کە بەسەر نەچووبوو، ئەو مێردە کە شایستەییە، بەگێرانیوەی ئافەرەتە کە بۆ ژێر نیکاحی خۆی، واتە: هەر بەوێندە پیاو کە بلێ و فلانم هێنایەو ژێر نیکاحی خۆم، دەبێتەو بە خێزانی، بەمەرچی پیاو کە نیەتی ئاشتبوونەو و حوسنی موعاشەرە ی هەبێ، بەلام ئەگەر مەبەستی لە گەرانندەو کە ئەزێەتدانی ئافەرەتە کە بێ، بیهوێ رێگای شووکردنەو بەپیاویکی تری لی بگێڕێ و نە بۆ خۆی موعاشەرە ی ژنو مێردایەتی لەگەڵدا بکاو نە رێگاشی بدا شووبکاتەو بەپیاویکی تر؛ ئەو بێگومان تاوانبار دەبێ و ستمکارە. بەکورتی ئەگەر پیاو لە گێرانیوەی ئافەرەتە کە بۆ ژێر نیکاحی خۆی مەبەستی حوسنی موعاشەرە و ریککەوتنەو نەبوو، ئەو بۆی دروست نیە ژنە کە بگێڕیتەو بۆ ژێر نیکاحی خۆی، تەنانەت ئەگەر بەمەبەستی ئەزێەتدان رێجەشی بکاتەو، رێجەکردنەو کە ی دانابەستری.

بۆیەش پیاو کە شایستەییە بەگێرانیوەی ئافەرەتە کە، چونکە ئەو ئافەرەتە دوا ی ئەو تەلاق درا هەموو کەسیکی تر مەرە ی ناکاتەو، واش دەبێ پیاو کە لەتەلاق دانە کە پەشیمان دەبێتەو و حەزی لی بێ کە بێخاتەو ژێر نیکاحی خۆی، بەتایبەتی ئەگەر منداڵیان لەبەین دابی سۆزی دواڕۆژی ئەو منداڵانەو پەرورەدە کردنیان زال دەبێ بەسەر تووڕەبوونو تەلاقدانیککی کاتی و ناسروشتی. ئەمە کاتیکی مافی ئەو هەیه ئاوا سەر بەخۆ بەبێ رەزامەندی ئافەرەتە کە ژنە کە بێخاتەو ژێر

نیکاحی خوئی که ئافره ته که عید دهی تیپه ر نه بووبی. ئه گهر عیده ی ته و او بووبی نه وه ده بی به ره زامه ندی ئافره ته که وه به ماره بی به کی تازه وه به ماره کردنیکی تازه نه مجار ئافره ته که ده بیته وه به خیزانی شهرعی.

جا له به ره وه ی که ریک خستن و ریک توپیک کردن وه ی نیوان ژنو میر ■ کاتیک ده سته به ره ده بی که هه ریه کی له ژنو میرده که مافی نه وی تریانی له به رچاو بی، چونکه ده بی هه ریه که یان به رام به ره نه وی تریان مافو ئه رکی خوئی بزانی، واته: یه کسانی نیوان ژنو پیاو له هه موو شتیکی دا جگه له پله ی لیپه سراوی به ریوه بردنی کاروباری خیزان، که نه مه یان تایبه ته به پیاو وه!! جا بو چه سپاندنی نه م ده ستوره پیروژه ده فهرموئ: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾ واته: هه یه بو پیاو به سه ره ئافره ته وه چه ند مافیکیو له به رام به ره نه وه ش چه ند ئه رکیکی له سه رشانه. ئافره تیش به هه مان شیوه مافی به سه ره پیاو که وه هه یه، ئه رکو ئه رکی خویشی له سه رشانه، چه ندیه ته و چۆنیه تی نه و مافو ئه رکه ش دابو نه ریتی نه و کو مه لگایه و شه ریه ته و یاسایان سنوورداری ده کاو دیاری ده کا. ئه گهر پیاو داوای شتیکی له ئافره ته که کرد له به رام به ره نه و داوا کرد نه دا ئه رکیکی ده که ویته سه رشان، بویه ئیبنو عه بباس ده لی: من به گویره ی مانای نه م نایه ته خو م بو خیزانه که م قۆزده که م وه کو چۆن نه و خوئی بو من ئارایش ده دا!!

مه به ست نه وه یه پیاو و ژن مافو ئه رکیان له سه ره یه کتری به رام به ره یه کسانه، هه ر کرده وه یه ک ئافره ته بو پیاوی ده کا له به رام به ره ی دا پیاویش کرده وه یه کی بو نه و ئافره ته هه یه. هه ردووکیان هاوته رازوون له مافو به ش دا. یه کسان له هه ستو شعوروو هوش و ئاوه زدا، که واته: دادوهری نیه لایه کیان بیته دیکتاتور به سه ر لایه که ی تریان داو بیچه و سی نیته وه!! چونکه ژبانی هاو به شیان خوشو کامه رانی نابی ئه گهر هه ریه که یان وه کو پیویست ریزی یه کتری نه گرنو ئه رکو مافی یه کتریان له به رچاو نه بی.

ئەمە شتىكە نكوولی لی ناکرۆ سروشت چەسپاندوویەتی. ھەریەكە لەژنو پیاو بۆ کاریك لەبارو گونجاو. بەگوێرەى سروشت ئەركى ئافرەت بەرپووەبەردنى ئەركو ئوركى ناو مالهو ئەنجامدانى پتویستیایەتی ھەر شتىك كەپەيوەندى بەكارى مالو ناوخۆى خێزانەوہی؛ لەسەر پیاویش پتویستە كارو كاسبى و پەیداكردنى بژىوى بۆ خۆى و خێزانەكەى. ئەمەش مانای وا نیە ھەرچى نیشى ناومالە ھەر. ھەى ئافرەت بىكا، ھەرچى نیشوکارى دەروەش ھەيە، ھەردەبى پیاو كە بىكا. بەلكو ھەریەكەیان -ئەگەر ھەبوو بوو- یارمەتیدەرو خزمەتكارو كارەكەرو كرىكار بۆ خۆى دا بین بكا. ھەروەكو چۆن رىگا لەوہش ناگیرى كە ھەریەكەیان یارمەتى ئەوى تریان بدو لەكاتى پتویستدا كۆمەكى بەیەكترى بكەن. بەلگەشمان لەسەر ئەم بۆچونە ئەو ئایەتەيە كە دەفەرموى: ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ ھاریكارى بەكترى بكەن لە كارى چاكەو خوداپەرستىدا ھەرگیز لەكارى خراپەو ستەمكارىدا كۆمەكى بەیەكترى مەكەن.

بەكورتى و پوختى ئایینی ئیسلام ئەوەندە پلەى ئافرەتى بەرزكردۆتەو و ریزیلى ئاوە ھیچ ئایین و یاسایەك نە لە كۆن و نە لەسەردەمدا نەیتوانیوە وەكو ئیسلام ریزی لى بنى!! تەنانت و لاتە پێش كەوتەكانى سەردەمیش ھەر نەیتوانیوە ئەو پلەو پایەيەى بدەنى؛ ئەوہتا ھەرچەند ئەو یاساو تەشریعاتە سەردەمانە زیادەرەوى دەكەن لەریزلینانى ئافرەت و فێركردنى ھەموو جۆرە زانست و فەن و پیشەيەك بەلام لەگەڵ ئەوہشدا قانونو یاسای برى لەو و لاتانە رىگا نادەن ئافرەت بەبى پرسى مێردەكەى سەوداو مامەلە بەمالى خۆیەو بكا!!

دەى ئەو ئایینی ئیسلام پێش چوار دەسە ھەموو ئەو جۆرە ھەق و مافانەى بۆ چەسپاندووە و قانونو یاسای بۆ دانائە، بەلام تا سەد سالیكیش پێش ئیستا لە خۆرئاوا مامەلەى نامرۆزانە لەگەڵ ئافرەت

دەکراو، وەکو سەردەمی پێش ئیسلام بەچاوی بەندایەتی و کۆیلەیی سەیری دەکرا؛ بەلکو خراپتریش!! سەیر ئەوێهە خۆرئاوایی یەکان کە شەریعەتو یاساو شارەستانیان دەربارەی ئافرەت ناگاتە شەریعەتی ئیسلام شانازیان بەسەرەو. دەکەنو بەنەقامو تێنەگەیشتوو ناومان دینن و پێیان وایە: ئەو رەنگدانەوێ تەعلیماتی ئایینە کەمانە، دیارە عوزریشیان ھەبە لەویدا کە ئێمە بەگۆڕەوی دابو نەرتی عەشائیری و نەزانی لە ئاینن دوورکەوتوینەو و دوورکەوتنەو شمان لەئایین وای لێ کردووین کە ھەلوێستی ناشیرین لەگەڵ ئافرەت بنوینن؛ ئەگینا کە ئایینی ئیسلامو شەریعەتی ئیسلام ھەلوێستی ناپەرەوای بەرامبەر بە ئافرەت ھەلگرتووە؟ کە ئێمە سەردەمی پێغەمبەر و جێنشینەکانی دا بەو چاوە کەم ریزی یە سەیری ئافرەت کراو؟! پتوێستە ھەموو کاتێ ئێمە راستی یە بەرچاو بگیری کە ھەلو تاوانی موسولمانان نابێ بکڕین بە نیشانە ناکاملی شەریعەتو ناکریتە لەکەو کە لەبەر بۆ یاساو شەریعەتی ئیسلام، یاساو شەریعەتی خوا کامەو تۆکمەو بێ غەلو غەشن، ھیچ ستەمکاریو خواریو خێچی یەکیان لەخۆ نەگرتووە، ئێمە یاسا باشانە ھەر نووسراو و قسە ی رووت نین، بەلکو شیایو جێ یە جێ کردنو ئەنجام دانن، لەسەر ھەمی ژبانی پێغەمبەر و جێنشینەکانیدا ھەروەھا لەرۆژگاری زێڕینی ئیسلام بەتەواوی تەنفیذکراون، ھیچ گێروگرفتیکێ جێ یە جێ کردنیان بەخۆوە نەدیو، خۆ ھەر یاسایەکی جاریک قبوولی تەنفیذکردنی کرد دەشێ چەند جاریکی دیکەش تەنفیذ کردنە کە ی دووبارە بپێتەو!!

بەلام ئەو پلەبەیی کە شەریعەت دایناوە بۆ پیاوان کە دەفەرموێ: ﴿وَلِلرَّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾ ئەو پلە ی سەرۆکیەتی پێراگەیشتنە بەسەر کاروبارو بەرژووەندی خێزاندا وەکو چۆن لە ئایەتیکی تردا راھە ی ئێمە ئایەتە ی کردووە دەفەرموێ: ﴿الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ

بعضہم علی بعض وبما أنفقوا من أموالهم ﴿﴾ پیان سەر کارن بەسەر ئافرەتەنەو و ئەرکی بەپێوەبردن بەختی کردنیان لەسەر شانە، چونکە پەرەردگار ئەم زیدە توانایە پێ بەخشیون و ەتوانن ئەم ئەرکە جێ بەجێ بکەین، ھەر و ھا چونکە لەمالی خۆیان بژێوی خاوەنخێزان دابین دەکەن.

ژیانی ژنو میدرایەتی ژیانیتی کۆمەلایەتیە، دەبێ سەرۆکئۆ لپرسراویکی تیدابیی، کاتیک را و بۆچوونو ھەزو ئارەزوو ھەکانی ئەندامانی خێزانە کە جیا جیا بوون ئەو بریاری پتویست بەداو نەھێلێ ھەریەکیان پەر تەوازە ببین و ھەریە کە لە ئاوازیکی لی بەدا، خو ئاشکراشە پیان و شیاوتر بە ئۆ ئەم سەرۆکایەتیە، چونکە ئەو باشتر بەرژ و ھەندی خێزانە کە دەزانێ و بەھۆی ھیزی بازو مالو دارایی یەو بەتواناتر بە جێ بەجێ کردنی پیدایستی یەکانی خێزان و پارێزگاری لە ئافرەت و بەختی کردنی!! لەبەر ھەمبەر ئەو ھەشدا ئافرەت داوای لی دەکری کە بەقسە ی میدرە کە ی بکا، بەمەر جێ ئەو بەقسە کردنە نەبیتە ھۆی ھەرام کردنی ھەلال یان ھەلال کردنی ھەرام، جا ئەگەر پیان و کە لەلایەن خۆیەو و ئەرکی سەر شانی ئەنجام داو بەلام ئافرەتە کە سەرپیچی کرد و ناشیزەبوو گۆی بیستی فەرمانی میدرە کە ی نەبوو، ئەو کاتە پیان و کە مافی ئەو ی ھەییە تەمبێ ی بکا، بە ئامۆژگاری، بەلەگەل نەنووستن و پشت تیکردن و لیدانیتی سووکنو ئازارنەدەر، کە بەعەرەبی پێی دەگوتری (ضرب غیر مبرج) بەلام دەست دریزی کردنە سەر ئافرەت بەلیدانیتی بەزەخت و ئیش و ئازارای بەمەبەستی کول پێرشتن و رقنیشتنەو یان بۆ خۆجە سپاندن و سەیتەرە کردن بەسەری دا ئەو سەتەمەو ئایین پەسەندی ناکا و پێی نارازی یەو بەتوانی دەزانێ!!

چونکە پیغەمبەر ﷺ فەرمووی (کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیتہ فالامام راع وهو مسؤل عن رعیتہ والرجل راع في أهله وهو مسؤل عن رعیتہ، والمرأة راعية في بیت زوجها).

هه مووتان لیپرسراو نو هه ریه که تان کاریکی پی سپیدراوه بهرپرسیاره
له نه نجامدانی دا!

سه رۆکئو پیشه وای موسولمانان لیپرسراوه بهرپرسیاره لهو کارانهی
سه رشان، پیاو له ناو خیزانی خۆی دا لیپرسراوه له بهرپوه بهردنی ئیشو
کاری خیزانه که ی، ئافرهت لیپرسراوه له مالی میرده که ی داو بهرپرسیاره
لهو نه رکئو کارانهی پی سپیدراوه.

بیگومان نهو سه رۆکایه تیه که پیاو هه یه ته به سه ر ئافرهت دا
ته کلیفو نه که خراوه ته سه رشان نه ک ریزلینان بی، به شیکیش لهو
نه که ی له سه رشانیه ته به رامبه ر ئافرهت نهو هیه. فیڕی نهو ه ی بکات: چۆن
نه کی سه رشان خۆی وه کو ئافرهت نه نجام بداو بزانی چی له سه ره بی کاو
چی پیویسته بۆی بکری، هه روه ها پیویسته فیڕی بیروباوه ری ئیسلامی
بکری نه ئادابی ئیسلام فیڕبزو بزانی چۆن مندالی خۆیان په روه رده
ده که نهو چۆن هه لسو کهوت له گه ل خه لکی تر دا ده که نه.

فیڕکردنو فیڕبوونی نهو جوړه شتانه به گویره ی شوینو کاتو بارو
زرور ده گوړی بۆ نمونه برین پیچی (التمریض) له کوندا کاریکی
ئاسایی و سه ره تایی بوو، به لام ئیستا پیویستی به زانیو خویندنو نووسین
هه یه و قوتابخانه و فیڕگه ی بۆ کراوه ته وه.

ده ی باشه به گویره ی ئایینو عه قل کام ریگا له م دوو ریگایه
په سه نده!! ئایا ئافرهت میردی خۆی ده رمان بکا، یان ئافرهتییکی
برین پیچی بیگانه بیت ده رمانی بکاو شوینی نادروستی پیاوه که ببینی؟!
یان ئافرهت کوا ده توانی برین پیچی و پزیشکی بکا، نه گه ر ئاگاداری
زانستی برین پیچی نوژداری نه بی؟! ئایا دایکی نه زانو نه خوینده وار
ده توانی پیش نهو ه ی منداله کانی بچنه قوتابخانه شتیکی به سوودیان
فیڕبکا؟! یان میشکیان ده هاخنی به جوړه ها شتی پرپووچو بی که لک!!

که له داهاتووی ژیا نیشیا نا کاریگه ری سه لبی خو ی ده بی و ناتوانن خو ی لی ده رباز بکن؟؟

حافظ ئیبراهیم زۆر جوانی گوتوو ه که ده لی (الامر مدرسته اعددها - اعددت شعبا طيب الاعراق) دایک قوتابخانه یه نه گه ر به ریکو پیک ی به ر درده و ناماده ت کرد گه لیک ی ره سه نت پیکه هینا وه و ناماده ت کرد و وه .
 ﴿والله عزيز حكيم﴾ په روه ردگار به توانا و کارزانو دانا یه ، به شیک له کارزانو دانا یی نه وه یه که وه کو پیا و مافی داوه به نافرته تو دوا ی نه وه ی که له لای گه له کانی پیش ئیسلام نافرته وه کو کالا سهیری ده کرا پله و پایه ی دایه و ریزی لینا . خسته هه و ته رازووی پیا و .. نه مجار بو نه وه ی کاروباری خیزان پشیوی تی نه که و ئی نه بیته هه رچی و په رچی ؛ نه رکی لیپرسراوی خیزانی خسته سه رشانی پیا و ، هه رکه سیکیش به م حوکه رازی نه بی مانای وایه : به ربه ره کانی حوکی خودا ده کاو دژی ده سه لاتی خودا ده وه ستی . ئینکاری حیکمه تو دانا یی خودا ده کا ، ئاشکرا شه په روه ردگار چ هه ره شه یه کی له و که سانه کردوه که نه و . هه لویستیان ده بی .

【 ماره ی ته لاق و حوکه کانی 】

الطَّلَقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَنٍ وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٢٩﴾ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ

وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾

له‌پیش هاتنی ئیسلام دا عمره به‌کان دابو نه‌ریتی ته‌لاقو عیده‌یان
 هه‌بوو به‌لام نه‌ندازه‌یه‌کی دیاریکراو ژماره‌یه‌کی تایبه‌تی نه‌بوو، جا
 نه‌گه‌ر ته‌لاق‌دانه‌که به‌هۆی رق‌ه‌لسانیکی کاتی بوایه، نه‌وه‌ پیاوه‌که دوای
 ماوه‌یه‌ک ئافره‌ته‌که‌ی ریجعه ده‌کرده‌وه‌و ده‌یگیرایه‌وه‌ ژیر نیکاحی خۆی.
 به‌لام نه‌گه‌ر ته‌لاق‌دانه‌که به‌هۆی رق‌ه‌لسانیکی بنه‌ره‌تی بوایه‌و مه‌به‌ست
 زیان گه‌یاندن به‌ ئافره‌ته‌که‌ بوایه، نه‌وه‌ پیش نه‌وه‌ی ژنه‌که عیدده‌ی ته‌واو
 بوایه ریجعه‌ی ده‌کرده‌وه، نه‌مجار پاش ساوه‌یه‌ک ته‌لاقی ده‌دایه‌وه، هه‌ر
 به‌و جوړه تا بیویستایه ژنه‌که‌ی ده‌هینایه‌وه ژیر نیکاحی خۆی دووباره
 ته‌لاقی ده‌دایه‌وه تا رق‌ه‌که‌ی ده‌نیشته‌وه، یان په‌شیمان ده‌به‌وه، ئا به‌و
 جوړه ئافره‌ت یاری پی‌ده‌کراو مافی پیشیل ده‌کراو ده‌چه‌وسینرایه‌وه، هه‌ر
 له‌ریگه‌ی ته‌لاق‌ه‌وه‌ پیاو ده‌یتوانی نه‌وپه‌ری ئازارو زیانی پی‌بگه‌یه‌نی؟!!

که نایینی ئیسلام هات یاساو نیخامی دانا بو ته‌لاقو په‌یوه‌ندی نیوان
 ژنو می‌ردی ریک‌خست، سنووری بو ژماره‌ی ته‌لاقو ریجعه دیاری کردو
 فەرمووی: ﴿الطلاق موتان﴾ نه‌و ته‌لاق‌دانه‌ی که خودا دایناوه‌و شهرع
 په‌سه‌ندی ده‌کاو پیاوه‌که ده‌توانی ئافره‌ته‌که‌ی تیدا ریجعه بکاته‌وه
 دووجاره‌و هه‌رجاره‌ی ته‌لاق‌ه‌که ده‌داو ئافره‌ته‌که‌ ده‌که‌و‌یته عیده‌وه‌و پیش
 ته‌واوبوونی عیده‌که ده‌توانی ئافره‌ته‌که‌ بگێرته‌وه بو ژیر نیکاحی خۆی،
 واته: پیاو ده‌توانی تا دووجار هه‌رجاره‌ی ته‌لاقیکی ژنه‌که‌ی بداو پیش
 ته‌واوبوونی عیدده‌ بیگێرته‌وه بو ژیر نیکاحی خۆی.

خستنی دوو ته‌لاق به‌جاریک یان سی ته‌لاق به‌جاریک حه‌رامه،
 کۆمه‌لیک له‌ هاوه‌لانی پیغه‌مبەر ﷺ له‌وانه: عومهر و عوسمان و عه‌لی و
 عه‌بدوللای کوری مه‌سعود و نه‌بو موسای نه‌لئه‌شعهری ئه‌م رایه‌یان هه‌یه،
 فەرموده‌یه‌کی پیغه‌مبهریش هه‌یه عه‌بدوللای کوری عومهر ده‌یگیرته‌وه‌و
 پشتیوانی ئه‌م رایه‌ ده‌کا. عه‌بدوللا ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ فەرموویه‌تی:
 (إِنَّمَا السِّنَةُ أَنْ تَسْقِبَ الطَّهْرَ اسْتِقْبَالًا، فَتُطْلَقَ لِكُلِّ قَرَأٍ تَطْلِيقًا) که‌واته: نه‌و ته‌لاق‌ه‌ی که

بۆ پیاو هه‌یه تیایدا ژنه‌که‌ی رییجه بکاته‌وه دوو ته‌لاقه. دوا‌ی ئه‌و دوو ته‌لاقه له‌گه‌ڵ کردی به‌ سێ ژنه‌که‌ی لێ حه‌رام ده‌بێ، هه‌تا ئه‌و ژنه به‌ویستی خۆی شوو به‌ کابرایه‌کی تر نه‌کاو نه‌ی گۆزیته‌وه دوا‌یی ئه‌و می‌رده ته‌لاقی نه‌داته‌وه عی‌ده‌ی نه‌پروا، دروست نیه می‌ردی پیشووی ماره‌ی بکاته‌وه! ئه‌وه‌شمان له‌بیر نه‌چێ شوو‌کردنه‌وه‌که‌ی به‌می‌ردی دوو‌هه‌می نابێ هه‌ر بۆ ئه‌وه ماره‌ی بکاو بچیته‌لای ته‌لاقی بداته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی بۆ می‌ردی یه‌که‌می ره‌وابێ ماره‌ی بکاته‌وه، نه‌گه‌ر ئه‌م مه‌به‌سته‌ی تیدا‌بوو ده‌بیته ماره به‌جاشو ئه‌وه‌ش کاریکی حه‌رامه‌و فیه‌له شه‌رعه‌و خودا پێی ناخۆشه‌و دروست نیه.

﴿فَإِذَا سَأَلَكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ﴾ واته: دوا‌ی ئه‌وه‌ی که دوو‌جار ژنه‌که‌تان ته‌لاق داو رییجه‌تان کرده‌وه نه‌مجار یه‌کێ له‌م دوو رێگایه‌تان له‌به‌رده‌م دا‌یه: یان یه‌ک گرتنه‌وه‌و ریک که‌وتنه‌وه‌و نیازپاکی‌و هیوا‌ی ژیا‌نیکی خۆشو کامه‌رانی‌و هه‌ڵکردن به‌یه‌که‌و. یان هه‌س لیک به‌ردان‌و لیک جیا‌بوونه‌وه به‌شیوه‌یه‌کی شه‌رعی‌و ریک‌و پیک. ئه‌وه‌ی پشت‌گیری ئه‌م راقه‌ کردنه ده‌کا: ئه‌و فه‌رموود به‌یه‌یه که نه‌بو‌داو‌وو هی‌تریش لایان په‌سه‌نده‌و نه‌بو‌رو‌زه‌ینی نه‌سه‌دی گێ‌را‌ویه‌تی‌هه‌و، ده‌لی: کاتی نایه‌تی ﴿الطَّلَاقِ مَرَّتَانٍ﴾ م بیست عه‌رزێ پیغه‌مه‌رم کردو وتم قوربان! نه‌ی ته‌لاقی سێ‌به‌م کامه‌یه؟ پیغه‌مه‌رم ﷺ له‌وه‌لام‌دا فه‌رمو‌ی: ﴿أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ﴾.

جا نه‌گه‌ر پیاوه‌که دوا‌ی ئه‌وه‌ی دوو ته‌لاقی ژنه‌که‌ی داو رییجه‌ی کرده‌وه؛ هه‌ر زانیان پیکه‌وه هه‌لناکه‌نو ژیا‌نیان به‌یه‌که‌وه بۆ ناچیته سه‌رو ئیتر پیاوه‌که ده‌ست لیک‌به‌ردانی هه‌ل‌بژاردو‌وو ته‌لاقی سییه‌می‌دا لێ جیا‌بووه‌وه نه‌و. ئه‌و نافرته به‌هیچ شیوه‌یه‌ک په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئه‌و پیاوه‌دا نامینی‌و تا شوویه‌کی تر نه‌کاته‌وه‌و پیاویکی تر نه‌چیته‌لای ته‌لاقی نه‌داته‌وه عی‌ده‌ی نه‌پروا ئه‌م ماره‌ی نه‌کاته‌وه نایته‌وه به‌ژنی!!

به کورتی پیاو نه گهر دواي گواستنه وهی ژنی خوئی ته لاقدا ته لاقیک یان دووان ده توانی ريجعهی بکاته وه به مهر چیک عید دهی تیپه رنه بی!! نه گهر له ماوهی عیده دا ريجعهی نه کرده و. یان ته لاقدا نه که ی پیش گواستنه وه بوو نه وه ناتوانی سه ره به خو ريجعهی بکاته وه، به لکو ده بی به ئیزنو ره زامه ندیی ئافره ته که و به ماره کردنیکي تاز. بینه و. به ژنو میردی به کتری.. خو نه گهر سی ته لاقه ی دا، نه وه تا پیاویکی تر ماره ی نه کاته وه نه چیتته لایو ته لاقی نه داته وه میردی پیشوو ناتوانی ماره ی بکاته وه.

حیکمه تی نه یینی له هه بوونی مافی ريجعه کردنه وه بو پیاو نه وه به مروث زورجار هه ست به گرنگی و کاریگری نیعمه ت ناکا هه تا نه و نیعمه ته ی له کیس نه چی، زورجار وا ده بی پیاوه که دواي لیک جیا بو نه وه ته لاق دان، خیزانه که ی لا خو شه ویست ده بی، یان بو ی ده رده که وی چهند پیوستی به و ئافره ته هه به، دوور که وتنه وه لی ی چهند کاریکی نه سته مه، بی خیزانی چهند ناخو شه. نه و کاته په شیمان ده بیته وه دلی ده گور ی و هه ست به خراپه ی خو ی ده کاو له کرداری خو ی ژبان ده به وه!

یان وا ری ده که وی ئافره ته که خو به زلزانو نازو نووز که رو بی موبالاتو ده ست بلاوو پیسو پوخه لو سه ری چیکه ره، نه وه ی که پیوسته بو میرده که ی بکا نایکاو له پیاوه که ی ده بیته دوپشکی هه سه رو ژبانی لی تال ده کا، که ته لاق درا بیز له ئاکامی هه له ی خو ی ده کاته وه، هه ست به هه لسو که وتی ناله باری خو ی - له بواری ژنو میردایه تی دا ده کا. له ناخه وه بریاری نه وه ده دا که نیتر له مه به دوا هه له کانی خوا راست بکاته وه ئافره تیکي عا لو سالو گو پرا دیر بی، جا که ريجعه کرایه وه و گه رایه وه بو لانه ی ژنو میردایه تی و له گه ل میرده که ی پیک گه یشتنه وه، نه و هه له ی بو هه ل ده که ویتنه وه که هه لو یستی خو ی بگور ی و نه وی له رابورد وودا له کیسی چو وه، وه ده سستی بیتیتنه وه و رو وه و پاشه رۆژیکی به خته وه ره هه نگاو بنی...

وا پێ دهکهوێ دواى ئەم ناست بوو نهوهو بهیهک گه‌یشتنهوهیه، پیاوهکه
 دووباره دهست دهکاتهوه به شه‌رو ئازاوه له‌گه‌ل خه‌زانه‌که‌یدا، سه‌رله‌نوێ
 ناکۆکی دروست ده‌بێتهوه، یان واده‌بێ ئافره‌ته‌که‌ عاری نه‌ناوه. هه‌ر
 له‌سه‌ر ره‌وشتی رابوردوویه‌تی وه‌له‌سو که‌وتی نه‌گۆریوه، دووباره پیاوه‌که
 له‌کاتی رق‌ه‌له‌سانو بو‌رزگاربوون له‌ دۆزه‌خی نه‌و ژنو می‌ردایه‌تی‌یه
 ئافره‌ته‌که‌ ته‌لاق ده‌داته‌وه، بو‌جاریکی‌تر لانه‌ی ژنو می‌ردایه‌تی
 هشیوێته‌وهو ژنو می‌ر هه‌که‌ لیک جیا‌ده‌بنه‌وه. له‌یه‌کتری دوورده‌که‌ونه‌وه،
 نه‌مجار هه‌ریه‌که‌یان له‌عاست خۆیه‌وه به‌یر هه‌کاته‌وهو تی‌ده‌فکری! پیاوه‌که
 هه‌ست به‌ هه‌له‌ی خۆی ده‌کاته‌وهو بو‌ی ده‌رده‌که‌وێ که‌ ژبانی به‌بێ نه‌و
 ئافره‌ته‌ نه‌سته‌مه‌و مالو مندالی بی نه‌و ئافره‌ته‌و چاوه‌دیری کردنی بو‌یان
 ناگونجی، هه‌رچی به‌یر هه‌کاته‌وه ناتوانی ده‌ستبه‌رداری نه‌و ژنه‌ی به‌ی و
 مالو مندالی بخاته‌ ژێرده‌ستی ئافره‌تیکی‌تر، یان ئافره‌ته‌که‌ نه‌مجاره‌یان
 به‌ته‌واوه‌تی ژبوان ده‌بێته‌وهو له‌ناخی ده‌روونه‌وه هه‌له‌سو که‌وتی خۆی
 ده‌گۆڕی و هیواداره سه‌رله‌نوێ به‌چێته‌وه. لانه‌ی ژنو می‌ردایه‌تی!! بو‌یه‌ ریگا
 دراوه جاریکی‌ تریش پێش تێپه‌رپوونی عیده‌ پیاوه‌که‌ ژنه‌که‌ی ریجعه
 به‌کاته‌وه، جا نه‌گه‌ر پاش ئەم جاره‌ش دووباره نیتوان ژنو می‌رده‌که
 تیکه‌چووه‌وهو شه‌رو ئازاوه‌یان له‌نیتوان دا دروست بووه‌وه، ئەمه‌ مانای وایه
 ئەم ژنو می‌رده ناتوانن به‌یه‌که‌وه به‌ژینو دیاره‌ هۆکاره‌کانی
 لیک‌جیا‌بوونه‌وه زۆر به‌هێزترن؛ له‌ هۆکاری به‌یه‌که‌وه مانه‌وه، ته‌نانه‌ت
 به‌یه‌که‌وه مانه‌وه‌یان رووداوی سامناکو پاشه‌پۆژیکی زیانبه‌خشی
 لی‌چاوه‌روان ده‌کری. واته‌: کێشه‌ی نیتوانیان ده‌گاته‌ ناستیک که
 بی‌چاره‌سه‌ر ده‌مینێته‌وهو جگه‌ له‌ چاره‌سه‌ری ته‌لاقو لیک‌جیا‌بو نه‌وه‌ی
 یه‌کجاری چاره‌سه‌ری تر نامینی. که‌وابێ چاره‌سه‌ر نه‌وه‌یه ته‌لاقی سییه‌می
 یداو به‌یه‌کجاری ده‌ست لیک به‌رده‌ن، چی ماره‌یی و بژیوی حه‌قو مافیکی
 له‌سه‌ر یه‌کتریان هه‌یه، جی‌به‌جی‌ی بکه‌ن، به‌شیوه‌یه‌کی شه‌رعی

هه ره که یان بۆ خۆی هاوسه ریکی تر هه لبرێری دواروژی خۆی دهست نیشان بکا، به لām ئه وهی لیره دا گرنکه ئه وهیه ک که نابێ دوا ی لیک جیابوونه وه که، نه پیاوه که به خراپی باسی ژنه که بکاو نه ژنه که به خراپه باسی پیاوه که بکا، نابێ به هیچ شیوهیه ک نهی نی و عهیبو عاری یه کتری بۆ خه لک باس بکه ن.. به راستی یاساو نیظامی دهست لیک به ردانی ژنو پیاو به و شیوهی باسکرا ئه وه پیری کارامهیی و لیزانی و بهرژه وهندی له خۆ گرتووه، زۆر زانایانه و دانایانه ئه کیشه کۆمه لایه تیهی حهل کردووه، که بهرژه وهندی دووا روژی مندا لۆ خیزانی تیدا بهرچا و گیراوه. هه موو هه ولۆ ته قه ل لایه کی تیدا به کارهاتووه، بۆ راست کردنه وهی خوارو بۆ پرکردنه وهی که له بهرو بۆ بهرگری کردن، له تیکنه چوونی لانهی خیزانو پهروهرده کردنی مندا لۆ له باوهشی باوکنو دایکندا!!

ئه مجار دوا ی ئه وهی پهروهردگار به پتووستی دانا له سه ر ئه وه که سهی که ژنه که ی ته لاق ده دا که ده بی ته لاق دانه که ی به شیوهیه کی شه رعی بی و کاریک نه کا زیان به ئافره ته که بگا، ئه وهشی له پیاوان حه رام کرد که ما لۆ دارایی له ئافره ته که بسینی و ئه وه مارهی و دیاری یانه ی کاتی خۆی داویه تی لی ی بسینی ته وه وه فهرمووی ﴿وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا﴾ واته: بۆتان نه که ئه وهی داوتانه به و ژنانه لیان بسینه وه جا ئه وه ما له مارهی بی، یان دیاری بی، یان شتی تر. به لکو پیوسته له سه رتان که شتیکی زیاده شیان به ده نی به م جو ره ش پابه ندی فهرمانی پهروهردگار ده بن که ده فهرمو ی: ﴿وَمَتَّعُوهُنَّ﴾ سرحوه ن سراحا جمیلا ﴿دل خوشیان بکه ن به پیدانی به شیک له مالی خۆتانو زیاد له مافی خۆیان؛ ئه مجار به شیوهیه کی ئاسایی و یاسایی ده ستیان لی بهرده نو ته لاقیان به دن.

ئه وه حوکه مه هی کاتی که که پیاوه که داواکاری ته لاق بی و جودابوونه وه هه لبرێری، به لām ئه گه ر ژنه که داواکاری ته لاق بوو ده یه ویست له ده ست

میرده کهی رزگاری بی، ناشیزه بوونیشی هەر بوئوه بوو که پیاوه که ناچار بکا ته لاقی بدا نه و کاته نه گهر پیاوه که له به های ته لاق دانه که پاره یه ک وهر بگری ره وایه و هه لاله. چونکه ههر گیز داوا له پیاو ناکری ژنه که شی له دست بجی و زیانی مالیشی لی بکه وی به بی نه و هی تاوانیکی کرد بی. ههر نه م به سته شه که پهروه ردگار ده فرموی ﴿إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ﴾ مه گهر بترسین که پابهندی نه حکامی خودا نه بن، که ده باره ی په یوهندی ژنو میردایه تی دایناوه، وه کو ته بایی و ریزگرتنی یه کتری بهرام بهریان له مافو نه رکدا له ناست یه کتری، چه سپاندنی سه رو کایه تی پیاو له ناو مالداو بهر پر سیاری له خیزانو هاریکاری کردنیان بو پیکه وه نانی خیزانو پهروه ده کردنی مندالو بهر چا وگرتنی بهر ژوهندی دین و دونیا یان نه گهر ترسیان هه بوو له و هی که ناتوانن موراعاتی یاسای ژنو میردایه تی بکه ن؛ به م جوړه ژنه که ترسی نه و هی هه بوو که نه توانی نیعمه تی پیکه وه ژیان په ره پی بدو پیاوه که ترسی نه و هی هه بوو که زولم له ژنه که ی بکا زیاد له و هی خودا بو دایناوه سزای ژنه سه ری پی کهره که ی بدا. نهو. حوکه که نه ویه که نه م نایه ته روونی ده کاته وه که ده فرموی: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ نهی کو مه لی موسولمانان! نه گهر نیوه ترسی نه و هه تان هه بوو که ژنو میردایک ناتوانن پابهندی نهو یاسایه بن که خودا دایناوه بو راگرتنی په یمانی ژنو میردایه تی و له وانه یه نه گهر به یه که وه بمیننه وه خیانه تی ژنو میردایه تی یان لی روو بدو ناکامی ژیانیان ناشیرین بو هستی؛ نه و کاته هیچ تاوانیکی تیدا نیه، که نافرته که خو ی بکری ته وه و به پاره ته لاق له میر. ه که ی وهر بگری؛ چونکه نافرته که به ره زامهندی خو ی ده داتای و هیچ زوره ملی به کی پیاوه که ی تیدا نیه و به لکو له سهر داخوازی ژنه که یه.

بوخاری و ئیبنو ماجه و نه سائی له ئیبنو عه بیاسه و هه دیشکیان
 گیراوه ته و ده فرموی: جه میله ی خوشکی عه بدوللای کوری ئوبه ی کوری
 سه لول خیزانی ثابیتی کوری قه یس هاته خزمه ت هه زه ت و عه رزی کرد
 نه ی پیغه مبه ری خودا!! من هیچ گله ییم له باره ی دین و ره وشته وه له
 ثابیت نیه ، به لام به ده ست خوّم نیه ناچیته دلمه وه و خوّم ناوی و رقم
 لی یه تی، پیشم ناخوّمه دوای موسولمان بوونم خوّم کافر بکه مه وه و
 خیانه تی ژنو میدرایه تی لی بکه م، پیغه مبه ر ﷺ فرموی: نه و باغه ی
 کاتی خو ی کرد و ویه تی به مارهی بۆت بۆی ده گه رینیته وه نه گه ر ته لاق
 بدا؟ وتی: به لی باغه که ی بۆ ره ت ده که مه وه ، نه مجار پیغه مبه ر ﷺ
 به ثابیتی فرموو باغه که وه ریگروه یه ک ته لاقی بده نه م لیك
 جیابوونه وه که نافرته که به مال ته لاق وه ریگری پی ی ده گوتری: (خولع) و
 عیده ی وه کو عیده ی ژنی ته لاق دراوه .

نه مجار پهروه ردگار کو تایی نایه ته که دینی به هه ره شه کردن له و
 که سانه ی که پابه ندی نه م نه حکامانه نابزو ده فرموی: ﴿تلك حدود الله
 فلا تعتدوها﴾ نه و فرمان و نه هی یانه ی که گوتران: حوکمو یاسای
 پهروه ردگارن هه ره ره ی په یوه ندی ژنو میدرایه تی سنوور به زینی مه که ن
 نه وه ی بۆتان هه لال کراوه پابه ندی بن و په لاماری حه رامه که مه دن،
 نه وه ی فرماتان پی کراوه بی که نو توخنی مه که ون که لی تان
 قه ده غه کراوه .

چونکه ﴿ومن يتعد حدود الله فأولئك هم الظالمون﴾ نه وانده ی له
 سنووری خودا ده رد ه چن و سنوور به زینی ده کا گه لو نه ته وه له ناو ده با .
 به تابه تی زولمی می رد له ژنی یان زولمی ژن له می ردی چونکه په یوه ندی
 نیوان ژنو می ر به هیزترین په یوه ندیه جا که گه لو نه ته وه گه شته نه و
 ئاسته که نه و په یوه ندیه توکمه یه ئاوا له رزوک بی، دیاره
 په یوه ندی په کانی تری کو مه ل هه موویان لیك هه لوه شاو ن.

بۆیه ئیستا ئیمه به چاوی خۆمان دیاردهی وا ده بینین که خویناو له دل دینی! بنه ماکانی کۆمه له ته وای له گریژنه چوونو دیاردهیه کی سامناک له ناو کۆمه له دا ده بینری که تا ئیستا له هیچ چاخیکی رۆژگاری موسولماناندا نه بینراوه، ئه وه تا ئافرهت په چهی فری داوه، خۆی رووت کردووه و زۆربهی جهستهی دیاره و، بئی سه له مینه ووه ته ریق بوونه ووه. له کۆلانو ریگاوبانو فره مانگه و شوینی تریشدا له گه له نامه حره دا چاوه چاویه تی، دیاردهی سنور به زینی و به ره لایلی ئافرهت دیاردهیه کی سامناکه و نه خۆشی به کی کوشندهیه و کیشهی ئافرهت و خیزان بووه ته تهنگو چه له مهیه کی گه ووه، ژن ته لاق دان زۆر بووه و ژن ماره کردن کهم بووه، له هه موو لایه که و دهنگی ناره زایی له بهرام بهر به ره لایلی ئافرهت بهرز ده بیته ووه، پیوانی خاوهن بیرو هۆش ههستیان به خه ته ری ئه م به ره لایلی به کردووه؛ به لام دیاره جله ویان له ده ست به ربووه و وا به ئاسانی ناتوانری ره و ره وای کۆمه له بهیننه ووه تایه و کاتی که په شیمان بوونه ووه که په شیمان بوونه ووه داد نادا.

ئه وه مان له یاد نه چئی که پیغه مبه ر ﷺ هه موو کاتی ژنو میردی هه لئاو که تا بۆیان بکری به عه قل و هۆش چاره سه ری کیشهی ناو خۆیان بکه نو په نا نه به نه بهر ته لاق. یه کی له و هه لنانه حه دیته که ی شه ویا نه که ئه حمه دو تیرمزی و به یه قی گیراویانه ته و ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فره مووی: هه ر ئافره تی که به بی هۆکاری پیویست داوای ته لاق له میرده که ی بکا ئه و بۆنی به هه شتی لی قه ده غه ده بی له فره موودیه کی تر دا فره موویه تی (المخلعات من المناقات) ئه و ئافره تانه ی که به پاره ته لاقی خۆیان ده کړنه و ئه وه دوو روو منافیقن ﴿فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ﴾ ئه گه ر داوای دوو جاره که، که له رسته ی ﴿الطَّلَاقِ مَرَّتَانٍ﴾ دا ئاماره ی بۆ کراو ته لاقیکی تری دا که سییه م جاره و به رسته ی ﴿اَوْتَسْرِيحٍ اَوْ حَسَانٍ﴾ ئاماره ی بۆ کراوه ئیتر ئه و ئافره ته له ژیر ده سه لاتی

پياو هكه دا نامىنى و ناتوانى به هيچ شيويه ك له هيچ كاتيك دا ريجعه ي بكا ته و . مه گهر ئافره ته كه شووبكا ته وه به پياويكي ترو به شيويه كه ي شهرعى و نيكاحيكي صه حيح بگويزري ته وه و بچيته لاي و پي كه وه جووت بين . به لگه له سه ر نه و . ده قى نايه ته كه و نه و حه دي ته يه كه نيمامى شافيعى و نه حمه دو بوخارى و موسليم له عايشه يان گيرا وه ته وه ده فرموى : خيزانى روفاعه ي قوره ظى هاته خزمه ت پيغه مبهرو عه رزى كرد وتى : قوربان ! من لاي روفاعه بووم و ژنى بووم ته لاقى دام و ته لاقه كه ي كه وت (عبدالرحمن) ي كورى زوبه ير ماره ي كردومه وه به لام پياو ه تى نه ما وه و نه وه ي پيوه يه تى ده لى په رويه ، ئي تر پيغه مبه ر ﷺ زه رده خه نه يه كي هاتى و فه رموى ده ته وى بگه رى يه وه بو لاي روفاعه ؟ نه وه نابى و ناگونجى هه تا نه و تامى شيرنايى تو نه كا و له ززه ت له يه كترى نه كه نو دوايى ته لاق ت نه دا ناتوانى بچيته وه بو لاي روفاعه .

حيكه مه تى نه م مه رجه نه وه يه پياو هه ركاتى زانى نه گه ر ژنه كه ي سييه م جار ته لاق دا ئي تر تا پياويكي تر ماره ي نه كا ته وه و به ته واوى نه چيته لاي و دوايى ته لاقى نه دا ته وه . ناتوانى ماره ي بكا ته وه . ئي تر له وانه يه له ته لاق دان بسله مي ته وه . چونكه پياو زور له شانى گرانه ژنه كه ي يه كيكي تر ماره ي بكا ته وه ! نايه ته كه به پروونى نه و . ده گه يه نى كه نه و مار . كرده ي كه ژنى ته لاق دراوى سى به سى ي پى ماره ده كر ي ته و . له مي ردى دوو هم ده بى ماره كرده نيك بى مه به ست تى يدا به رده وامى ژنو مي ردا يه تى بى . كاتيبى نه بى ، واته : ماره كرده كه بو نه وه نه بى فيله شهرع بى بو نه وه ي مي ردى يه كه م ماره ي بكا ته وه !

هه ركه سيك ئافره تى ته لاق دراو مار . بكات به مه به ستى نه وه كه ته لاقى بداته وه بو مي ردى پيشوى حه لال بي ته وه . نه وه ماره كرده كه ي دروست ني وه نه گه ر ته لاقيشى بداته وه بو مي ردى يه كه مى حه لال نابى ماره ي بكا ته و . ، به كوردى خو مان نه م جو ره ژن ماره كرده پى ي ده گو ترى

(مارە بە جاش) و دیاردەییەکی دزیوو گوناخیکی گەورەییەو شەرع نەفرەتی لێ دەکا. ئیمامی مالیکنو ئەحمەدو شەوری زۆر بەتوندی دژی ئەم جوۆرە ژن مارەکردنەو یەنۆ بەلایانەووە دروست نیە، کۆمەلیک لێ عولەما دەلێن: بەمەرجێک لێ کاتی مەارەکردنی لەمێردی دووهم باسی تەلاقدانەو کە نەکەن نیکاحە کە راستەو داد بەستری بەلام کەراوەتی هەیه.

ئیمامی ئەحمەدو نەسائی لێ عەبدوللای کۆری مەسعوو هەو حەدیثیک دەگێرنەو کە پیغەمبەر ﷺ بەهاوەلانی فەرموو: ئایا پیتان نەلیم نیری خوازاو کی؟!

وتیان: بەلێ پیمان بلێ: فەرمووی: (مارە بە جاشە) پەرورەدگار نەفرەتی کردووە لەو کەسە ی دەبێتە جاشو لەو کەسە ی بۆی دەبنە جاش، واتە (ژنۆ پیاو کەو میردە کۆنە کە).

عەبدوللای کۆری عەبباس دەلێ: پرسیار لێ پیغەمبەر ﷺ کرا دەربارە ی مارە بە جاش فەرمووی نەخێر نابێ مارەکردن دەبێ بەحەزو ویست بێ و فیل و گالتە پێ کردنی تیدا نەبێ بەنامە ی خوا، دەبێ لەزەت و خۆشیش لێ کەتری وەر بگرن.

لێ ئیمامی عومەر دەگێرنەو فەرموویەتی: هەرکاتی ژنۆ میردی (مارە بە جاش) م بەیننە لا بەردەبارانیان دەکەم، کۆرە کە ی لێی پرسی و وتی: بۆچی بەردەبارانیان دەکە ی، فەرمووی: چونکە هەردووکیان زینایان کردووە.

پیاویک لێ عەبدوللای کۆری عومەری پرسی وتی: تۆ رات چی یە: دەربارە ی ئافەرەتیک تەلاق درابێ و تەلاقە کە ی کەوتبێ منیش مارە ی بکە مەوە بۆ ئەو ی دوایی تەلاقی بدە مەوە و بۆ میردی پیشووی حەلال بێتەو بەمەرجێک میڕ کە ی بەم مەبەستە ی من نەزانی و دواشی لێ نەکردبم؟! عەبدوللا لەو ئەمدا وتی: نەخەیر نابێ، ژن مارەکردن دەبێ

بەحەزو ئارەزۆبۆی مەبەست پێکەوه ژیان بۆ، دوایی ئەگەر بەدلت بوو درێژ. بە پەيوەندییەکی بەدو ئەگەر بەدلیشت نەبوو تەلای بەدە، هەرچەند ئیمە لە سەردەمی پیغەمبەردا ﷺ ئەمانەمان بەلاو وەکو توانی خوین رشتن وابوو.

لە عەبدوللای کۆری عەبباسیان پرسی درەبارەیی کەسێک سێ تەلایەکی ژنەکی دەداو دوایی پەشیمان دەبێتەو چار چیە؟ فەرمووی ئەو پیاویکە لەخودا یاخی بوو و بەپێچەوانەی فەرمانی خودا ژنەکی تەلای داو خودا ژێوانی کردۆتەو، بەگویی شەیتانی کردوو و هیچ رێگا چارەکی بۆ نەهێشتۆتەو، وتیان: ئەو ئەگەر کابرایەکی بۆی حەلال بکاتەو بەم نەوعە ژنەکی لەخۆی مەرە بکاو بچیتە لای دوایی تەلای بداتەو؟! فەرمووی کەسێ فیل لەخودا بکا خودا سزای فیلەکی دەداتەو.

لەم رێوایەتانەو بۆمان دەردەکەوێ حوکمی پیغەمبەر ﷺ و زای ھاو لە گەورەکانی پیغەمبەر و تابعین و موحتەیدانی موسولمان ئەو یە کە ئەو کەسە مەرە بە جاش دەکا و ژن و پیاو کە نەفەرە لیکراون! بەلام بەداخەو ئەم دیاردە ناشیرینە لەبرێ ناوچەیی و لاتیی موسولماناندا بلاو بۆتەو، لەلای کۆمەڵیک نەزان و نەخویندەوار بوو تە دابو نەریتو شەریان کردو بە ئامیزی گالتەو بوونە لەکەو عار بەسەر ئیسلامەو.

﴿فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا﴾ ئەگەر میردی دوو لەبەر ھۆیەکی تایبەتی ئافەرەتەکی تەلایدا تەلایەکی کەوتو عیدەیی رۆیی ئەو کاتە هیچ خراپەییەکی تیدا نیە کە میردی یە کەم مەرەیی بکاتەو بەنیکاحیکی تاز. بەلام بەمەرچی ئەو مەرچەیی کە خودا دایناوە بێتە جێ کە دەفەرموێ: ﴿إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حَدُودَ اللَّهِ﴾ هەردووکیان پێیان وابوو کە دەتوانن ریزی یە کتری بگرن و ھەر یەکیان بەرامبەر ئەو تر ئەرکی سەرشارنی خوا ئەنجام دەدا. ئەگەر ترسی ئەو یان ھەبوو دوایی دەکەونەو.

کیشه وه و ئافره ته که دووباره به له سه ده بیه وه یان پیاوه که زیانی
پیدا که یه نی نه و ■ ماره کردنه وه که له لای خودا په سه ند نی به و نه یکه
باشه .

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يَبْلُغُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ ثم نه حکامانه ی روونکرانه وه
حوکمی په روه دگاران، له سه ر زمانى پیغه مبه ر به ئی وه ی راده که یه نی و
روونی ده کاته وه، بو که سانیک که سوودو قازانجی په روه وکردنیان بزنان،
هه ست به به رژه وه دندیان بکه ن، په روه ویان بکه ن به شیه وه که تا سوود به خش
بن، ثم حوکمانه نانیرى بو که سانیک که نه زان بن، به هیچ شیه وه که
نیازی پاکیان نه بى، بویه ژنه که ی ریجه ده کاته وه تا زیانی پى بکه یه نی و
خه شی دلى خوى پى بریژی!!

چونیه تی ژن ته لاقدان و ماوه ی عیده ی ته لاقداو

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغُنَّ أَجَلَهُنَّ فَأُمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سِرِّ خَوْهِنَّ
بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضَرَارًا لِتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ
نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا عَآيِشَ اللَّهِ هُزُوًا وَآذُكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا
أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ لِيُعْطِيَكُمْ بِهِ وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣٣﴾ وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغُنَّ أَجَلَهُنَّ
فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ

ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ

أَرْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٤﴾

نه مجار پاش نه وه ی له نایه تی پيشوودا ژماره و چونیه تی ته لاقى ره وای
بو روون کردینه وه، دیته سه رباسی نه و ■ چو نه هه لس و که وت له گهل

نافره‌تی ته‌لاق دراو بکه‌ین و ده‌فرموی: ﴿وَإِذَا طَلَقْتِ الْمَرْأَةَ﴾ ته‌گەر نافره‌تتان ته‌لاق دانو ﴿فَبَلِّغْ مِنْ أَجْلِهَا﴾ نریک به ته‌واو بوونی عیدده بوونه‌وه؛ به‌یه‌کی له‌م دوو شیوه‌یه ره‌فتاریان له‌گه‌ل بکه‌ن یان ریجعه‌یان بکه‌نه‌وه و به‌ته‌بایی و ناشتی ژبانیان له‌گه‌لدا به‌سه‌ربه‌رن یان مه‌ره‌خه‌سیان بکه‌نو لییان بگه‌رین با ته‌لاقه‌که‌یان بکه‌وی و بو خو‌یان ژبانی داهاتروی خو‌یان دیاری بکه‌ن. بۆیه‌ش رسته‌ی ﴿فَبَلِّغْ مِنْ أَجْلِهَا﴾ مان به‌نریک بوونه‌وه له ته‌واو بوونی عیدده ماناکرد، چونکه ته‌گەر عیدده‌که ته‌واو بوو. ئیتر پیاوه‌که ناتوانی ریجعه‌ی بکاته‌وه په‌یوه‌ندی ژنو می‌ردایه‌تیان به‌ته‌واو ته‌ی لیک ده‌پچری و له‌ژیر رکیفی پیاوه‌که‌دا نامینی.

ته‌مجار جه‌ختی له‌سه‌ر ته‌وه کر. ه. که نابی ریجعه‌کردنه‌وه‌که بو زیان پی‌گه‌یاندنیان بی؛ فرموی: ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضَرَارًا لِتَعْتَدُوا﴾ ریجعه‌یان مه‌که‌نه‌وه بو ته‌وه‌ی بیانخه‌نه‌وه ژیر ده‌ستی خو‌تانو زیانیان پی بگه‌یه‌نن و ته‌نگیان پی هه‌لبچن و عیدده‌که‌یان پی درێژکه‌نه‌وه، تا ناچاریان بکه‌ن به‌پار. ته‌لاقه‌کانیان بکه‌نه‌وه خو‌یان رزگار بکه‌ن.

ئینو جه‌ری له‌عه‌بدوللای کوری عه‌بباسه‌وه ده‌گیرته‌وه ده‌لی: پیاو هه‌بوو ژنه‌که‌ی خو‌ی ته‌لاق ده‌دا، ته‌مجار پیش ته‌واو بوونی عیدده‌که‌ی ریجعه‌ی ده‌کرده‌وه، ته‌مجار ته‌لاقی ده‌دایه‌وه، دووباره ریجعه‌ی ده‌کرده‌وه.. بو ته‌وه‌ی زبانی پی بگه‌یه‌نی، ئیتر په‌روه‌ردگار ته‌م نایه‌ته‌ی نارد ه‌وارئ که ه‌فرموی: ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضَرَارًا لِتَعْتَدُوا﴾.

ئیمامی سوودی ده‌لی: ته‌م نایه‌ته‌وه‌ه‌حق به‌پیاویکی ته‌نصاری هاتوته‌ه‌وارئ پییان ده‌گوت ثابتی کوری یه‌سار.. ته‌م پیاو. ژنه‌که‌ی خو‌ی ته‌لاق دابوو دوو سی رۆژی مابوو عیدده‌که‌ی بر‌وا. ریجعه‌ی کردبه‌وه. ته‌مجار دووباره ته‌لاقی دابوه‌وه، ئیتر ته‌م نایه‌ته‌ه‌ه‌ه‌وارئ ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضَرَارًا لِتَعْتَدُوا﴾ ئینو جه‌ری طه‌به‌ری له‌ی ئینو عه‌بباسه‌وه ده‌گیرته‌وه ده‌لی: پیاوی و هه‌بوو ژنه‌که‌ی ته‌لاق ده‌دا،

دوایی پیش ته و او بوونی عید ده که ی ریعجه که ی ده کرده وه، پاشان ته لاقی ده دایه وه! بهم جوړه زیانی پی ده گه یان دو نه زیه تی ده دا! .

﴿ومن يفعل ذلك فقد ظلم نفسه﴾ که سیك ئاوا به و جوړه ژنه که ی ریعجه بکاته وه و نازاری بداو سته می لی بکا، نه وه بیگومان سته می له خودی خو ی کردو وه له ژیان دا به وه که ریگای شهرو شهرو نگیزی گرتو وه، ضمه میری خو ی ناره حه ت ده کاو خزمو که س وکاری ژنه که ی له خو ی ده کا به دوژمنو. خو ی له پیش چاوی خه لکی به ویژدان ناشیرین ده کا. ههروه کو چو ن له قیامه تیشدا سته می له خو ی کردو وه به و. که سه ریچی فه رمانی خوی کردو وه ناره زامه ندی په روه ردگاری به ده ست هینا وه!!

﴿ولا تتخذوا آيات الله هزوا﴾ فه رمانی خوداو حوکمو سنوره کانی به گالته مه گرنو شوین دابو نه ریتی سه رده می نه زانی مه که ون؛ وریا بن سنور به زینی مه که ن؛ به راستی نه مه هه ره شهیه کی تونده، ناراسته ی نه و که سانه کرا و. که سنور به زینی ده که ن. له هه مان کاتدا موسولمانیش هه لده نی که ریزی په یوه ندی ژنو میردایه تی بگرنو واز له دابو نه ریتی سه رده می نه زانی به ینن، که گالته یان به ته لاقو نیکاح ده کرد.

ثیبو مه رده وه یهی له نه بو ده رد او ده گپړته وه ده لی: پیاو هه بوو له سه رده می نه زانی دا ژنه که ی ته لاق ده داو دوایی ده یگوت: به گالته م بوو، کو یله ی خو ی نازاد ده کرد. پاشان ده یگوت: شوخیم کردو وه، نیتر نه م نایه ته هاته خوار ی ﴿ولا تتخذوا آيات الله هزوا﴾ نیتر پیغه مبه ر ﷺ بو هاوه لانی خوینده وه نه مجار فه رمووی: ﴿ثلاث جدهن جسد وهن جد الطلاق والنکاح والرجعة﴾ سی شت شوخییان تیدا نا کر ی راستیان راستی به و گالته یان راستیه: ته لاقو ماره کردنو ریعجه).

له ریوایه تیکی تر دا له جیاتی (ریعجه) نازاد کردنی به نده هاتو وه، له ریوایه تیکی تر دا هاتو وه که پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی: (من طلق لاعبا أو

یعنی لایعباری و بیهوده (چونکه ئەمانە کاری گرنگن و گالتەبازیان تیدا ناکرێ).

﴿واذکروا نعمة الله علیکم﴾ یادی نیعمەتی خودا بکەنەو بە سەرتانەو کەبڕێ لەو نیعمەتە؛ خۆشەویستی نێوان ژنو میدرە بۆ یەکتەری کە پەرورەدگار منەتمان بەسەردا دەکا و دەفرموی: ﴿ومن آياته ان خلق لكم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا اليها وجعل بينکم مودةً ورحمة﴾ الروم/۲۱. هەر لە نیعمەتی خودایە کە یاسای نیکاح و تەلاقی بەو شیوەیە رێکبوو پێکە بۆ داناوین و رێگای بەپیاوان داوە لەکاتی پێویستی دا زیاد لە ئافەرەتییەک مارە بکەن، هەروا رێگای داوە ئافەرەت کە تەلاق درا. یان میدردی مرد، شوو بکاتەو. ﴿وما أنزل من الكتاب والحكمة يعظکم به﴾ هەروەها یادی نیعمەتی ئەو بەکەنەو کەچەند نایەتی پێرۆزی دەربارە یاسای ژنو میدردایەتی بۆ ناردوونە خواری؛ کەخۆشەختی ژبانی دویا و قیامەتی تیدا بەشیکیشە لەحیکمەتی خودا. لە حیکمەتی پەرورەدگارە کە لەگەڵ دانانی تەشریع دا مەبەستە سەرەکی بەکەشی بۆ روون کردوونەو، سوود و بەرژەو هەندێکەکانی بۆ دیاری کردوون، دیارە زانیینی حیکمەت و مەبەستەکە ی پێکەو دەبنە هەلنەر بۆ پابەندبوون پێیانەو.

بۆیە زۆرجار پەرورەدگار باسی نیعمەتی خۆیمان بۆ دەکا کە بەخشیونی پیمان، وەکو پەيوەندی و خۆشەویستی نێوان ژنو میدرد، دانانی یاسای ژنو میدرد و خێزان، بەوپەڕی رێکبوو پێکی و گونجاوی، هەروا کە شارەزای نایینی پاکبوو خاوینی کردوون، بۆ هەموو شتییک سنووری بۆ داناوین و ئەحکامی بۆ ناردوون و نەهینی حوکمەکانیشی بۆ دیاری کردوون.

بەلام بەداخەو. خەلکی لەم رۆژگارە دا بیر لەم نیعمەتانە ناکەنەو و گوێ بە فرمان و یاساکانی پەرورەدگار نادەن و ئەو پەيوەندی بە موقەدەسانە ی نێوان خۆیانیان تێک داوە؛ خۆشەویستی و ریزی نێوان خێزان کرمۆل بوو، پیاوان بەهێزو بازو و مآلو سامان دەنازن و

ماندوووونو نارەحتی ئافره تیان له بهرچاو نیه، ژنان ههست به گرنگی پیاو ناکدن که وه کو قه لغانن بۆیان، هه میشه کوفرانسی ئه و نیعمه ته ده که نو هه میشه غه یبه ته و سه رکۆنه ی پیاوانیان ده که نو نابنه پالپشت بۆیان، له ته نگۆ چه له مه ی ژیان دا یارمه تیان ناده ن، له م دابو نه ریته دزیوه شدا خه لکی چاو له یه کتری ده که نو گرێژدنه ی خیزان خه ریکه تیک بجی.

﴿واتقوا الله﴾ له خودا بترسنو پابه ندی فه رمانو نه هی به کانی بن هه لویستو ره فتارتان به رامبه ر به په یوه ندی نیوان ژنو میرد به گویره ی شه ریعه تی خودای. واز له و دابو نه ریته به یئن که له وه پیش بارتان پتیه گرتبو؛ که بریتی بو له گوئ پی نه دان به په یوه ندی ژنو میردایه تی و پیتان وابوو عه قدی ژن ماره کردن وه کو عه قدی کپین و به ئیجاره گرتن و کۆیله کپین وایه: به لکو پیتان وابوو عه قدی زیواج له وانه ش پرپو وچ تره؛! شه وه بوو له به رهۆیه کی پرپو وچ ژنیان ته لاق ده داو دوایی ریجعه یان ده کرده وه، مه به ستیان شه وه بوو زیان به ئافره ت بگه یهنو سوکایه تی پی بکه ن، ﴿واعلموا أن الله بكل شیء علیم﴾ بزائن په ره ردگار ئاگاداری هه موو شتیکه و ئاشکراو په نهان هیچی لی ون نابی؛ فه رمانیش به به نده کانی کردوو. که پابه ندی سنووره کانی بنو به گویره ی هوکه و شه ریعه ته که ی ره فتار بکه ن، نیازپاکو دلسۆز بن، هه موو کاتی وا بزائن خودا چاوی لی تانه و ئاگاداری دلو ده روونو روا له تانه نه له ئه رزو نه له ئاسمان هیچی لی گوم نابی!!!

﴿وإذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن﴾ شه ی خاوه ن برپاو ئیمان داران! هه رکاتی ژنتان ته لاق دانو عید ده یان به سه ره چوو میرد هکانیان یان پیاوی تر ویستیان ماره یان بکه نو ئافره ته کانیش بو خۆیان داخوازی شه مه بوونو ده یانه ویست شو بکه نه و. ﴿فلا تعضلوهن أن ينكحن أزواجهن﴾ ریگه یان لی مه گرنو مه بنه به ره به ست له به رده م شوو کردنه که یان دا، مادام شه و پیاوو

ئافره‌ته به‌یه‌کتری رازین و هیچ مانعیکی شهرعی و عاده‌تی نیه و هیچ سوکایه‌تی پیکردن و عه‌یب و عار به بنه‌ماله ناگه‌یه‌نی و ریزی ئافره‌ته‌که‌ی تیدایه، لیان بگه‌رین با شوو بکه‌نه‌وه.

که ده‌فهرموی: ﴿إِذَا تَرَاظُّوْا بَيْنَهُمْ﴾ واته: له‌به‌ینی خویاندا به‌یه‌کتری رازی بوون؛ به‌لگه‌یه له‌سهر ئه‌وه که هیچ مانعیکی نیه پیاوه‌که راسته‌وخۆ له ئافره‌ته‌که خۆی خوازینی بکا و له‌گه‌لی دا ریک بکه‌وی. ئه‌وه کاته بۆ باوک و برا و کس و کاری دروست نیه ریگه له ئافره‌ته‌که بگرن و نه‌هیلن شوو بکاته‌وه. ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ به‌مه‌رجیک ریک که‌وتنه‌که‌یان په‌سند بی و ئه‌وه پیاوه‌ی ئافره‌ته‌که هه‌لی‌بژاردوو. هاوشانی خۆی بی و سوکایه‌تی پی‌کردنی تیدا نه‌بی بۆ خزم و کس و کاری ئافره‌ته‌که، نه‌گه‌ر و بوو ئه‌وه که‌س و کاره‌کانی ده‌توانن مه‌نعی بکه‌ن و نه‌هیلن شوو به‌ئه‌وه پیاوه‌ی خو‌بریه بکا.

به‌لام ده‌بی نه‌هیشته‌که‌یان به‌شیوه‌ی ئامۆژگاری و تو ویزی، نه‌ک به‌هه‌ره‌شه و جیتی و خۆ لی سوورکردنه‌وه. بری له زانیانی ئیسلام پێیان وایه: نه‌گه‌ر می‌ده‌که هه‌زار بوو نه‌یده‌توانی ماره‌ی هاوشان بدا. ئه‌وه بۆ که‌س و کاتری ئافره‌ته‌که هه‌یه که نه‌هیلن شووی پی بکا، به‌لام نه‌مه رایه‌کی لاوازه و زۆربه‌ی عوله‌مای ئیسلام رایان وایه گه‌ر پیاوه‌که ره‌وشت پاک بوو، وای هیوا لی‌ده‌کرا که بۆ‌مو‌عاشه‌ره‌ی ژنو می‌ردایه‌تی بگونجی، نابی ریگه له ئافره‌ته‌که بگیری!!

واته ده‌ست کورتی و هه‌زاری چ رۆلیکیان له‌که‌فائه‌تو هاوشانی دا نیه. پتوه‌ری هاوشانی (الكفاءة) دابو نه‌پیتی ئه‌وه گه‌لو هۆزه‌یه که تی‌یدا ده‌ژین، نه‌ک دابو نه‌پیتی چه‌ند بنه‌ماله‌یه‌کی لووت‌به‌رز و خۆ به‌زل زان؛ ئه‌وه‌ی کۆمه‌لو ده‌ورو‌به‌ر به‌لایانه‌وه سوکایه‌تی بی ئه‌وه ده‌بیته‌هۆی ئه‌وه‌ی که که‌س و کار بتوانی به‌ره‌رچی ئافره‌ته‌که به‌ده‌نه‌وه.

ههروه‌ها دروست نیه زۆر له ئافرهت بکری بۆ ئه‌وه‌ی شوو بکا به که‌سیک که خوشی ناوی، چونکه ئه‌و زۆر لیکردنه ئاکامی باش نابێ. نایه‌ته‌که خیتابه‌که‌ی له‌گه‌ڵ تیکرای کۆمه‌لی موسولمانانه، چونکه موسولمانان هه‌مویان یه‌ک هه‌لوێستو یه‌ک پارچه‌ن، له‌به‌رامبه‌ر به‌رژه‌وه‌ندی گشتی دا ئه‌مه‌ش بۆ ئه‌وه‌یه موسولمانان بزائن: ئه‌رکی سه‌رشانی هه‌ریه‌کێ له‌وانه که هه‌ستیان کرد به‌پیشیل کردنی مافی ئافره‌تیک له‌لایه‌ن که‌سو کاریه‌وه یان له‌لایه‌ن که‌سانی تهره‌وه پتوێسته به‌ره‌نگاری بکه‌نو نه‌هیلن سته‌می لێ بکری. ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ئه‌وانه لێ بی‌ده‌نگ بوونو دژی ئه‌وه‌ستان، هه‌ر هه‌موو موسولمانانی ئه‌و ناوچه‌یه گونا‌ه‌بار ده‌بن!!!

چونکه زۆرجار واده‌بێ که‌سو کاری ئافره‌ت هه‌زو هه‌وه‌سی خۆیانو به‌رژه‌وه‌ندی تایبه‌تی خۆیان پیش به‌رژه‌وه‌ندی ئافره‌ته‌که ده‌خه‌ن!! ئه‌مجار خه‌لکانی تریش چاویان لێ ده‌که‌نو شه‌پو ئاژاو دروست ده‌بی و گێره‌و کیشه‌ سه‌ر هه‌لده‌داو ده‌بیته‌ هۆکاری له‌ناوچوونی گه‌لو ولات.

وه‌کو له‌نایه‌تیکێ تر دا خودا ده‌فرموی: ﴿لَعَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ، كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مَنكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ بیگومان دا‌بو نه‌ریتی سه‌رده‌می نه‌زانی وابوو که پیاوان زه‌ر به‌ده‌ست بن له‌ به‌شوودانی ئافره‌ت دا، ئافره‌ت نه‌یده‌توانی خۆی شوو بکا، یان رای خۆی ده‌برێ، هه‌ر که‌سو کاری به‌شوویان ده‌دا، زۆرجاریش واده‌بوو ده‌یان دا به‌ که‌سیک که هه‌زی لێ نه‌بوو، یان مه‌نعیان ده‌کر. له‌که‌سیک که هه‌زی لێ بوو!!

ئیمامی بوخاری و چه‌ند که‌سانیکێ دیکه‌ش له‌مه‌عقیلی کوپی یه‌ساره‌وه هه‌دیثیک ده‌گێر نه‌وه ده‌لی: خوشکێکم هه‌بوو ئامۆزایه‌کم هاته‌ خوازیینی و دامانی، دوا‌یی وای که‌وت ته‌لاقیکێ داو ریجعه‌ی نه‌کر. وه‌ تا عیده‌ی

به سه رجو، پاشان ناموزاکم په شیمان بووه و په روشی بوو، خوشه ویستی له نیوانیان دا پهری سهندو و نه و نه می خوش ده ویست و نه ویش نه می خوش ده ویست، خوازیینی لی کردینه و ده داوی کرد که سهرله نوی خوشکه که مانی پی بدهینه و ده لی مار هبکهینه و، منیش خوم لی تور کرد پیم و ت خوپری! ریزمان لی گرتی خوشکه که مان لی مار کردی، دواپی له جیاتی پیاوه تیت ته لاقتدا، ئیستا هاتویه و، داوی ده که یه و؛ سویند به خوا ناتدهینه و ده لیت ماره ناکهینه و، له راستیشدا پیاوه که مروفتیکی باش بوو نافرته کهش دهیه ویست بچیته و ده بولای، په روه ردگاریش ناگاداربو به و که هردووکیان بویسه کتری به په روش بوون، ئیتر نه م نایه ته هاته خورای. مه عقیل ده یگوت: نه م نایه ته «رحق به من نازل بوو، له گیرانه و یه کی ترده هاتوو ده لی: که مه عقیل نه م نایه ته ییست و تی سهرم له بهردا خوشکه که م له ناموزاکم ماره کرده و ده فرمانی په روه ردگارم به جی دینم!

﴿ذٰلِكَ يَوْعَظُ بِهٖ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يٰؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ نه و حوکهو یاسایه ی که له و په پیش بومان باس کردن له گهل ته ماع بهرنازو ترساندن، نه و ناموزگاری کومله ی ئیمان دارانی پی ده کهین نه وانه ی پروایان به خداو به روشی دواپی هدی، چونکه هدر نه وانه م جوړه ناموزگاریانه «رده گرنو کاری پی ده کهن، دل و دروونیان پی راده چله کی و ده یانه وی به وردی ناوهر و که کی جی به جی بکهن، به هیوای پاداش و هرگرتنه و ده هردوو جیهاندا.

نایه ته که صهریحه له و ده که پیویسته ههرکه سیکت موسولمانی راست بی په ند له نه م ناموزگاری به و هرگری، نه و ده ی په ندی لی وهرنه گری و پابه ندی نه بی به موسولمان حسیب ناکری، به لکو نه وانه به سه رزاری موسولمانزو به دل موسولمان نین چونکه نه وانه بنه ماو پوخته ی ئاینیان به به لگه و وهرنه گرتوو، ئایین کاری له دل و دروونیان نه کردوو،

ئامۆزگاری کردنیان خو ماندوو کردنیکی بی سووده، چونکه نهوان هەر شوین ههواو ههوهسیان دهکهونو کۆیرانه بهرێو شوینی باوکئو باپیرانی خویندا دهوون.

﴿ذلکم ازکی لکم وأطهر﴾ نهو ریکه نهگرتنه لهئافرهت که بهدلی خوئی شوو بکاتهوهو بهو مهرجانهی باس کران سوودبهخشهو بهرکهتهی تیدایه بو نهوانهی کهپهپهوی دهکهن، نامووسو شهرفیان دهپاریزی، نهسهبو رهچهلهکیان لهکهدار نابێ، زۆرجار وابوو. مهنع کردنی ئافرهت له شووکردن بهدلی خوئی ئاکامی ناشیرینی لی پهیدا بووه. نهخلاقو رهوشتی تیک داوهو یاسای کۆمهلو خیزانی تیکداوهو مندالی سههرگردان کردوه.

جا وهکو ئاماژهی بو کرا بههۆی نهزانیو نهفامی ئادهمیزادهوه ههبارهی بهرژهوهندی کۆمهلایهتی هیچ ریزیکیان بو ئافرهت دانهدهنا. نهیان دهزانی که پشیوی کۆمهلو خیزان هۆی سههرهکی لهبهرچاو نهگرتنی رۆلی ئافرهتهتییدا. که ئیسلام هات پهیامیکی پیروزی پی بوو بو ئافرهتو ریزی بو داناو گرنگی پی داو کۆمهلگای فیهری نهوه کرد که مامهلهی جوان لهگه ئافرهتدا بکریو بهسهرهخو بههیدیهتی لهگه لیاندا بجولینهوه. پهیامی نهوهی پی بوو که بهگۆیرهی نایهتی ﴿وهلمن مثل الذی علیهن﴾ سهیریان بکریو رهفتاریان لهگه لدا بکری.

بهلام سهه مهخابن زۆری پی نهچوو موسولمانان ئهم پهیامه پیروزهیان لهبیرچوهوه. بایان دایهوه بو سهه دابو نهیریتی سههردهمی نهفامیو سههرلهنوێ دهستیان کردوه بهچهوساندنهوهی ئافرهت، نهمهش رهنگدانهوهیهکی خراپی ههبوو لهسهه کۆمهلو خیزان، رهوهرهوهی کۆمهلایهتی لهسههتهر لایداو خه لکی تووشی گیرهوه کیشهی جواروجور بوون. ﴿والله یعلم وانتم لاتعلمون﴾ پهزهردهگار دهزانی خیرو سوودو بهرژهوهندی لهچی دایه. نهپینیو حیکمهتی حوکهکانی خوئی دهزانی،

تا گاداره به سهر سوودو بهر ژه وهندی په پیره وکردنی فهرمانو دوور که وتنه وه
له و شتانه ی نه هی لی کردوون، ئیو به ته واوی و ده ست له سهر دانراوی
سوودو بهر ژه وهندی به کان نازانن. تاده میزاد به گشتی له گهل نهو هه موو
نه زموونو تا قیکردنه وانه که له روژگادا به سهریدا تیپه ریو نه ی توانی
نهی نی نهو حوکه مانه بدوژیته وه، به لکو حیکمه ته که ی له دل و دهروونی
زوور که سدا سراوه ته وه، ته نانه ت که ناینیش نه پهیامه ی هیناوه و داوی
به رقه رار بوونی ده کا، که چی خه لکی پاش گوئی ده خه نو کاری پی نا که ن
له کاتیکا نه رکی سهر شانیان بوو که پابه ندیان بزو به موو لیان لانه دن.

باسی شیردان به مندال به کری شیرخواره بژیوی

مندال

وَالْوَالِدَتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ
يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ
لَهُ بِوَلَدَيْهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ
مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوهُمَا
أُولَدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

پاش نه وه ی له ثابته کانی پیشوودا نه حکامی نیکاحو ته لاقی روون
کر هه، باسی حوکه می نهو شتانه ده کا که له ناکامی نیکاح پهیدا ده بن..
نافرته که ته لاق ده درئی واری ده که وی مندالی شیر خوره ی هیه نهو
منداله بی ده سه لاته ده بیته قوربانی کیشه ی تیوان نهو دایکو باوکه

پیکه‌وه نه‌گونجاوه و له‌وانه‌یه به‌رژوه‌ندی بفه‌وتی و مافی پیشیل بکری؛ له‌وانه‌یه دایکه‌که‌ی له‌رقی باوکه‌که شیر ی نه‌داتی، بۆیه یه‌زدانی مه‌زن لی‌رده‌دا ئامۆژگاری بۆ دایکان ده‌کا که شیر بدن به منداله‌کانیان، ماوه‌ی شیرخواردنی مندالی به دووسال دیاری کردووه به‌مه‌رجی باوکتو دایک بیانه‌وی ماوه‌ی شیرخواردن ته‌واو بکن.

هه‌روه‌ها له‌سه‌ر باوکی پتویست کردووه که له‌ماوه‌ی شیرپیدانی مندالا بژیوو پۆشاک دایکه‌که دابین بکا به‌گیره‌ی توانای خۆی.

نه‌هی کردووه له‌وه‌ی که یه‌کی له‌باوکتو دایک منداله‌که بکا به‌هۆی ته‌نگ پی‌هه‌لچینی نه‌وی تر، به‌م جوړه دایکه‌که به‌مه‌به‌ستی زیان گه‌یاندن به‌باوکه‌که منداله‌که به‌خپو نه‌کا، یان داوای بژیوی زۆر بکا، یان باوکه‌که منداله‌که له‌دایکه‌که بستینی و نه‌هیلێ به‌خپوی بکا...

جا بۆ روونکردنه‌وه‌ی ئهم حوکمانه‌و هی تریش فهرمووی: ﴿والوالدات یرضعن اولادهن حولین کاملین﴾ پتویسته دایکان ته‌لاقدر او بن یان له‌ژیر نیکاحی می‌رده‌کانیان بن، دووسالی ته‌واو شیر بدن به منداله‌کانیان، ماوه‌ی شیرپیدانه‌که له‌و ماوه‌ی دیاریکراوه تیپه‌ر نه‌کات. ﴿لمن اراد ان یتیم الرضاة﴾ نه‌گه‌ر به‌لایانه‌وه باش بوو به‌رژوه‌ندی منداله‌که‌ی تیدابوو باوکتو دایکه‌که‌ش نه‌دارا بوون نه‌یان ده‌توانی خواردنی ئاوی میوه‌و محله‌بی و نه‌رمه‌قوت بۆ زاروکه‌که‌یان دابین بکن، نه‌وه ده‌بی ماوه‌ی دووساله‌که دایکه‌که شیر خۆی بدا به منداله‌که، نه‌گه‌ر باوکه‌که ده‌یتوانی نه‌و جوړه خواردنانه بۆ منداله‌که دابین بکات، نه‌وه باوکتو دایکه‌که ده‌توانن پیش ته‌واوونی دووساله‌که منداله‌کانیان له‌شیر بپر نه‌وه.

زانستی پزشکی ده‌ری خستوو که شیر دایک باشت‌ترین خواردنه‌مه‌نی و بژیوه بۆ مندال؛ بۆیه پتویستو ئه‌رکی سه‌رشانی دایکه‌که به‌گیره‌ی

پتویست شیر بدا بە مندالە ساواکەو بەشیری مەمکەکانی مندالەکەو
پەرورەدە بکا.

مندال ئەو کاتەو لەسکی دایکی دایە بەخوینی دایکی گەشە دەکات و
پێدەگات، کاتیەک دیتە سەر دنیاو لەدایک دەبی خوینی کەلەو پێش
پێی دەژیا دەگۆڕێو دەبیتە شیریکی پالفتەکراوی سافی بی غەشو
گونجاو لەگەل تەمەنی مندالەکەدا، چونکە تا مندالەکە گەرەتر بی
شیرەکەو دایکی خەست تر دەبیتەو، ترسی نەخۆشیشی لی ناکرێ چونکە
ئەو مندالە لەخوینی ئەو دایکە پێک هاتوو و دوایی کە خوینەکە
گۆراو و بوەتە شیر لەگەل جیسمی مندالەکەدا گونجاوترین بژیو و هیچ
ترسی لی ناکرێ، کەوابوو ئەگەر مندال درایە دایەن پتویستە زۆر تێبینی
ئەو بەکرێ ئاخۆ دایکەکە تەندروستی باشە یان نا، ئایا شیرەکەو
گونجاو بۆ تەمەنی ئەم مندالە یان نا، وە ئایا ئەم دایکە کە دەبیتە
دایەن بۆ ئەم مندالە رەوشتی چۆنە؟ چونکە شیر دایکەو دایەن
کاردەکەنە سەر جەستەو رەوشتو ئادابی ئەو مندالە، چونکە ئەو شیر
لەبەرەتدا خوینی ئافرەتەکەییەو مندالەکە دەیمژێو دەبیتە خوین و
گۆشتو ئیسقان، کەواتە شیر کاریگەرە لەجەستەو رەوشتی مندالەکەدا..
تێبینی ئەوەش کراو کە کاردانەوێ شیر دایک لەسەر شیرەخۆر
لەرووی دەروونی و عەقڵی یەو بەهیزترە لەکاردانەوێ ئەو شیرە
لەبارەو جەستەو لەشو لارەو، تەنانت زۆر دەنگو سەدای دایک کار لە
دەنگو سەدای مندالەکە دەکا، کەوابوو کاردانەوێ لەعەقل و هۆشو
هەستو سیفاتە هروونی یەکاندا شتیکی بەلگەنەویستە.

زانایانی پەرورەدەو کۆمەڵناسی لە ولاتە پێشکەوتووەکاندا هەستیان بە
گرنگی شیر دایک کردووە بۆ مندالی ساوای و زۆر جەختیان لەسەر
کردووە، تەنانت شارژنی رووسیای قەیسەری کە مندالی دەبوو لەمەمکی
خۆی شیر دەدا بە مندالەکەو نەیدەهێشت دایەنی بۆ بگیرێ.

دهی ئەمە لە کوێ و هەلۆیستی ئەمڕۆی ئافرهتانی موسوڵمان لە کوێ!!
ئەو هەتا: زۆر لەو دایکانە ی که دەوڵە مەندن یان بێزیان نایە یان بە تەمای
ئەو هە ی که زوو مندالی تریان بێی، یان بە هیوای ئەو هە ی که جوانی و
شۆخیان بەردەوام بێ، مندالە کانیا ن لە شیر ی پاک ی خۆیان نائومید
دە کە نو شیر ی قوتوو شتی تریان دەرخوارد دە دەن، هەر زوو وشکایی
بە مە مکی خۆیان دە هینن، ئەمە ش دە بیتە هۆی تیکچوونی خیزانو خراب
پەروەردە کردنی مندالو بەرەنگار بوونەو هە ی سروشت!!

یڤگومان رۆژگاریک هەبوو موسوڵمانان لە ناخەو. پابەندی نایین
بوونو، بە خێوکردنو پەروەردە کردنی مندالیان بە گۆڕە ی نایین ئە نجام
دەدا مندالی موسوڵمانان بە شیر ی خاوینی دایکو ئە خلاق ی ئیسلامی یانە
گەشە ی دە کردو پەروەردە دە کرا.. لە مێژوو شدا نە بێنراو هە یچ ناینتیک
و هە کو ناینی ئیسلام گەنگی دابی بە پەروەردە کردنی مندالو چاودیری
کردنی!! ماو هە تەو بە زانین ئایا لە رووی شەرعهو. دایک واجبە لە سەری که
شیر بدا بە مندال یان نا؟!

کۆمەلێک لە زانایانی ئیسلام رایان وایە که دایک لە سەری واجب نیە
شیر بدا بە مندالە کە ی، مە گەر مندالە کە جگە لە مە مکی ئەو مە مکی
کە سی تر نە گری یان باو کە کە نە دارا بوو نە ی دە توانی دایە نی بۆ بگری، یان
باو کە کە توانای ئەو هە ی هە بوو دایە نی بۆ بگری بە لام دەستی نە دە کە وت.

حیکمەتی ئە ندازە دار کردنی ماو هە ی شیر خواردن بە دوو سال،
بەر چاو گرتنی بەر ژو هە ندی مندالە کە یه.. چونکە لەو ماو هە دا شیر ی دایک
گۆنجاو ترین خواردە مە نی یە بۆ مندال، هە رو هە کو چۆن پتو یستی بە جۆرە
بە خێوکردنو پەروەردە کردنی کە هە یه، دایک نە بێی کە سی تر ناتوانی بۆ ی
فەرا هە م بێنی. جا ئە گەر باو کۆ دایک بە باشیان زانی پێش تەوا بوونی
دوو سال لی ی بێر نەو هە دە توانن لی ی بێر نەو هە بە تاییه نعتی مندالی وا هە یه

به خوار دنی نه رمه قووتو گونجاو بۆ جهسته و تهن دروستی پتویستی به شیر دایک نی به.

زانایانی نیسلام له نایه تی ﴿و حمله و فصاله ثلاثون شهرا﴾ نه و هیان ده رهی ناو که ماوهی سکت پری نابی له شهش مانگ که متر بی. ﴿و علی المولود له رزقهن و کسوتهن بالمعروف﴾ له سهر باوک پتویسته پتویستی دایکه شیرده ره که دابین بکا نشینگه و بژیو پۆشاکی پتویستی بۆ دهسته بهر بکا، بۆ نه وهی نافرته که بتوانی منداله که به خپو بکا و پاریزگاری بکا، نایه ته که له جیاتی وشه (الوالد) که به مانای باوک و وشه (المولود له) ی به کارهی ناوه بۆ نه وهی ناماژه بی بۆ نه و که (مندال) هی باوک و پال نه و دهدری دایک و هکر کارگه وایه و له مندال دانیدا نه و کۆرپه له یه هله ده پیچی و گه شهی پی ده کا تاوه کو چاو به جیهان هه لدینی.

به کورتی و پوختی دایک سکت بۆ باوک هه لده گری، شیر بۆ باوک ده دا، که وابی نه رکی سهرشانی باوک که بژیو پۆشاکی پتویستی بۆ دابین بکا، تا بتوانی خزمه تی زارۆ که که ی بکا، چاودیری بکا و پهروه ده ی بکا، چه ندیه ته و چۆنیه تی نه فقهه پیدانه که به گویره ی دابو نه ریتی نه و ده ور به ره یه که نافرته که ی تیدا ده ژیا دیاری ده کری! ﴿لا تکلف نفسا إلا وسعها﴾ هیچ که سیک زیاد له توانا هیزی خوی نه رکی ناخریته سهر؛ نابی نه فقهه و بژیوکی وای داوا لی بکری که نه توانی پیدا. جاریکی تر نمونه ی نه م نایه ته له سووره تی (الطلاق) دا روونکراوه ته وه که ده فهرموی: ﴿لینفق ذو سعة من سعته ومن قدر علیه رزقه فلینفق مما آتاه الله لا یكلف الله نفسا إلا ما آتاه سیجعل الله بعد عسر یسرا﴾.

نه مجار دی هوی دانانی حوکه کانی پیشوو شی ده کاته وه و ده فهرموی ﴿لاتضار والدۀ بولدها ولا مولود له بولده﴾ مه به ست له نه م ته شریعه ی که باسکرا به ره به ست کردنی زهره رو زیانه له باوک و دایک بۆ نه وهی

هیچیان به هوی منداله کانیانه وه تووشی زیان نه بن، دروست نیه دایک شیر خوی له منداله که ی بگریته وه واز له شیرپیدانی بهینی، بو نه وه ی باوکه که ناچار بکا دایه نی بو زارو که که بگری، ههروه ها بوی رهوا نیه زیاد له نهفه قه ی عاده تی داوا بکاو زیاد له توانای پیاوه که پیکیشی بکا، یان که متر خه می بکا، له شیرپیدانو به خیکردنی منداله که و دیقه دیقه ی پیاوه که بداو.....هتد.

ههروه ها بو پیاوه که ش رهوا نیه که دایکه که منع بکا له شیرپیدانی منداله که، یان نهفه قه و بژیوی پتویستی بو دابین نه کا، یان مهنی بینینی منداله که بکاو نه هیل ی دایکه که چاوی پی بکه وی. ته ناته ته گهر منداله که له ته مهنی شیر خوره یی و حه ضانه ش تی پهری بوو باوکه که بوی نی به مهنی بینینی لی بکا.

﴿وعلى الوارث مثل ذلك﴾ ته گهر باوکتو دایکی نه مابون پتویسته میراتگری منداله که - که خزمی نزیکه تی به جوریک که یه کیان نیربی و یه کیان می بی لیک ماره کردنیان دروست نه بی - چی له سه ر باوکت یان دایک پتویست بوو له سه ر میراتگره که پتویسته ﴿فان ارادا فصلا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح عليهما﴾ واته: باوکتو دایک که هه ردو وکیان به شیان به منداله که وه هیه و دیانه وی به پیکو پیکو به ختوی بکه ن، جهسته و عه قل و هو شی به باشی گه شه بکا. ده توانن به ره زامه ندی هه ردو وکیان پیش ته و او بوونی دوو ساله که، یان دوا ی ته و او بوونی دوو ساله که منداله که له شیر بیرنه وه.

چونکه دیاریکردنی نه و ماوه یه که دوو ساله بو بهرگری کردن له زیان گه یشتن به منداله که یه، هه رکاتی رایان هاته سه ر نه وه که که متر له دوو سال یان زیاتر له و ماوه له شیر ی بیرنه وه، ده توانن کاره کیان نه نجام بدهن. به لام ته گهر یه کیکیان ویستی زیان به منداله که بگه یه نی و پیش وهخت له شیر ی بیرنه وه، وه کو نه وه دایکه که له شیرپیدانی وه رزی، یان

باوکە که پەیمانی خۆی نەباتە سەر و بژیوو پۆشاکێ پێویست بو دایکە شیردەرە که دابین نەکا. بو ئەوەی دایکە که واز لە شیرپێدانی بەیانی، ئەو دروست نیو پەرەدگار نەهی لی کردوو، زۆریە کاتیش لەم بارەو قسە دایک وەرەگیرئ، چونکە سۆزو عەطفی زۆرترەو هەموو کاتی هەولی ئەو یەتی بەرژەو نەدی منداڵە که دابین بکا.

خوینەری هیژا! بەچاویکی کراوەو سەیر بکەو ئەمجار تێبفکەرە قورئانی پیروژ که بەرنامە ئیسلامە چۆن گرنگی داوە بە راوەرگرتن و مەشۆرەتکردن لە شتی بچووکێ وەکو بەختوکردن شیرپێدانی منداڵ، رێگە نەداوە یەکیکیان ملهپوری تیدا بکاو سەربەخۆ بپارێداو رای ئەوی تر بەهیچ نەزانی!!

دە تۆچی دەلی دەربارە کاری گرنگی ولاتو هەلویستی واکە بەرژەو نەدی گەلو نیشتمانی پیو بەند بی؟! ئایا ئەرکی سەرشانی سەرۆک ئیپرسراو کاربەدەستانی بالای ولات ئەو نە که لەهەلسوێنی کاروباری ولاتو بەختوکردن بەپیوێردنی گەلو نەتەوێکانیاندا راوەرگرتن و نیشیان بە مەشۆرەت بی؟! ئایا رەوا نیو دروستە سەرۆک یان کاربەدەستی بالا بەملهپوری سواری گای هار بیو خودبەسەری لە رووداو. گرنگەکانی ولاتدا هەلویست وەرگیرئو رای کەس بەهیچ نەزانی؟! هاوولاتیان تووشی جۆرەها دەرەو مەینەتی بکا؟! ییگومان ئایینی ئیسلام وای بەباش زانیووە دەزانی که موسولمانان هەر لەکاریکی بچووکێ وەکو لەشیرپێنەوێ منداڵ تا دەگاتە کاری هەرە گرنگی ولات وەکو بپارێدانی شەپو ناشتی، گۆرینی دراو و پوچەل کردنەوێ، خۆمالی کردنی نەوتو ئەو جۆرە شتە دەبی بەپیێ راوەرگرتن و مەشۆرەت هەلویستی تیدا وەرگیرئ ئەوێتا قورئانی پیروژ فەرمان بە پیغەمبەر ﷺ دەکاو دەرەموی: ﴿وَشَاوَرَهُم فِي الْأَمْرِ﴾ ئەو پیغەمبەر ﷺ لەکاری گرنگدا مەشۆرەت بە هاوولانت بکەو رایان وەرگیرە. یان مەدحی موسولمانان

به وه ده کا که کاروباری خوین به مهشورهت بهریوه ده بنو ده فره موی:
﴿وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ﴾.

﴿وَأِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَزْعِمُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ ته گهر
ویستتان دایه بن بگرن بو منداله کانتان ئافره تی بیتگانه به کرئ بگرن بو
به خپوکردنو شیرپیدانی زاروکه کانتان، نه وه هیچ خراپه یه کی تیدا نیه و
گوناهتان ناگا ﴿إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ﴾ ته گهر نه و کرئ یه بو تان
بریارداون بیان دهنئ که ده چن بو سهردانیان دیاری یان بو بهرنو قسه ی
خویشان له گه لدا بکه نو ریزیان لی بگرن، چونکه نه وه بهرژه وه ندی
شیرد هرو شیرخورو باوکه که شی تیدایه، ئاشکرشه ته گهر شیرد هره که
هه لسو که وتی جوانی له گه لدا نه کرئ و رازی نه کرئ و کرئ ی خوی
به ته واوی و هرنه گری و دیاری و قسه ی خویشی نه کریته سهربار زور خو به
به خپوکردنی منداله که وه هه له وگیر نا کاو مهیل ناداته منداله که و
به پاکو خاوینی رای ناگری، گرنگی به گه شه کردنی نادا، خو ته گهر
شیرد هره که له م باره وه تووشی زیان بو؛ نه وه شیرد که ی ده گورئ و ده بیته
زوخوا له جیاتی گوشتو خوینی پی زیاد بکا پی ی ده پوکیته وه! نه مهش
ده بیته هوئ ناره حه تی و دل ناخوشتی باوکه که که ده بینئ جگه رگوشه که ی
شوینی ناخوشه و له باو هشی سوزو عه طفدا گهر «نابی!!» ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾
له خودا بترسن زیاده ره وی له جی به جی کردنی ته م حوکه مانه مه کن هه ول
بده نو بزائن بهرژه وه ندی ته م حوکه مانه چیه و چی نیه، بزائن و ئاماده باش
بن بو پابه ندبون پتیانه وه! ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ بزائن که
پهروه ردگار کرده وه کانتان ده بینئ و ئاگاداریانه پاداش و سزاتان ده داته وه
له سهریان، نه گهر پیداو یستی به خپوکردنی منداله کانتان به ته بایی و
مهشورهت جی به جی کردو، به گویره ی شه رع و ئایین هه لسو که وتان
ده رباره یان کردو کاریکی واتان نه کرد زیانیان پی بگه یه نن نه و مندالانه

له جیهاندا ده بنه فینکایی چاوتانزو خیرو خوشییان لی ده بیننو
له قیامه تیشدا بۆتان ده بنه مایه ی چاکو پاداشتان ده دریتته وه!

خۆ نه گهر ئیوه شوین هه واو هه وه سی خۆتان بکه ونو پابه ندی حوکمی
خودا نه بن هه ریه که له ژنو پیاوه که بیه وی زیان به وی تریان بگه یه نی و
پاشقوول له وی تر بگری، بنگومان مندا له که ش زیانی پی ده گا، نه و
مندالانه ده بنه هوی گیروگرفت بۆتان، له جیهاندا خه م و خه فه تیان
لی ده خۆنو له قیامه تیشا سزاو نازارتان ده درئ له سه ریانو شیایو چوونه
ناو دۆزه خ ده بن.

به راستی نه مه هه ره شه یه کی توندو سامناکه ئاراسته ی نه وانه کراوه که
کاریکی ناپه سه ند ده که ن، چونکه که مته رخه می ده که ن له پهروه رده کردنی
مندالانه کانیا ن، نه و ژنو میرده یان نه و باوکتو شیر هه ی که له پال
به ختو کردنی مندالدا ده یانه وی زیان به یه کتری بگه یه نن، یه کتری
ناره حه ت بکه ن، که نه مه ده بیته هوی له به ریه ک هه له وه شانی خیزانو
په رته واز بوونی مندالو له نا کا ما شیوانی کۆمه لو کۆمه لگا.

ده ی با موسولمانان بیر بکه نه وه هه وشیان بیته وه نه چن که مته رخه می
له پهروه رده کردنی مندالانه کانیا ن بکه نو به ره لای ریکه وتو چاره نووسی
نادیاریا ن بکه ن.

ماوه ی گو شه نشینی ئافره تی میر مهردوو

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ
وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ
بِالسَّعْرِِوْفِ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

له مه وپیش باسی ته لاقو چۆنیه تی و مافی نه وه ی که میرد مافی
ریجه کردنه وه به ره لاکردنی یه کجاری هه یه کردو روونی کرده وه، دوایی
باسی حوکمی شیر پیدانی مندالو ماوه ی شیر خواردنو چۆنیه تی

لی بپینه وه دابین کردنی خوراکو پوژاک بو شیرد هره کهی شی کر ه وه ،
 نه مجار دیته سهر باسی حوکی نه و نافرته نهی که میرده کانیاں ده مرن ،
 چی بکه نه هه لوستیان چون بی؟! ده فهرموی: ﴿والذین یتوفون منکم
 ویذرون أزواجاً یتربصن بأنفسهن أربعة أشهر وعشراً﴾ نه و پیاوانه ی که
 ده مرنو ژنیاں له پاش به جی ده مینو به ته مای نه و نه شووبکه نه وه ،
 پیویسته له سهریاں که تا تیپه ربوونی چوار مانگو ده شو له تازیه دا بن ،
 شتیکی نه که نه بیته هوی خوازیینی لی کردنو له مال دهریچن ، مه گهر
 ئیشیکی زهرورو شهرعییاں هه بی. ته نانهت نابی واده به پیاوی تر بدن بو
 شوو کردن پییاں ، وه کو نه و بلین: نه گهر عیددهم ته و او بوو شوهوت پی
 ده کهم! شایانی باسه که پیغه مبه ر ﷺ تازیه گرتنی بو مردوو له سی رۆژ
 زیاتر یاساغ کردوو ته نه ژنی میرد مردوو ده بی تا چوار مانگو ده رۆژ
 تازیه بگری.

نه م حوکه می که باس کرا هی نافرته تیکی میرد مردوو: که سکی پر
 نه بی نه گهر نافرته ته که سکی هه بوو میرد ه کهی مرد ، که منداله کهی
 لی بوو وه عیدده کهی ته و او ه بی، ته نانهت نه گهر دوا ی مردنی میرد ه کهی
 به ساتیک مندالی بوو ئیتر عیدده کهی ته و او ده بی وه کو قورئان
 ده فهرموی: ﴿وأولات الأحمال أجلهن أن يضعن حملهن﴾ نافرته ی
 دوو گیانو سک پر میردی مرد یان ته لاق بدری که منداله کهی بوو
 عیدده کهی ته و او ده بی.

نه بوو داوود هه دیشیکی گتپرا وه ته وه ده لی: سوبه یعییه ی نه لئه سله می
 گوتی: پیغه مبه ر ﷺ فتوی بو دام دوا ی مندا ل بوونه کهم که شووبکه مه و
 پانزه رۆژ بوو میرد ه کهم مرد بوو که منداله کهم بوو.

پیویستیش ناکا خومان به دهرخستنی حیکمهت و مه بهستی نه م ماوه
 دیاریکراو خهریک بکهین ، ده توانین بلین: نه وه شتیکی (تعبد) ییه و

وہکو ژمارە ی رکاتی نوێژو شەشیەکو دەیهکو ئەندازە ی زەکات لێدەرکردنو واجب بوونیهتی.

بەلام هەندێ لە زانیانی ئیسلام ووتوویانە پاکبوونەوێ رەحەم پێویستی بە سێ حەیز یان شەصت رۆژ هەیە، کەوابێ برۆنانی ئافەرەتەکو دڵ دامرکاندنەوێ پێویستی بە ماوہیەکی زیاتر هەیە، چونکە میردەمردن کارەساتیکێ گەورەیهو رووداویکی پشت شکینە بۆ ئافەرەتەکە. زیاد لەمەش خێراکردن لە شووکردنەو، خزم کەسو کاری میردەکە دلتەنگ دەکاو لێی دەکەونە گلهیی، تانەو تەشەر لێدانی و تاوانباری دەکەن بەو کە وەفای بۆ میردەکە ی نەبوو و ریزی لێ نەگرتوو. لەلایەکی تریشەو لای عەرەبەکان بابوو کە ژن چوارمانگ بێمیرد دەتوانێ خۆیگری و بێتاقەتی ناکا، تەنانت ئیمامی عومەر پاش ئەوێ کە لەم بارەو پرسیاری لە مالو خیزانی خۆی کرد فەرمانی بە جەنگاوەرانی ئیسلام کرد کە نابێ ئەوانە ی کە خیزانیان هەیە زیاد لە چوارمانگ لە ژنەکانیان دوورکەونەو!! جا ئەگەر ئەم بۆچوونە بنەمای ئەم مەسەلەیه بێ ئەو دە شەو زیادەکە بۆ زی دە ئیحتیاتە... ئەندازەدارکردنی ئەم ماوہیە بۆ عیددە ی میردەمردو بۆ ئافەرەتی تەمەن بچووکۆ تەمەن گەورەیه، هەرەها ئافەرەتی ئازادو کۆیلەو سەرو عوزر شوۆر لەحەیز وەستاو دەگرێتەو.

﴿فَإِذَا بَلَغَ أَجْلُهُنْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾
 هەرکاتێ عیددە ی دیاریکراویان تەواو بوو، ماوہ ی چاوەروانییان بەسەرچوو ئەو ئیو گوناختان ناگاتێ کە ئەگەر ئەوان ئەوێ لێیان قەدەغە بوو ئەنجامی بدن، وەکو خۆ ئارایشتدانو هەولدان بۆ شووکردن چوونەدەر لە مالو سەردانی خزم کەسو کارو دراوسی، بەشیوہیەکی شەرعی و بەگیرە ی دابو نەریتی ئەو کۆمەلو کۆمەلگایە.

ئه گهر پێش ته و ابوونی عید ده که یه کێ لهم کارانه بکهن ئه وه تاوانه و پێیسته له سه ره کهس و کاریان، له سه ره کاری ده ده ستانی موسو لمان ریگه یان لی بگرنو نه هیلن کاری وا بێ شه رعی نه نجام ده ن.

ئا فره ت له سه ده می نه زانی دا تازی ه ی بۆ می ر ده که ی ه گرت به شی و ده کی نا ئاسایی و زیاده ره و ی تیدا ده کرد، سا لێکی ته وا و له ژوور ده وه ده خزا و ده ر نه ده چو و بۆنی خو شی له خو نه ده دا و خو ی ئا رایش نه ده دا و تیکه لا و ی کو مه ل نه ده بو و، که عید ده که شی ته وا و ده بو و نه مجار چه ند دا بو نه ریتێکی پر و پو و چ هه بو و ده بوا یه نه نجامی ب دا یه.

که ئایینی ئیسلام ها ت ما و ه ی عید ده که ی کهم کرده وه، تا نه ندازه ی سییه ک، ته نها خو جوان کرد و بۆنی خو ش له خو دا و خو پێشان دانی دا خوازی که را نو هه ول دا ن بۆ شو و کرد نه و یان لی قه ده غه کرا. پا کو خوا و بێ و دانیشن ته له گه ل ها و سی و خزم و کهس و کار و پیا و نا دا به مه ر چیک بیت گانه نه بن بۆیان ره وایه و چ خرا په یه کی تیدا نیه.

به لام سه د مه خا بن ژ نا نی موس لمانی نه مپو وازیان له رێ و ره سمی ئیسلام ده ر بار ه ی تازی ه هینا وه هه ریه که یان بۆ خو ی به جو ریک هه لو یست ده نو ئنی؛ ه ی وایان هه یه زیاده ره و ی له تازی ه گرتندا ده کا، قو ر له سه رو چا و ی خو ی ده گری، شین و شه پو و وایه شی ره ی بۆ ده کا و له سنو وری رێ و ره سمی حیداد ه رد ه چی و له دا بو نه ریتی ژ نه کانی سه ر ده می نه زانی تیده په رینن، نه وه ی که شه ر ع دا ئنا و بۆ می ر ده مرد و وه کانیان بیکه ن نایکه ن!!

به لکو ه ی وایان هه یه دو سا ل و زیاتر تازی ه بۆ کو رو برا یان ده گرن، ه ی واشیان هه یه دوای چل رو ژ تازی ه می ر دی مرد و و ی ده شکینی و هه ول ی شو و کرد نه وه ده دا!!

به راستی سو و دو قازانج له وه دا یه که موسو لمانان نه م عاده ت و دا بو نه ریتیه یان بگو رنو شه ر عییا نه هه ل سو که و ت بکه ن، چونکه ه یچ سو و دیک

له پۆشاک گۆرینو که لوپهل گۆرینی ناومالو قابو قاچاخ گۆریندا نیه، جگه له مالو دارایی به‌فیرۆدان هیچ سوودیکی تری تیدا نیه.

هیچ ریگا چاره‌یه‌ک نیه جگه له‌گه‌رانه‌وه بۆ ئیسلامو بۆ پابه‌ندبوون به حوکمی شهرع، که‌ریگه نادا تازیه‌گرتن بۆ خزم له سێ رۆژ زیاتر بێ، بۆ می‌ردیش له چوار مانگێو ده رۆژ زیاتر بێ، تازیه‌گرتنه‌ک‌ه‌ش بریتیه له‌وازه‌یتان له خۆنارایشته دانو خۆ جوان کردنو بۆنی خوش له‌خۆدانو ■ هرچوون له‌مال مه‌گه‌ر بۆ زه‌روره‌ت.

﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ په‌روه‌ردگار ئاگاداری هه‌موو کر ■ هه‌یه‌کتانه، جا نه‌گه‌ر خه‌زانه‌کانتان وا په‌روه‌رده کر ■ که به‌گه‌ره‌ی شهرع ره‌فتار بکه‌ن نه‌وه حالتان باشو زیاتتان خوش ده‌بێ. ده‌نا تووشی گه‌یروگه‌رتی دنیاو سزای قیامه‌ت ده‌بن.

خوازی بیانی ئافره‌تی می‌رمه‌وو ماره‌کردنی

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِيْ أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللّٰهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَٰكِنْ لَا تُؤَاْعِدُوهُنَّ يَمْرَأًا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَّعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِيْ أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُوٌّ ۙ حَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾

له‌وه‌په‌ش نه‌حکامی ته‌لاقو ره‌جعه‌و شه‌ردانو مافی ژنو می‌رمه‌و به‌سه‌ر به‌کتریه‌وه‌و مافی مندالو نه‌رکی سه‌رشانی باوک له‌داینه‌کر ■ نی بژیوو نه‌شینگه‌و پۆشاک بۆ ئافره‌تی شه‌رده‌رو هه‌موو نه‌وانه‌ی که بژیویان له‌سه‌ریه‌تی روون کر ■ هه‌روا باسی نه‌وه‌ی کرد که په‌یوسته‌ ئافره‌تی می‌رد مردوو بۆ ماوه‌یه‌ک تازیه‌بگرێ.

ئەمجار لێرەدا باسی ئەو دەکا کە دروستە بەشیوەیەکی ناراستە و خۆ
خوایینی ئافرەتی میرد مردوو لە کاتی تازیە گرتنی دا بکری بەم نەوعە
پێی بگوتری ئەتۆ پەکت ناکەوئ زۆر کەس هەن کە دوا تەواو بوونی
عید دەت مارتە بکەنەو، یان پێی بلین تۆ پەکت ناکەوئ...

بۆ روون کردنەوێ ئەم حوکمە پەرەردگار فەرمووی : ﴿وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنَ خُطْبَةِ النِّسَاءِ﴾ گوناحتان ناگاتی و چ
خراپەییەکی تیدا نیە ئەگەر درکە لە گەل ئەو ژانەدا بکەن کە لە عید دەی میر
مردندان یان تەلاق دراوێو تەلاقە کە جۆریکە ریگای رێجە کردنەوێ
تیدا نەماو ئەم جۆرە ئافرەتانە ئەگەر بەدرکە (کینایە) قسە ئێوەیان
بە گوێچکەدا بەدەن کە دەتانەوئ دوا عید دە تەواوون بیانخوازو
مارەیان بکەن هیچی تیدا نیە.

خەلکیش دەزانن بۆ ئەم جۆرە قسانە چۆن رەفتار دەکەن و شەو رستە
تایبەتیان هەیە : وەکو ئەو بلی من دەمەوئ ئافرەتیکی واو وام بەنسیب
ببی، یان بلی : داوا دەکەم لەخوا ئافرەتیکی رەوشت جوانم بەنسیب بکا
یان بلی : من رەوشت بەرزمو دل فراوانو سەخی تەبیعەتم، هەلسو کەوتم
لەگەل ئافرەتدا بەرزەو دل فراوانو سەخی تەبیعەتم، هەلسو کەوتم
لەگەل ئافرەتدا موسولمانانە دەبی ﴿أَوْ أَكُنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ﴾ هەرۆهە
گوناحتان ناگاتی کە لەدلی خۆتاندا بەهیوا ئەو بن دوا تەواوونی
عید دە مارەیان بکەن، چونکە ئەم جۆرە هیواو حەزلی بوونە ناتوانی خۆی
لی پاریزری لەبەر ئەوە پەرەردگار لەپرو ریگە پیدانو روخسە ئەو
«فەرموئ : ﴿عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ﴾ پەرەردگار دەزانئ ئێوە
لەدلی خۆتاندا ئەم هیوایە شین دەکەنو دژوار دەبی کە ئێوە ئەم هیواو
بەتەماوونەتان بشارنەو و رەغبەتی خۆتانیا پێ رانەگەینەو ئەو
لەدلتاندا پێیان نەلین.

بۆیه ریگهی پیدان که به کینایه و درکه هزی خۆتانیان ئاراسته بکهن، به لām کینایه نهک سهراحتو راسته و خۆ؛ که وابوو پتویسته له سنووری نهو. تیپهر نه کهن. لهو نه ندازه دا بوهستن. ﴿ولکن لاتواعدوهن سرا﴾ نه چن به نهیینی و سهرتهو به دزی بهوه به لینی ماره کردنیان پئی بدهن! چونکه نهو. ده بیته شوین گومانی نهو تهو و شتی تری لی ده بیتهوه، به لām که له لای خه لکو به کینایه بئی عهیی تیدا نیه.

زۆریه ی راقه که رانی قورئان پێیان وایه که مانای ﴿لاتواعدوهن سرا﴾ واده ی ماره کردنه به صهریحی ﴿إلا أن تقولوا قولاً معروفاً﴾. واده یان مه ده نی به قسه ی بئی نه زاکهت واده یان بده نی به وتهیه ک که لای خه لکی کردنی عهیب نه بی، وه کو نهو بلی من سنگ فراوانم بۆ ئافرهتو بار قولم؛ پوخته ی قسه نهو هیه دروست نیه بۆ پیاو که به نهیینی له گهل ئافرهتی عیده دار باسی خوازیینی و ژن ماره کردنیان له گهل دا بکهنو واده ی تهواوو صهریحیان پئی بدهن، به لām ریگهیان پئی دراوه که به کینایه و له چوارچیوه ی نه ده بو حیشهت دا ره غبهتی دلی خۆیان بۆ بکه نهوه، بۆ نهو هی که تازییه که یان تهواوو عیده که یان به سهر چوو بزائن کی داخوازیانه و کی دهیهوین.

﴿ولا تعزموا عقدة النکاح حتی یبلغ الکتاب﴾ بریاری ماره کردنو گواستنوه مه ده ن تا عیده ی ژنه میرد مردوه که تهواو ده بی، واته: ماره کردنی حهرامه و خوازیینی حهرامه و ته نانهت نه گهر ماره شی بکا ماره یی نایه و عه قده که دانا به سترئ. ﴿واعلموا أن الله یعلم ما فی أنفسکم فاحذروه﴾ بزائن خوا ده زانی چی له دلتان دایه و ئاگاداره، که ده تانهوئ پرکیشی شتییک بکهن که لیتان قه ده غیه، بترسن لهو هی که بریار له سهر شتییک بدهن که لیتان قه ده غه کراوه جا چ قسه بی یان کردار بی.

﴿واعلموا أن الله غفور حلیم﴾ بزانی که هه ریه کی له ئیو که سنووری به زاندوو دواپی ژیان بووه توبه ی کرد خودا توبه ی لی و ده گری چونکه په روه دگار خودایه کی لیخو شبو خواهن حیلمه، زوو سزای بهنده کانی نادا، به لکو موله تیان ددها بو ئه وه ی به خویان دا بچنه وه واز له تاوانو گونا ه بهیننو پابه ندی فره منی خودای خویان بن، ژیانی کورتی دونیا یان به هه لو فرست بزانی و به فیرو ی نه دن، تا دواپی په شیمان نه بنه وه.

﴿لا جناح علیکم إن طلقتم النساء ما لم تمسوهن أو تفرضا هن فريضة﴾ هیچ ماره بییتان ناکه ویته سه نه گهر ژنتان ته لاق دان به مهر جیک نه تان گواستبنه وه نه چوبنه لایان، مه گهر ماره بییتان بو دیاری کردبن، نه و کاته نه گهر گواستبتانه وه نه مجار ته لاق تان دابن، نه و هه مو ماره یی به که یان ده که وئ، نه گهر نه تان گواستبنه وه نه وه نیوه ی ماره یی به یان ده که وئ، نه گهر گواسترا بنه وه و ماره یی دیاری نه کرابی، نه وه ماره یی هاوشانی (مهر المثل) ی خوی ده که وئ.. به لام چونکه ثافره ته که به و ماره کردنه ناوی زراوه و تووشی زیان بووه ﴿ومتعوهن﴾ ده بی له جیاتی ماره یی شتیکی بدریتی و به هره مهند بکری، نه ندازه ی نه و ماله ی که دهیدا به ژنه که دیاری نه کراوه به لکو به گویره ی حالو گوزهرانی پیاوه که یه ﴿علی الموسع قدره﴾ له سه ر ده و له مهند به پی ی خوی و ﴿وعلی المقتر قدره﴾ له سه ر ده ستکورت و هه ژاریش به نه ندازه ی خوی. جا هه رچه نده شهرع نه ندازه ی دیاری نه کردوه، به لام نه وه ی په سه ند کردوه که تا ده توانی دل فراوانی تیدا به کار بی، دل دانه وه ی ژنه ته لاق کراوه که ی تیدا بی.

نه م مال پیدانه پی ی ده گوتری موعه نه م موعه یه واجب و پیویسته بدری به ژنی ته لاق دراوی نه گواستراوه ی ماره یی دیاری نه کراو، حیکمه تو مه به ستیش له پیدانی نه م موعه یه دا نه مه یه که ثافره ته که

پیش گواستنه‌وه ته‌لاق بدری ناوی ده‌زریځو خه‌لکی واگومان ده‌بن که ئه‌م ئافره‌ته له‌سهر شتی‌ک ته‌لاق دراوه‌و دیاره‌ پیاوه‌که ره‌وشتیکی ناشیرینی لی بینیه‌ بۆیه ته‌لاقی داوه‌، جا که ئه‌م موته‌یه‌ی دایه‌ نه‌وگومانه‌ ده‌ره‌وخته‌وه‌و ده‌زانری که سوچی ته‌لاق‌دانه‌که له‌پیاوه‌که‌وه‌ یه‌ نه‌ک له‌ ئافره‌ته‌که‌. خه‌لکی ده‌لین: فلانه‌پیاو فلانه‌ ئافره‌تی ته‌لاق داو نه‌وه‌نده‌ موته‌شی پیدا، دیاره‌ ته‌لاق‌دانه‌که‌ی له‌بهر هۆیه‌ک بووه‌ که په‌یوه‌ندی به‌ خۆیه‌و بووه‌ن نه‌ک سوچی ئافره‌ته‌که‌ بی، ئیتر ئه‌م مال پیدانه‌ ده‌بیته‌ مه‌لحه‌می‌کو برینی ته‌لاق‌دانه‌که‌ی پی ساریژ ده‌کری.

ده‌گپرنه‌وه‌ ده‌لین: ئیمامی حه‌سه‌نی کوری ئیمامی عه‌لی یه‌کێ له‌ ژنه‌کانی ته‌لاق‌داو ده‌هه‌زار دیره‌می به‌ موته‌ پیدا!! که ژنه‌که‌ پاره‌که‌ی وه‌رگرت به‌کولی گریان‌وه‌و وتی کالایه‌کی که‌مو جودابوونه‌وه‌ له‌ خۆشه‌ویست!!

﴿وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنَصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾ نه‌گه‌ر ژنتان ته‌لاق دان، پیش گواستنه‌وه‌ چوونه‌ لایان له‌وه‌پیشیش ماره‌بیته‌ان بۆ دیاری کردبوون نه‌وه‌ نیوه‌ی ماره‌یی دیاری‌کراویان ده‌دریتیو نیوه‌که‌ی تری ده‌گه‌رپته‌وه‌ بۆ میرده‌که‌.

ئه‌مه‌ نه‌وه‌و دابو نه‌ریتیه‌ که باو بووه‌و له‌کاتی ماره‌کردن‌دا ئافره‌ت هه‌موو ماره‌یی‌یه‌که‌ی وه‌رده‌گرت نه‌ک به‌و دابو نه‌ریتیه‌ی که ئیستا دایان هیناو. ماره‌یی ده‌که‌نه‌ دووبه‌ش یا زیاترو به‌شیکی حازرو به‌شیکی قه‌رزو زیاده‌ره‌ویش ده‌که‌ن له‌ماره‌یی زۆرداو خۆی پی هه‌لده‌تینه‌وه‌!! نه‌گه‌ر پیش گواستنه‌وه‌ یه‌کێ له‌ ژنو میرد مرد؛ نه‌وه‌ هه‌موو ماره‌یی دیاری‌کراو، یان ماره‌یی هاوشانی (مهر المثل) ده‌چه‌سپی، چونکه‌ مردن وه‌کو گواستنه‌وه‌ وایه‌و هه‌موو ماره‌یی واجب ده‌کا.

﴿إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ﴾ مه‌گه‌ر ئافره‌ته‌ ته‌لاق دراوه‌که‌ گه‌ردنی میرده‌که‌ی نازاد بکا، له‌هه‌موو نیو. ماره‌یی‌یه‌که‌، یان له‌به‌شیکی به‌م جوړه‌ بلێ ئه‌م

پیاوه نه چومه لای و نه خزمه تم کردوو، نه سوودی لی ینیسوم، بوچی شتی لی وهر بگرم! نهو کاته پیاوه که لهو نه ندازه یه که ژنه که نازادی ده کا رزگاری ده بی!! نه مه کاتیک ده بی که نافرته که بالغ و عاقل و خاوه ن هوش بی.

﴿أو يعفو الذي يیده النکاح﴾ یان نهو که سهی که دامه زرانی کردنه که ی به دهسته که بریتیه له وه لی نافرته که نهو میرده که عه فو بکا، هه ندیک پیمان وایه مه به ست بهو که سهی که دامه زرانی ماره کردنه که ی به دهسته میرده که یه نهو کاته مانا که ی ناوایه.

یان میرده که لهو نیوهی که مافی خۆیه تی وه ری گریته و گه ردنی نافرته که نازاد بکا و پیاوه تی خۆی بنوینی، ئیتر نهو کاته نافرته که ته وای ماره یی به که بو خۆی ده با. که ده فەر موئ: ﴿ییده عقدة النکاح﴾ ناما ژیه بو نه وهی که قفلی نیکاحه که به دهستی پیاوه نهو نافرته که ی به خۆیه و شه ته ک داو که وایی شیای نهو نیه هه روا به هه وانه و بی پیدانی مالو کالایه ک وازی لی ینیی و به ره لای بکا به لکو واجوان و له باره که ده ست و دل فراوانی له گه لدا به کاری نی و چی داوه تی له ماره یی هیچی لی نه سینیتته وه. بۆیه ده فەر موئ: ﴿وإن تعفوا أقرب للتقوى﴾ هه ره کیک له پیاوان یان ژنان له مافی خۆی ده ست هه لگری و گه ردنی نه ویت نازاد بکا نهو ته قوای خوای کردوو و له خواتر سه جا گه ردن نازاد کردنه که جاری و ده بی پیاوه که نیوهی خۆی ناوی و هه موو ماره یی به که ده دا به ژنه که جاری واش ده بی ژنه که نیوه ماره یی به که خۆی ناوی چونکه وای ری ده که وئ نافرته که هیچ خه تای نیه پیاوه که به بی هۆیه کی مه عقوول ته لاقی ده دا، جاری واش ده بی ژنه که پیکیشی له پیاوه که ده کا و له میرده که ی ده کا ته لاقی بدا!!!

مه به ست به (التقوى) خودا په رستیه له هه موو کاریکا، یان مه به ست نهو یه: که وازه ینان له مافی خۆتان گه ردن نازاد کردنی له نیوه ماره یی به که

دەبیته هۆی خوپاراستن لەو دژایەتیکردنەى کە لە ئاکامى تەلاقدانە کە پەیدا دەبێ؛ چونکە دەست هەلگرتن لەو نیوە مارەیی یەو گەردن نازادکردن و ازەینان لە مافى خۆى، زۆر برینى دل کە بە هۆى تەلاقدانە وە پەیدا دەبێ ساریژ دەبن و دژایەتى ناکەوێتە نێوان بنەمالەى ژنو مێردە کە، ئەگەر شتیکیش لەو بارە وە سەر هەلبدا زوو قەلاچۆ دەکری. بۆیە پەر وەردگار دەفرموی: ﴿وَلَا تَسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ﴾ پێویستە کە سێک کە لە بنەمالە یەک ئافرەتیک دەخوازی، دواى تەلاقى دەدا پیاو و تی و خزمایەتى ئەو بنەمالە یەى لەبەر نەچیتە وەو، و ئەکا ژن تەلاقدانە کە ببێتە کردنە وەى دەرگای دوژمنایەتى.

جا لە گەل ئەم پەیامە یەزدانیەدا بە داخ وە موسولمانان ئایینە کەى خۆیان یان لەبەر چۆتە وە یان لەبەر خۆیان برد دۆتە وە بە پێچەوانەى ئامۆژگاری یەکانى قورئان رەفتار دەکەن، هەر بە لیکتر ازانی ژنو مێردە کە و جودا بوونە وە یان لە یە کترى، ئێتر دژایەتى دەکەوێتە نێوان هەردوو بنەمالەى ژنو مێردە وە. جارى وایش دەبێ پیاو کە نە فەقەى ئافرەتە کە ناکیشی و ئافرەتە کە ئاچار دەبێ لە ش فرۆشى بکا، یان وادەبێ مێردە کە ئافرەتە کە بە موعەللەقى دەهێلێتە وە: نە ئەو یە لای خۆى دای بنی و بە ژنى خۆى حیساب بکا و موعاشەرەى لە گەلدا بکا، نە بە یە کجاری تەلاقى دەدا و ازى لى دەهێنێ. ئافرەتى واش هە یە کە عید دەکەى بە پاکبۆنە وە وە حەیز پێدا هاتنە سالیان بە سەردا تێپەر دەکا پێیان وایە عید دەکە یان ماویەتى و هیشتا تەواو نەبۆ وە، مەبەستە کەشیان ئەو یە کە ماوەى وەرگرتنى (نفقه) خۆراک و پۆشاک درێژ بکەنە وە و زیان بە مێردەکانیان بگە یە نن و تۆلە یان لى بکەنە وە؛ ئەم جۆرە هەلوێستانە چ هە پیاو کە چ هە ئافرەتە کە هەردووکیان بى شەر عین بۆیە لە هەندى دادگای ولاتى نیسلامى دا وایان بریار دا وە کە ماوەى نە فەقە پێدان بۆ ئەو

ژنانه‌ی که عید ده‌یان به‌حه‌یزو پاک‌بونه‌ویه نابی عید ده‌کیان له سالیکی مانگی تیپر بکا، واته: نابی ماوه‌که له (۳۵۴) رۆژ زیاتر بی.

﴿إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ بیگومان په‌روره‌دگار بیناو زانایه به‌ه‌ئسو که‌وته‌ی که ژنو میر له‌گه‌ل یه‌کتیری ده‌یکه‌ن. بۆیه‌ش په‌روه‌دگار به‌م رسته‌پیرۆزه‌کۆتایی به‌نایه‌ته‌که‌هینا، تا بیری ئه‌و ژنو میردانه‌بخاته‌وه‌و نامۆژگارییان بکا بۆ ئه‌وه‌ی واز له‌که‌للهره‌قی و سه‌رسه‌ختی خۆیان به‌هینو وانه‌زانن ئه‌و هه‌لوستانه‌یان که‌س پی‌ی نازانی و پرسینه‌وه‌یان له‌سه‌ر نی‌یه!!

نه‌هیلن روودای ته‌لاق زیاد له‌قالبی خۆی زل بکری، شه‌ریعه‌تی نی‌سلام چۆنی بۆ داناون پایه‌ندی بنو ره‌فتاری پی بکه‌ن، نه‌چن ئه‌ویان له‌رقی ئه‌وی تر له‌ری خودا ده‌رچن و یاسای نی‌سلام پێشیل بکه‌نو هه‌ریه‌که‌یان بۆ لای خۆیان تینووسی.

ئاگاه‌دار به‌جیه‌ییانی نوێژه‌کان

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿۲۳۸﴾ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَاتًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿۲۳۹﴾

﴿حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطى وقوموا لله قانتين﴾ له‌وه‌پیش چه‌ند نایه‌تیکی ئه‌ه‌کامی هینا، برێکیان ده‌رباره‌ی خودا په‌رستی و (العبادات) و هه‌ندیکیان ده‌رباره‌ی سه‌وداو مامه‌له‌و به‌شیکیان ده‌رباره‌ی ئه‌حوال شه‌خصی چۆنیه‌تی ژن ماره‌کردنو ته‌لاق‌دانو

چۆنیه‌تی و چه‌ندییه‌تی ماره‌یی بوو.. ئوسلووبی قورئانیش وایه دوا به‌دوای
 هه‌موو حوکمیک فەرمان به‌ ته‌قوای خوداو نامۆژگاری موسولمانان بکا
 به‌وه‌ی که‌ په‌روه‌ردگار زاناو داناو بینایه‌و هیچی لی هون نابئی و سزاو
 پاداشتی ئاده‌میزاد ده‌داته‌وه‌ له‌سه‌ر کرداره‌کانیان. ئەم جه‌خت کردنو
 دووباره‌کردنه‌وه‌ بۆ ئەوه‌یه‌ که‌ هانده‌ریکی ئایینی له‌دلیاندا دروست بکاو
 هه‌لیان بنی له‌سه‌ر راستالی و ئیخلاص و ملکه‌چی بۆ فەرمانو
 ئەحکامه‌کانی، جا له‌به‌ر ئەوه‌ی که‌ دلو ده‌روونی ئاده‌میزاد زۆرجاری و
 هه‌یه‌ به‌هۆی تیکه‌لاوی به‌دونیاوه‌ له‌م نامۆژگاری فەرمانو نه‌هی‌یانه‌ بی
 ئاگا ده‌بی و له‌بیریان نامینن و له‌ریگه‌ لاده‌ده‌نو په‌رته‌وازه‌ ده‌بن؛ له‌به‌ر
 ئەوه‌ پتویتستیان به‌ یادخه‌ره‌وه‌یه‌کی هه‌میشه‌یی کاریگه‌ر هه‌یه‌ که‌
 به‌جیهانی روحیه‌وه‌ بیانلکینن و له‌ جیهانی ماده‌یان دابهری و روویان پی
 بکاته‌ چاوتیبرینی ئەو به‌دییه‌نه‌ره‌ی که‌ دروستی کردوون هه‌تا به‌و
 رووتیکردنو چاوتیبرینه‌، به‌و یادو ریکرو تیفرکینه‌ له‌چلکی ماده‌و
 په‌یوه‌ندییه‌ جیهانی‌یه‌کان پاک بینه‌وه‌، واز له‌ ده‌ست دریژی و سته‌مکاری
 به‌ینن، چاکو چاکه‌خواز بن، دادوه‌رو راستالو خوداپه‌رست بن، ئەو
 یادخه‌ره‌وه‌یه‌ش نوێژه‌ ئەو نوێژه‌ی که‌ مرۆف له‌ خراپه‌و خراپه‌کاری دوور
 ده‌خاته‌وه‌، سه‌برو ئارامی ده‌خاته‌ دلانه‌وه‌، رژدو چروکان فیری دل
 فراوانی و سه‌خاوه‌ت ده‌کا، له‌به‌ر ئەم هۆیانه‌و هی تیش دوابه‌دوای ئەو
 حوکمانه‌ی که‌ له‌ نایه‌ته‌کانی پیشوودا باس کران!! په‌روه‌ردگار روو ده‌کاته
 به‌نده‌کانی و ده‌فه‌رموی: ﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَى﴾
 به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر به‌جیهانی نوێژه‌کان به‌گشتی و نوێژی ناوه‌راست
 به‌تایبه‌تی، چونکه‌ نوێژ بریتی‌یه‌ له‌ سوپاس کردنو په‌نا بردن بۆ باره‌گای
 زاتی بی‌چوونی په‌روه‌ردگار وه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: (أَعْبُدُ اللَّهَ كَأَنَّكَ
 تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ) و خوداپه‌رستی بکه‌و عیبادت بکه‌ وایانه‌ که‌ تو
 په‌روه‌ردگار ده‌بینی خو ئەگه‌ر تو ئەوت نه‌بینی ئەو تو ده‌بینی.

جا نه گهر نویژ بهو شیوهیهی نایین فرمانی پی ده کاو پتویسته نه نجام درا شهوا ده بیته بهر بهست له بهر ده تاورنو خرابه کاری و نه فس پاک ده کاته وه له شهرو به دکاری.

به تایبه تی نویژی عه سر که ده وهیته کاتیکه وه که ئاده میزاد کرده وهی رۆژانه بهر وه ته و او بوون ده رواو خه ریکه له ئیشو کار دهستی بهر ده لاد ده بی، نا لهو کاته دا رووبکاته پهروه ردگاری شوکرو سوپاسی بکا که یارمه تی داوه بو به جی هینانی خزمه تو پهیدا کردنی بژیوی خوئی مالو منالی.

﴿وقوموا لله قانتین﴾ نویژ به جی بهینن به شیوهیه ک که ترسو له رزی تیدابی و گه وره یی و بی هاوتایی پهروه ردگاری تیدا به دی بکری. ناشکرا شه نویژ نه مانایانه ی تیدا نابی، نه گهر ئاماده باشو خو حازر کردنی دل و جهسته ی تیدا نه بی. ده بی به ته و او ی به دل و به گیان رووبکه یته قاپی پهروه ردگارو خه یال و خه ته ره ی دنیا له دلی خوت هربهاوی و فکرو هوش و ههسته کانت ئاراسته ی زاتی بیچوونی بکه ی!!

ئیمامی نه حمه دم موسلیمو بوخاری حه دیشیک له زهیدی کوری نه رقه مه و ده گپرنه وه ده لی: ئیمه له نویژدا وا ده بوو له گه ل یه کتری قسه مان ده کرد که نایه تی ﴿وقوموا لله قانتین﴾ هاته خوار ی ئیتر فرمانان پی کرا به بی ده نگی و قسه کردنی ناو نویژمان لی قه ده غه کرا. به جیهینانی نویژو پاریزگاری کردنی نیشانه ی بیروبا وهری ته و او و مه رجی راست و دروستی موسولمانه تی و برایه تی و راستالی یه.

ئیمامی نه حمه دو (اصحاب السنن) حه دیشیکیان له بوره یده وه ریوایه ت کردوه ده لی: (له پیغه مبهرم بیست ده یفه رموو: نه و عه ه دو په یمانه ی له بهینی ئیمه و ئیه و ده هیه: بریتی یه له نویژ، هه رکه سییک وازی لی هینا، بی گومان کافر ده بی!!)

(ترمذی) حه دیشیکی ریوایه ت کردوه، که ده لی: هاوه لانی پیغه مبه وازلپهینانی هیچ شتیکیان به لاوه کوفر نه بوو جگه له نویژ.

جا کەنویژ ئەوەندە گرنگ بێ، پێویستە ئەنجام دانی بەئەوپەری
لەسەر خۆیی و ئەدەبو وریایی دلو و رووتیکردنی راستو ئامادەباشی
میشکۆ هۆشو پاکی لیباسو جەستەیهو بێ. پێویستە ئەم عیبادهتە
لەشوینی خاویزو بەرهو قیبلەو بەشیوەی تایبەتی و ئەدەبو حورمەتەو
ئەنجام بدری.

﴿فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾ ئەگەر ترستان هەبوو لەوێ کە ئێوە
بەو شیو ئایبەتی یە نوێژە کانتان ئەنجام بدەن دوژمن فرسەتتان لێ بێنیو
غافل گیرتان بکا، یان ترسی درندەتان هەبوو ئەلبەری هەلدەهاتن یان
راوتان دەنان، یان جوړیکی تر لەم شیوانە بوو.

ئەو چۆنتان بۆ دەگونجا: بەرپۆشتنەو بەسواری روو و قیبلە یان روو
لە لایەکی تر، نوێژە کانتان بکەنو و تەکانی نوێژ فاتیحەو تەھیاتو
(سبحان الله) کان بلین، بۆ رکوعو سجوودیش ئیشار بکەن.

ئەم ئایەتە ئەو دەگەیهنی کە بەهیچ جوړیکۆ هیچ کاتیک نوێژ لەسەر
ئادەمیزاد لاناچی هیچ عوزرو بەهانیەک نابیتە هۆی لەسەر لاچوونی
نوێژ، هۆی لانهچوونەکەشی ئەو یە: نوێژ کرداریکە دەسلاتی پەرورە گار
بەسەر ئێمەو بوونەوەرمان بیردەخاتەو.

چونکە لەحەقیقەتدا کرداری روالەتی خۆیان لەخۆیاندا یاریدەدەری
کرداری دلو دەروونن کە مەبەستن، ئادەمیزادیش دابو نەریتی وایە کە
ویستی کرداریکی تایبەت بەدل ئەنجام بدا پێویستی بە کوکردنەوێ
فکرو هۆشو ئامادەباشی دل هەیه کەئەمانەش پێویستیان بە چەند
کرداریکی جەستەیی و وتنی چەند وشەیهکی تایبەتی هەیه.

﴿فَإِذَا أَمْنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلِمْتُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر
ترسە کەتان نەماو دلنیا بوون ئەو یادی خودا بکەن چونکە فیری کردوون
چۆن عیبادهتی بکەنو لەکاتی ترسو بیمدا چۆن نوێژ دەکەن، یادی
نیعمەتەکانی بکەن سوپاسی بکەن. ئەمە کاتیک مانای وا دەبێ کە کافی

(کما علمکم) کافی ته علیل = پاساودان بی، به لآم نه گهر بلیین (کاف) ه که کافی به ده لیه ته نه وه. ماناکه ی واده بی یادی خودا بکن بهو شیوه یه ی که له وه و پیش فیری کردون، واته: نویژه کانتان بهو شیوه یه ی پیشوو بکن که له کاتی ناسایشو ناسایی دا نه نجامتان ده دا به وه که راهستانو روو کردنه روگو رکوعو سجودو دانیشتنی ته حیاتو مهرجه کانی تری نه نجام بدهن!

وه سییه ت بو انی میره مردوو موعده دان به ژنی ته لاقدر او

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَّتَّعًا إِلَى

الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ

فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾ وَلِلْمُطَلَّقاتِ

مَتَّعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ

آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾

﴿والذین یتوفون منکم ویدزون أزواجاً﴾ نهم نایه ته ته واکه ری حوکه تایبه تمه نده کانی ژنو میدرایه تین که له م سورده ته دا ههن، فه رمان کردن به ناگاداری بوون له سهر نویژه کان له ناو باسی نهم حوکماندها له م رووه وه یه که نویژ کۆله که ی نایینه و گرنگی به کی تایبه تی هه یه و بو نه وه ی گرنگی پی بدری چونکه که سیک چاودیری له سهر نویژه کان بکا شایانی نه وه یه که له سنووری خودا دا رابوه سستی و به شه رعه تی خودا کار بکا و سه ریچی و بی گویتی په روه ردگاری نه کا، ههر بۆیه شه له نایه تی کی تر دا ده فه رموی: ﴿استعینوا بالصبر والصلوة﴾.

خواه نی ته فسیری مه نار ده فه رموی من لی ره دا بۆچوونی کی ترم هه یه، نه ویش نه وه یه ئوسلووی قورئان ئوسلووی کی تایبه تی به له وه دا زۆر جار بو تازه کردنه وه ی نیشانو ره وینه وه ی وه رزوونو چارزی له خوینه رو بیسه ره له شوینی کا مه به سه ته کان یه ک له دوا ی یه ک ده هینی، له نایه تی ک دا یا زیاتر باسی عه قیده و حوکمو یاساو نامۆژگاری و نه حکامی ته عه سه بوودی و شاره ستانی و هته ده کا.

﴿والذین یتوفون منکم ویدزون أزواجاً وصیة لأزواجهم متاعاً إلى الحول غیر إخراج﴾ نه و پیاوانه ی نزیک مردن ده بنه وه ژنیان له پاش به جی ده میدنی پیویسته وه صیه ت بو خیزانه کانیا بکن که بو ماوه ی سالی ک له مالی میرده که ی دا بمینی ته وه و بژیوی بو دابین بکری بو که س

نەبئى لەو ماله دەرى بکا. دەى با بزائین ئەم فەرمانە فەرمانى واجبى و ئىلتىزامە یان فەرمانىکە سوونەت دەگەینەن؟!

دوو را ھەیه:

رای یەكەم رای جەماوەرى زانایانە، ئەوان دەلین: عیدەى ئافرەتى مێرد مردوو لەسەرەتای ئیسلامدا سالتیکى تەواو بوو وەکو پەیرەوکردنیکى دابو نەرىتى سەردەمى نەزانی و درێژەپیدانی ئەو عورفو عادەتە، دوایى ئەم یاسایە بە ئایەتى میرات لەسوورەتى (نساء) ھەلەشایەو ھەروەھا بە ئایەتى پیشووش ژمارە (۲۳۴) کەماوەى عیدەى مێرد مردوو بە چوارمانگۆ دەشەو دیاری کرد. ئیتر عیدەى ئافرەتى مێرد مردوو لە جیاتى سالتیک کرا بەچوار مانگۆ دەشەو و شوینی ھەوانەو ھەروەھا بۆ دابین بکری، بەشى خوشى لە میرات وەرەگري کە لەو پێش نەیدەدرايە!

ئەینوجەریری طەبەرى لە ھومامى کورپی یەحیاو ھەگەرپتەو ھەلئ: دەربارەى ئایەتى ﴿والذين يتوفون منكم و یذرون ازواجاً﴾ لەقەتادەى پرسى ئەویش فەرمووی پێش ھاتنى ئەم ئایەتە ئافرەت ئەگەر مێردەكەى بمردایە بۆماوەى سالتیکى تەواو شوینی ھەوانەو ھەروەھا بۆ دابین دەکرا لە مالو دارایی مێردەكەى بە مەرجیک ئافرەتەكە لەو ماله دەرنەچى، دوایى ئەم حوکمە بەئایەتى میرات نەسخ کرایەو ئافرەت بەشى دیاری کراوى ھەشت یەك ئەگەر مێردەكەى مندالی ھەبوو چوارىەك ئەگەر مێردەكەى مندالی نەبوو بۆ دیاری دەکرا.

۲- رای ئیمامى موحاممەد ئەبو موسلىم و موسلىمى ئیصفەھانى دەفەرموون: ئەم ئایەتە حوکمەكەى ثابتەو نەسخ کراوەتەو.. ئیمامى رازیش لە تەفسیرەكەى دا ئەم رایەى پەسەند کردوو..

مەجاھید - وەکو ئیبنو جەریر لی-یەو ھەلئ دەکا - دەلئ دەربارەى عیدەى ئافرەتى مێرد مردوو دوو ئایەت ھاتو ھەتە خواری: یەكەمیان

نایه‌تی ﴿والذین يتوفون منكم و یذرون ازواجاً یتربصن بانفسهن اربعة اشهر و عشراً﴾ ئەم نایه‌ته له‌وه‌وپیش باسکرا.

دووه‌میان نایه‌تی ﴿والذین يتوفون منکم و یذرون﴾ هه‌تا ده‌گاته ﴿عزیز حکیم﴾ واته ئەم دوو نایه‌ته دوو حاله‌ت بۆ عیدده‌ی ئافره‌تی می‌رد مردوو دیاری ده‌کا ئەگەر ئافره‌ته‌که ئەوه‌ی هه‌لبژارد که له‌ مالی می‌رده مردوو‌ه‌که‌یدا ب‌مینیته‌وه، بژیوی له‌مالو دارایی ئەو وهر‌بگرت، ئەوه عیدده‌که‌ی سالی‌ک ده‌بی، ئەگینا عیدده‌که‌ی چوارمانگۆ ده‌شه‌وه، جابه‌م پییه عیدده‌ دوو ماوه‌ی ده‌بی ماوه‌یه‌کی واجبۆ تۆکمە ئەویش ماوه که‌مه‌که‌یه که چوار مانگ ده‌شو ماوه‌یه‌کی تر که ئافره‌ته‌که تی‌یدا سه‌ر پشکه که ئەویش ماوه زۆره‌که‌یانه که ساله‌که‌یه!

به‌لام ئەبوو موسلیم ده‌لی: مانای نایه‌ته‌که ب‌هم جۆره‌یه: ئەوانه‌ی له ئیوه دونیا به‌جی ده‌هیلن ژنیان له‌ دوا به‌جی ده‌مینی و وه‌سیه‌تیان بۆ ژنه‌کانیان کردوو به‌ بژیو هه‌وانه‌وه‌ی سالی‌ک، جا ئەگەر پیش ته‌واو بوونی ماوه‌که له‌ماله‌که ده‌رچوونۆ به‌ پیچه‌وانه‌ی وه‌سیه‌ته‌ی می‌رده‌که‌یانه‌وه واته هه‌ر چوارمانگۆ ده‌شو مانه‌و. ئەوه هیچ خراپه‌یه‌کی تیدانی‌یه له‌و کرداره‌ی کردویانه ئەگەر ب‌چن به‌نیک‌ا‌ح‌ی‌کی راستۆ دروستۆ شه‌رعی شووبکه‌نه‌وه . چونکه مانه‌وه‌یان په‌ گیره‌ی ئەم «ه‌سیه‌ته پیویست نی‌یه، ئەمجار ووتیه‌تی هۆی ئەم پایه بۆ ئەوه ده‌گه‌رپته‌وه» که عه‌ره‌به‌کان له‌سه‌رده‌می نه‌زانی دا وه‌سیه‌تیان ده‌کرد بۆ ژنه‌کانیان به‌ بژیو شوینی هه‌وانه‌وه بۆ ماوه‌ی سالی‌کی ته‌واو پیویست بوو ئافره‌ته‌که ماوه‌ی ساله‌که له‌ عیدده‌دا بی ئیتر په‌روه‌ردگار ب‌هم نایه‌ته ئەوه‌ی پروون کرده‌و» که ئەوه شتیکی واجب نی‌یه . که‌وابو ب‌هم پی‌یه نه‌سخ له‌ نایه‌ته‌که‌دا نی‌یه.....

خواه‌نی ته‌فسیری مه‌نار دوا‌ی ئەوه‌ی لیکۆلینه‌وه‌و رای ئیمامی فه‌خری رازی هیناوه هه‌لسه‌نگاندنه‌که‌ی تاوۆ تووی ده‌کاو په‌خنه‌ی لی‌ده‌گری

ئه مجار دی رای ئه بوو موسلیم په سهند ده کاو دوو به لگه ی بو دینیتته وه
یه که میان مانای ﴿والذین یتوفون منکم﴾ له سهر مانای خوئی ده مینیتته وه
به بی ئیضمارو ته قدیر ماناکه ی هه لده ستی، به لام له سهر رای جه ماهه ری
راڅه که رانی قورئان ده بی مانای ﴿الذین یتوفون منکم﴾ به ﴿الذین
تخضرم الوفاة﴾ مانا لی بدهینه وه که وه سیهت له لای ئه وانیه ی پتییان
واجبه پتویست نابی مه گهر له سهر که سپیک که ئه جه لی نزیک بویته وه.

دووهمیان ئه وه یه که عاده تی عمره به کان وابوه ئافره تیان ناچار ده کرد
که بو ماوه ی سالیکی ته واو له مالی مردوویدا بمینیتته وه. جاکاتی که
ئیسلام ماوه ی عیده ده که ی به چوارمانگئو ده شه و سنوردار کر. ئه وه
چاوه پروان ده کرا که میراتگره کان دوا تیپه ربوونی چوارمانگئو ده شه وه که
ئافره ته که له ماله که ده ریکمن. جائه گهر ئافره ته که ره غبه تی
شوو کردنه وه ی نه بوو ئهم ده رکردنه ی به لاوه قورس ده بی که وایی وا شیواو
چاوه پروان کراوه له میردی به وه فاو دلسوز که وه سیهت بکا بو دوا ی خوئی
که تا ماوه ی سالیکی ئه و ژنه له و ماله دا بمینیتته وه و دلی بدریته وه و
بژیوی بو دابین بکری به مه رجیک له و ماله دا بمینیتته وه

ئیتیر لیږه دا په روه ردگار ئه وه ی راگه یاند که میراتگرانی میږده
مردوو ده که گونا حیان ناگاتئ ئه گهر ئافره ته که بو خوئی له ماله که چوه ده رو
شووی کرده وه یان چوه وه لای خزم وکس وکاری خوئی، چونکه ئه و کاته
که فالتو له خوگر تیان بوئو ئافره ته ته واو. ده بی به بی ئه وه ی ئه وان هیچ
که مته ر خه میکیان کردبی له پیزگر تندی دا!

ئهم ته فسیره له گه ل راڅه کردنی ماموستا (محمد عبده) ږیک ده که وی
که ده فهرموئ (وه سیهت کردن لیږه دا بو واجب بوون نی یه به لکو سوننه ت
ده گه یه نی ... جابه گویره ی راڅه کردنی وی چوو ته فسیره که: وا
هه لده ستی و به م جوړه ده بی: ئه وانیه ی له ئیوه. همرنو ژتیان له پاش به جئ
ده مینئ ئه وه خودا وه سیهت ده کا بو ژنه کانیان که له مالی میږده کانیان

■ هرنه چن تا سالیك، نه گهر به ناره زوی خویانو ویستی خویان دهرچوون نه وه نه وه که سانه ی وه سیه ته که ■ هتا نگریته وه ئیوه هیچ گوناختان ناگاتنی له وه ی که نه و نافر هتانه ده یکن له کاری باشو شهرعی و یاسایی؛ ناسایی چونکه نه و کاته ئیوه هیچ سولته یه کتان به سه ریانه وه نی یه، نه وان خاوه ن بریارو هه لو یستی خویانو مه نغ نا کرین، مه گهر کاری ناشهرعی نه نجام بده ن، کاریك بکن که هه موو مرو فیک یی بالغو عاقلی لی مه نغ بکری. ته عبیری نه وه ش که وه سیه ت له خودا وه بی له قورناندا نمونه ی هیه ﴿یوصیکم الله فی اولادکم﴾ ﴿غیر مضار وصیه من الله﴾ نه م شیوه پاقه کردنه رهوشه نتر له بوچوونه کی نه بو موسلیمو له گهل نایه تی سنوردار کردنی عیده وه نایه تی میراتو هه دیثی (لاوصیه لواړث) به رهنگاری نا کاو باسی ته سخ نایه ته پیشه وه !!

بویه ش ده لیین فه رمانه که بو واجب نی یه و به لکو سوننه ت ده گه یه نی چونکه کردار پیگردنی بلاونه بوته وه وه کو چو ن فه رمانی نایه تی سوره تی (نور) دهر باره ی پرس کردنو روخصه ت خوازی مندا ل بو هاتنه ژوره وه کاریگردنی سه رتاسه ری نه بوو. ﴿والله عزیز حکیم﴾ خودا بالاده ستو به تواناو دهسته لاتدار کاراماو کارسازه، ده توانی دابونه ریتی گهلو نه ته وه بگوړی له داب ونه ریتی زیانه خرؤو زیان به خش بو سوننه ت و داب ونه ریتی سوو ده خش و مرو فانه، وه کو گوړینی نه وه عاده ته ی عه ره به کان هه یانبوو دهر باره ی ژنی میرد مردوو که ده بوایه ماوه ی سالیك گوشه نشین وزه لیل بمینیته وه و ماوه ی دهرچوونی نه بوو، نه وه عاده ته ی گوړی به عاده تیکی باشترو گونجاوتر که بریتی بو له پرزگرتنی نافر ته که له مالی میرده کی داو ریگه لی ته گرتنی نه گهر ویستی دوا ی عیده ی چوار مانگو ده شو که له ماله که دهر بچی به مه بهستی کاری باشو کارکردن بو به رژه وهندی خو ی دواو ژوی خو ی. نه م یاساو دابو نه ریته گونجاوه له گهل به رژه وهندی تاکو کو مه ل له هه موو کاتو شوینیکا.

﴿وَلِلْمُطْلَقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ﴾ هدیہ بۆ ئه و
 ئافره تانه ی گواسترا بنه وه یان نه گواسترا بنه وه که ته لاق ده درین
 موعده کی ریک و پیک ..

موعده: بریتی یه له و مالو داراییه ی که ژنو میرد له سه ری ریک ده که ون
 یان قازی دیاری ده کا، پیدانی ئهم موعده یه مافیکی چه سپارو
 سه لمیندراوه ئه وانه ی له خودا ترسو خودا په رستن نکوولی تیدانا که ن
 ده یانده نی! دیاره نایه ته که فرمان ده کا به پیدانی موعده به ژنی
 ته لاق دراو ئه مجار بابزانی ناخۆ ئهم فرمانه بۆ وجوبه یان بۆ نه دبو
 سووننه ته؟ رای جه ماوه ری زانایانی شرع له سه ره ئه وه یه که فرمانه که بۆ
 نه دب سووننه ته.

نیامی شافیعی به لایه وه فرمانه که بۆ (وجوبه) ئیبنوعه بیاسو
 عه بدوللای کوری عومده و سه عیدی کوری جوبه یرو حه سه نی به صری
 تابیعینی تریش هه ره هه مان رایان به لاه په سه نده ..

فوقه های مالیکی ده لین: فرمانه که بۆ هه موو ته لاق دراویک سووننه
 ده که یه نی جگه له ئافره تیک که نه گواسترا بیته وه ماره یشی بۆ دیاری
 کرابی!

شافیعه کان ده لین: فرمانه که بۆ وجوبه و موعده پیوینسته ئافره ته که
 گواسترا بیته وه یان نه گواسترا بیته وه، به لام ئافره تیک پیش گواستنه وه
 ته لاق دراوی و ماره یشی بۆ دیاری کرابی ئه وه واجب نیه موعده ی بدریتی!
 فوقه های حه نه فی و حه نه لی رایه کی مام ناوه ندییان هدی ده لین
 موعده واجب بۆ ته لاق دراویک که نه گواسترا بیته وه ماره یشی بۆ دیاری
 نه کرابی، بۆ ته لاق دراوی تریش سووننه ته به لام بۆ میرد مردوو نابی چونکه
 نایه ته که تایبه ته به ته لاق دراوه وه.

مامۆستا وه هبی نه لزوحه یلی له ته فسیره که ی رای شافیعی و
 هه واداران ی په سه ند ده کا، ده لی چونکه نایه ته که به ئاشکرا و به روونی
 موعده ی چه سپاندوه بۆ هه موو ته لاق دراویک گواستراوه بی یان

نه گواسترایتیه وه، لیبره دا حوکه‌کی گشتی کردو بۆ هه‌موو ته‌لا قدر او ییک موتعه‌ی دیاری کرد که وابی نه‌مه ته‌عمیمی دوا ته‌خصیصه.

نیبنو جهریر له‌نیبنو زه‌یده‌و ۱ ده‌گیرته‌وه وه ده‌لی: که نایه‌تی ۲ و متعوهن علی الموسع قدره و علی المقتر قدر ۳ متاعا بالمعروف حقا علی الحسنین ۴ هاته خورای، پیاویک کوتی نه‌گهر به‌چاکم زانی و چاکم کرد موتعه‌تی ده‌ده‌می نه‌گهر به‌چاکیشم نه‌زانی نایده‌می، نیتر نه‌م نایه‌ته نازل بوو: ۵ وللمطلقات متاع بالمعروف حقا علی المتقین ۶ که‌واته که‌سیک به‌سته‌مکاری ژنه‌کی ته‌لا قدر ده‌هۆی وه‌ر زیوونو پیش چاوکه‌وتنی خیزانی خۆی ته‌لا قدر ده‌هۆی به‌گیره‌ی ریبازی شافیه‌ی وه‌وادارانی، پتویسته له‌سهری موتعه‌ی بدا به‌ ژنه‌کی وه‌حقیکی شهرعی و قانونی به‌و لی‌ی ده‌ستینری: نه‌ندازه‌ی موتعه‌که‌ش به‌گیره‌ی ده‌وله‌مه‌ندیی وه‌ژاری پیاوه‌که دیاری ده‌کری.

که‌واته نافره‌تی ته‌لا قدر او چوار جۆرن:

۱- ته‌لا قدر او ی گواستراوه‌ی ماره‌یی بۆ دیاری کراو، نه‌وه نه‌وه‌ی بۆی دیاری کراوه ده‌بی بدیرتی: چونکه‌ خودا ده‌فرموی: ۷ ولا یحل لکم ان تاخذوا مما اتیتوهن شیئا ۸ البقره/ ۲۲۹. عیدده‌که‌شی سی پاکیه.

۲- ته‌لا قدر او ی نه‌گواستراوه‌ی ماره‌یی بۆ دیاری نه‌کراو، نه‌وه پتویسته به‌گیره‌ی ده‌وله‌مه‌ندیی وه‌ژاری کابرا موتعه‌ی بدیرتی و ماره‌یی نه‌دریتی، چونکه‌ خودا ده‌فرموی: ۹ لا جناح علیکم ان تطلقتم النساء مالم تمشوهن ۱۰ البقره/ ۲۳۶.

۳- ته‌لا قدر او ی نه‌گواستراوه‌ی ماره‌یی بۆ دیاری کراو نیوه‌ی ماره‌یی ناوبراو ی ده‌دریتی، چونکه‌ خودا ده‌فرموی: ۱۱ وان تطلقتموهن من قبل ان تمشوهن ۱۲ البقره/ ۲۳۷. عیدده‌شی له‌سهر نیه.

۴- ته‌لا قدر او ی گواستراوه‌ی ماره‌یی بۆ دیاری نه‌کراو، نه‌وه ماره‌یی هاوشانی خۆی وه‌رده‌گری، چونکه‌ خودا ده‌فرموی: ۱۳ فاما استمتعتم به‌ منهن فاتوهن اجورهن فریضة ۱۴ النساء/ ۲۴. هه‌ندئ وایان را‌قه‌کردوه ماره‌ییان بده‌نی به‌نه‌ندازه‌و ته‌خمین نه‌گهر ناونه‌برابوو.

۵- کذلک ین الله لکم آیاته لعلکم تعقلون ۱۵ واته: وه‌کو چۆن له‌وه‌پیش به‌روه‌ردگار ده‌ریاره‌ی مافی ژنو می‌رد - که به‌سهر یه‌کتریان‌وه هه‌یه - حوکمو یاسای بۆ روون کردنه‌وه، هه‌ر به‌و جۆره‌ لیبره‌دا به‌روه‌ردگار حوکمو یاسای تریشان به‌هۆی نایاتی موحه‌می قورنانه‌وه بۆ روون ده‌کاته‌وه، له‌ ته‌ک روون کردنه‌وه که‌دا سوودو فانیده‌ی په‌یره‌وکردنی نه‌و حوکمو یاسایانه‌ش ده‌ستیشان ده‌کا - به‌لکو ئیوه له‌شته‌کان وردینه‌وه وه‌هۆشان به‌خۆدا بیته‌وه وه‌حیکمه‌تو به‌رژه‌وه‌ندی‌یه‌کانی نه‌و حوکمانه‌ بزانیو له‌ مه‌به‌ستی نایه‌ته‌کان تی‌بگه‌زو عه‌قل و هۆش په‌یدا بکه‌ن....

ترس و به‌خیلی نیشانه‌ی مردنی گهل و هوژه، نازایه‌تی

مالبه‌خشین هوکاری ژیانی کامه‌رانیه‌ بو نه‌ته‌وه

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ

فَقَالَ لَهُمْ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ

أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿۲۴۳﴾ وَقَتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ

سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۴۴﴾ مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ

لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۖ وَاللَّهُ يَفْقِضُ وَيَبْضُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۲۴۵﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار باسی نه‌حکامی خیزانی کرد، شیوه‌ی
ریک‌خستن و چۆنیه‌تی په‌یوه‌ندی تاکه‌کانی خیزانی روون کرده‌وه. نه‌منجار
لیره‌دا باسی نه‌حکامی جیهاد و تیکۆشان ده‌کا، باسی گرنگی به‌رگری له
خاکو نه‌ته‌وه و بیروباوه‌ر ده‌کا چونکه‌ خیزان به‌ختیار نابیی نه‌گهر کۆمه‌ل
به‌ختیارو سه‌ربه‌رز نه‌بئی و فهرمووی:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ ﴾ نایا نه‌تزانیه‌وه ناگادار نیت
له‌حالو چۆنیه‌تی نه‌و گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ی له‌ترسی دوژمنیان له‌ مالو زیډو
نیشتمانی خوځان ده‌رچوونو کۆره‌ویان کردو هه‌لاتن نه‌وان که‌م نه‌بوون
نه‌ته‌وه‌یه‌کی به‌ژماره‌ زۆربوون، نه‌ته‌وه‌یه‌کی به‌نی ئیسرائیل بوون. ﴿وَهُمْ
أُلُوفٌ﴾ نه‌وان به‌هه‌زاران هه‌زار که‌س بوون نه‌وه‌نده‌ زۆر بون چاوه‌روانی
نه‌وه‌یان لی‌ده‌کرا خوځاگرو نازیانه‌ به‌رگری بکه‌ن له‌ مالو ناموسو
ولاتیان، کاتی‌ک دوژمن بوځان هات به‌رگریان نه‌کردوو هه‌له‌هاتن ﴿حَذَرَ
الْمَوْتِ﴾ له‌ترسی مردن چونکه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کی ترسنۆکۆ ژیان خوشه‌ویستو
بئی هه‌لو‌یستو که‌م غیره‌تو بئی وره‌و رووخاو بوون، پروایان به‌ خوداو
پیغه‌مبه‌ران نه‌بوو، قورنانی پیروژ ژماره‌که‌یانی روون نه‌کردۆته‌وه

ههروه کو ره چه له کتو نیشتمانه که شی دیاری نه کردوون، چونکه لیره دا مه بهست پهند وهرگرتنه مه بهست راست کردنه وهی بیرو یوچوونه دهریاره ی مردنو ژیان، هوکار» رواله تیه کانیان، حه قیقه ته نادیاره که یان، بو نه وهی ئاده میزاد هه موو کاتی نهو شتانه حه واله ی ده سه لاتی خودا بکا، هه لسی به هه لگرتنی نه رکنو واجبات به بی ترسو دله پراوکی و راپایی، چونکه نه وهی لای خودا دانراوه هه رده بی بیی مردنو ژیان هه ردووکیان به ده هستی پهروه ردگاران، مه بهست نه وهیه ترسان له مردن سوودی نییه، دله پراوکی و له رزه له رزو خو په ناگرتن ماوه ی ژیان زیاد ناکه نو مهرگ دواناخنو قه زاو قه ده ری خودا ناگیرنه وه، هه روا خودا به خشنده ی ژیان وه وهرگره وه ی گیانش هه ر خو په تی.

ههروه کو ووتمان قورنان ژماره و ره چه له کتو نیشتمانی نهو کو مه له ی دیاری نه کردووه چونکه مه بهست پهند وهرگرتنه، به لام کو مه لیک له زانایانی سه له ف گوتوو یانه نه وانه نه ته وهیه کی به نو ئیسرا ئیل بوون، یان له روژگاری به نو ئیسرا ئیلی به کان دا بوون نه وانه دانیش تووی شاریک بوون پتیا ن گوتوو (داوه ردان) شاریک بووه فرسه خیک له (واسیط) وهه دوور بووه، یان دانیش تووی نه زروعات بوون.

ناشکرایه کو بوونه وهی نهو گه له که ژماره یان به هه زاران بووه، کو ره وکردنیا ن له زیدو نیشتمانی خو یان ناکامی په یدابوونی ترسو له رزیک ی زور بووه یا له هاتنی دوژمنیک یان هاتنی تاعوونو فه نایه ک که زور ترسناک بووه، ده ی اکردنو هه لهاتنیا ن له دوژمن له مردن رزگاری نه کردن، بو کو ی ده چن هه موو شوینیک مولکی خودایه.

﴿فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مَتَوَلَّوْا﴾ پهروه ردگار مراندنی، نه مجار نه مردنه چو ن بووه به چی مردن؟ هیچ شتیک له م باره و» له قورئاندا نه هاتو» چونکه نه وه مه بهست نیه، نه وه ی مه بهسته نه وهیه که پهند وهریگرنو تیبگه ن که ترسو له رزو دله پراوکی و هه لهاتن و قوچاندنو خو حه شاردان هیچ له

مەزوزوعە کە ناگۆڕی و مردنیان لێ دوور ناخاتە وەو ئەو هی بۆیان دیاری کراوە دەبێ بیگەنی و پێی بگەن.

دەبایە ئەوانە خۆرا بگرن و بەرەنگاری بکەن و پابەندی فەرمانی خودا بونایە ﴿ثُمَّ أَحْيَاهُمْ﴾ دوایی زیندووی کردنەو، جا چۆنی زیندو و کردنەو و زیندو و کردنەو هیان بەچی شیوەیەک بوو ئەو هەش قورئان باسی نەکردو و نازانین چۆن؛

ئەو هەندە نایەتە کە ئاماژە ی بۆ کردو و ئیمە تی دەگەین کە خودا گیانی پێدا نەو بەبێ ئەو هی خۆیان هیچ دەستیکیان تی پێدا بووبی، ئەمە لە کاتی کدا کە خۆیان زۆریان هەول دا نەیان توانی مردن لە خۆیان لادەن. کەوابی ترسو هەلھاتن مردن ناگیریتەو، ژیان بە دەستی خودایە بەبێ ماندو و بوون دەیدا بە بەندەکانی دەی کەوابی ترسنۆک و بێ وورە داو هشی و عومریان نەمینی).

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ئەی کۆمەلی موسولمانان! ئێوە ترسنۆک نەبن مەترسن لە پرێگای خودادا جیهاد بکەن و هەول بدەن، گیان و مالو داراییتان لە پێناو ئایینی پیروزی خودادا بەخت بکەن ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ ئێوە باش بزانی و دلنایان کە خودا بیسەرە هەموو قسەو باسیک دەبیسێ و دەزانێ چی لە خۆ گرتو و مەبەست بەو قسەیه چیە! یان خودا بیسەرە و هەلام دەداتەو و دەزانێ چی دل و دەروون چاک دەکا چی حال و چۆنیەتی ژیان بەختەوەرە دەکا.

ناشکرایە جیهاد لە پرێگە ی خودادا بریتیه لە خۆبەخت کردن و مال بەخشین لە پرێگە ی خودادا لە قورئاندا زۆرجار لە گەل باسی شەرو جیهاد باسی مالبەخشین دەهینێ، چونکە وادەبێ موحاید نامادەباشی هەیه بچی بۆ شەرو دژی دوژمنی ئیسلام بجهنگی بەلام مالو دارایی و تفاق ی چەنگی بۆ دابین ناکرێ کەوابو پێویستە هەمیشە موسولمانان هەل بندرین بۆ مال بەخشین بۆ دابین کردنی تفاق ی جەنگاوەرانی ئیسلام بۆیه

لێره‌دا دوا به‌دوای فه‌رمان به‌ شه‌ڕو خۆبه‌خت کردن له‌ ڕێگه‌ی خودادا بانگه‌وازی مالبه‌خشین و تفاق ئاماده‌کردنی جه‌نگاوه‌رانی کردووه‌ و فه‌رمووی: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يقرض الله قرضاً حسناً فيضاعفه له أضعافاً كثيرة﴾ کۆیه‌ ئه‌و که‌سه‌ که‌ مالو دارایی خۆی به‌ قه‌رز ده‌دا به‌خودا به‌ شتیه‌یه‌کی ڕێکئو پێک واته‌ مالو دارایی خۆی له‌ به‌ر خاتری خودا ده‌به‌خشی، ئه‌مجار خودا ئه‌و مالو دارایی‌یه‌ی بۆ دووچه‌ندانه‌ و چه‌ند چه‌ندانه‌ ده‌کاته‌و. وه‌ دونه‌یادا ماله‌که‌ی زۆرتر ده‌کاو پیتو به‌ره‌که‌تی تی‌ده‌خاو ئارامی ده‌روونی پێ ده‌به‌خشی و خۆشی له‌ ژیان ده‌بینی له‌ قیامه‌تیشا پاداشتی به‌چه‌ند چه‌ندان ده‌دریته‌و. زیاد له‌ وه‌ش ره‌زامه‌ندی خودا لێیانو نزیکی خودایان بۆ ده‌کرێته‌ باره‌قه‌للا.

﴿والله يقبض و يبسط وإليه ترجعون﴾ هه‌ژاری ده‌وله‌مه‌ندی به‌ ده‌ست په‌روه‌ردگاره‌ به‌ خیلی و چروکی مرۆف ده‌وله‌مه‌ند ناکا به‌ خشنده‌یی و سه‌خاوه‌تیش فه‌قیری ناکا: له‌ ئاکاما چاکئو خراپ، هه‌ژارو ده‌وله‌مه‌ند، پیرو جوان به‌هه‌مو رهنگئو ره‌چه‌له‌کئو کرداریانه‌و. هه‌ر بۆ لای خودا «هه‌گه‌ڕینه‌وه‌، هه‌رکه‌سه‌ به‌مه‌رگی خۆی ده‌مړئو مه‌رگ پاشو پیش ناکا!!» که‌وابی موسولمانان نابێ له‌مردن بترسن، نابێ له‌هه‌ژاری بترسن ئه‌مانه‌ به‌ ده‌ست په‌روه‌ردگارن! مالو گیان به‌خت بکه‌ن، دلنیا بن ته‌مه‌ن دیاری کراوه‌ بژیو مالو دارایی بردراوه‌ته‌وه‌ و ئه‌ندازه‌دار کراوه‌.

شایانی موسولمانه‌ که‌ به‌ که‌لی بژیو ژیانێکی سه‌ره‌رزانه‌و ئازایانه‌ به‌سه‌ر به‌رئو له‌خودا نه‌بی له‌که‌س نه‌ترسی.

چیرۆکی صمویل پیغه مبهرو مه لیک تالووت .. واز هینانی به نو ئیسرائیل له جیهاد

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَا مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنْ
بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ أَبْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا
نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أَخْرَجَنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاءِنَا فَلَمَّا
كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ
(۲۴۶) وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا

قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً
مِّنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ
وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (۲۴۷)

﴿ألم تر إلى الملا من بني إسرائيل من بعد موسى﴾ نایا چیرۆکی نهو
تاقبو کۆمه لهی نهوهی ئیسرائیلت پی نه گهیشتووه؟ که دواى سهرده می
مووسا رویدا؟ بزانه که پیاو ماقوولو ریش سپی و دلسۆزانیان له گهل
پیغه مبهریکیان کۆبوونهوه ﴿إذ قالوا لنبي لهم ابعث لنا ملكا نقاتل في
سبيل الله﴾ به پیغه مبهره کهی خویان گوت: سه رکردهیه کمان بۆ دهسه ت
نیشان بکه تا له ژیر سه رکردایه تی نهودا له ڕیگای خودادا جیهاد بکهین
له پیناو بیروباوه ڕی خۆماندا بجهنگینو خۆمان بهخت بکهین، دیاره نه
گهل نه تهوهیه پروادارو دل زیندوو بوونو باوه ڕیان به خودا قایم بووهو

هه‌ستیان به‌وه کردووه که ئەوان خاوه‌نی بیروباوهرنو له‌سه‌ر حه‌قن،
دوژمنه‌کانیان له‌سه‌ر ریگای گومراییی و سه‌رلی‌شیواون.

ئەم هه‌ستو شعوره‌یان نیوه‌ی سه‌رکه‌وتنیان بۆ ده‌سته‌به‌ر ده‌کسا،
پێغه‌مبه‌ره‌که‌یان که ئەم هه‌لوسته‌ی لی بینین و گویی له‌ قسه‌کانیان
گرتو ویستی دلیا بی له‌ راستگویی‌یانو له‌ نییه‌تی چاکی و سووربوونیان
له‌سه‌ر خۆبه‌خت کردنو جه‌نگان له‌ ریگای خودادا. ویستی به‌ تاقییان
بکاته‌وه بزانی نایا هه‌ر قسه‌یان هه‌یه‌یان به‌ کرده‌وه‌ش هه‌روا خاوه‌ن
هه‌لوستن ﴿قال هل عسیت ان کتب علیکم القتال ألا تقاتلوا﴾ پئی
گوتن نایا چاوه‌روان ناکرئ لیتان ئەگه‌ر شه‌رتان له‌سه‌ر پتویست کراو
فه‌رماتان پئی کرا به‌ جه‌نگ کردن پشت هه‌ل بکه‌نو پاشگه‌ز بینه‌وه؟
ئیستا ئیوه هیچتان له‌سه‌ر نیه، به‌لام ئەگه‌ر سه‌رکردم بۆ دیاری کردنو
شه‌رتان له‌سه‌ر پتویست کرا ئەو کاته ده‌بیته قه‌رزو پاشگه‌زبوونه‌وه‌تان بۆ
ناکرئ، ئەگه‌ر جیهادتان له‌سه‌ر فه‌رزکرا ئیتر ریگای ژێوان بوونه‌وه‌تان بۆ
نیه. ئیتر به‌م قسانه ئەوه‌نده‌ی تر خه‌لکه‌که‌ گه‌رم بوو حه‌ماسه‌تیان
به‌رزبووه‌وه ناماده‌باشی خۆیان بۆ جه‌نگانو خۆبه‌خت کردن نیشان دا.
﴿قالوا﴾ وتیان: ﴿وما لنا ألا نقاتل فی سبیل الله وقد اخرجنا من ديارنا
وأبنائنا﴾ چی ریگه‌ی ئەوه‌مان لی ده‌گرئ که له‌پیناو ئایینی خودادا
نه‌جه‌نگین؟ بۆ ده‌بی پاشگه‌ز بیینه‌وه؟ له‌کاتی‌که‌دا ئیمه‌ سته‌م لی‌کراوینو
له‌ زیدو نیشتمانی خۆمان ده‌رکراوین مالو سامانمان داگیرکراوه‌وه
منداله‌کانمانیان لی فراندوین!! شه‌رکردنمان له‌گه‌ل ئەوانه‌دا پتویسته‌وه
حه‌قه‌و راسته. هیچ ریگا چاره‌یه‌که‌و به‌هانه‌یه‌که‌مان نیه بۆ پاشگه‌زبوونه‌وه
ئەمه هه‌لوسته‌مانه‌وه هه‌رگیز لی لاتاده‌ین.

ئەلام ئەم خوین گه‌رمی و سووربوونه به‌رده‌وام نه‌بوو ئەم هه‌لوسته‌یان
تا سه‌ر نه‌بوو چونکه ﴿فلما کتب علیهم القتال تولوا إلا قلیلا منهم﴾
کاتی‌که شه‌رکردنیان له‌گه‌ل کافره‌کاندا له‌سه‌ر پتویست کراو له‌قسه‌ی رووت

دەرچوو ده بوايه به کرده و به بیسه لمینن کۆمه لیککی که میان نه بی شهوانی تر پشیمان هه لکردو په شیمان بوونه و، نه مهش دیارده یه کی ههره زه قی نه ته و هی ئیسرا ئیل سوو له باره ی په شیمان بوونه و و په یمان هه لوه شانده و و خو دهر باز کردن له تاعه تو گهر دنکه چی بو فرمانی خودا پاشگه زبو نه و له ته کلیم، ناته بایی و پشت هه لکردن له حقو راستی! نه مهش دیارده ی هه موو کۆمه لیککی ناده میزاده که چاک په روه رده ی ئیمانی نه کرابی، نه مه دیارده یه کی دیاری هه موو گه لو نه ته و یه که په روه رده ی ئیمانی به رزو در یژ خایه ن نه بی ناستوانی نه م دیارده یان تیدا بگوړی. ههر په روه رده ی ئیمانی ده توانی کۆمه لی خو نه ویست لیبور دوی خه باتکه رو شوړ شگړ دروست بکا. بویه پتویسته هه موو کاتیک قیاده ی ئیسلامی دووربین و چاوتیژو دامه زراو بی، حیسابی خو ی بکا و بزانی ریگای کوششی پر له چقلو به رده لانو که نده لانه، هه میشه ناگادارو له سهر هه سته بی و نه که ویته دوا ی پیلان گیرانی دوژمنانیه و.

﴿وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ بِالظّٰلِمِيْنَ﴾ په روه رده گار ناگادارو زاناو بینایه به وانه ی که سته م له خو یان ده که ن، سته م له په یام به رو به رنامه ی خودا ده که ن، سته م له حقو راستی ده که ن؛ ده زانن که نه و هه حقه و هه خو ی لی هه له ده که نو لی لاده دن.

﴿وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا﴾ پیغه مبه ره که یان پی ی را که یان دن که په روه رده گار طالوتی کرده و به پاشاو سهر کرده یان و هه موویان بچه ژیر فرمانده یه و و له ژیر سهر کرده یه تی نه و دا بچه ننگ! نه مجار ههر به شه و نه ده نه و هستان که خو یان له شهر په نابگرنو نه چنه روو به روو بوونه و هی دوژمنه کانیا ن! به لکو دهنگی نا په زایان به رز کرده و و ﴿قَالُوا﴾ و تیان ﴿أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا﴾ چو ن ده بی طالوت بکری به پاشاو سهر کرده ی نیمه؟؟ که ی نه و هه شیاوی نه و پله و پایه یه؟! ﴿لَنَحْنُ أَحَقُّ

بالمَلِك منه ﴿ثُمَّ شِياوَتَرِین بۆ پاشایه تی ئیمه کوری پاشاین و طالوت کوره مسکینه.

سهرباری نه وهش ﴿وَلَمْ يَأْتِ سَعَة مِنْ الْمَالِ﴾ دهوله مهندو سانمانداریک نیه تهرارووی لاسهنگی بنه ماله و خادانی بۆ بهرامبهر بکاته وه !!

بهراستی نه وه بیرو بۆچوو نیکی پووچی خویان بوو کیشانهی رووداوی رۆژگاریان پی ده کردو، تهرارووی کیشانهی رووداوو ئاده میزادیان نه ده زانی چون ده بی یان له بهر دل پیسو و خواری خویان خویان لی لاده دا !!

نه مجار پیغه مبه ره که یان که سایه تی طالوتی بۆ روون کردنه وه لی هاتوویی و شیاوی نه وی بۆ نه و پله یه شی کرده وه، حیکمه تی پهروه ردگار ده باره ی هه لباردنی طالوت بۆ پاشایه تی نه وان ده ست نیشان کرد! ﴿قَالَ﴾ وتی: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ﴾ پهروه ردگار نه وی بۆ پاشایه تی هه لباردو وه ده ست نیشانی به دیه پنه ر نه مه له لایه که وه، له لایه کی تره وه ﴿وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ﴾ زاناو خوینده وه ره، خودا زانستیکی باشی پی به خشیوه که پتویستی به کی سه ره کی به بۆ سه رکردایه تی، وپرای نه وهش قه دو بالایه کی به رزو بلندو سه رو سیمایه کی جوانو له شو لاریکی ساغو سه لیمو عه قل و هوشیکی ته واوی پی دراوه که نه مانهش پتویستی به کی سه ره کین بۆ پاشایه تی.

نه مه ئاماره یه بۆ نه و که جهاد له ریگه ی خودادا پتویستی به ئاماده کردنی نه فسی و پهروه ده یی زانستی هیه، پتویستی به لی زانی و شاره زایی و کار په نگینی و ئازایه تی و چاونه ترسی و وه به رزی و دل قایمی و دلسۆزی بۆ کاره که ی هیه. پتویستی به خۆبه خت کردن و خۆماندوو کردن له پیناو مه بده شو عیززه تو که رامه تدا هیه، جهاد به و ناکری هه ر هیوات بی و بی کرده وه به لکو به ئازایه تی و ئیراده ی پۆلایین نه نجام ده درئ، نه مانهش له هۆزی به نو ئیسرا ئیلدا نه بوون له بهر دوو هۆی

سهره کی دلّو دهر وون ناپاکی و لاوازی بیروبا و پرو ژیان خوشه ویستی! بویه
نه ویران شهر بکهنو بچنه گوپی مهیدانو به شداری جهنگ بکهن.

ههروه ها نه وهش ده گه یه نی که پاشایه تی و سهر کردایه تی به میراتو
که له پوور نادری به که سو ههروه ها ده وله مهندي چ رۆلّیک له و باره دا
ناگیري به لکو لی ها تووی و زانایی و شاره زایی و هیزی که سایه تی و نیراده ی
پۆلایین رۆلی گرنگیان هیه بۆ ده ست نیشان کردنی سهر کردایه تی.

ئیبینو عه بباس ده فهرموئ: نه و رۆژگاره طالوت زاناترینی به نو
ئیسرا ئیلی به کان بوو، قۆزترین و رهنگ پیاوترینیان بوو بالابه رزترینیانو
به هه یبست ترینیان بوو، دوژمنان لی ده ترسان. پهروه ردگار له
نایه ته که دا هوی هه لبردارنی طالوتی بۆ پاشایه تی روون کردو ته وه که
بریتی به له زۆر زانی و زانایی و پرای ریکو پیکی نه ندای له شو
بالابه رزی و سهرو سیمای جوان، له شو لاری ته و او یارمه تیده ره بۆ
نه نجامدانی کاری جهنگی نه و رۆژگاره.

وه کو ده لّین: عه قلی سه لیم له له شی سه لیم دایه.

نایه ته که نه وه شی تیدایه که پهروه ردگار خاوه نی هه موو شتی که چی له
بوونه وه ردایه و بووه و ده بی هه مووی هی خواجه مو لکو دارایی ده سه لاتو
سه لته نه ت به ده ست خۆیه تی ده ی دا به کی ناره زووی خۆیه تی، ده سه لات
دانو گه و ره کردنو ریزپی دان بۆ ئاده میزادی که به ویستی زاتی بیتچوونه و
هه مو کاریکی خپرو به رژه وه ندی ئاده میزادی تیدایه.

نه وه شی تیدایه که له ناو گه لو نه ته وه دا مروقی راستالو خیرخوازو
حه ق په رست ده میننه وه. ته نه نه ت که زۆربه ی هه ره زۆری کۆمه لیش پشت
له جیهاد هه ل بکهن که می که خیرخواهو پیاوچاک له سه ر حه ق
ده میننه وه هه رچه نه ده که می ش بن کاری گرنگ نه نجام ده دن، خوداش
ناگاداری هه و لۆ تیکۆشانیانه و به چاکه پاداشتیان ده داته وه، له هه مان
کاتدا ناگاداری کرداری سته مکارانه و سزای پتو یستیان ده داته وه.

شیایسی تالووت بو پاشایه تی و به تاقی کردنه وهی

شوینگه وتوانی ...

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ ۖ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي ۖ وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۖ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۖ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ ۚ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلْكُوا اللَّهَ كَم مِّن فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ ۖ غَلَبَتْ فِئَةٌ كَثِيرَةٌ بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّثْ أَفْئَامَنَا ۖ وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَكَانَتْهُ اللَّهُ الْمَلِكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۚ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

﴿وقال لهم نبيهم إن آية ملكه أن يأتكم التابوت فيه سكينه من ربكم﴾ نهته وهی نیسرائیل له گهل پیغه مبه ره کانیان دا هه لویستی زیاده ره وهی هه لچوونو داچوونیان هه بووه، یه کئی له وهه لویستانه یان نه هه لویستانه یان بوو که زور رقه بهرییان له گهل پیغه مبه ره که یان ده کردوو زور گئیزه گئیزو سه ریچیان کرد.

هه تا کار گه یشته نه وه که پیغه مبه ره که یان پیی گوتن: به لگه یه کی ماددی هه یه که طالووت کراوه ته پادشای ئیوه نه ویش گه رانه وهی نه وه سندووقه یه، که کاتی خوئی لای موسا بووه دوزمن لیی ستاندوون، نه وه سندووقه له ره روزانه ی داها توودا دیته وه بو لاتان، نه وه سندووقه ده بیته هوی دلئارامی بو ئیوه، چونکه پیروزی پیوه یه، هه ندی پاشماوه که له پوری پیروزی خیلی موسا که پاش خوئیان به جی یان هیشبوو وه کو عه ساو بهرگئو پوژاکئو بری له وحده ی ته وراتو میزه ری هاورونو جل ولباسی نه ویشی تیدایه، ههروه ها هه ندی که له پوری مالمه کانی نایینی موساشی تیدایه.

﴿تحمله الملائكة إن في ذلك لآية إن كنتم مؤمنين﴾ فریشته نه وه سندووقه له ده ست دوزمنه کاتان ده ره ده هیننو ده یه یینه وه بو لای طالووتو هاتنه وهی نه وه سندووقه به لگه یه که خودا چاودیری ئیوه ده کاو طالووتی کردوه به پاشای ئیوه تا ئیشو کارتان به ریوه به ریو به سه ره دوزمنه کاتان دا سه رتان بخا، پیویستی سه رشانی ئیوه شه که پشتی بگرنو یارمه تی بده نو رازی بن به پاشایه تی نه وو گهر دنکه چی سه ره وکایه تیه که ی بن، نه گهر راست ده که ن ئیوه به راستی خودا په رستن.

نیتر نه وه بوو خه لک له ده وری کوپونه وه، نه ویش هه فتا یان هه شتا هه زار کوری گه نجی لی هه لبراردنو ناماده ی کردن بو جه نگو چوون بو شه ر کاته کهش کاتی گه رمابوو، ویستی به تاقییان بکاته وه بزانی تا چ نه ندازه یه ک خوراگرو وره به رزن.

﴿ فلما فصل طالوت بالجنود قال إن الله مبتليكم بنهر ﴾ کاتیک طالوت به سوپاکه یه وه له شار دەرچوون کۆبوونه ویه هکی سه ربازی به شه رکهره کانی کردو وتاریکی بۆ دانو وتی: پهروه رگار به چۆمیک به تاقیتان ده کاته وه، لهو بهولاو له سه ر ریکاماندا تووشی چۆمیک ده بین، ﴿ فمن شرب منه فليس مني ومن لم يطعمه فإنه مني ﴾ هه رکه سیك لی ی بخواته وه نهو له کۆمه لی ئیمه نیه و یارمه تی هه سه ربازی من نیه، که سیك لی نه خواته وه نهو پارتو کۆمه لی منه.

﴿ إلا من اغترف غرفة بيده ﴾ مه گه ر که سیك لویچیک ناوه له گریو ده می خۆی پی ته ر بکاو تۆزی تینوایه تی خۆی پی بشکینن.

لیره دا راستی حیکمه تی خودا دهرده که وئ که نه م پیاوه ی ده ست نیشان کرد بۆ پاشایه تی نه م نه ته وه یه، نه م سه رکرده قاره مانه لی هاتوه شه ریکی له پیشه؛ سه رکرده یه تی سوپایه ک که پیک هاتوه له رۆله ی گه لو نه ته وه یه کی ژیرده سه ته وه له شه ردا تیک شکاو، له وه پێش چه ند جار له شه ردا تیک شکاونو تارو مار بوون، به م سوپا لاوازه بی هیزه وه ده چی بۆ به ره نگاری شه ر له گه ل سوپایه کی پر چه کی بی شوماری به هه لمه ت!! که وابی پێویسته ده بی سوپاکه ی هیزیکی تیدابی بتوانی به ره نگاری نه و سوپا عیملاقه بکا ده بی ئیراده وه هیزیکی وایان تیدابی شه هوه تو ئاره زوویان لغاو بکاو، خۆراگرو خۆگرین وره به رزو خۆنه ویست بن چه ند جاریک تاقی بکری نه وه وه له تاقی کرد نه وه ده ربجن. بۆیه پێویست بوو سه رکرده چه ند جار ئیراده ی سوپاکه ی هه لسه نگینی بزانی تا چ راده یه ک خۆراگرو خۆگرین، خۆراگرو بۆ برسیایه تی بۆ تینوایه تی...هتد. ده بوو بزانی تا چ نه ندازه یه ک ماندوونه ناسنو وره به رزو نه فس درێژن! نه مه له کاتیک دابوو که کاتی گه رما بوو، نه وانیش تینوویان بوو جا که گه یشتنه سه رچۆمه که و لی یاندا ﴿ فشربوا منه إلا قليلا ﴾ زۆربه یان ده میان پتوه ناو تیریان لی خوارد وه نه وان ریکه ی نه وه یان پی درابوو که

لویچیک ئاو هەلگرن دەمی خۆیانی پێ تەر بکەن نەک بچن خۆیان تیرئاو بکەن، دیارە ئەوانەیی که وایان کرد لە سوپای طالووت جیابوونەو. چونکە لەو پێش پێی گوتبوون هەرکەسیک لەو چۆمە بخواتەو. ئەو لەمن نیە. کەواتە ئەوانەیی تیرئاویان خواردەو لە سوپاکە جیابوونەو چونکە شیاوی ئەو. نەبوون ئەو نەرکە هەل بگرن ئەو نەرکەیی که خرابووە سەرشارنی طالووت و سوپاکەیی ئەمان نەیان دەتوانی هەلی بگرن کەوابوو جیابوونەو یان باشتربوو لە مانەو یان، مانەو یان دەبوو تۆوی دووبەرەکی و دلەراوکی و تیشکان، هیچ کاتیکیش سەرکەوتنی سوپا بە ژمارەیی زۆر نیە. بەلکو بە ورەیی بەرزو تیرادەیی پۆلاییبوو برۆای پتەوو خۆراگری سەرکەوتن بە دەست دینی (نەک زۆری و بۆر بێ).

نایەتەکە ئەو دەگەینەنئ نییەتی روت بێ کردەو کەلکی نیە بەلکو پتووستی بە تاقی کردنەو عەمەلی هەیهو بەرەنگار بوونەو و واقە بکاو چ کۆسپو تەگرەیی دیتە ریگیان رای مالن.

ئەو هەش دەگەینەنئ کە سەرکردەیی سوپا پیاویکی ورە بەرزو ل قایبو برۆا پتەو بوو هەلگەرانەو زۆری سوپاکەیی کاری تێنەکردو سەرخرۆی نەهیناو لەهەلویستی خۆی نەهینایە خوار. کەوابوو لیڕەدا سوپای طالووت تا ئەندازەیهک لە بیژینگ درا بەلام هیشتا تاقی کردنەو و تر ماوە دەبێ پتیاندا تێپەرن.

﴿فلما جاوزه هو والذين آمنوا معه قالوا لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده﴾ بێگومان ئەوان کە لە چۆمەکە پەڕینەو زۆری سوپا پاشگەزبوونەو جەنگاوەرانی طالووت کەم بوونەو، چاویشیان بە دوژمنەکانیان کەوت کە لەژێر سەرکردایەتی جالوتدا بوون زۆر پر چەکتو تفاق بوون، هەستیان بە کەمی و بێهیزی خۆیان لەبەرەمبەر سوپای جالوتدا کرد؛ هەر کە پەڕینەو و هەزەکیان بەچاوی خۆیان بینسی هاواریان لی هەلسا و تیان: ئیمە بەم سوپا کەمە کەم تفاقە ناویرینە ئەو

سویا زۆرهی جالوت که هه مو و پێداویستی به کی جهنگی بو دابین کراوه؛
 ئیمه ناتوانین بهم ژماره کهم بێ چهکۆ تفاقه له گژ نهو هیزه زه به لاهه
 رابچین!! ئیتر لهم کاته دا بروای پۆلایین و باوه ری تهواو رۆلی خۆی گیراو
 ده وری بینی. کۆمه لی برواداری پشت به خدا به ستوو به دیار که وت.

﴿قَالَ الَّذِينَ يَظُنُونَ أَنَّهُمْ مَلَاقُوا اللَّهَ﴾ نهوانه ی که بروایان وابوو
 ده چنه وه بهر دیوانی خوداو رۆژی قیامت حیسایان له گه له ده کری
 بیروبا وهریان به زیندوو بوونه وه گه رانه وه بو لای پهروه ردگار زۆر پته وو
 دامه زراو بوو وتیان: ﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾
 سه رکه وتن به زۆری چهکۆ تفاق ئیه سه رکه وتن به ده ست خودایه و یارمه تی
 ده ر نه وه له زۆری نه وان مه تر سن زۆر جار کۆمه لی کهم به هۆی بروا
 به خوداو ئیمان پته ویی به سه ر کۆمه لی زۆرو پر چهکۆ تفاق دا
 سه رکه وتوو نو تیکیان شکاندوون ﴿وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ پهروه ردگار
 هه میسه یارمه تیده رو پشت گیری خۆرا گرو و ره به رزانه و سه رکه وتن بو
 و ره به رزانه!

﴿وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا﴾ کاتی که
 طالوت و کۆمه له خوانا سه که ی که له گه لیدا بوو بوون چوونه گۆر په پانی
 جهنگه وه و خۆیان پیشانی جالوت و سوپا که ی دا به چاوی خۆیان هیزو
 چهکۆ تفاق سوپای جالوتیان بینی دله له رزه یان پی نه که وت و و ره یان
 نه پروو خا به لکو له و کاته دا په نایان بو پهروه ردگار برد و هاواریان لی کرد و و
 وتیان پهروه ر گار! خوگری و خۆرا گریمان به سه ردا برژینه، و ره و هیزو
 توانامان به ده ری ﴿وَوُثِّتْ أَقْدَامُنَا﴾ قاچمان به هیز بکه و لینگه له و زیمان پی
 نه که وئ خوگری و ئارامیمان به ده ری له شه ردا دلو هروونمان به هیز بکه
 ﴿وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ یارمه تیده رمان به بو سه رکه وتن به سه ر
 دوژمن دا.. دوژمنی که کافرو خوانه ناس و دنیا خو شه ویست و باطل
 په رست.. ﴿فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ﴾ سوپای طالوت

هه‌رچه‌نده که‌مو که‌م تفاقیش بوون به‌لام به‌هۆی بیروبساوه‌ری پته‌وو
خواناسیان به‌سهر دوژمنی زۆرو بی‌شماری جالووت‌دا سه‌رکه‌وتنو تیکیان
شکاندن.

لی‌ره‌دا گه‌وره‌یی و به‌ده‌سه‌لاتی خودا به‌دیارکه‌وت، نیعمه‌تو پشتگیری
کردنی بۆ خاوه‌ن پروایان نمایان بوو؛ داود گه‌نجیکی تازه پی‌گه‌یشتوو
بوو، مله‌و‌ری وه‌کو جالووتی کوشت، به‌قۆچه‌قانیی به‌ردیکی تیگرتو دای
له‌سه‌ری له‌گۆره‌پاندا خستی، نه‌مجار لی‌ی نریک بووه‌و به‌شمشیر
سه‌ری بری و سه‌ره‌که‌ی هینایه به‌رده‌م طالووتو ئیتر سوپای جالووت به
کوشتنی سه‌رکرده‌کیان وره‌یان رووخواو شکانو هه‌لاتن.

﴿وَاتَّاهَ اللَّهُ الْمَلِكَ وَالْحَكَمَةَ، وَعَلِمَهُ مَا يَشَاءُ﴾ له‌ناکامی نه‌م
رووداوه‌دا داود ناوبانگی ده‌رکردو ده‌سه‌لاتی به‌نو ئیسراییلی ده‌ستکه‌وتو
دوایی په‌روه‌ردگار کردی به‌پیغه‌مبه‌رو کتیبی ته‌وراتی بۆناردو فی‌ری زری
دروست‌کردن بوو، فی‌ری زمانی بالنده‌کان بوو ناخاوتنی له‌گه‌ل ده‌کردن،
فی‌ری زانستی نایین بوو، له‌یه‌کالا‌کردنه‌وه‌ی کیشه‌ی ئادامیزادان‌دا
لی‌هاتوویی‌یه‌کی ته‌واوی هه‌بوو، پاشایه‌تی و پیغه‌مبه‌رایه‌تی به‌یه‌که‌وه
پی‌درا، پیش نه‌و نه‌م پله‌و پایه‌یه بۆ که‌سی تر ده‌سته‌به‌ر نه‌بوون؛ چونکه
پیش نه‌و کاته به‌نو ئیسراییلی‌یه‌کان پیغه‌مبه‌رو پادشایان هه‌بوون؛ له‌پیش
داوددا شمویل (صمویل) پیغه‌مبه‌ریان بو طالوتیش پاشایان بوو که
نه‌مان کۆچی دوایی‌یان کرد پاشایه‌تی و پیغه‌مبه‌رایه‌تی پیکه‌وه دران به
داود.

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ بَعْضَهُمْ لِبَعْضٍ لِّفْسَادِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ لی‌ره‌دا
په‌روه‌ردگار حیکمه‌تی شه‌رو جه‌نگمان بۆ روون ده‌کاته‌وه حیکمه‌تو
به‌رژه‌وه‌ندی له‌به‌یه‌کداچوونی هیزو گرۆه‌کانی ئاده‌میزادو پیش برکی‌و
راپه‌رینو هه‌ولدان له‌گۆره‌پانی ژیان‌دا که به‌دریژایی رۆژگارو هه‌تا خه‌یال
برکا ده‌بینی گۆره‌پانی ژیان به‌ئاده‌میزاد شه‌پۆل ده‌دا، هه‌ریه‌که بۆ لای

خوی راده کیشتی و بۆ بهر ژوه وندی خوی ههول ده دا . ئه وه مان بۆ روون ده کاته وه که له پشته پهرده وه ده ستیکی به هیزی کار ساز هیه سه ره ده زوه کانی پیکه وه گرتوونو ئهم کاروانی ژبانی ئاده میزاده قهره بالغه دژ بهیه کانه به ره و خپرو خوشی ده جمینتی له کوتاییدا دژایه تی و پیشبر کتیان ده بیته هوی پیشکه وتنو ئاوه دان کردنه وه و خپرو خوشی، چونکه شهرو ههرا ههروه کو زه رهرو زبانی هیه سوودو قازانجی وه کو رووخانو ویرانکردنی لی پیداده بی، دروستکردنو داهینانیشی لیه هه لده ستی.

که واته نایه ته که ده فهرموئی نه گهر پهروه ردگار گرۆهی شه ره نگیزو له خودا یاخی ده مکوت نه کا به تاقه گرۆهی خاوهن بیروبا وه رو ره فتار باشو خپرخاوه کو مه لیک به سه ره کو مه لیک دا سه ره نه خا؛ گرۆه و تاقمی خراپه کارو نه یارو شه ره نگیز ده مکوتو سه رکوت نه کا زه وی ویران ده بی و ژبانی تیدا به سه ره نابری، خراپه کارانو سه ریچی که ران ژبان تیک ده وه نو جیهان ده که نه به دۆزه خ ﴿ولکن الله ذو فضل علی العالمین﴾ پهروه ردگار خاوهن فاضلو گه وره یی و به خششه به سه ره بو نه وه رداو (بۆ هه موو زالمیک زه والیک ی ناردو وه) ئهم چیرۆکه قورئانیه چهند شتیکی لی وه رده گیرئ.

۱- هه ست کردن به زولمو سته مو کو یلایه تی لای گهل هه لچوونو راپه رین ده خولقینتی هه رگه لیک سته می لی بکری ریگاچاره ی رزگار بوونی ئه وه یه ریزه کانی ریک بخاو رایه ریکی ئازاو دادوهر و لیها توو بۆ خوی دیاری بکاو له ژیر سایه دا هه ولو تیکۆشان ئه نجام بداو به ره و ئاسوی رزگاری هه نگاو بنی؛ وه کو ئه وه ی که به نو ئیسرا ئیل کردیان بۆ رزگار بوونیان له فله ستینی به کان.

۲- یه که م که سانییک که هه ست به خه ته رو زبانی گهلوز نه ته و ده که نه روشنبیرانو زانیانو بنه ماله و خانه واده کانن وه کو ئه و پیاوماقوله

ئیسرائیلی یانه که داوایان له پیغه مبه ره که یان کرد که سهر کردیه کیان بۆ دیاری بکا.

۳- بى عه قلو نه قام پتییان وایه: که شیاوترین کهس به گه وره ییو سهر کردایه تى دهر به گئو دهوله مهنده کانن.

۴- شتیکی ئاسایی به گهل بکه ویتسه کیشهو مملانی دهر باره ی دیاری کردنی سهرۆک، بۆیه پیویسته مهرجه عیك هه بى نهم ناکۆکی به له ناو بهرئ نهم مهرجه و برپار دهره له ناو بهنى ئیسرائیلی دا پیغه مبه ره که یان بوو، له نایینی ئیسلامیشدا دواى له دونیا دهرچوونی پیغه مبه ره ﴿پیاوماقوولو زاناکانن واته: (اهل الحل والعقد)﴾.

۵- نهو سهرۆکه ی دیاری ده کرى بۆ سهر کردایه تى ده بى شایانترین کهسى نهو گه له بى، لیها تووترین مروف بى جا نه گهر ویرای لیها تووی خۆی، بنه ماله و خانه دانو خاوهن هۆزو خزمو کهسو کار بوو نهوه باشت.

۶- ههلبژاردنی سهرۆک ده بى لایهنى دادوهریو بهرژه وهندی گهلو نیشتمانی تیدا بکری.

۷- هۆی سهره کی بۆ سهر کهوتن به سهر دوژمن دا پابه ندبوونی سهر بازو سوپایه بۆ فەرمانده ی گشتی.

۸- کۆمه لی کهم به هۆی نیمانی پتهوو برپرای پۆلاینو سه برو خۆراگریو به گویکردنی فەرمانده به سهر کۆمه لی زۆردا کاتی تیکرپزانو بهیه کداچوون کاریگهری خۆی هیه.

۱۰- نایه تى ﴿ولولا دفع الله الناس... هتد﴾ ئاماژه ی تهواوی تیدایه بۆ (تیوری مانه وه بۆ گونجاو).

کۆتایی نهم چیرۆکه سهر سور هینه ره به وه دینی که ده فهرموی: ﴿تلك آیات الله نتلوها عليك بالحق وإنك لمن المرسلين﴾ نهو نایه ته قورئانی به هرزو به پیزانه ت به سهر دا ده خوینینه وه.. خودا ده فهرموی ئیمه به سهر تدا ده خوینینه وه، که لامی ئیمه یه و خۆمان بۆت ده نیرینه خوارى بۆت

ده خوینینه وه بۆ ئه وهی بیی به قانونزو یاسا بۆ بهنده کانم، کهسی تر مافی ئه وهی نیه ئهم کاره بکا، ههر که سیک یاسایه ک دابنی بۆ ئاده میزاد جگه له یاسای خودا، ئه وه مافی خودا پیشیل ده کا ستم له خوی له ئاده میزادیش ده کا ئیددیعیای شتیک ده کا نیه تی؛؛ فالچی و پروپوچ خوازه و نابی به قسهی بکری.

﴿وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ بیگومان تو نهی موحه ممه د! له ریزی پیغه مبه رانی و یه کیکی له نه وان بۆیه ئیمه نایه تی قورنانت به سه ردا ده خوینینه وه، تا قیکردنه وهی ئاده میزاد ت بۆ شی ده کهینه وه، به سه رهات و رووداوی گه له پیشینه کانت بۆ ده گیرینه وه، تا قیکردنه وهی کاروانی بیروباوه له هه موو قوناغه کان داو ئاکامه کانت بۆ روون ده کهینه وه میراتی هه موو پیغه مبه رانت پی ده به خشین.

به یارمه تی خودا جزمی دووهم له ته فسیری
ره وان . . . ته واو بوو. جزمی سییه م به شوینسی دا
دی به شیکردنه وه و راقه کردنی نایه تی (۲۵۳) سی
سوره نسی (البقرة) ده ست پی ده کا. خودا
پشیتوانمان بی بۆ ته واو کردنی هه موو جزمه کان!

پیرستی سهره باسه کانی جزمی دووه می ته فسیری ره وان

لاپه ره	بابه ت
۳	ریخو شکردن بو گورینی روگه
۱۰	گورانی روگه (قیبله)
۱۶	جیاوازی ناده میزادان له قیبله و گورانی قیبله
۲۰	خوراگرتن له سهر به لاو موصیبه ت
۲۴	هاتوو چوی نیوان صه فاو مهره وه سزای نه وانده ی نایه تی خودا ده شانده وه
۲۸	تا کو ته نهایی خوداو رحمة ت و به زهیی و دیارده کانی دمسه لاتی
۳۲	حال و چو نیه تی موشریکه کان له گه ل خواکانیان دا
۳۵	حه لال کردنی شته پاکه کان و سهرچاوه ی حه رام کردنی شته یاساغه کان
۳۸	باسی خوارده مه نی حه لال و حه رام
۴۱	شاردنه وه ی نیگای پهروه رگار له لایه ن نه هلی کیتابه وه
۴۴	دیارده کانی کرداری چاک
۴۶	کوشتنه وه ی بکوژو حیکمه تی نه و تو له سه ندنه وه یه
۵۱	راسپیری و وه سیّت کردن
۵۴	روژوو فه رزو پیویسته
۶۴	بری حیکمه ت و یاسای روژوو
۷۱	مال خواردنی یه کتری به ناره وا
۷۵	کات دیاری کردن به مانگو حه قیقه تی چاکه
۸۰	یاساو دابو نه ریّتی جهنگان له پینا و نایینی خوادا
۸۸	حوکمه کانی حه ج و عه مره
۹۵	پاش به ندیبه ک بو حوکمه کانی حه ج
۱۰۱	ناده میزاد دوو جوژن، یا دووروو خوانه ناسن، یا موسولمان و راستان
۱۰۳	بانگه وازی یه رزان بو ناده میزادان که بیینه ژیر نالای نیسلامه وه
۱۰۹	پیویستی ناده میزاد بو پیغه مبه رانو ...
۱۲۰	نه نه ازهی خیری سوننه ت و نه وانده ی پینان دهبه خشری
۱۲۱	پیویست بوونی جهنگان دزی دوزمنان ته نانه ت له مانگه کانی حه رامیش دا

لاپه‌ره	بایه‌ت
۱۲۹	قۆناغی دووهم له قۆناغه‌کانی یاساغ‌کردنی عه‌ره‌ق و قوما
۱۴۴	موسولمان نابی ئافه‌ه‌تی موشریک ماره‌ بکا
۱۴۸	بێنویژی ئافه‌ه‌ت و حوکمه‌کانی
۱۵۵	سویند‌خواردن به‌ خوداو سویندی له‌ غوو
۱۵۷	حوکمی سویند‌خواردنی پیاو له‌ خیزانی خۆی
۱۶۸	ژماره‌ی ته‌لاق و حوکمه‌کانی
۱۸۰	چۆنیه‌تی ژن ته‌لاقدان و ماوه‌ی عییده‌ی ته‌لاقداو
۱۸۹	باسی شیردان به‌ منداڵ به‌ کری و شیرخواردن و بزێویی منداڵ
۱۹۷	ماوه‌ی گۆشه‌نشینی ئافه‌ه‌تی می‌رد مردوو
۲۰۱	خوایینی ئافه‌ه‌تی می‌رد مردوو و ماره‌کردنی
۲۰۸	ئاگاداری و به‌جی‌هینانی نوێزه‌کان
۲۱۹	تەرس و به‌خیلی نیشانه‌ی مردنی گهل و هۆزه‌....
۲۲۳	چیرۆکی صمویل پیغه‌مبه‌رو مه‌لیک تالووت
۲۲۸	شیایوی تالووت بو پاشایه‌تی و به‌تاقی‌کردنه‌وه‌ی شوینکه‌وتوانی